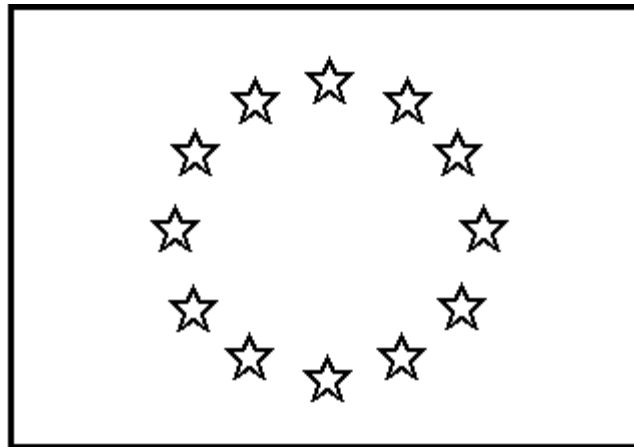

MÅL 1

Norra Norrland

SVERIGE

Slutrappport 2000-2006

DETTA PROGRAM DELFINANSIERAS AV
EUROPEISKA UNIONEN

CC1: 1999 SE 16 DO 001

INNEHÅLL

1.	Inledning	4
2.	Förändringar av allmänna förutsättningar som har betydelse för genomförandet av programmet	5
2.1	<i>Sveriges ekonomiska utveckling</i>	5
2.2	<i>Utvecklingen i regionen</i>	9
3.	Genomförandet av programmet	15
3.1	Insatsområde 1 Utveckling av infrastrukturen	17
3.1.1	Åtgärd 1.1 Informationsteknisk infrastruktur	17
3.1.2	Åtgärd 1.2 Transportinfrastruktur och transportlösningar	20
3.1.3	Åtgärd 1.3 Forskning och utveckling.....	22
3.1.4	Generella slutsatser för insatsområde 1	26
3.2	Insatsområde 2 Näringslivsutveckling	28
3.2.1	Åtgärd 2.2A Stöd till små och medelstora företag.....	29
3.2.2	Åtgärd 2.2B Generella insatser för näringslivet.....	31
3.2.3	Generella slutsatser för insatsområde 2	34
3.3	Insatsområde 3 Kompetensutveckling och sysselsättning	36
3.3.1	Åtgärd 3.1 Kompetensutveckling för anställda.....	38
3.3.2	Åtgärd 3.2 Ökad anställbarhet och företaggaranda.....	41
3.3.3	Åtgärd 3.3 Integration, mångfald och jämställdhet.....	44
3.3.4	Åtgärd 3.4 Lokal utveckling	48
3.3.5	Åtgärd 3.5 Kompetens, utbildning och riktade jämställdhetsinsatser	50
3.3.6	Generella slutsatser för insatsområde 3	54
3.4	Insatsområde 4 Landsbygdsutveckling	56
3.4.1	Åtgärd 4.1 Investeringsstöd	58
3.4.2	Åtgärd 4.2 Startstöd	60
3.4.3	Åtgärd 4.3 Bearbetning och saluföring av jordbruks-produkter	61
3.4.4	Åtgärd 4.4 Kompetensutveckling	63
3.4.5	Åtgärd 4.5 Landsbygdens utveckling	65
3.4.6	Åtgärd 4.6 Miljöåtgärder inom skogsbruket.....	68
3.4.7	Åtgärd 4.7 Anpassning av fiskeansträngningen.....	69
3.4.8	Åtgärd 4.8 – 4.9 Utveckling av fiskerinäringen.....	70
3.4.9	Generella slutsatser för insatsområde 4	77
3.5	Insatsområde 5 Natur, kultur och livsmiljö	80
3.5.1	Åtgärd 5.1 Natur- och kulturmiljö	80
3.5.2	Åtgärd 5.2 Livsmiljö, kulturliv och lokal utveckling.....	84
3.5.3	Generella slutsatser för insatsområde 5	87
3.6	Insatsområde 6 Samiskt program	90
3.6.1	Åtgärd 6.1 Utveckling av rennäringen och samebyarna	91
3.6.2	Åtgärd 6.2 Samisk landsbygds- och kulturutveckling	93
3.6.3	Åtgärd 6.3 Kompetensutveckling, forskning och utbildning	95
3.6.4	Generella slutsatser för insatsområde 6	96
3.7	Sammanfattning av resultat och effekter på programnivå	98
3.7.1	Några generella iakttagelser vad gäller Mål 1-programmet Norra Norrland och dess betydelse för regionens utveckling	98
3.7.2	Bidragseffektivitet	101
4.	Administration och uppföljning	108
4.1	<i>Övervakningskommitténs arbete</i>	108
4.2	<i>Förvaltningsmyndighetens arbete</i>	123

4.3	<i>Utbetalande myndighetens arbete</i>	125
4.4	<i>Strukturfondsdelegationens arbete</i>	127
4.5	<i>Årliga mötet mellan Europeiska Kommissionen och förvaltningsmyndigheten</i>	135
4.6	<i>Användningen av tekniskt stöd och resultatet av detta</i>	135
4.7	<i>Sammanfattning av alla problem av betydelse som har uppstått vid förvaltningen av stödformen och de eventuella åtgärder som vidtagits</i>	137
4.8	<i>Finansiell översikt</i>	141
4.8.1	Sammanställning av beslutade EU-medel per 2008-12-31	141
4.8.2	Sammanställning av utbetalda EU-medel per den 2008-12-31	142
4.8.3	Inbetalningar från kommissionen	142
5.	Information och utvärdering	147
5.1	<i>En generell beskrivning av utvärderingsarbetet</i>	147
5.1.1	Utvärderingar och studier genom Nutek	147
5.1.2	Efterhandsutvärdering	147
5.1.3	Halvtidsutvärderingen	147
5.1.4	Åtgärder som en följd av halvtidsöversynen	151
5.1.5	Uppdateringen av halvtidsutvärdering	155
5.1.6	Arbetet med de tematiska studierna	157
5.1.7	Erfarenheter och idéer inför programskrivande – Regionala strukturfondsprogram 2007-2013	159
5.1.8	Fruktar av samverkan – glimtar från de första tio åren med EU:s strukturfonder ...	159
5.1.9	Övriga rapporter	159
5.2	<i>Åtgärder för insamlande av uppgifter</i>	162
5.3	<i>Specifika utvärderingsarbeten av större projekt</i>	163
5.4	<i>Redovisning av de informationsinsatser som har genomförts enligt artikel 46</i>	188
6.	Granskning/revision	198
6.1	<i>Eventuella förändringar av kontrollsystem</i>	198
6.2	<i>Redogörelse av genomförda kontroller av svenska myndigheter och från kommissionen samt resultaten av kontrollerna och eventuella åtgärder som har vidtagits med ledning av dessa</i>	198
6.2.1	Förvaltningsmyndigheten	198
6.2.2	Jordbruksverket	203
6.2.3	Fiskeriverket	204
6.3	<i>Redovisning av 5-procents-kontrollerna</i>	208
6.3.1	Finansiell kontroll vid Länsstyrelsen i Norrbottens län	208
6.3.2	Finansiell kontroll vid Fiskeriverket	225
6.3.3	Finansiell kontroll vid Jordbruksverket	233
6.4	<i>Bekräfta att fonderna används i enlighet med principen om god ekonomisk/finansiell förvaltning</i>	240
6.5	<i>Insatser som har gjorts för att säkerställa överensstämmelsen med gemenskapens politik</i>	241
7.	Bilagor	248

1. Inledning

Mål 1 Norra Norrland är ett av två svenska Mål 1-program under perioden 2000-2006 som omfattat Norrbottens län och Västerbottens län. Länsstyrelsen i Norrbottens län har varit förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet. Målsättningen med programmet har varit att utveckla Norra Norrland så att näringslivets tillväxt blir jämförbar med tillväxten i andra framgångsrika regioner i Sverige och i Europa. Följande har gällt i dessa sammanhang:

- Insatser som skapar tillväxtpotentialer skall särskilt beaktas
- Fokus skall läggas på branscher och verksamheter med tillväxtpotential
- Insatserna skall stärka regionens och företagens förmåga till förnyelse och flexibilitet, t.ex. genom utbildning, kompetensutveckling, forskning och utveckling av nya affärsidéer.
- Former för samverkan skall utvecklas och insatserna skall underlätta samarbete, nätverksbyggande och gränsöverskridande.
- Verksamheter som nått eller kan bli kritiska massor skall stödjas
- Regionens infrastruktur måste stärkas vad gäller teknisk kvalitet, hög prestanda och konkurrenskraftiga prisbilder.
- Insatser skall stärka natur- och kulturvärden, bl.a. som grund för besöksnäringen
- Skapande av arbetstillfällen samt jämställdhet och ekologisk hållbarhet är horisontella mål som skall genomsyra programförslaget och beaktas vid projekturvalet.
- De orter som drabbas av försvarsnedläggningar, kommer under den period omstruktureringarna sker, att prioriteras vid fördelningen av medel. I de fall liknande omstruktureringar sker på andra orter kan en omprioritering behöva göras. På motsvarande sätt kommer nationella medel att prioriteras.

Programmet är finansierat av EU:s strukturfonder med 407,7 miljoner euro (3,7 miljarder kr), svensk offentlig sektor med 308,6 miljoner euro (2,8 miljarder kr) och privata näringslivet med 370 miljoner euro (3,3 miljarder kr). Totalt har ca 1,1 miljarder euro (9,8 miljarder kr) satsats i regionen under programperioden. Budgeten för programmet är uppdelad mellan kust och inland där inlandet utgörs av det tidigare Mål 6-området. Storleken på respektive budget är kopplad till rådande befolkningsunderlag.

Regeringen utsåg strukturfondsdelegationen den 24 februari 2000. Nya ledamöter till delegationen utsågs för resten av programperioden i juni 2003.

Övervakningskommittén godkände programkomplementet vid sitt första sammanträde den 16 juni 2000.

Under programperioden har strukturfondsdelegationen genomfört 31 beslutsmöten. Totalt för hela programmet har 7 177 beslut (exklusive avslagsbeslut) om stöd fattats.

Slutrapporten omfattar inte den separata årsrapporten för 2008 eftersom den har behandlats i enlighet med tidigare inlämnade årsrapporter enligt Rådets förordning 1260/1999, artikel 37.1.

2. Förändringar av allmänna förutsättningar som har betydelse för genomförandet av programmet

2.1 Sveriges ekonomiska utveckling

Sveriges ekonomiska utveckling¹ 2000 – 2008

Under perioden 2000 – 2008 har Sverige haft en förhållandevis hög ekonomisk tillväxt. BNP har i genomsnitt ökat med 2,8 procent per år i fasta priser, vilket är högre än under 1990-talet då den genomsnittliga tillväxten blev 1,7 procent. Hur tillväxten fördelas mellan åren och mellan olika huvudkomponenter i den slutliga efterfrågan visas i försörjningsbalansen nedan.

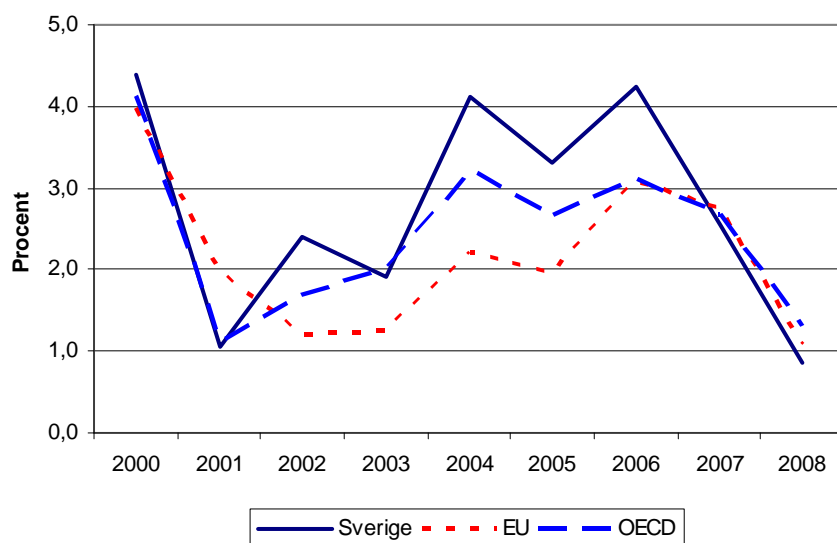
Tabell 1 Försörjningsbalans 2000 – 2008

	Nivå 2008	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Medel	
	mdr kr	Årlig procentuell förändring i fasta priser										00-08
Hushållens konsumtion	1483	5,1	0,4	2,6	2,0	2,6	2,7	2,3	3,0	0,9	2,4	
Offentlig konsumtion	830	-1,2	0,8	2,2	0,4	-0,2	0,4	2,0	0,4	0,9	0,6	
Statlig	221	-3,1	-1,7	2,3	2,0	-0,9	-2,5	1,0	-0,8	0,4	-0,4	
Kommunal	609	-0,3	1,8	2,1	-0,2	0,1	1,5	2,4	0,8	1,0	1,0	
Fasta bruttoinvesteringar	617	6,3	-0,5	-1,8	1,3	5,7	8,9	9,1	7,5	3,8	4,5	
Lagerinvesteringar	17	0,4	-0,4	-0,2	0,2	-0,3	0,0	0,2	0,8	-0,3	0,1	
Export	1710	11,5	0,8	1,3	4,0	10,9	6,6	8,9	5,7	2,8	5,8	
Export av varor	1234	12,1	-2,1	2,0	4,9	10,2	5,0	7,6	3,1	3,7	5,2	
Export av tjänster	476	9,2	10,8	-1,0	1,3	13,4	11,7	12,5	13,0	0,3	7,9	
Import	1488	11,7	-1,8	-1,3	3,7	6,8	6,9	8,7	9,4	3,7	5,3	
Import av varor	1098	12,3	-4,4	-0,5	5,7	7,9	7,4	9,0	9,2	4,2	5,6	
Import av tjänster	390	10,0	5,6	-3,3	-1,2	4,0	5,6	7,8	9,9	2,5	4,5	
BNP	3169	4,4	1,1	2,4	1,9	4,1	3,3	4,2	2,5	0,8	2,8	

Även vid en internationell jämförelse har Sverige under perioden 2000-2008 haft en ekonomisk tillväxt som är jämförbar med eller bättre än den i EU och OECD.

¹ Källa: Konjunkturinstitutet

BNP-tillväxt i Sverige, EU och OECD

Under 2001 bromsade tillväxten i Sverige upp markant i förhållande till de tre föregående åren med höga tillväxttal, i genomsnitt 4,3 procent. Uppbromsningen 2001 berodde främst på vikande internationell konjunktur samt svag tillväxt i privat konsumtion. Återhämtningen av konjunkturen gick förhållandevis långsamt under 2002 och 2003 men tog fart 2004 till följd av en snabbt växande export. Under 2005 fick tillväxten i investeringar och konsumtion ökad betydelse medan exporten återtog sin plats som främsta tillväxtmotor under 2006. Under 2007 började tillväxten i OECD-området att försvagas påtagligt till följd av turbulensen på de finansiella marknaderna och de höga energi- och livsmedelspriserna. Detta bromsade tillväxten för svensk varuexport och BNP-tillväxten stannade vid 2,5 procent 2007. Under hösten 2008 övergick turbulensen på finansmarknaderna till en finanskris med påtagliga effekter för den reala ekonomin. BNP-ökningen i Sverige blev 2008 under 1 procent och väntas 2009 bli negativ.

Även vid en internationell jämförelse av inflationen står sig Sverige väl i jämförelse med EU och OECD under perioden 2000-2008.

Tabell 2 Årlig procentuell förändring av konsumentpriserna i Sverige, EU och OECD

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Sverige	1,3	2,7	1,9	2,3	1,0	0,8	1,5	1,7	3,4
EU	1,9	2,2	2,1	2,0	2,0	2,2	2,2	2,3	3,7
OECD	4,1	3,7	2,8	2,5	2,4	2,6	2,6	2,5	3,8

Den genomsnittliga årliga KPI-förändringen under 2000-2008 blev 1,8 procent i Sverige, 2,3 procent i EU och 3,0 procent i OECD. Som framgår av tabell 2, var inflationen i Sverige under perioden 2000-2008 som lägst 2005 med 0,8 procent. Det låga inflationstrycket 2004-2005 kan tillskrivas den snabba ökningen av produktiviteten i näringslivet, särskilt i industrin, under 2002-2005 kombinerat med ett ännu förhållandevis lågt resursutnyttjande på arbetsmarknaden.

Antalet sysselsatta i åldrarna 16-64 år minskade i själva verket både under 2003 och 2004 med sammanlagt 41000 personer (enligt AKU) trots att BNP växte med 1,9 resp.

4.1 procent. Under perioden 2005-2008 ökade sysselsättningen med respektive 20.000, 78.000, 104.000 och 43.000 personer. Relationen mellan produktions- och sysselsättningstillväxt under 2007 och 2008 medförde att enhetsarbetskostnaderna steg snabbt. Detta bidrog i viss mån till den relativt höga inflationstakten under de tre första kvartalen 2008 vid sidan om stigande räntekostnader för egnahem samt stigande priser på livsmedel och energi. Inflationstakten faller dock snabbt av kända skäl från och med slutet av 2008.

Antalet arbetslösa i relation till arbetskraftens storlek har under perioden 2000-2008 varierat mellan 5,9 och 7,7 procent. Till arbetslösa räknas även heltidsstuderande som söker arbete.

Fiskefonden

Nationellt

En allmän urbanisering har inneburit att landbygdens befolkning har minskat kraftigt. Arbetsmarknadssituationen har ändrats med nya arbetstillfällen inom industrin. Förbättrade kommunikationer har underlättat pendling och befolkningsstrukturen har ändrats i fiskelägena. Familjesituation har förändrats i och med att båda makarna arbetar utanför hemmet. Det sker inte hellre någon större rekrytering utanför den traditionella basen. Allt detta sammantaget har inneburit att rekryteringsbasen till fisket kraftigt har förändrats.

Situationen för viktiga bestånd står inte i proportion till kapaciteten. Även lönsamheten i svenskt fiske är dålig. Det är enbart ett fåtal segment som har en lönsamhet som tillåter rimliga löner och investeringar för framtiden. Priserna på fisken är i många fall låga och utvecklingen har inte följt med i samma takt som driftkostnaderna har ökat.

Den svenska fiskarkåren är en alltmer åldrande yrkeskategori. Generationsväxlingen är mycket dålig. Speciellt illa är det i Östersjöregionen där mycket få ungdomar söker sig till fisket. I dagens situation är detta inget problem eftersom kapaciteten att fånga fisken är större än den biologiska tillgången, men för framtiden är nyrekryteringen ett problem och utländska medborgare arbetar redan i dag ombord på svenska fartyg.

En klar utveckling för fisket är att kustfiskesegmentet allt mer försvinner. Denna utveckling gäller samtliga län. En annan trend är att trålfiskeflottan alltmer koncentreras till västkusten samtidigt som den Östersjöbaserade flottan minskar.

De flesta fiskeföretagen är småföretag och de är verksamma i en bransch där spelreglerna kan ändras från en dag till en annan. Denna brist på möjligheter att planera sitt fiskande hindrar investeringsviljan.

Regionalt

I Norrbottens län finns 38 trålare som främst fiskar siklöja. Fisket i Norrbottens län går relativt hyggligt och förutom siklöja fiskas strömming, sik och lax. Det är siklöjan som genererar kapital för de nyinvesteringar som sker både vad avser fartyg och utrustning för beredningsindustrin. I övriga delar av denna region är utvecklingen negativ. I stor utsträckning har det blivit fiskarens eget ansvar och därmed kostnad att leverera till

bestämda platser. Anledningen till problemen och de höga kostnaderna på denna kuststräcka är dels de stora avstånden och dels att volymfisken strömming har försvunnit som kostnadsbärare. De andra arterna har svårt att klara transportkostnaderna.

Vattenbruket är förhållandevis litet och består av ett antal skilda segment. Odlingen av musslor är från en låg nivå under expansion. Produktion av sättfisk för utsättning i naturvatten, till gagn för sportfiske och naturlig reproduktion, har under hela perioden haft en stabil och lönsam avsättning. Odlingen av matfisk har periodvis haft stora lönsamhetsproblem beroende på hård konkurrens från norsk odling. Detta har medfört att de större matfiskodlingarna nu är i finsk ägo. Produktionen avsätts huvudsakligen i Finland som generellt haft en högre prisnivå jämfört med den svenska. Fortfarande finns ett antal mindre matfiskodlingar som i huvudsak är inriktade på den lokala marknaden. Totalt sett har näringen stagnerat på en relativt låg nivå sett både ur produktions- och sysselsättningsaspekter.

Ändringar av nationell och regional politik

Inom EU fastlades i början av 1970-talet vissa grundläggande principer, Dels om tillgången till fiskresurserna i medlemsstaternas marina vatten (resurspolitik) och dels vad gällde finansiellt stöd för att modernisera sektorn (strukturpolitik), samt om åtgärder för att stabilisera marknaden för fiskprodukter (marknadspolitik). Dessa tre delar, tillsammans med bestämmelser om kontroll av efterlevnad av regelverket, utgör än idag stommen i den gemensamma fiskeripolitiken, GFP. År 1983 infördes en mer omfattande fiskeripolitik² som gällde för en period om 20 år, dvs. fram till och med 2002.

Under 2002 antog EU-kommissionen en ny grundförordning³, som innebar en reformering av den gemensamma fiskeripolitiken, med ett tydligare genomslag för ett ekologiskt hållbart fiske och en ökad långsiktighet i fiskeriförvaltningen i överensstämmelse med försiktighetsansatsen. EG-kommissionens möjligheter att vidta nödatgärder när återhämtningsmål inte uppnås kvarstod från tidigare förordning och utökades delvis.

Ett flertal långsiktiga förvaltningsplaner framtogs inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken. Detta gällande för bl.a. bestånden av torsk i Östersjön, sill och skarpsill i Östersjön, torsk i Nordsjön, makrill och blåvitling i Västerhavet, nordsjösill, kolja, gråsej och rödspätta i Nordsjön samt den vilda Östersjö laxen. Härutöver utarbetades en nationell förvaltningsplan för ål under 2008. Detta mot bakgrund av ålens utsatta situation och EU:s ålförordning enligt beslut i juni 2007.

Reglerna för stöd till fiskeflottan förändrades också i och med reformen av den gemensamma fiskeripolitiken. Ändringarna innebar bl.a. att stödet till nybyggnation av fiskfartyg upphörde efter 2004. För att stöd till nybyggnation skulle kunna lämnas infördes även nya regler för utförelse av kapacitet samt begränsningar av fartygens storlek. Sverige har sedan tidigare infört nationella begränsningar där stöd till nybyggnation av fiskefartyg endast beviljas fartyg med en längd under 18 meter.

² Rådets förordning (EEG) nr 3760/92 av den 20 december 1992 om ett gemenskapssystem för fiske och vattenbruk

³ Rådets förordning (EG) nr 2371/2002 av den 20 december 2002 om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken

Stödet till utrustning och modernisering av fiskefartyg inskränktes i samband med reformen till att endast omfatta åtgärder för att förbättra säkerheten ombord, arbetsförhållanden, hygien och produktkvalitet samt till selektiva fiskeredskap och satellitbaserad kontrollutrustning, under förutsättning att moderniseringsåtgärderna inte bidrar till en ökad fiskeansträngning och inte berör fartygens kapacitet (vilken uttrycks i bruttoton och kilowatt).

En översyn av de nationella bestämmelserna för lax och öringfisket i Bottenviken och Bottenhavet har gjorts under perioden. De nya bestämmelserna innebär att reglerna för nätfiske skärpts och att ett utökad fiske efter fettfeneklippt lax och öring tillåts. Regelverket medger att länsstyrelserna kan ge tillstånd till fiske med selektiva redskap efter fettfeneklippt lax och öring.

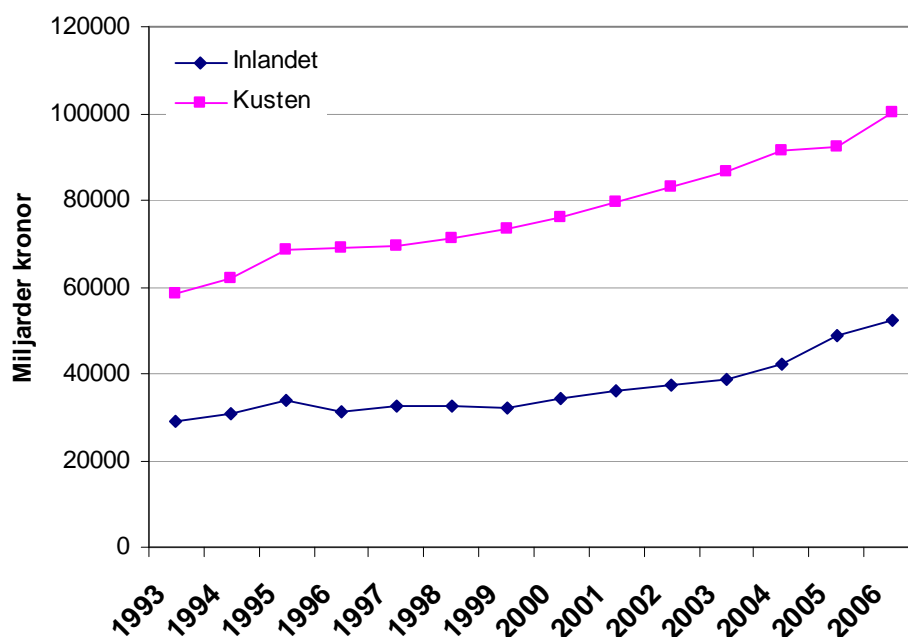
2.2 Utvecklingen i regionen

Tillväxten

Det totala värdet av all produktion av varor och tjänster mätt som bruttoregionprodukten (BRP) uppgick till drygt 152 miljarder kronor för Norra Norrland 2006. Kusten svarade för 100 och inlandet för 52 miljarder kronor. BRP ökade snabbare i inlandet än vid kusten; 9,0 procents ökning i jämfört med 6,6 procent i löpande priser (se diagram 1). Det var första gången på fyra år som tillväxten var högre vid kusten än i inlandet, vilket beror på att den vinstrika basindustrin i stor utsträckning påverkar tillväxtsiffrorna för inlandet.

Tillväxten i Norra Norrland var fortsatt mycket hög under 2006, 8,2 procent, till och med högre än året innan då tillväxten för regionen var 5,9 procent (löpande priser). Regionens tillväxt var betydligt starkare än för riket i genomsnitt. Norrbottens län placerade sig på 4:e plats vad gäller BRP-tillväxt och Västerbottens län placerade sig på en 5:e plats av totalt 21 län.

Diagram 1: Bruttoregionprodukt (BRP) till marknadspris 1993-2006 i Norra Norrland, uppdelad på Inlandet och Kusten. löpande priser

Källa: SCB, Regionala räkenskaper.

Den starka tillväxten för inlandet innebär att delregionen under hela perioden 1993-2006 haft en bättre BRP-utveckling än Kusten. Detta gäller i ännu högre utsträckning om perioden begränsas till 2000-talet (2000-2006) då BRP ökade sammanlagt med 52 procent för inlandet, vilket kan jämföras med en ökning motsvarande 32 procent för kusten.

BRP per sysselsatt är en indikator på arbetsproduktivitet. I Norra Norrland uppgick BRP per sysselsatt till 655 000 kronor 2006. Bara Stockholmsregionen och Dalarna hade en högre produktivitet än Norra Norrland. I en rangordning mellan länen placerade sig Norrbotten på en 2:a plats och Västerbotten på en 9:e plats av 21 län. Måttet påverkas av att den kapitalintensiva produktionen genererar höga driftöverskott samtidigt som antalet sysselsatta är begränsat.

I Norra Norrland var BRP per invånare lägre än riksgenomsnittet, 299 000 kronor jämfört med riksgenomsnittet 319 000 kronor för året 2006. Befolkningsstrukturen med många äldre och personer utanför arbetsmarknaden påverkar talet negativt.

Lönesumman är en annan indikator på den regionala produktionen och tillväxten. Enligt de senaste uppgifterna avseende 2007 (första halvåret) ökade lönesumman med 7,0 procent i Norra Norrland. Det var något högre än riksgenomsnittet (6,8 procent). Det är framförallt inom tillverkningsindustrin som ökningen skett, medan exempelvis lönesumman inom statliga myndigheter minskat.

Sysselsättning

Sysselsättningen (förvärvsarbete) har under perioden 2000-2007 ökat i Norra Norrland, från drygt 219 500 till 238 000 sysselsatta. Det är en ökning med drygt 18 000 personer. Den största ökningen har skett vid kusten med en ökning i sysselsättning uppgående till 14 000 personer eller 9,1 procent. I inlandet var motsvarande ökning knappt 4 500 personer eller 6,7 procent.

Av sysselsättningsökningen har 60 procent tillfallit män och 40 procent kvinnor. För inlandet är andelen nya jobb till män 74 procent och 26 procent till kvinnor. Motsvarande andel för kusten är 56 procent för män, respektive 44 procent för kvinnor. Könsfördelningen avseende den ökade sysselsättningen är mer jämnt fördelad vid kusten.

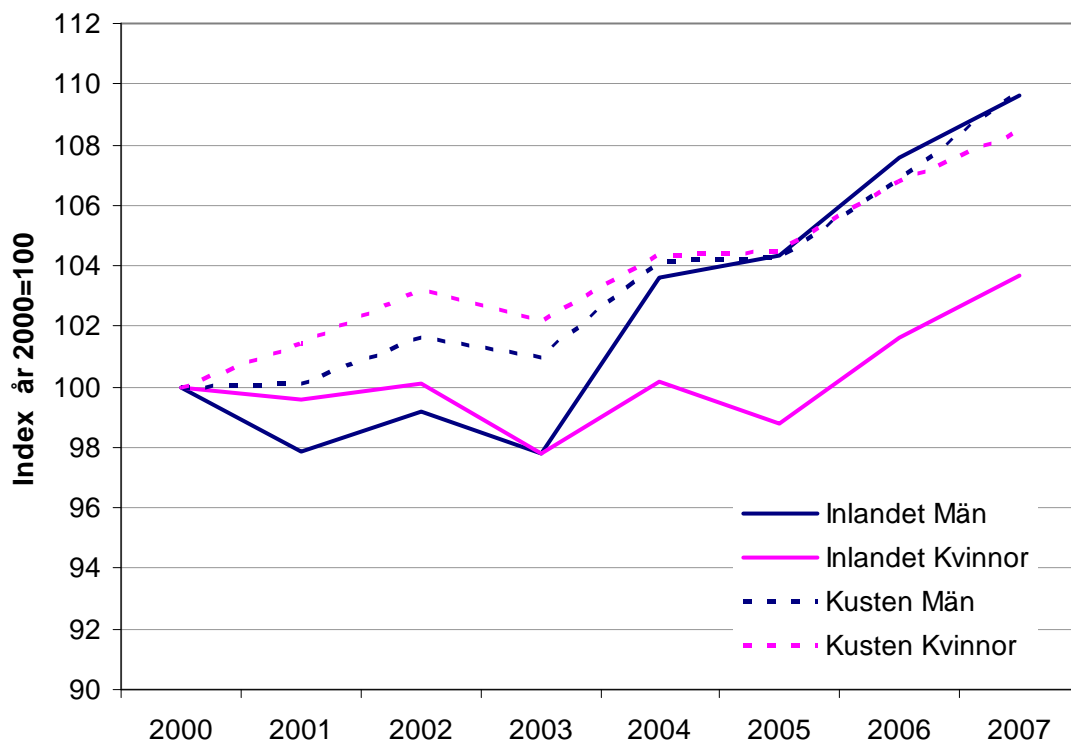
Antal förvärvsarbete 2000-2007 för inlandet och kusten, män och kvinnor, index år 2000=100.

Källa: SCB, RAMS, dagbefolkning

Sysselsättningen har under perioden 2000-2007 ökat mest för män. Index (år 2000=100) uppgick till 110 för män både kusten och inlandet år 2007. Motsvarande index (år 2000=100) för kvinnor var 108 (kusten) och 104 (inlandet). Sysselsättningen för kvinnor i inlandet har inte haft lika hög utvecklingstakt som för övriga.

Förvärvsarbetande 2000-2007 för Inlandet och Kusten, män och kvinnor, index år 2000=100.

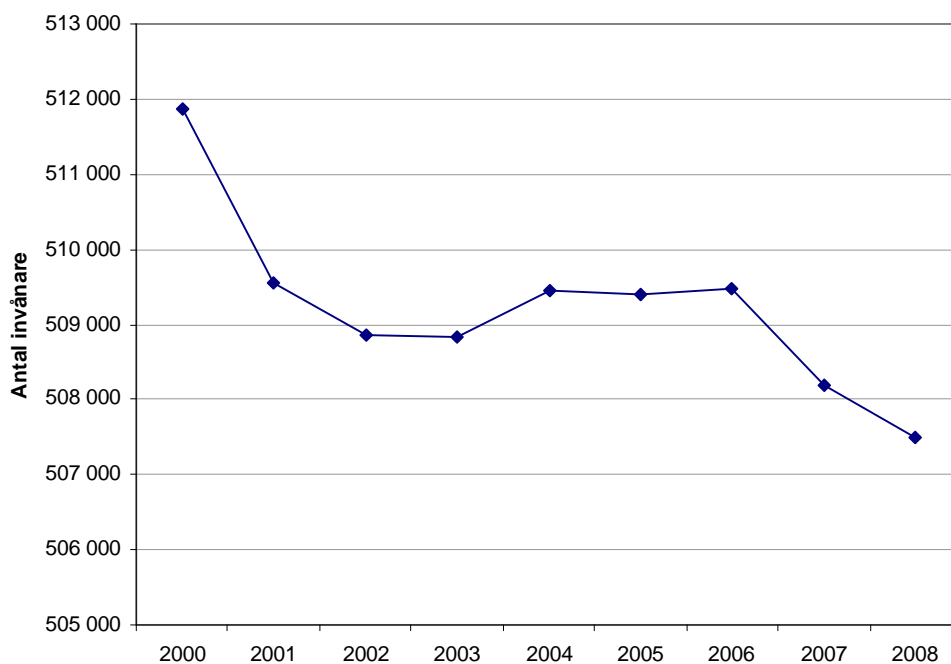

Källa: SCB, RAMS, dagbefolkning

Befolkningen

Befolkningen uppgick år 2008 till ca 507 500 personer. Befolkningen minskade med drygt 700 personer jämfört med föregående år. Befolkningsminskningen var störst för kvinnorna, 400 kvinnor vilket kan jämföras med 300 män. Befolkningsminskningen var mindre 2008 i jämförelse med föregående år.

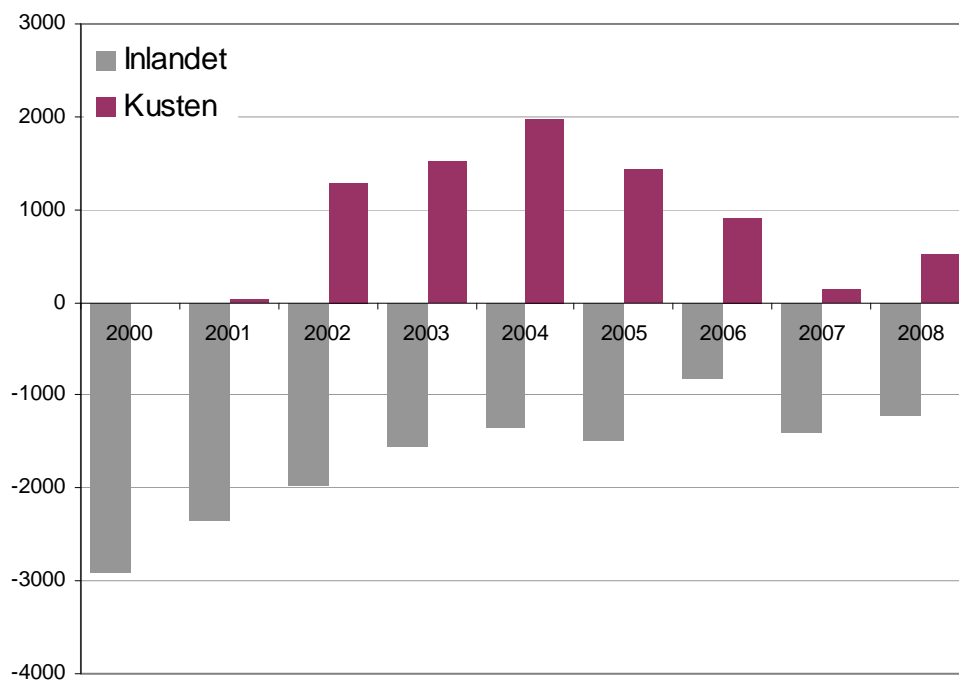
Diagram 3: Antal invånare i Norra Norrland 2000-2008

Källa: SCB

Befolkningen uppgick 2008 till 158 523 personer i inlandet och till 348 966 personer vid kusten. I jämförelse med föregående år så minskade befolkningen i inlandet med drygt 1 216 personer (601 män och 615 kvinnor), medan befolkningen ökade i kusten med 510 personer (304 män och 206 kvinnor). I diagram 4 åskådliggörs befolkningsutvecklingen i respektive regiondel.

Diagram 4: Befolkningsförändringen i Norra Norrland 2000-2008, fördelning mellan Inland och Kust.

Källa: SCB

Kusten har förutom år 2000 under hela perioden 2000-2008 ökat sitt befolkningsunderlag medan befolkningen i inlandet minskat kontinuerligt. Kustkommunernas plussiffror varierar under perioden med större eller mindre ökningar medan inlandskommunerna hela tiden har minskat. Under hela perioden 2000-2008 minskade befolkningen i inlandet med drygt 15 070 personer, medan motsvarande förändring innebar en ökning av befolkningen med ca 7 770 personer vid kusten. För hela regionen Norra Norrland minskade befolkningen under perioden 2000-2008 med ca 7 300 personer.

3. Genomförandet av programmet

Mål 1 Norra Norrland innehåller sju insatsområden. Efterfrågan inom insatsområdena har varierat under programperioden. Processen för genomförandet har också på olika sätt varierat mellan de olika åtgärderna. I början av programperioden kännetecknades arbetet av ett generellt stort söktryck, vilket i sin tur medförde ett stort arbete med att prioritera projekten. För att få stöd i prioriteringar och bedömningar av projekten gjordes en utvärdering av pågående projekt under 2002. Detta beskrivs närmare i avsnitt 5.3. En stor del av arbetet under 2003 fokuserades på arbetet kring halvtidsöversynen av programmet inklusive halvtidsutvärderingen för Mål 3 i Mål 1. Halvtidsutvärderingen lade fram två huvudrekommendationer som handlade om att satsa strategiskt och integrera de horisontella målen. Arbetet kring halvtidsutvärderingen beskrivs närmare i avsnitt 5.1. Fyra EU-mässor har genomförts i regionen under 2003 och 2004. Under 2004 definierades olika utvecklingsområden med exempel på s.k. dynamiska projekt. Detta gjordes utifrån de projekt som har varit prioriterade i programmet, dvs områden som har ansetts viktiga eller varit framträdande i övrigt. Hänsyn har tagits till de regionala tillväxtprogrammen och med den bedömningen att fortsatt finansiering efter programperioden förelåg. Under 2005 tilldelades programmet extra medel i form av höjning av valutakursen. Detta innebar en utökning av budgeten med drygt 20 miljoner kronor samt ett stort tryck från sökande. Under programmets genomförande har projekten synliggjorts på olika sätt bl a genom annonser och presseminarier i anslutning till Strukturfondsdelegationens sammanträden och utställningar.

På programnivå har drygt 441 miljoner euro (3,9 miljarder kronor) eller 108 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av dessa har återförts ca 42 miljoner euro (386 miljoner kronor) vilket motsvarar 10 % av budgeten eller 9,7 % av beslutade medel. Samtliga projekt i programmet är avslutade per 2008-12-31. Utbetalningstakten i programmet har i huvudsak varit god med undantag av åtgärderna i fiskefonden och i åtgärd 6.1 Utveckling av rennärningen och samebyarna vilket beskrivs närmare i kap 4.7.

Avsnittet innehåller en kvantitativ och kvalitativ beskrivning för varje åtgärd av resultat enligt beslut och uppnådda resultat som bygger på angivna indikatorer.

Redovisning av indikatorer, horisontella mål och beslutade medel

Indikatorerna i programmet redovisas huvudsakligen utifrån det underlag som inrapporterats till STINS. Undantag är åtgärd 3.1 (registreras i DIVA) och åtgärderna 4.7 – 4.9 (Fiskeriverket). I årsrapporterna mellan tiden 2002-2007 har indikatorerna utgått från STINS och man har inom de flesta av insatsområdena beräknat antal projekt som ett projekt då de har bedrivits i både kust och inland. I slutrapporten liksom i årsrapporten 2008 har vi valt att ange totalt registrerade horisontella indikatorer enligt underlag från STINS. Projekten räknas utifrån STINS-id vilket innebär att ett projekt som bedrivs i både kust och inland räknas som två projekt. Skillnader förekommer därför i jämförelser med uppgifter i tidigare årsrapporter. I redovisningen förekommer att vissa indikatorer anges även om de saknar kvantifierade mål i programkomplementet.

Utfallet av de horisontella målen utgår från avslutade genomförda projekt. I de olika åtgärderna förekommer projekt som beviljats stöd men som av olika anledningar inte har bedrivit någon projektverksamhet. Dessa beviljade och avslutade projekt redogörs det för i STINS, men de återfinns däremot inte i redogörelsen för utfallet av de horisontella målen. Skillnader förekommer därför om man jämför antalet beviljade projekt med antalet projekt under horisontella mål.

Valuta

Medel som redovisas i kapitel 3 (insatsområden och åtgärder) avser enbart EU-medel och redovisas i euro och svenska kronor. Budget redovisas enligt fastställda belopp i SPD. Beslutade medel, återförda medel och återstående medel redovisas med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000.

3.1 **Insatsområde 1 Utveckling av infrastrukturen**

Insatsområde 1 finansieras från ERDF (Regionala fonden).

Målet med insatsområde 1 är att Norra Norrland ska ha en god tillväxt och konkurrenskraft genom en effektiv och ändamålsenlig infrastruktur.

Målet ska uppnås genom satsningar på informationsteknisk infrastruktur, transportinfrastruktur och forskning och utveckling. I Mål 1 Norra Norrland har fokus inom insatsområdet legat på bredbands- och applikationsutveckling, satsningar på tillgänglighet främst via flygplatsutveckling samt tillämpad forskning till nytta för näringslivet.

Inom insatsområde 1 har ca 959 miljoner kronor eller 107 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av dessa har återförts ca 61 miljoner kronor, vilket motsvarar ca 6,3 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Totalt har 225 projekt beviljats medel inom insatsområdet under programperioden.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t.o.m. 2008-12-31	Återfört t.o.m. 2008-12-31	Återstår 2008-12-31
Kronor	900 828 000	959 476 486	61 696 431	3 047 945
Euro	100 092 000	106 608 498	6 855 159	338 661

3.1.1 **Åtgärd 1.1 Informationsteknisk infrastruktur**

Inom åtgärden har drygt 260 miljoner kronor eller 113 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av dessa har återförts 32,2 miljoner kronor eller ca 12 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Totalt har 67 projekt beviljats medel under programperioden. .

Valuta	Budget totalt	Beslutat t.o.m. 2008-12-31	Återfört t.o.m. 2008-12-31	Återstår 2008- 12-31
Kronor	230 688 018	260 456 443	32 241 409	2 472 984
Euro	25 632 002	28 939 605	3 582 379	274 776

Beviljat under programperioden

De projekt som beviljats medel under programperioden kan indelas i tre olika projektyper.

1. Applikationer (54 %)

Applikationsprojekten är projekt som utvecklar IKT tekniken.

2. Bredband (45 %)

Bredbandsutbyggnad i form av lokala områdesnät i byar/serviceorter i regionen och ortsammanbindande nät mellan kommunhuvudorterna i Norrbottens och Västerbottens län

3. Övrigt (1 %)

I denna grupp återfinns bara ett projekt, vilket inte är lämpligt i någon av övriga två grupper. Syftet med projektet var att ta fram förutsättningar för bredband i regionen.

Indikatorer

Tabellen nedan visar målen som är satta för programmet, utfall samt måluppfyllelse för avslutade projekt.

Indikator	Mål på programnivå		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Nya/skapade arbetstillfällen	25	25	236	102	944%	408%
Bevarade arbetstillfällen	25	25	174	81	696%	324%
Tillfälliga arbetstillfällen	25	25	72	20	288%	80%
	Antal projekt		Antal projekt		Antal projekt	
Länsöverskridande samverkansprojekt	10		42		420%	
Internationella samverkansprojekt	5		20		400%	
Nya applikationer totalt **	15		94		627%	
	Antal uppkopplade		Antal uppkopplade		Antal uppkopplade	
Utbyggt bredband*			8 454			

*Indikatorn "utbyggt bredband" syftar till antal möjliga användare bland hushållen som har fått tillgång till bredband genom mål 1 programmet. Målet för indikatorn är inte fastställt pga. att indikatorn är ett komplement till de kvantifierade målen som finns i programkomplementet. Dessa kvantifierade mål är: 70 % av hushållen uppkopplade till Internet och 100 % täckningsgrad för möjlig uppkoppling av hushållen till Internet. Dessa mål är egentligen redan uppnådda genom att hushållen har tillgång till telefon och därmed möjlighet till åtkomst av Internet.

**I programkomplementet är indikatorn formulerad på följande sätt; "15 nya IT-applikationer varav 10 för näringslivet". Enligt programkomplementet redovisas däremot indikatorn på totalen. Om man visar uppdelningen mellan projekt för näringslivet och projekt för övriga, ser resultatet ut på följande sätt: Antalet uppnådda projekt för näringslivet är 46 och måluppfyllelsegraden 460 %. För övriga projekt är antalet 48 och måluppfyllelsegraden 960 %.

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

26 projekt positiva för jämställdheten

40 projekt neutrala för jämställdheten

29 projekt är positiva ur miljösynpunkt

37 projekt är neutrala ur miljösynpunkt

Slutsatser

Måluppfyllelsegraden inom åtgärden överstiger vida de totala målen för programperioden. Det kan konstateras att måluppfyllelsen av nya arbetstillfällen för män är mycket högre än för kvinnor. Detta förklaras troligtvis av att projekten i åtgärden till stor del återfinns i IT-branschen som domineras av män. Vi kan likväl konstatera att på åtgärdsnivån så har man uppnått programmets ambitioner när det gäller antalet anställda kvinnor. Målet Tillfälliga arbetstillfällen för kvinnor har däremot inte uppnåtts.

Flera av projekten har lett till etableringar och nyanställningar exempelvis ”Centrum för digitala affärer” vid Institutionen för Informatik vid Umeå universitet.

De internationella samverkansprojekten har varit fler än förväntat. Dessa samverkansprojekt är s.k. applikationsprojekt som drar upp indikatorn Internationella samverkansprojekt. Exempel på ett sådant projekt är Interaktiva Institutet i Piteå, med projektet ”Music studios – Studion för ljud och musik i digitala medier”. Man har här arbetat inom området digitala medier med forskning kring och utveckling av innovativa idéer som kan leda till nya produkter, metoder, tjänster och i förlängningen nya företag. Det övergripande målet har varit fokusering på unik gränsöverskridande forskning inom specialiseringen Musik och Teknik.

Samverkan och samarbetet mellan universiteten och andra organisationer över länsgränsen har ökat vilket återspeglas i indikatorn Länsöverskridande samverkansprojekt. Förhoppningen är att den länsöverskridande samverkan som stimulerats av strukturfondinsatserna kommer att bli bestående och på sikt vidareutvecklas.

Arbetet med bredbandsutbyggnaden påbörjades i början av programperioden. Investeringarna i bredbandsutbyggnad har skapat unika förutsättningar att utveckla applikationer och att skapa tillämpningar av den distansöverbyggande tekniken. Ett exempel är projektet ”Distansöverbyggande teknik” där man utvecklat och knutit ihop teknik, metoder, arbetsrutiner, organisation, säkerhet m.m. till en fungerande helhet. Målet har varit att skapa ett helhetskoncept för samverkan och samordning mellan landstingets hälso- och sjukvårdsresurser samt mellan kommunal äldreomsorg och omvårdnad. Ett annat exempel är projektet ”System för ingenjörsarbete på distans” med inriktning mot vintertestning av bilar. Systemlösningarna skall göra det möjligt för vintertestningsanläggningarnas kunder att kommunicera bättre med ”hemmabasen”, d.v.s. med de utvecklingscentra där konstruktion och design av bilar utförs. Målet för projektet är en teknisk plattform för ett distribuerat arbetssätt enligt bilindustrins

önskemål.

De flesta av projekten är neutrala både ur jämställdhets- och miljösynpunkt.

3.1.2 Åtgärd 1.2 Transportinfrastruktur och transportlösningar

Inom åtgärden har drygt 240 miljoner kronor eller ca 105 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av dessa har återförts 8,7 miljoner kronor eller ca 4 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Totalt har 56 projekt beviljats medel under programperioden.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t.o.m. 2008-12-31	Återfört t.o.m 2008-12-31	Återstår 2008-12-31
Kronor	230 220 000	240 961 225	8 703 484	-2 037 741
Euro	25 580 000	26 773 469	967 054	-226 416

Beviljat under programperioden

De projekt som beviljats medel under programperioden kan indelas i fyra olika projekttyper.

- 1. Utveckling av flygtrafiksystem (50 %)**
Stöd till utveckling och investering i flygtrafiksystem har beviljats till exempel för projektering av ankomsthall och banförlängning vid Kiruna.
- 2. Utveckling av tågtransportsystem och samordning av transportnoder (38 %)**
Stöd till utveckling/samordning av transportnoder är kopplat till nya tågtransportlösningar.
- 3. Vägtrafiklösningar (9 %)**
Förbättring av enskilda vägar som har en stor betydelse för näringslivet.
- 4. Utveckling av sjötransportsystem (3 %)**
I syfte att uppnå bättre samordning mellan trafik- och transportsystem har stöd beviljats till projekten ”Linjesjöfart Norrbotten – kontinenten”.

Indikatorer

Tabellen nedan visar målen som är satta för programmet, utfall samt måluppfyllelse för avslutade projekt.

Indikator	Mål på programnivå		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Nya/skapade arbetstillfällen	25	25	23	19	92%	76%
Tillfälliga arbetstillfällen	25	25	182	17	728%	68%
Bevarande arbetstillfällen	25	25	67	29	268%	116%
	Antal projekt		Antal projekt		Antal projekt	
Länsöverskridande samverkansprojekt	10		6		60%	
Internationella samverkansprojekt	5		0*		0%	
Infrastrukturprojekt inriktade på trafiklösningar	15		31,5		210%	

*Inga Internationella samverkansprojekt har bedrivits inom åtgärden.

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

1 projekt huvudsakligen ett jämställdhetsprojekt
21 projekt positiva för jämställdheten
33 projekt neutrala för jämställdheten

2 projekt är huvudsakligen miljöprojekt
38 projekt är positiva ur miljösynpunkt
15 projekt är neutrala ur miljösynpunkt

Slutsatser

Åtgärden har under programperioden finansierat strategiska investeringar i regionen främst för utveckling och investering i flygtrafiksystem samt utveckling av tågtransportssystem och samordning av transportnoder. Exempel på projekt är "Utveckling av Arvidsjaur flygplats" med Arvidsjaur flygplats AB som projektägare. Projektet har arbetat för att kunna möta de önskemål och krav som den ökande biltestnäringen, charterverksamheten och besöksnäringen ställer på kommunikationer och har gett grundförutsättningar för att tillvarata de potentialer som finns för tillväxt i området. Utvecklingen av Arvidsjaur flygplats motverkar effektivt avståndshandikapp och bidrar till positiva effekter för inlandet. Ett annat exempel är projektet "Utveckling av intermodala transportlösningar vid Skellefteå hamn". Genom att utveckla hamnens roll som omlastningsstation har intermodala transportlösningar utvecklats. Detta har bl.a. uppnåtts genom ökad samordning mellan sjöfart och marktransporter samt anpassning av hamnen efter nya godstyper och förväntad ökad godsmängd.

Indikatorerna för åtgärden hade kunnat sättas annorlunda. Målen för nya arbetstillfällen är låga för åtgärden liksom måluppfyllelsen med undantag för tillfälliga arbetstillfällen för män. Åtgärdens inriktning är huvudsakligen förutsättningsskapande. Det kan konstateras att målet för antalet tillfälliga arbetstillfällen borde ha satts högre eftersom investeringar under byggperioden skapar arbetstillfällen vilket också framgår av utfallet. Övervikten av män för resultatindikatorn kan förklaras av att det är fler män än kvinnor som arbetar inom byggsektorn.

Antalet länsöverskridande projekt inom åtgärden har inte uppnåtts liksom antalet internationella samverkansprojekt. Man kan dock konstatera att även om måluppfyllelsen inte fullt ut har uppnåtts i förhållande till indikatorerna så är de finansierade projekten av stor betydelse för regionens utveckling. Alla de investeringar som har genomförts kommer sannolikt att ha betydelse för regionens tillväxtförmåga.

De flesta av projekten är neutrala ur jämställdhetssynpunkt medan en övervägande del av projekten har angetts som positiva ur miljösynpunkt.

3.1.3 Åtgärd 1.3 Forskning och utveckling

Inom åtgärden har ca 458 miljoner kronor eller 104 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av dessa har drygt 20,7 miljoner kronor återförts eller ca 5 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Totalt har 102 projekt beviljats medel under programperioden.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t.o.m. 2008-12-31	Återfört t.o.m. 2008-12-31	Återstår 2008-12-31
Kronor	439 919 982	458 058 818	20 751 538	2 612 702
Euro	48 879 998	50 895 424	2 305 726	290 300

Beviljat under programperioden

De projekt som beviljats medel under programperioden kan indelas i elva olika projekttyper.

1. Allmän näringslivsutveckling (7,9 %)

Syftar till att utveckla nya tekniker gentemot näringslivet, exempelvis produktutveckling av mekaniska komponenter.

2. Areella näringar (8,3 %)

Syftar till att på något sätt utveckla skogsbruksteknik och naturresursnyttjande.

3. Energi (3,7 %)

Syftar till att utveckla nya och hållbara energier samt energieffektivisering.

4. Geologi (11,0 %)

Syftar till att utveckla nya tekniska lösningar inom det bergtekniska området samt att utveckla gruvnäringen

5. IT (26,6 %)

Syftar till att utveckla informations och kommunikationstekniken tillsammans med näringslivet

6. Kemi (1,2 %)

Syftar till att utveckla mätmetoder inom den kemiska branschen som exempelvis mätning av grundämnen och isotoper

7. Kultur (2,1 %)

Syftar till att exempelvis utveckla kulturen, exempelvis kulturlandskap i förändring

8. Medicinteknik (17,0 %)

Syftar till att utveckla den medicinska tekniken.

9. Miljö (5,7 %)

Syftar till att utveckla tekniken att ta hand om förorenad mark och samt att vara ett kunskapsstöd för kommuner, myndigheter, utförare och företag.

10. Trä (9,3 %)

Syftar till träteknisk utveckling.

11. Övrigt (7,2 %)

Här finns projekt som inte så lätt kan sättas etikett på. Projekten är sektorsövergripande och syftet är att utveckla olika forskningsområden.

Indikatorer

Tabellen nedan visar målen som är satta för programmet, utfall samt måluppfyllelse för avslutade projekt.

Indikator	Mål på programnivå		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Nya/skapade arbetstillfällen	125	125	341	226	273%	181%
Bevarade arbetstillfällen	25	25	79	80	316%	320%
Tillfälliga arbetstillfällen	50	50	8	5	16%	10%
	Antal projekt		Antal projekt		Antal projekt	
Länsöverskridande samverkansprojekt	10		86		860%	
Internationella samverkansprojekt	5		69		1380%	
Nätverk (mixat innehåll mellan könen)	250		657*		263%	
FoU - Projekt	15		281		1873%	
	Antal nya		Antal nya		Antal nya	
Forskningsmiljöer	5		33		660%	
Antal nya företag	100		53**		53%	
	Antal utvecklade		Antal utvecklade		Antal utvecklade	
Forskningsmiljöer	10		27		270%	

*630 mixade, 4 kvinnliga och 23 manliga nätverk

**29 samägda nya företag, 1 nytt företag ägs av kvinnor och 23 nya företag ägs av män

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

1 projekt huvudsakligen ett jämställdhetsprojekt

33 projekt positiva för jämställdheten

68 projekt neutrala för jämställdheten

13 projekt är huvudsakligen miljöprojekt

46 projekt är positiva ur miljösynpunkt

43 projekt är neutrala ur miljösynpunkt

Slutsatser

Under programperioden har de största andelarna av medlen beviljats till projekt för forskning kring IT samt för forskning kring medicinteknik.

Det råder inget tvivel om att åtgärden har haft en betydelse för att stärka universiteten och deras forskningsplattform. Med starkt forskningshöjd är de bl a bättre rustade att ta del av EU:s stora forskningsprogram. Universitetens samarbete med näringslivet och

andra organisationer har förstärkts. De två universiteten i regionen har också utvecklat ett nära samarbete. Detta är glädjande och får effekter och betydelse för tillväxt och utveckling i hela regionen. Åtgärden har utvecklat forskningsverksamheten på ett sätt som annars inte hade varit möjligt. Det stärker universitetens ställning i forskarvärlden och förbättrar möjligheten att hitta andra finansiärer till verksamheten. Flera projekt inom åtgärden har uttagits till ”Best practice”:

- Projektet Embedded Internet System (EISLAB) i Sheffield 2003. Projektet har utvecklat ett partnerskap mellan universitetet och små och medelstora företag och handlar om att koppla de inbyggda system som idag finns i mängder av olika produkter till internet för att effektivt kunna t.ex. övervaka, styra och genomföra underhåll. Projektet bygger upp forskning kring EIS-området och hjälper samtidigt företag i regionen med utveckling och tillverkning av sådana system och produkter. Under 2008 deltog även projektet i finalen av Regio Stars.
- Projektet Marksaneringscentrum Norr i Rovaniemi 2004. Projektet har utvecklat olika metoder för att förbättra riskbedömning och sanering av förorenad mark och är ett exempel på en modell för samverkan mellan FoU och näringsliv.
- Projektet VITAL i Magdeburg 2005. Projektet VITAL har arbetat inom trådlös teknologi med syftet att utveckla och utvärdera provplatser, tjänster och tekniklösningar med utgångspunkt i framväxande möjligheter, individuella och samhällseliga behov och i relation till särskilt intressanta branscher. Målet har varit att göra Norra Norrland till en ledande region inom mobilt Internet.

Satsningen inom forskning och utveckling är av långsiktig karaktär. Förhoppningen är att universitetet kan ligga i forskningsframkant och samverka med näringslivet så att vi får fler spinoffeffekter. Åtgärden kan därmed bidra till en strukturomvandling och ökad tillväxt i regionen.

Måluppfyllelsen är hög för flertalet av indikatorerna med undantag av indikatorn tillfälliga arbetstillfällen och nya företag. Förklaringen till den låga måluppfyllelsen är sannolikt att de flesta som anställs i forskningsprojekt är doktorander och att anställningen sträcker sig längre än projektperioden. Förklaringen till den låga måluppfyllelsen i antal nya företag kan vara att det finns en tröghetsfaktor för avknoppningar från projekten. Nya företag bildas kanske först efter projektiden.

Måluppfyllelsen nya arbetstillfällen är högre för män än för kvinnor. Tidigare enkätundersökning, se avsnitt 5.2, har visat på en låg anställningsgrad mellan män och kvinnor på 60/40 bland doktorander och forskare. Motsvarande förhållande råder i utfallet för indikatorn Nya arbetstillfällen.

Beträffande länsöverskridande projekt överträffas målet för programperioden med råge. Häri ligger också ett av de centrala resultaten av åtgärden, den ökade samverkan mellan universitetet i regionen.

De flesta av projekten är neutrala ur jämställdhetssynpunkt medan det är en övervägande del av projekten som har ansetts som positiva ur miljösynpunkt.

3.1.4 Generella slutsatser för insatsområde 1

Utveckling av infrastrukturen är kanske det insatsområde som i störst utsträckning på flera olika nivåer har bidragit till ett utvidgat samarbete mellan Norrbotten och Västerbotten. I insatsområdet återfinns åtskilliga projekt som verkar länsöverskridande. Detta kan antas få långsiktiga effekter med resultatet att samarbetet mellan aktörer i länen bibehålls och förstärks även efter programperiodens slut.

Under programperioden har ett flertal projekt för bredbandsuppbyggnad genomförts i regionen. I Norrbotten administrerades utbyggnaden av IT Norrbotten, ett samägt bolag mellan kommuner, landsting, länsstyrelse och universitet. I Västerbotten har länsstyrelsen stått som projektägare för bredbandsprojekten i form av ett ramprogram där IT Västerbotten skött underprojekten.

En stor andel av tillgängliga medel inom insatsområdet har beviljats till ny- och tillbyggnader av flygplatser, främst i inlandet. Detta är strategiska satsningar som utgör en nödvändig infrastruktur för tillväxt och utveckling. Utöver flygplatssatsningar har medel beviljats till stora investeringar såsom bredband i båda länen och utveckling av hamnar till intermodala transportlösningar.

En annan grundläggande infrastruktur som har prioriterats inom insatsområdet är forskning och utveckling. Här har satsningarna gått till tillämpad forskning inom biomedicin, miljö, geologi och IT. En avsikt med satsningarna är att det ska finnas sådan forskningshöjd i dem så att universiteten på ett bättre sätt kan närma sig EU:s ramprogram. Här har strukturfondsmedel från Mål 1 Norra Norrland stärkt universitetens kompetensuppbyggnad och på så sätt har regionen fått en högre kunskaps höjd. Projekt som har resulterat i att båda universiteten har närmat sig varandra via länsöverskridande forskningsprojekt är projekten Marksaneringscentrum och Norra Norrlands Informationstekniska Vitaliseringsinitiativ, VITAL.

Under programperioden har ett flertal projekt avseende utveckling av applikationer genomförts för att få ett ökat innehåll i bredbandsnäten. Exempel på applikationsprojekt är Skellefteå kommuns projekt ”System för ingenjörsarbete på distans med inriktning mot vintertestning av bilar”.

De nya arbetstillfällena som skapats inom insatsområdet finns främst inom åtgärd 1.1 Informationsteknisk infrastruktur och 1.3 Forskning och utveckling. Det är ett antal nya etableringar som skapat nya permanenta arbetstillfällena. Exempelvis i projektet ”Centrum för e-handel”, projektägare Umeå universitet, har en etablering tillkommit. Det är ett centrum för digitala affärer vid institutionen för Informatik vid Umeå universitet. Detta har inneburit en kraftfull regional förstärkning av kompetensen inom ett antal nyckelområden och har bidragit till 15 nya arbetstillfällena. Ett annat exempel är Interaktiva Institutets etablering i Piteå, med projektet ”Music studios – Studion för ljud och musik i digitala medier”. Här sammanbinder projektägaren kultur med informationsteknik. Inom åtgärd 1.2, Transportinfrastruktur och transportlösningar, är utdelningen på denna indikator betydligt lägre. Detta beror på att projekten mer har karaktären av förutsättningsskapande och ger mer tillfälliga arbeten som till exempel

byggandet av kombiterminalen eller utbyggnad av flygplatser. De arbetstillfällen som skapats inom insatsområdet har tillkommit män i högre grad än kvinnor. Övervikten av män kan förklaras av att det är fler män än kvinnor som arbetar inom de i insatsområdet dominerande verksamhetsområdena byggsektorn och i IT-branschen.

Målet för antal nya företag har inte nåtts. En förklaring kan vara att det finns en tröghetsfaktor för avknoppningar från universiteten och att nya företag då tillkommer först efter projekttiden.

Målet för antal deltagande nätverk är uppnått totalt sett vilket är positivt om man ser det ur ett samverkansperspektiv mellan näringsliv och akademi. De flesta av nätverken är mixade. De internationella samverkansprojekten har varit fler än förväntat. Universiteten har givetvis starka incitament att skapa internationella kontakter.

Åtgärden 1.1, Informationsteknisk infrastruktur, har en högre andel återförda medel, ca 12 % jämfört med åtgärderna 1.2 Transportinfrastruktur och transportlösningar (4 %) och åtgärd 1.3 Forskning och utveckling (5 %). Orsaken till den högre andelen återföringar i åtgärden 1.1 beror på två infrastrukturprojekt som härrör från bredbandsuppbyggnaden i regionen. Anledningen till återföringen av medel var att man fick förändrade regler för projektet gällande bl.a. moms och ägarförhållanden av infrastrukturen. Detta resulterade i att man avbröt och avslutade projektet. Därefter tog strukturfondsdelegationen ett nytt beslut med en ny huvudman till de båda infrastrukturprojekten och genomförde infrastrukturinvesteringen.

Målet med insatsområdet är enligt programkomplementet att Norra Norrland ska ha en god tillväxt och konkurrenskraft genom en effektiv infrastruktur. Detta mål är inte direkt mätbart och det finns heller ingen plan för hur det var tänkt att målet skulle mätas och utvärderas. Möjligtvis kan man tänka sig att målet är uppfyllt om de kvantitativa indikatorerna för insatsområdet är uppfyllda. Troligtvis är dock inte detta tillräckligt eftersom det skrivna målet innehåller så mycket mer än hur många arbetstillfällen och nya företag som startats. Vi kan däremot konstatera att projekten inom insatsområdet sannolikt har bidragit till att uppnå målet genom att åstadkomma en utbyggnad av regionens infrastruktur. Den i sin tur skapar bättre förutsättningar för tillväxt och konkurrenskraft.

3.2 **Insatsområde 2 Näringslivsutveckling**

Insatsområde 2 finansieras från ERDF (Regionala fonden).

Målet med insatsområde 2 är att Norra Norrland har god tillväxt och sysselsättning genom ett näringsliv med förmåga till nyskapande och nyorientering i en snabbt föränderlig värld.

Målet ska uppnås genom direkta företagsstöd och stöd av mer generell karaktär till näringslivet.

Under första halvan av programperioden har den största delen av medlen beviljats till generella företagsutvecklingsinsatser och branschöverskridande verksamheter. Efter halvtidsutvärderingen förändrades detta. Projekten kom att bli mer fokuserade, särskilt mot turism och strategisk samverkan inom områden av "centrumbildande" karaktär samt samverkan mellan företag och kompetenscentra. Detta har lett till stärkta kontakter mellan näringsliv och akademi i regionen. Fokus har också legat på de strategiska tillväxtområden som utpekats i de regionala tillväxtprogrammen.

Under år 2004 utökades budgeten i programmet med en tilldelning från resultatreserven. Övervakningskommittén för Mål 1 Norra Norrland beslutade att den största delen av resultatreserven skulle gå till åtgärd 2.2B, Generella näringslivsinsatser. Detta ledde till att åtgärdens budget utökades med drygt 80 miljoner kronor i EU-medel. Ungefär lika mycket tillkommer då i nationella medel. De projekt som beviljades medel efter resultatreservens tilldelning skulle uppfylla något av följande kriterier för att komma ifråga för bifall:

- företags deltagande
- strategiskt tillväxtområde enligt regionala tillväxtprogram
- länsöverskridande verksamhet

Universitetens forskningsprojekt har i princip uteslutande finansierats via åtgärden 1.3. Vid tilldelningen av resurserna från resultatreserven tillkom inga nya medel till denna åtgärd vilket medförde att universitetens ansökningar till åtgärd 2.2B ökade markant. Detta hade både för- och nackdelar. I och med att Övervakningskommittén inte valde att tilldela resultatreserven till åtgärd 1.3, Forskning och utveckling, kunde man tolka det som om att forskningsprojekt inte var prioriterade. Strukturfondsdelegationen och sekretariaten ansåg dock att det fanns ett flertal projekt som var strategiskt viktiga, och som nu alltså återfanns i ansökningar till åtgärd 2.2B. Här fanns naturligtvis också de näringslivsprojekt som alltid funnits inom åtgärden.

Det blev en form av konkurrens mellan forskning och mera företagsspecifika projekt. Nackdelen var att universiteten de facto tog medel i anspråk som hade kunnat användas till mer direkta företagsprojekt. Förvaltningsmyndigheten ansåg dock att fördelarna övervägde, varför man också beviljade stöd till universitetsprojekt inom åtgärd 2.2B. Fördelarna bestod i att åtgärdens inriktning mot näringslivet tvingade universiteten att involvera företagen konkret i projekten, annars kunde inte bifall bli aktuellt. Detta har därmed lett till ytterligare kontakter mellan näringsliv och akademi i regionen. Därtill anser inte förvaltningsmyndigheten att de mer företagsspecifika projekten fick stå

tillbaka eftersom resurserna var av den storleken att de räckte till alla bra näringslivsprojekt.

Inom insatsområde 2 har ca 1 102 miljoner kronor eller 106 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av dessa har återförts ca 76,2 miljoner kronor vilket motsvarar ca 6 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Totalt har 429 projekt beviljats medel inom insatsområdet under programperioden.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t.o.m. 2008-12-31	Återfört t.o.m 2008-12-31	Återstår 2008-12-31
Kronor	1 034 848 053	1 101 928 504	76 103 060	9 022 609
Euro	114 983 117	122 436 500	8 455 896	1 002 512

3.2.1 Åtgärd 2.2A Stöd till små och medelstora företag

Vid Övervakningskommitténs sammanträde 27-28 november 2003 beslutades att åtgärderna 2.1 och 2.2 slås samman till en gemensam åtgärd, 2.2 Näringslivsutveckling. Den gamla åtgärden 2.1 kallas därmed numera för åtgärd 2.2A och den gamla 2.2 för 2.2B.

Strukturfondsdelegationen har beslutat om medel från regionala fonden till länsstyrelsernas företagsstöd i form av ramprojekt. Länsstyrelserna har därmed själva fattat besluten om stöd till enskilda företag. Under programperioden har Strukturfondsdelegationen fattat 30 bifallsbeslut till ramprogram inom detta område. Under samma period har sedan länsstyrelserna beslutat om företagsstöd i 2 764 ärenden, bifall.

Inom åtgärden har drygt 327 miljoner kronor eller 103 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av dessa har återförts 12,2 miljoner kronor eller ca 3 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t.o.m. 2008-12-31	Återfört t.o.m. 2008-12-31	Återstår 2008-12-31
Kronor	316 996 524	327 371 075	12 261 666	1 887 115
Euro	35 221 836	36 374 564	1 362 407	209 679

En justering av tabellen är genomförd enligt beslutet i Övervakningskommitténs sammanträde 27-28 november 2003 för att täcka ett underskott på åtgärd 2.1 på 64,5 mkr, som uppstod i samband med sammanslagningarna av åtgärderna

Beviljat under programperioden

De projekt som beviljats medel under programperioden kan indelas i fyra olika grupper, fördelat enligt följande:

1. Tillverkningsindustrin (53 %)
2. Turistverksamhet (32 %)
3. Bilstestverksamhet (11 %)
4. Hantverk/företagstjänster/övrigt (4 %)

Största andelen av företag inom tillverkningsindustrin finns i Skellefteåområdet dit också största andelen stöd gått. Den bransch som till antal fått flest stöd är företagstjänster.

Indikatorer

Tabellen nedan visar målen som är satta för programmet, utfallet samt måluppfyllelse. Inom åtgärden har projekten angett utfall på indikatorn "Bevarade arbetstillfällen". Indikatorn saknar kvantifierade mål i programkomplementet.

Indikator	Mål		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Nya företag*	550	550	510	282	93%	51%
Nya permanenta arbetstillfällen	1500	1500	3678	2185	245%	146%
Bevarade arbetstillfällen			880	490		

* 41 nya företag samägs av kvinnor/män. Dessa siffror är fördelade på ca 50 % mellan män (21 nya företag) och kvinnor (20 nya företag).

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

18 projekt positiva för jämställdheten

10 projekt neutrala för jämställdheten

17 projekt är positiva ur miljösynpunkt

11 projekt är neutrala ur miljösynpunkt

Slutsatser

Måluppfyllelsen avseende nya arbetstillfällen har uppnåtts både för män och för kvinnor. Andelen kvinnor är lägre än män vilket kan förklaras av att stödet i större omfattning fördelats till branscher med manlig dominans, t. ex. tillverkningsindustrin och bilstestverksamheten.

Måluppfyllelsen avseende nya företag har inte uppnåtts. Även här är det en skillnad i fördelningen mellan män och kvinnor. En förklaring till skillnaden kan vara att målet för kvinnor är för högt ställt eftersom statistik visar att ca 30 % av nystartade företag ägs av kvinnor. Länsstyrelsen i Norrbotten har under 2003 och 2004 gjort särskilda satsningar på kvinnors nyföretagande. Förvaltningsmyndigheten har upplyst ramprogramägarna om vikten av att förstärka insatserna, dock utan att lyckats nå målet.

En slutsats som vi kan dra är att företagsstöd till näringslivet skapar nya samt bevarar arbetstillfällena, medan antalet nya företag är mer begränsat. Företagsstöden inom ramprogrammen är mycket värdefulla för företag med tillväxtpotential och för företag som genomför tillväxtsatsningar, särskilt inom strategiska områden enligt de regionala tillväxtprogrammen i regionen. Vidare till företag där stödet är väldigt viktigt för att investeringar skall kunna komma till stånd. Man kan dock konstatera att en mer jämn fördelning hade varit önskvärd så till vida att stödet riktat sig lika mycket till företagande män som till kvinnor vilket givetvis även gäller nya arbetstillfällena.

Trots lägre utfall för kvinnor anser de flesta av projekten att de är positiva ur jämställdhetssynpunkt. Flertalet projekt anger även att de är positiva ur miljösynpunkt.

3.2.2 Åtgärd 2.2B Generella insatser för näringslivet

Vid Övervakningskommitténs sammanträde 27-28 november 2003 beslutades att åtgärderna 2.1 och 2.2 slås samman till en gemensam åtgärd, 2.2, Näringslivsutveckling. Den gamla åtgärden 2.2 kallas numera för 2.2B.

Inom åtgärden har drygt 774 miljoner kronor eller 108 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av dessa har återförts 63,9 miljoner kronor eller ca 8 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Under programperioden har 399 projekt beviljats medel.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t.o.m. 2008-12-31	Återfört t.o.m. 2008-12-31	Återstår 2008-12-31
Kronor	717 851 529	774 557 429	63 841 394	7 135 494
Euro	79 761 281	86 061 937	7 093 488	792 833

En justering av tabellen är genomförd enligt beslutet i Övervakningskommitténs sammanträde 27-28 november 2003 för att täcka ett underskott i åtgärd 2.1 på 64,5 mkr, vilket uppstod i samband med sammanslagningarna av åtgärderna

Beviljat under programperioden

De projekt som beviljats medel under programperioden kan indelas i sju olika projektyper.

1. Företagsamhet i skolan (3 %)

Till denna projektyp hör alla ramprogram och delprojekt som syftar till att öka entreprenörskapet i regionens grundskolor.

2. Företagsutveckling (53 %)

Här återfinns till exempel projekt där aktörerna är företag i samverkan och som syftar till att hitta nya internationella marknader, samverkan med inriktning på tjänste- och produktutveckling, nätverksbyggande, samverkan mellan företag och kompetenscentra och företagande inom den sociala ekonomin. Hit hör även projekt som syftar till att underlätta för nyetableringar samt utvecklingsprojekt av mer generell karaktär såsom utveckling av effektiva försäljningskanaler och företagsutveckling över nätet.

3. Nyföretagande (14 %)

Projekttypen innefattar projekt inriktade på nyföretagarinsatser generellt samt projekt som avser etablera så kallade företagskuvöser och mentorsverksamhet riktade till nyföretagare.

4. Uppfinnings och innovationsverksamhet (4 %)

De projekt som klassats in i denna grupp handlar om utveckling av nya produkter/tjänster/processer eller väsentlig förbättring av befintliga. Hit hör till exempel Innovation Norrbotten och Kuvösverksamheten i Västerbotten. Projekten kan ses som komplement till nyföretagarprojekten, men har ändå blivit en egen projektgrupp beroende på att de kan sägas ha en vidare målgrupp än nyföretagarprojekten. Här återfinns nämligen inte bara potentiella och nya företagare utan även innovatörer/uppfinnare och befintliga företagare.

5. Strategisk samverkan (14 %)

Denna projekttyp inkluderar centrumbildningar samt befintliga och potentiella klusterbildningar kring följande verksamhetsområden; bilstest, elektronik, film/media, IT, rymd, bioteknik och skog/trä. Uttrycket ”Strategisk samverkan” står för att aktörer arbetar tillsammans för samma mål inom samma verksamhetsgren. Samverkansprojekt inom branscher som inte klassats som klusterliknande och branschöverskridande samverkansprojekt återfinns under projekttypen Företagsutveckling.

6. Turism (10 %)

Många projekt i denna grupp handlar i själva verket om företagsutveckling genom ökad samverkan och kunde i den aspekten ha klassats i projekttypen Företagsutveckling. Denna typ av projekt har emellertid blivit en egen projekttyp beroende på att området har fått en framskjutande plats på den politiska dagordningen såväl internationellt och nationellt som regionalt. Projekten syftar till exempel på att utveckla såväl destinationer som mer tematiska nätverk.

7. Marknadsföring av regionen (2 %)

Denna projekttyp har starka beröringspunkter med turismverksamheten men har ändå blivit en egen projekttyp eftersom vissa projekt så specifikt och uttalat rör enbart marknadsföring av regionen.

Indikatorer

Tabellen nedan visar målen som är satta för programmet, utfall samt måluppfyllelse för avslutade projekt.

Indikator	Mål		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Nya/skapade arbetstillfällen	1 000	1 000	4 176	2 830	418%	283%
Bevarade arbetstillfällen	1 100	1 100	2 671	1 274	243%	116%
Tillfälliga arbetstillfällen	1 500	1 500	121	144	8%	10%
Nya företag*	550	550	2 043	1 218	371%	221%
	Antal projekt		Antal projekt		Antal projekt	
Länsöverskridande samverkansprojekt	10		160		1600%	
Internationella samverkansprojekt	5		82		1640%	
Nätverk (mixat innehåll mellan könen)			421			
Innovationer			330			
	Antal nya		Antal nya		Antal nya	
Innovationer			330			
FoU - Projekt			75			
	antal företag		antal företag		Antal utvecklade	
SMF som fått stöd			7979			

* 594 nya företag samägs av kvinnor/män. Dessa siffror är fördelade på 50 % mellan män och kvinnor.

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

1 projekt huvudsakligen ett jämställdhetsprojekt
 214 projekt positiva för jämställdheten
 184 projekt neutrala för jämställdheten

12 projekt huvudsakligen ett miljöprojekt
 171 projekt är positiva ur miljösynpunkt
 216 projekt är neutrala ur miljösynpunkt

Slutsatser

Måluppfyllelsen i åtgärd 2.2B skiljer sig åt mellan män och kvinnor. Målen för kvinnor har nåtts i lägre grad med undantag för indikatorn Tillfälliga arbetstillfällen, där kvinnor har en något högre måluppfyllelse än män.

Alla indikatorer är uppnådda med råge, förutom Tillfälliga arbetstillfällen. Förklaringen till den låga måluppfyllelsen på indikatorn Tillfälliga arbetstillfällen beror troligen på att projektägare och handläggare i början av programperioden inte har uppmärksammat att ange och registrera indikatorn korrekt. Indikatorn har i början av programperioden inte

heller funnits med i ansökningsbanketten. Här har sannolikt målet även varit för högt satt för insatsområdet.

Trots lägre utfall för kvinnor anser de flesta av projekten, liksom i åtgärd 2.2A, att de är positiva ur jämställdhetssynpunkt. De flesta projekt anger däremot att de är neutrala ur miljösynpunkt.

Totalt under programperioden har den största andelen av medlen, 53 %, gått till generella företagsutvecklingsinsatser. Efter halvtidsöversynen av programmet förändrades detta. Det innebär att de projekt som beviljades medel var mer fokuserade på strategiska tillväxtområden i regionen, särskilt mot turism och strategisk samverkan inom områden av ”centrumbildande” karaktär samt samverkan mellan företag och kompetenscentra. Det sista berodde på den stora ökningen av projekt inom åtgärden som ägdes av universiteten.

3.2.3 Generella slutsatser för insatsområde 2

Vi kan konstatera att alla mål för insatsområdet är uppnådda förutom för indikatorn Tillfälliga arbetstillfällen.

Resultaten indikerar att inom insatsområdet har branscher med manlig dominans gynnats. Till dessa kan räknas satsningar inom industrinära forskning, trä, gruvindustri, biltest, verkstad och elektronik. Satsningarna där könsfördelningen är mera jämn, såsom turism och andra tjänstesektorer, verkar inte ha fått samma medelstilleddning. Programmet ska tillkomma män och kvinnor i samma utsträckning. Under programperioden har handläggarna genom utbildning, diskussioner och erfarenhetsutbyte blivit mer medvetna om hur man kan beakta jämställdhetsaspekter i projektansökningarna. Som följd av detta har större krav ställts på projektägarna, där t.ex. detaljerade beskrivningar begärts in om vilka konkreta åtgärder som gjorts för att öka kvinnors deltagande i projekten. Med hjälp av ökad kunskap om hur man kan hantera jämställdhetsaspekter i projekten, har indikatorerna för kvinnors medverkan faktiskt ökat.

Genom insatsområde 2 har näringslivet i regionen stärkts. Det visar inte minst alla nya samverkanskonstellationer och nätverk som har bildats. Samarbeten mellan företag har lett till att företagen har kunnat ta större order, utbytt erfarenheter, möjliggjort gemensamma säljresor och mässdeltagande, vilket lett till ökad försäljning etc. Därtill har samverkan ökat mellan företag och akademi, vilket t.ex. lett till ökad effektivitet i produktion eller konkurrenskraftigare produkter och tjänster. Detta har särskilt intensifierats i och med universitetens intåg i insatsområdet, och därmed sekretariatens krav på att näringslivet ska vara huvudmottagare i projekten.

Mål 1-medlen har stärkt flera strategiska tillväxtområden såsom biltestverksamhet, basindustri och turism. Särskilt turismbranschen har verkligen kunnat formera och strukturera sig med hjälp av strukturfondsstödet. Turismbranschen har under programperioden utvecklats på alla plan, allt från organisatoriskt till försäljningsmässigt och i förmågan att ta emot och vårda besökare.

Genom insatser via företagsstöden har åtskilliga företag fått möjligheter att genomföra nödvändiga fysiska investeringar eller förbättrad marknadsföring, organisation,

produktion etc. Insatserna från Mål 1 Norra Norrland har sammantaget varit mycket betydelsefulla för näringslivet i regionen även om det naturligtvis finns ett flertal andra omvärldsfaktorer som också har betydelse för näringslivets utveckling.

Målet med insatsområdet är att Norra Norrland har god tillväxt och sysselsättning genom ett näringsliv med förmåga till nyskapande och nyorientering i en snabbt föränderlig omvärld. Liksom i fallet med målet för insatsområde 1, Utveckling av infrastrukturen, finns ingen utvärderingsplan för detta mål. I sammanhanget är det precis som i föregående insatsområde, omöjligt att utvärdera huruvida detta mål är uppfyllt helt eller delvis. Förvaltningsmyndigheten anser dock att insatserna till näringslivet i stor utsträckning har skapat möjligheter just för att företagen ska ha bättre chans att snabbt reagera på nya förutsättningar.

3.3 Insatsområde 3 Kompetensutveckling och sysselsättning

Insatsområde 3 finansieras från ESF (Sociala fonden)

Målet med insatsområde 3 är att:

Norra Norrland ska ha god tillväxt och sysselsättning med en stabil och jämställd arbetsmarknad och en hög kompetens- och utbildningsnivå.

Norra Norrland får en ökad tillväxt och sysselsättning genom att individens ställning på arbetsmarknaden har stärkts.

Norra Norrland får ökad sysselsättning och tillväxt genom höjd utbildnings- och kompetensnivå, utvecklad entreprenörsanda och en ökad internationell kompetens.

I Norra Norrland har kvinnor och män samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter inom alla väsentliga områden i livet.

Mål 3 i Mål 1 ska bidra till regeringens mål att öka andelen reguljärt sysselsatta av befolkningen 20-64 år och minska frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning.

Målet ska uppnås genom satsningar inom följande åtgärder:

Åtgärd 3.1 Kompetensutveckling för anställda - syftar till att främja verksamhetsrelaterad kompetensutveckling för anställda. Åtgärden ska bidra till ökad tillväxt och sysselsättning.

Åtgärd 3.2 Ökad anställbarhet och företaganda – syftar till att underlätta inträdet eller återinträdet på arbetsmarknaden.

Åtgärd 3.3 Integration, mångfald och jämställdhet – syftar till att främja integration och mångfald, understödja jämställdheten mellan kvinnor och män samt bidra till att de nationella jämställdhetsmålen får genomslag i regionen.

Åtgärd 3.4 Lokal utveckling – syftar till att stödja små regionala/lokala aktörer inom den sociala ekonomin med idéutveckling och planering av lokala projekt som ska bidra till ökad sysselsättning och tillväxt.

Åtgärd 3.5 Kompetens och utbildning och riktade jämställdhetsinsatser – syftar till att öka förutsättningarna för ett livslångt lärande på alla nivåer och att förbättra jämställdheten mellan kvinnor och män.

Inom insatsområde 3 har ca 877 miljoner kronor eller 112 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av denna summa har ca 137,9 miljoner kronor återförts vilket motsvarar ca 16 % av beslutat stöd. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Återföringarna inom åtgärd 3.1 Kompetensutveckling för anställda är ca 30 %, vilket är högt i jämförelse med övriga insatsområden i programmet. Totalt har 5 000 projekt beviljats medel inom insatsområdet under programperioden varav 4 380 projekt finns inom åtgärden 3.1.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	780 761 835	877 166 256	137 916 306	41 511 885
Euro	86 751 315	97 462 917	15 324 034	4 612 432

Möjligheter till medfinansiering av ESF-projekt förändrades fr.o.m. årsskiftet 2006/2007 som följd av ändringar i arbetsmarknadspolitiken. Endast arbetslösa personer som omfattades av aktivitetsgarantin kunde delta i projekt. Ändringen gjorde att både pågående projekt och projekt under beredning påverkades och tappade fart.

Växtkraft Mål 3

I insatsområde 3 ingår Växtkraft Mål 3 med åtgärderna 3.1-3.4, med undantag för underåtgärden 3.3.3 Riktade jämställdhetsinsatser. Växtkraftprogrammet har utformats i enlighet med referensramen för socialfondens insatser i Sverige under perioden 2000 - 2006 och det nationella Mål 3-programmet. Programmet syftar till att bidra till människors möjligheter att stanna kvar och komma in på arbetsmarknaden och har arbetsplatsen och företaget som utgångspunkt för utformningen och valet av insatser. Programmet har en konkret ansats för utveckling av det livslånga lärandet. Insatserna har omfattat hela arbetsmarknaden, utan att särskilda branscher eller sektorer angetts på förhand. Också verksamheter inom den offentliga sektorn är inbegripna i den övergripande strategin. När det gäller verksamhetsrelaterad kompetensutveckling har det varit en särskild betoning på små och medelstora företag.

Strukturfondsdelegationen har delegerat genomförandet av Mål 3-insatserna inom insatsområde 3 till respektive länsstyrelse. Strukturfondsdelegationen har beslutat om särskilda länsvisa budgetramar för Mål 3-insatser i Mål 1 och har delegerat beslutanderätten inom dessa ramar till respektive länsstyrelse. Samordnare har fungerat som partnerskapets stöd för det regionala programmets genomförande och fattat myndighetsbeslut, exempelvis om stöd till enskilda projekt. Strukturfondsdelegationen har kunnat begränsa delegationen till beslut som understiger en viss beloppsnivå som av strukturfondsdelegationen bedöms vara relevant.

De olika insatserna och konkreta åtgärderna för Mål 3-insatser i Mål 1 har genomförts inom ramen för en sammanhållen strategi och har byggt på ett aktivt partnerskap.

Regionalt partnerskap

Programmet och dess insatser har planerats, styrts och genomförts i ett partnerskap så att de som representerar målgrupperna för insatserna har givits en särskilt framskjuten position. Företagen, dess organisationer och arbetsmarknadens parter har varit de främsta bärarna av programmet. Berörda myndigheter och företrädare för den sociala ekonomin har också varit företrädare i programmet.

Partnerskapet har fungerat som organ för regional samordning och genomförande av den regionala planen för Mål 3-insatser inom Mål 1 i enlighet med referensramen för socialfondsinsatser. Partnerskapet har medverkat i formulering av program, förberedelser, strategier, organisering, information, genomförande, uppföljning och utvärdering. Exempelvis har partnerskapet under programperioden bl. a haft som uppgift att knyta referens- eller arbetsgrupper kring särskilda frågor och uppgifter eller målgrupper. Parterna har medverkat vid urval av projekt inom åtgärderna som ingår i Växtkraftprogrammet.

Partnerskapet har sammanträtt 8-9 ggr/år.

Samverkan med ESF-rådet

Partnerskapet och genomförandeorganisationen för Mål 3 i Mål 1 har ingått i det nätverk som skapats för landet i övrigt, för gemensam hållning, erfarenhetsutbyte och samverkan. Detta för att Mål 3-insatserna ska hanteras lika, med den frihet för regional anpassning som kommer att finnas, och få samma dignitet i hela landet.

3.3.1 Åtgärd 3.1 Kompetensutveckling för anställda

Åtgärden har tre underåtgärder:

- 3.1.1 Kompetensutvecklingsanalys
- 3.1.2 Utveckling av nätverk för kompetensutveckling
- 3.1.3 Kompetensutveckling av sysselsatta

Inom åtgärden har ca 211 miljoner kronor eller 128 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av dessa har återförts ca 62 miljoner kronor eller ca 30 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Totalt har 4 380 projekt beviljats medel under programperioden. Av dessa har 705 projekt inte påbörjats. Anledningen till detta har huvudsakligen varit tidsbrist.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	164 773 674	211 609 307	62 314 599	15 478 966
Euro	18 308 186	23 512 145	6 923 844	1 719 885

Åtgärden har varit mycket populär och underåtgärden 3.1.1 in-tecknades helt i ett tidigt skede av programperioden. Åtgärdens popularitet kan stå att finna i det enkla ansöknings- och redovisningsförfarandet, vilket tilltalar många småföretagare. Emellertid har i stort sett samtliga kompetensutvecklingsprojekt inte rekvirerat hela den beviljade stödsumman. Återflödet har legat mellan 12-41%. Den vanligaste orsaken som arbetsplatserna angett har varit tidsbrist.

Åtgärden använder sedan 2002 datasystemet DIVA för handläggning samt som rapportgenerator. Systemet har fungerat bra.

En kartläggning av kompetensbehovet på 200 arbetsplatser som beviljats stöd ur åtgärden gjordes under 2004. Helhetsbilden av behovet visade på en stor efterfrågan inom data/IT, marknadsföring, försäljning, miljö/kvalitet, personlig utveckling samt övriga branschspecifika områden. Behoven skiljde sig åt mellan könen. Kvinnor hade i större omfattning behov av ökad kompetens inom juridik och personlig utveckling. Män hade behov av ökad kompetens inom miljö/kvalitet. Kartläggningen gjordes i samverkan med Regionala Kompetensrådet och var en del av Kompetensrådets arbete med att skapa en gemensam bild av arbetsmarknadens behov av personal och kompetensutveckling. Kartläggningen bekräftade i stort det som redan var känt och överensstämde med de strategier som fanns. Därför ledde kartläggningen inte till några förändringar i åtgärden.

Under 2005-2006 genomfördes en kartläggning av konsulter som varit verksamma i projekt inom åtgärden med anledning av att det fanns skäl att anta att oriktigheter i projektredovisningarna förekom/hade förekommit. Detta redovisas i avsnitt 4.7.

Koppling till riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik

Åtgärdens syfte är att bidra till ökad tillväxt och sysselsättning genom verksamhetsrelaterad kompetensutveckling för anställda. Kontinuerliga kompetensutvecklingsinsatser som bygger på delaktighet ger förutsättningar för de anställda att utveckla sin kompetens som en integrerad del i verksamhetens utveckling, vilket gynnar både arbetstagare och arbetsgivare. Både individen och företaget får goda möjligheter att anpassa sig till förändringar i verksamheten. I underåtgärden 3.1.3 har anställda med kort eller ej efterfrågad utbildning prioriterats.

Åtgärden kopplar till de Europeiska riktlinjerna för medlemsstaternas sysselsättningspolitik 2005 – 2008 enligt följande:

- Utöka och förbättra investeringarna i humankapital (integrerad riktlinje 23) genom följande:

Effektiva strategier för livslångt lärande öppna för alla i skolor, företag, offentliga myndigheter och hushåll i enlighet med åtaganden som gjorts på europeisk nivå, med lämpliga stimulansåtgärder och former för kostnadsfördelning som ökar deltagandet i vidareutbildning och internutbildning under hela livet, särskilt för lågutbildade och äldre arbetstagare.

Projektexempel

Åtgärd 3.1.2 Stöd till utveckling av nätverk för kompetensutveckling

Projekt: Nätverk Resurseffektiv Produktion, Inlandet

Projektägare: IUC Trä i Västerbotten AB

Projektets totala kostnadsbudget finansierades enligt följande:

EG:s Sociala fond	221 000 kr
Nationell offentlig finansiering	119 000 kr
Privat finansiering	100 000 kr
Total budget	440 000 kr

Sammanfattning av projektet

I projektet har sju träföretag med tillsammans 186 personer deltagit i utbildningsaktiviteter. Varje deltagare har fått totalt 20 timmars utbildning och coachning i Lean production, som kan översättas till resurssnål produktion och är en övergripande strategi för hur man förhåller sig till sitt produktionssystem, sin kund och sina medarbetare. Teori och praktisk coachning har varvats under utbildningen. Engagemanget från deltagarna har varit stort vilket gett dem en insikt i och kunskap om hur det ständiga förbättringsarbetet skall organiseras i framtiden.

Indikatorer

Tabellen nedan visar målen som är satta för programmet, utfall och måluppfyllelse för avslutade projekt.

Indikator	Mål		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Deltagande personer i kompetensutvecklingsinsatse	7885	7885	18103	15238	230%	193%
Antal nätverksprojekt	38		244		642%	
Deltagande företag	1 500		4 380		292%	

Antal deltagare i avslutade projekt i åtgärden 3.1 under perioden 2000 – 2008 är 34 899 kvinnor och 37 857 män. Av dessa deltog 19 308 kvinnor och 18 790 män i kompetensutvecklingsanalyser och 15 591 kvinnor och 19 067 män i kompetensutveckling eller nätverk.

I de projekt som avslutats har män och kvinnor deltagit i kompetenshöjande aktiviteter med ca 1 350 000 timmar vardera.

Det är dock viktigt att notera att det i dessa redovisade uppgifter finns en dubbelräkning av antal deltagare och projekt eftersom en och samma arbetsplats både kan ha genomfört kompetensutvecklingsanalys och efter detta genomfört kompetensutveckling av sysselsatta. En rimligare slutsats av antal deltagande individer torde ligga i en

halvering av det totala utfallet. Det har inte varit praktiskt möjligt att i befintligt system kunna ta ut fakta per individ och projekt. I tabellen ovan samt i bilaga 2 redovisas antal deltagande kvinnor/män utifrån deltagande i *kompetensutvecklingsinsatser*. Vi har i denna redovisning valt att inte räkna med deltagande i kompetensutvecklingsanalyser.

Horisontella mål

Av alla bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

- 31 projekt är huvudsakligen projekt för att öka jämställdheten mellan män och kvinnor
- 1 015 projekt är positiva för jämställdheten
- 2 466 projekt är neutrala för jämställdheten

- 40 projekt är huvudsakliga miljöprojekt
- 1 038 projekt är miljövänliga
- 2 434 projekt är miljömässigt neutrala

Slutsatser

Målen i åtgärden är uppfyllda. Andelen deltagande män ,ca 54 % är högre än andelen deltagande kvinnor, ca 46 %.

De flesta projekt är neutrala ur jämställdhets- och miljösynpunkt.

Mervärdet i dessa projekt ligger i att verksamheterna med sina anställda strategiskt arbetar för att möta framtidens utmaningar och därigenom förbättrar sina utsikter för tillväxt. Planerade kompetensutvecklingsinsatser får en starkare förankring på arbetsplatsen och effektiviteten och utfallet av genomförd kompetensutveckling blir bättre. Åtgärdens popularitet kan stå att finna i det enkla ansöknings- och redovisningsförfarandet vilket tilltalat många småföretagare.

Åtgärden har en tydlig koppling till fastställda riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik.

3.3.2 Åtgärd 3.2 Ökad anställbarhet och företaganda

Åtgärden har två underåtgärder;

- 3.2.1 Jobbrotation
- 3.2.2 Ökad anställbarhet och företaganda

Underåtgärden 3.2.1 Jobbrotation har haft en mycket marginell efterfrågan under hela programperioden. Endast 6 projekt har beviljats inom åtgärden. Orsaken till det låga intresset har varit att företagen sett förfarandet som krångligt. Under programperioden har extra informationsinsatser riktats till arbetsplatser och konsulter för att sprida vetenskap och kunskap om åtgärden Jobbrotation. Sekretariatet har under 2004 gjort studiebesök i Söderhamn där man har arbetat med åtgärden på ett framgångsrikt sätt. Trots de extra insatserna som gjordes uteblev intresset och medlen som varit avsatta för

Jobbrotationsprojekt har istället nyttjats av projekt inom åtgärden 3.2.2, Ökad anställbarhet och företaggaranda. Inom åtgärden 3.2.2 har projekt beviljats som bygger på analyserade behov i arbetsmarknadsregionen, analyserade företagsbehov samt med inriktning på nyföretagande. I den sistnämnda projektkategorin finns koppling till andra projekt i Mål 1 som riktar sig till nyföretagarverksamhet (åtgärd 2.2B Generella insatser för näringslivet).

Inom åtgärden har ca 161 miljoner kronor intecknats i beslut, vilket motsvarar ca 106 % av budgeten. Drygt 21 miljoner kronor är återförda till programmet vilket motsvarar ca 13 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Totalt har 91 projekt beviljats medel under programperioden.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	151 872 363	161 435 896	21 230 287	11 666 754
Euro	16 874 707	17 937 322	2 358 921	1 296 306

Koppling till riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik

Åtgärdens syfte är att underlätta inträdet eller återinträdet på arbetsmarknaden genom hjälp till egenförsörjning via utbildning, jobbrotation eller hjälp att starta eget. Åtgärden riktar sig till grupper som står långt från arbetsmarknaden och som är svåra att nå med reguljära insatser. Insatserna fokuserar på kompetensutvecklings- och kompetensförsörjningsfrågor och utgår från företagets och marknadens behov.

Åtgärden kopplar till de Europeiska riktlinjerna för medlemsstaternas sysselsättningspolitik 2005 – 2008 enligt nedanstående:

- Sörja för en arbetsmarknad som är öppen för alla och göra arbete mer attraktivt och lönsamt för arbetssökande, även för mindre gynnade och icke förvärvsarbetande personer (integrerad riktlinje 19) genom följande:

Aktiva, förebyggande arbetsmarknadsåtgärder, t ex tidigt fastställande av behov, hjälp med arbetssökandet, vägledning och utbildning som ett led i personliga handlingsplaner samt tillhandahållande av nödvändiga sociala tjänster för integration av personer som står längst från arbetsmarknaden, ökad social och territoriell sammanhållning och utrotning av fattigdom.

- Förbättra förmågan att möta arbetsmarknadens behov (integrerad riktlinje 20)
- Främja flexibilitet i kombination med anställningstrygghet och minska segmenteringen av arbetsmarknaden, med vederbörlig hänsyn till den roll som tillkommer arbetsmarknadens parter (integrerad riktlinje 21) genom följande:

Främja och sprida innovativa och flexibla former för arbetsorganisation för ökad kvalitet och produktivitet i arbetet, inklusive arbetsmiljö.

Underlätta byte av arbete, bland annat genom utbildning, oavlönad förvärvsverksamhet, nyföretagande och geografisk rörlighet.

Projektexempel

Åtgärd 3.2 Ökad anställbarhet och företagande

Projekt: JOBBKOMPASSEN – ökad anställbarhet

Projektägare: MiROi i-learning AB

Projektets totala kostnadsbudget finansierades enligt följande:

EG:s Sociala fond 1 218 110

Nationell offentlig finansiering 1 440 000

Total budget 2 658 110

Sammanfattning av projektet

Aktiviteterna i projektet har, förutom en kartläggning av arbetsmarknaden i närområdet, bestått i att genom studier och praktik förbereda långtidsarbetslösa personers återinträde till arbetsmarknaden. 47 personer har deltagit och fullföljt aktiviteterna i projektet. Av dessa har 29 personer, eller 62 %, fått arbete. 13 personer, eller 28 %, har gått vidare till fortsatta studier.

Indikatorer

Tabellen nedan visar målen som är satta för programmet, utfall och måluppfyllelse för avslutade projekt.

Indikator	Mål		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Deltagande Individer, antal	515	515	3017	2797	586 %	543 %
Deltagare som erhåller arbete efter projektslut	250	250	1112	814	446 %	326 %
Deltagare som fullföljer påbörjad utbildning*	90 %	90 %	*	*	*	*
SMF som fått stöd**			87	74		

*indikator saknas i STINS

** 103 SMF samägs av män/kvinnor. Detta är fördelat på 51 män och 52 kvinnor.

Horisontella mål

Av alla bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

50 projekt positiva för jämställdheten.
38 projekt är neutrala för jämställdheten

18 projekt är positiva ur miljösynpunkt
69 projekt är neutrala ur miljösynpunkt
1 projekt är huvudsakligen ett miljöprojekt.

Slutsatser

Antal deltagande individer i projekten överstiger målsättningarna för både män och kvinnor. Deltagandet har även fördelat sig relativt jämnt mellan män och kvinnor. Däremot skiljer sig resultatet mer mellan könen när man jämför antal deltagare som får arbete efter projektslut. Här har männen fått arbete efter projektslut i större omfattning än kvinnor. Det är dock svårt att dra slutsatser utifrån detta resultat eftersom indikatorn ”Deltagare som erhåller arbete efter projektslut” endast tar hänsyn till de personer som fått arbete direkt efter projektdeltagandet. De eventuella personer som fått arbete men inte direkt efter projektets avslut finns således inte med i projektets slutrapport. Uppföljningen torde ge en rättvisare bild om uppföljningen genomfördes vid ett senare tillfälle, exempelvis 90 dagar efter avslutat projekt. Detta är en brist i utvärderingshänseende, speciellt eftersom denna åtgärd syftar till att minska arbetslösheten. Svårigheten består i att projektet vanligtvis löses upp efter projektavslut och därigenom finns små möjligheter att följa upp projektets långsiktiga resultat. Man kan möjligen fastställa att resultatet ger en bild av en ”minsta möjliga måluppfyllelse”.

En relativt stor andel av projekten anger att de är positiva ur jämställdhetssynpunkt. Det horisontella målet jämställdhet har i de avslutade projekten haft som huvudsaklig ambition att ha ett jämt antal deltagare ur könsperspektiv.

Åtgärden har en tydlig koppling till fastställda riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik

3.3.3 Åtgärd 3.3 Integration, mångfald och jämställdhet

Åtgärden har tre underåtgärder:

- 3.3.1 Integration och mångfald
- 3.3.2 Jämställdhetsinsatser
- 3.3.3 Riktade jämställdhetsinsatser Ingår inte i Växtkraftprogrammet. Har fr.o.m. budgetåret 2004 slagits samman med åtgärd 3.5 Kompetens och utbildning, se Åtgärd 3.5 Kompetens, utbildning och riktade jämställdhetsinsatser.

Inom åtgärden har ca 151 miljoner kronor in-tecknats i beslut, vilket motsvarar ca 102 % av budgeten. Drygt 21 miljoner kronor är återförda till programmet, vilket motsvarar ca 14 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda

omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Totalt har 128 projekt beviljats medel under programperioden.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	148 894 335	151 863 272	21 428 268	18 459 331
Euro	16 543 815	16 873 697	2 380 919	2 051 037

Åtgärden kom igång måttligt i början av programperioden, främst saknades projekt i inlandet inom underåtgärderna 3.3.1 och 3.3.2. Partnerskapet för Växtkraftprogrammet arbetade fram aktivitetsplaner som sedan genomfördes och som innehöll insatser för att stimulera fler projekt. Inom underåtgärden 3.3.3 har ett flertal projekt startat med hjälp av särskilda medel (svensk medfinansiering) som Nutek avsatte för kvinnliga resurscentra.

60 % av medlen för åtgärd 3.3.1 har avsatts för projekt som riktar sig till funktionshindrade. Motsvarande andel för projekt med inriktning mot personer med utländsk bakgrund är 40 %.

Koppling till riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik

Åtgärdens syfte är att främja integration och mångfald, understödja jämställdheten mellan kvinnor och män samt att bidra till att de nationella jämställdhetsmålen får genomslag i regionen. Åtgärderna ska ge förutsättningar för nyföretagande och innovationsskapande åtgärder som främjar jämställdheten och främjar tillträdet till arbetsmarknaden för funktionshindrade och personer med utländsk bakgrund.

Åtgärden kopplar till de Europeiska riktlinjerna för medlemsstaternas sysselsättningspolitik 2005 – 2008 enligt följande:

- Genomföra en sysselsättningspolitik som syftar till att uppnå full sysselsättning, förbättra kvaliteten och produktiviteten i arbetet och öka den sociala och territoriella sammanhållningen (integrerad riktlinje 17).

Åtgärderna på detta område syftar till att uppnå en genomsnittlig förvärvsfrekvens i EU på 70 % totalt sett, minst 60 % för kvinnor och 50 % för äldre arbetstagare (55-64 år) samt att minska arbetslösheten och andelen personer som står utanför arbetsmarknaden. Medlemsstaterna ska fastställa nationella sysselsättningsmål.

- Främja en livscykelinriktad syn på arbete (integrerad riktlinje 18) genom följande:

Resoluta åtgärder för att öka kvinnornas deltagande i arbetslivet och minska skillnaderna mellan män och kvinnor när det gäller sysselsättning, arbetslöshet och löner.

- Sörja för en arbetsmarknad som är öppen för alla och göra arbete mer attraktivt och lönsamt för arbetssökande, även för mindre gynnade och icke förvärvsarbetande personer (integrerad riktlinje 19) genom följande:

Aktiva, förebyggande arbetsmarknadsåtgärder, t ex tidigt fastställande av behov. Hjälp med arbetssökandet, vägledning och utbildning som ett led i personliga handlingsplaner samt tillhandahållande av nödvändiga sociala tjänster för integration av personer som står längst från arbetsmarknaden, ökad social och territoriell sammanhållning och utrotning av fattigdom.

Projektexempel

Åtgärd 3.3 Integration, mångfald och jämställdhet

Projekt: Utbildning och personlig utveckling för dövblinda och döva i Norrland – Del 1

Projektägare: Framnäs folkhögskola

Projektets totala kostnadsbudget finansierades enligt följande:

EG:s Sociala fond	519 000 kr
Nationell offentlig finansiering	1 244 452 kr
Total budget	1 763 452 kr

Sammanfattning av projektet

Projektet, som är en första etapp av ett planerat treårigt projekt, har som uppgift att ge vuxna dövblinda och döva i Norrbotten en chans att utbilda sig, bryta sin isolering och bli motiverade till förändring. Förhoppningen är att man genom utbildning ska komma ut i arbetslivet igen, söka en högre utbildning eller hitta andra meningsfulla aktiviteter. Projektet ska även samverka med Folkhögskolan, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Kommunen och Landstinget för att få tillstånd en permanent utbildning av liknande slag efter den treåriga projektiden – en utbildning som kan erbjudas till döva och dövblinda i hela landet. Under Del 1 av projektet har sju dövblinda personer vid teckenspråk fått utbildning i Svenska, Samhällskunskap, Psykologi, Ekonomi, Kost och hälsa och Teckenspråk. Deltagarna anser att projektet är en mycket viktig del i förändringen av deras livssituation. Projektet har hjälpt deltagarna att se sina egna resurser, stärka deras dövblind- eller dövidentitet och när så är möjligt finna ett arbete, en högre utbildning eller lämplig sysselsättning.

Indikatorer

Tabellen nedan visar målen som är satta för programmet, utfall och måluppfyllelse för avslutade projekt.

Indikator	Mål		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Deltagande individer, antal	300	300	16 353	38 995	5 451 %	12 998 %
Nya företag*	10	10	96	192	960 %	1920 %
Deltagare som erhåller arbete efter projektslut	150	150	141	209	94 %	139 %

* 57 nya företag samägs av män/kvinnor. Dessa är fördelade mellan 28 män och 29 kvinnor. Målet för indikatorn har i denna årsrapport anpassats till SPD:s totala mål på 2 500 nya företag. I tidigare årsrapporter har målet i åtgärd 3.3 i programkomplementet varit 27 vilket medfört en differens. Detta innebär en korrigerings av målet ovan från 27 till 20 nya företag fördelat jämnt på män/kvinnor.

Horisontella mål

Av alla bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

66 projekt huvudsakligen projekt för att öka jämställdheten
40 projekt positiva för jämställdheten
20 projekt neutrala för jämställdheten

19 projekt är positiva ur miljösynpunkt
105 projekt neutrala ur miljösynpunkt
2 projekt huvudsakligen ett miljöprojekt

Slutsatser

Målen för programperioden har nåtts med undantag för antal män som får arbete efter projektslut där man nått målet till 94 %. I underåtgärderna är det stor skillnad i deltagandet mellan män och kvinnor. Mest skiljer sig detta i åtgärd 3.3.2, Jämställdhetsinsatser och åtgärd 3.3.3, Riktade jämställdhetsinsatser, som domineras av kvinnor. Obalansen mellan könen representativitet förklaras av att denna typ av projekt vanligtvis riktar sig till kvinnor. Den extremt stora mängden deltagare inom de två åtgärderna kan förklaras av att projekten ofta innehåller informationsinsatser, seminarier och liknande med många deltagare. Här kan också konstateras att målet är alldeles för lågt satt. I underåtgärden 3.3.1, Integration och mångfald, är det balans mellan deltagande män (51 %) och deltagande kvinnor (49 %). Det är också i huvudsak denna åtgärd som svarar för resultatet i indikatorn "Deltagarna som erhåller arbete efter projektslut". I de s.k. jämställdhetsprojekten är syftet huvudsakligen att påverka strukturer vilket återspeglas i det låga utfallet av deltagare som fått arbete efter

projekt slut. Denna åtgärd, liksom åtgärd 3.2, tar dock endast hänsyn till de personer som fått arbete direkt efter projektdeltagandet. De eventuella personer som fått arbete, men inte direkt efter projektets avslut, finns således inte med i projektets slutrapport.

Att de flesta projekten i denna åtgärd har uppgetts som positiva ur jämställdhetssynpunkt känns självklart. Ur miljösynpunkt ställer sig huvuddelen av projekten som neutrala.

Åtgärden har en tydlig koppling till fastställda riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik.

3.3.4 Åtgärd 3.4 Lokal utveckling

Inom åtgärden har ca 13 miljoner kronor in-tecknats i beslut, vilket motsvarar ca 114 % av budget. Drygt 2 miljoner kronor är återförda till programmet, vilket motsvarar ca 18 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Totalt har 156 projekt beviljats medel under programperioden.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t.o.m. 2008-12-31	Återfört t.o.m. 2008-12-31	Återstår 2008-12-31
Kronor	11 910 681	13 628 611	2 485 575	767 645
Euro	1 323 409	1 514 290	276 175	85 294

Huvuddelen av de projekt som beviljats stöd ur åtgärden avser förstudier samt undersökningar av förutsättningar och planering av större projekt, vars syfte är tillväxt och ökad sysselsättning. Vid handläggningen av projekt inom åtgärden har det Växtkrafts regionala partnerskap arbetsutskott/beredningsgrupp medverkat i bedömningen av projekt samt vid urvalsprocessen.

Koppling till riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik

Åtgärdens syfte är att, via kompetensutveckling i vid mening, stödja små regionala/lokala aktörer inom den sociala ekonomin med idéutveckling och planering av lokala projekt.

Åtgärden kopplar till de Europeiska riktlinjerna för medlemsstaternas sysselsättningspolitik 2005 – 2008 enligt följande:

- Sörja för en arbetsmarknad som är öppen för alla och göra arbete mer attraktivt och lönsamt för arbetssökande, även för mindre gynnade och icke förvärvsarbetande personer (integrerad riktlinje 19) genom följande:

Aktiva, förebyggande arbetsmarknadsåtgärder, t ex tidigt fastställande av behov, hjälp med arbetssökandet, vägledning och utbildning som ett led i personliga handlingsplaner samt tillhandahållande av nödvändiga sociala tjänster för integration av personer som står längst från arbetsmarknaden, ökad social och territoriell sammanhållning och utrotning av fattigdom.

Nya sysselsättningstillfällen inom tjänstesektorn för enskilda och företag, särskilt på lokal nivå

Projektexempel

Åtgärd 3.4 Lokal utveckling

Projekt: Förgroning

Projektägare: Kretsloppsföreningen Maskringen

Projektets totala kostnadsbudget finansierades enligt följande:

EG:s Sociala fond	47 250 kr
Nationell offentlig finansiering	14 250 kr
Total budget	57 000 kr

Sammanfattning av projektet

Som bakgrund till ansökan om stöd ligger Kretsloppsföreningen Maskringens projekt "Hälsogård" som vänt sig till invandrare som har svårt med svenska språket och svårigheter att få arbete. Målet var att deltagarnas fysiska och psykiska hälsa och även svenska språket skulle förbättras i samband med odling, djurhållning, skogsvård m m. Erfarenheterna i projektet var positiva. Deltagarna ökade sin kompetens och fick kontakt med det svenska samhället, både med människor och med naturen. Utifrån resultatet i projektet Hälsogård såg föreningen goda möjligheter till att bilda ett bärkraftigt företag, baserat på ekologisk och social hållbarhet. För att få tid och resurser till planering av en ekonomisk förening sökte man stöd ur åtgärd 3.4 för att göra en förstudie. Förstudien har sedan resulterat i två beviljade projekt ur åtgärd 3.3.1 och 3.2.2 med syfte att erbjuda utbildning och praktik för invandrare och infödda svenskar som befinner sig långt från arbetsmarknaden. År 2006 bildades arbetskooperativet Ekoringen som driver Hälsogården i Gäddvik med får- och växthus och en handelsträdgård där långtidsarbetslösa, ungdomar och invandrare kan utveckla en hållbar försörjning. Ekoringen har börjat "stå på egna ben" under 2008. Ett kommunalt stöd har gjort det möjligt att vid årsskiftet 2008/2009 ha tre anställda i Luleå samt ge praktik och språkträning till flyktingar från Burma.

Indikatorer

Tabellen nedan visar målen som är satta för programmet, utfall och måluppfyllelse för avslutade projekt.

Indikator	Mål	Utfall per 2008-12-31	Måluppfyllelse per 2008-12-31
Lokala utvecklingsprojekt/nätverk	130	151	116 %

Horisontella mål

Av beviljade och avslutade projekt är

3 projekt är huvudsakligen jämställdhetsprojekt

46 projekt är positiva för jämställdheten

101 projekt är neutrala avseende jämställdhet

1 projekt är huvudsakligen ett miljöprojekt

34 projekt är miljövänliga och

115 projekt är miljömässigt neutrala

Slutsatser

Målet för programperioden har nåtts. Åtgärden kännetecknas av små projekt på lokal nivå, ofta via byautvecklingsgrupper och motsvarande. Ansökningarna har varierande kvalitet och har ibland varit svårbedömda. Projekten som bedrivs inom åtgärden kännetecknas av ett stort engagemang på lokal nivå, ofta via s.k. eldsjälar. Flera projekt inom åtgärden har genomförts som förstudie vilken legat till grund för projektansökningar från andra åtgärder inom Mål 1. Den allmänna uppfattningen om åtgärden är att ”mycket görs för lite pengar”.

Inom åtgärden har de flesta projekt varit neutrala ur jämställdhets- och miljösynpunkt.

Åtgärden har en tydlig koppling till fastställda riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik.

3.3.5 Åtgärd 3.5 Kompetens, utbildning och riktade jämställdhetsinsatser

Vid övervakningskommitténs sammanträde 27-28 november 2003 beslutades att åtgärderna 3.5 och 3.3.3 slås samman till en gemensam åtgärd, 3.5 Kompetens, utbildning och riktade jämställdhetsinsatser. Den gamla åtgärden 3.5 kallas därmed numera för åtgärd 3.5A och den gamla 3.3.3 för 3.5.B. De redovisas gemensamt eftersom statistiken i datasystemet är upplagd på åtgärdsnivå och inte på underåtgärderna A respektive B.

Under programperioden har drygt 338 miljoner kronor av budgeten in-tecknats i beslut, vilket motsvarar ca 112 % av budgeten. Drygt 30 miljoner kronor är återfört till programmet vilket motsvarar ca 9 % av beslutade medel. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Under programperioden har 245 projekt beviljats stöd.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	303 310 782	338 629 170	30 457 577	- 4 860 811
Euro	33 701 198	37 625 463	3 384 175	- 540 090

Inom åtgärd 3.5A har framförallt satsningar inom högskoleutbildningar och företagsinriktade utbildningar prioriterats samt inom olika branscher t ex film, fisketurism och biltestområdet. I början av programperioden fanns en majoritet av projekten i utbildningar som riktade sig till enskilda personer och då mest inom akademiska utbildningar. Detta förändrades senare så att de projekt som kom att beviljas bättre skulle stämma överens med RTP och med hänsyn till halvtidsutvärderingen. Projekten kom att riktas mer till näringslivet, exempelvis till projekt som syftade till att stärka turismbranschen.

Inom åtgärd 3.5 B har sekretariatet under 2004 utarbetat en strategi i bedömningen av projekt med jämställdhet som vertikalt tema. Projekten ska på ett tydligt sätt bidra till att påverka strukturer och syfta till opinionsbildning. Till skillnad mot åtgärden 3.3.2 Jämställdhetsinsatser som ligger i Växtkraftprogrammet ska projekten här ha en koppling till övergripande samhälleligt jämställdhetsarbete. De vanligaste inriktningarna på projekt inom åtgärden har varit projekt som syftar till att bryta traditionella könsrollsmönster, projekt som förbättrar förutsättningarna för kvinnors företagande samt projekt som syftar till att öka kunskapen inom jämställdhetsområdet. Åtgärden har haft ojämn efterfrågan under programperioden. Aktiva informationsinsatser har genomförts.

Koppling till riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik

Åtgärdens syfte är att öka förutsättningarna för ett livslångt lärande på alla nivåer (åtgärd 3.5A) och att förbättra jämställdheten mellan kvinnor och män (åtgärd 3.5B).

Åtgärden kopplar till de Europeiska riktlinjerna för medlemsstaternas sysselsättningspolitik 2005 – 2008 enligt följande:

- Främja en livscykelinriktad syn på arbete (integrerad riktlinje 18) genom följande:

Resoluta åtgärder för att öka kvinnors deltagande i arbetslivet och minska skillnaderna mellan män och kvinnor när det gäller sysselsättning, arbetslöshet och löner.

- Utöka och förbättra investeringarna i humankapital (integrerad riktlinje 23) genom följande:

Utbildningspolitik och utbildningsåtgärder för alla för att väsentligt underlätta tillgången till grundläggande yrkesutbildning, gymnasieutbildning och högskoleutbildning, inklusive lärlingsutbildning och utbildning i entreprenörskap.

Effektiva strategier för livslångt lärande öppna för alla i skolor, företag, offentliga myndigheter och hushåll i enlighet med åtaganden som gjorts på europeisk nivå, med lämpliga stumulusåtgärder och former för kostnadsfördelning som ökar deltagandet i vidareutbildning och internutbildning under hela livet, särskilt för lågutbildade och äldre arbetstagare.

- Anpassa utbildningssystemen till nya kompetenskrav (integrerad riktlinje 24) genom följande:

Förstärka utbildningssystemen och garantera att de är attraktiva, öppna och håller hög kvalitet, bredda utbildningsutbudet, inrätta flexibla lärlingsprogram och utöka möjligheterna till rörlighet för studerande och personer i yrkesutbildning.

Projektexempel

Åtgärd 3.5 Kompetens, utbildning och riktade jämställdhetsinsatser

Projekt:Entreprenörs- och kompetensutveckling, fortsättningsprojekt.

Projektägare: Piteå kommun

Projektets totala kostnadsbudget finansierades enligt följande:

EG:s Sociala fond	1 634 400 kr
Nationell offentlig finansiering	1 700 000 kr
Total budget	3 334 400 kr

Sammanfattning av projektet:

Syftet med projektet är att höja utbildnings- och kompetensnivån hos presumtiva företagare och nyföretagare. Aktiviteterna har bestått i entreprenörsutbildning, behovsanpassade utbildningar, uppföljning nyföretagare, mentorverksamhet/coachning, rådgivning och attitydarbete. Entreprenörsutbildning har genomförts med totalt 52 deltagare. Av dessa har 25 startat eget företag. Övriga deltagare bedöms starta eget företag vid ett senare tillfälle. Rådgivning har genomförts till 200 personer. Två behovsanpassade utbildningar riktade till befintliga företag med inriktning ”Ledarskap med utgångspunkt generationsväxling” har genomförts. 22 företag har deltagit. Dessutom har 5 seminarier inom området entreprenörskap genomförts. Ett antal nätverk har bildats t.ex. en nyföretagargrupp med representanter från banker, grund- och gymnasieskolan, Företagarna, Piteå Företagarcentrum samt kommunen. Syftet med nätverket har varit att arbeta med attitydförändringar avseende företagande samt att redan i grundskolan börja arbeta med detta. Nätverket syftar också till att öka antalet UF-företag i gymnasieskolan samt att underlätta starten för nyföretagande och stödja befintliga företag i samband med att de vill växa.

Indikatorer

Tabellen nedan visar målen som är satta för programmet, utfall och måluppfyllelse för avslutade projekt.

Indikatorer	Mål		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor		Kvinnor
Personer som deltagit*	1 000	1 000	37 823	39 403	3 782 %	3 940 %
Tillfälliga arbetstillfällen	375	375	287	228	77 %	61 %
Nya utbildningar	10		138,5		1 385 %	
Nya företag			48	78		
SMF som fått stöd**			2447	1838		

*Antal deltagare har i de flesta projekt redovisats utan åldersintervall. I utdata från STINS (bilaga 2) redovisas därför utfallet för åtgärd 3.5 både med och utan åldersintervall. 689 män och 519 kvinnor ingår i gruppen åldersintervall. 37 134 män och 38 884 kvinnor är redovisade utan åldersintervall.

** 1838 företag är samägda och har fördelats 50/50 på män och kvinnor

Horisontella mål

Av alla bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

22 projekt huvudsakligen projekt för att öka jämställdheten mellan män och kvinnor
124 projekt är positiva för jämställdheten
99 projekt är neutrala för jämställdheten

5 projekt huvudsakligen ett miljöprojekt
83 projekt är miljövänliga
157 projekt är miljömässigt neutrala

Slutsatser

Antalet deltagande män och kvinnor hade redan under år 2004 med råge överskridit målet satt för 2006-12-31. En anledning till den höga måluppfyllelsen är det att i de olika kompetensutvecklingsprojekten som genomförts under programperioden har ingått seminarier som lockat en stor mängd deltagare. Antalet företag som deltagit i kompetensutvecklingsinsatser har varit 4 285 st. Även här är måluppfyllelsen mycket hög, rimligen av samma orsak som för antal deltagande personer i projekten. En ytterligare förklaring till den höga siffran kan vara att en person eller ett företag kan förekomma vid flera tillfällen som deltagare och därmed blir dubbelt noterad i projektet/åtgärden, något som förvaltningsmyndigheten inte haft möjlighet att kontrollera på ett effektivt sätt. Vi kan konstatera att målet är lågt satt. Antal tillfälliga arbetstillfällen har däremot inte nått uppställda mål och resultatet har något mer kommit män tillgodo.

Beträffande de horisontella målen är en stor del av bifallna projekt, framförallt i åtgärd 3.5A, klassade som neutrala ur både miljö och jämställdhetssynpunkt. I början av programperioden fanns en osäkerhet i bedömningen av kriterierna, både från projektägare och från handläggare. Detta förbättrades i och med fokus på de horisontella målen i samband med halvtidsöversynen av programmet.

Åtgärden har en tydlig koppling till fastställda riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik.

3.3.6 Generella slutsatser för insatsområde 3

Samtliga åtgärder inom insatsområdet visar en mycket hög måluppfyllelse med undantag för indikatorn "Tillfälliga arbetstillfällen" i åtgärden 3.5. Den höga måluppfyllelsen inom insatsområdet beror troligtvis på att målen på programnivå är för lågt satta. Ett fåtal projekt uppvisar mycket höga siffror avseende deltagandet. Detta kan bero på ett kortvarigt deltagande i projektet, t ex deltagande på seminarier.

I motsats till andra insatsområden visar det sig att resurser i insatsområde 3 tillfaller kvinnor i högre utsträckning än män. Det speglar den traditionella strukturen där kvinnor är överrepresenterade i "mjuka" åtgärder och män i "hårda". Mål 1 Norra Norrland är således inget undantag från hur det brukar vara. Trots allt är ändå kompetensutveckling insatsområdets kärnpunkt och det är därför glädjande att just denna indikator visar ett så bra resultat.

Mervärdet i kompetensutvecklingsprojekten i företag ligger i att verksamheterna med sina anställda möjliggörs att strategiskt arbeta med att möta framtidens utmaningar och därigenom förbättra sina utsikter för tillväxt. Planerade kompetensutvecklingsinsatser får en starkare förankring på arbetsplatsen och effektiviteten och utfallet av genomförd kompetensutveckling blir då bättre.

Projekten inom insatsområdet har även stärkt möjligheten till egen försörjning för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, för personer med utländsk bakgrund samt för personer med funktionshinder.

Projekt som stödjer lokala aktörer har bidragit till att stärka kunskaperna om möjligheterna till hur verksamheter och idéer kan utvecklas. Förstudier har gjorts som sedan legat till grund för projektansökningar i andra åtgärder i Mål 1 programmet.

Inom insatsområdet har jämställdhetsprojekt genomförts med målet att bidra till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. Dessutom har programmet bidragit till att genomföra högskoleutbildningar utifrån näringslivets behov. Dessa utbildningar har antingen drivits på distans eller varit förlagda på andra orter än universitetsorterna.

Det är dock i likhet med insatsområde 1 och 2 en omöjlighet att korrekt utreda i vilken grad insatserna har bidragit till att uppnå de övergripande målen för insatsområde 3. Projekten inom insatsområdet har sannolikt bidragit till att uppnå det övergripande målet för insatsområdet genom kompetensutvecklingsinsatser i vid mening vilket skapar förutsättningar för ökad tillväxt och sysselsättning.

Samtliga åtgärder i insatsområdet stödjer de integrerade riktlinjerna för medlemsstaternas sysselsättningspolitik.

3.4 *Insatsområde 4 Landsbygdsutveckling*

Insatsområde 4 finansieras från EAGGF (Jordbruksfonden) samt FIG (Fiskefonden). Åtgärderna 4.1-4.6 finansieras från EAGGF och åtgärderna 4.7- 4.9 finansieras från FIG.

Målet med insatsområde 4 är att Norra Norrland har en levande landsbygd med god tillväxt och sysselsättning.

Insatsområdet består av sju åtgärder. I åtgärderna 4.1-4.4 är respektive länsstyrelse beslutande och Statens Jordbruksverk utbetalande myndighet. Strukturfondsdelegationen för Mål 1 Norra Norrland har varit beslutande i åtgärderna 4.5, Landsbygdsutveckling och 4.6, Miljöåtgärder för skogsbruket. Länsstyrelsen i Norrbottens län har varit utbetalande myndighet. I åtgärd 4.9, Utveckling av fiskerinäringen, har Fiskeriverket eller länsstyrelserna varit beslutande och Fiskeriverket utbetalande myndighet. I tidigare årsrapporter har utvärderings- och övervakningsindikatorerna som hör till åtgärderna 4.1 – 4.4 redovisats utifrån Jordbruksverkets centrala system, LBUS. Systemet har behandlat godkända ansökningar under aktuellt år.

Inom insatsområdet har ca 528,8 miljoner kronor eller ca 113 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av dessa har återförts ca 75 miljoner kronor vilket motsvarar ca 14 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Totalt har 1 180 projekt beviljats medel inom insatsområdet under programperioden.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	466 505 748	528 860 639	75 102 247	12 747 356
Euro	51 833 972	58 762 293	8 344 694	1 416 373

För åtgärderna 4.1 till 4.4 har det haft stor betydelse att det funnits en egen budget för regionen. Det har gått att styra var man vill lägga insatserna. Till exempel har pengarna initialt fördelats mellan kust och inland. Under perioden har det gjorts en del ändringar som gäller stödnivåer, stödtak och regelverk vilket gjort det möjligt att anpassa stöden efter ändrade förhållanden i näringarna. Hanteringen av stöden har gått relativt smidigt med tanke på det komplexa regelverk som framför allt förädlingsstödet har styrts av.

Investeringsviljan bland företag som är verksamma med förädling av renkött har ökat kontinuerligt under programperioden. Detta beror troligen på att renstammen i regionen är på tillväxt efter några års tillbakagång. Även mejerierna i regionen har genomfört omfattande investeringar.

Gemensamt för investerings-, start- och förädlingsstöden är att de är efterfrågestyrda stöd och att det därmed är svårt att påverka vem/vilka som söker dem.

Inom insatsområdet har projekt som haft starkt nyskapande profil samt processstimulerande eller miljöskyddande insatser prioriterats istället för projekt med inriktning på traditionell agrar verksamhet. Dessutom har följande satsningar prioriterats:

- verksamhet som syftar till att bevara kulturlandskapet, såsom utbildningar i restaurering av äldre byggnader
- rådgivning till bönder med betes- och slättermarker
- bättre växtnäringssutnyttjande
- rådgivning, information, demonstrationsodlingar
- utbildning till renskötare
- utbildning för ökad djurvälstånd
- rådgivning till skogsägare

I programkomplementet finns angivet att stöd till Leaderliknande verksamhet kan lämnas främst inom ramen för åtgärderna 4.5, Landsbygdens utveckling och 5.2, Livsmiljö, kulturliv och lokal utveckling (ERUF). De grupper som arbetar på ett Leader-liknande sätt ska godkännas av Glesbygdsverket utifrån följande kriterier:

- Gruppen ska i sin projektplan redovisa att projektorganisationen arbetar med lokal landsbygdsutveckling
- Projektorganisationen ska vara baserad på ett öppet och brett partnerskap bestående av både privat, ideell och offentlig sektor. För att de Leaderliknande grupperna inom Mål 1 ska kunna samarbeta med LAG-grupperna i Leader+ ska de även förbinda sig att arbeta utifrån Leader+ -programmets horisontella mål samt lämna information om samarbetsprojekt till Leader+ -nätverket.

I programmet finns ett projekt beviljat som Leaderliknande verksamhet. Organisationen är godkänd av Glesbygdsverket och har sin förebild i den lösning som Leader+ Smålandgrupperna utvecklade.

Dessutom har stöd getts till ett flertal program för landsbygdsutveckling, vilka administrativt är enklare och ett "bottom up"-synsätt som innehållsmässigt liknar Leaderliknande verksamhet. Det småskaliga utvecklingsarbetet som stöds genom dessa program ska etablera, vidareutveckla och stimulera landsbygdsutvecklingsarbetet i kommunerna. Att arbeta underifrån är själva drivkraften som skapar förutsättningar för lokal utveckling.

För åtgärderna 4.1-4.4 kan konstateras att stöd beviljats och betalats ut i betydligt långsammare takt än många andra stöd inom programmet. De har följt samma mönster som stöden inom landsbygdsprogrammet.

Under våren 2004 genomfördes ett informationsmöte kring fiskeåtgärderna där fiskare, beredare, vattenbrukare och andra intressenter deltog. Efter mötet ökade intresset för att söka stöd från fiskefonden, framförallt inom beredningsindustrin. Vidare har det genomförts en del förenklingar både vid ansökningsförfarandet och vid rekvisering, vilket även det kan ha påverkat intresset för att söka stöd. Det är i huvudsak inom

Akvatiska resurser, Vattenbruk, Utrustning i fiskhamnar och Förädling och saluförande som det finns en efterfrågan.

Inom stödområdet Förädling och saluförande har efterfrågan på medel ökat kraftigt under 2004 och 2005. Större delen av ansökningarna avser mindre investeringar i utrustning, som t.ex. rensmaskiner till enskilda fiskeföretag. Stödet har hittills bidragit till att öka beredningsindustrins produktion med 207 ton/år. Från den 1 januari 2005 upphörde möjligheten att beviljas stöd för nybyggnation av fiskefartyg. Information om detta gick under våren 2004 ut till alla licensierade yrkesfiskare.

3.4.1 Åtgärd 4.1 Investeringstöd

Totalt har 678 projekt beviljats medel inom insatsområdet under programperioden. Inom åtgärden har drygt 193 miljoner kronor eller 108 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av dessa har återförts 19,5 miljoner kronor eller ca 10 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	177 340 239	193 006 553	19 588 260	3 921 946
Euro	19 704 471	21 445 173	2 176 473	435 772

En fördelning baserad på beviljade stödbelopp ger följande bild över vilka investeringstyper som har varit vanligast:

- Investeringar i ladugårdsbyggnader och inventarier för nöt (70,2 %). Den största andelen finns i kustområdet.
- Investeringar i andra byggnader inkl. andra stallbyggnader (7,9 %), vilka förekommit mest i inlandet.
- Gödselvårdsanläggningar (3,6 %).
- Investeringar i kompletterande verksamhet (3,5 %). Här har investeringar i förädling och försäljning av gårdsprodukter varit störst, varav den största förekomsten finns i inlandet, följt av hantverk, turism och hästturism.
- Andra större investeringstyper har varit svinhus (2,6 %), vilket till största andelen förekommit i kustområdet samt växthus och utrustning till växthus (2,5 %), vilket främst hänför sig till inlandet.

Indikatorer

Indikator	Mål på programnivå	Utfall per 2008-12-31	Måluppfyllelse per 2008-12-31
	Antal företag	Antal företag	Antal företag
Strukturförändrande	10	46	450%

Nya och bevarade arbetstillfällen

Indikator	Mål på programnivå	Nya	Bevarade
		Utfall per 2008-12-31	Utfall per 2008-12-31
Män	30	46	115
Kvinnor	30	121	280

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

- 642 projekt neutrala för jämställdheten
- 8 projekt är positiva för jämställdheten

- 13 projekt är huvudsakligen miljöprojekt
- 290 projekt är miljövänliga
- 347 projekt är miljömässigt neutrala

Slutsatser

Målen för nya och bevarade arbetstillfällen har infriats och överträffats. När målen för kvinnors deltagande i jordbruksföretagen sattes inför innevarande programperiod utgick man från att de flesta jordbruksföretag är familjeföretag och samägda av båda makarna. Den låga andelen kvinnor i utfallet under de första åren under programperioden har säkerligen flera förklaringar. En teori kan vara att de företag som gör investeringar har brukarna en lägre genomsnittsålder än jordbrukarna i gemen. Det kan vara så att kvinnan i familjen har en egen yrkeskarriär som ligger utanför lantbruket. En tydlig trend som kan noteras är också att rationaliseringsinvesteringar som medför en arbetsbesparing, i första hand nyttjas till att minska kvinnornas arbetsinsats i företaget. Dock har siffrorna sett på hela perioden motsvarat förväntningarna. De flesta projekten är neutrala ur jämställdhets- och miljösynpunkt.

Stöd till investeringar i lantbruksföretag är en i grunden efterfrågestyrd verksamhet. Efterfrågan har varierat under perioden bland annat beroende på beslut som fattats om förändringar i jordbrukspolitik. Det har också varierat inom området. I Västerbotten har investeringsviljan under slutet av perioden varit hög och det har varit många investeringar som flyttats fram i tiden på grund av medelsbrist. I Norrbotten har det varit en jämnare efterfrågan.

Stödtaket höjdes år 2004, vilket också skyndade på investeringarna och förbättrade möjligheterna att få satsningarna finansierade med banklån.

Det kan där vara svårt att styra stödet till att gynna kvinnors sysselsättning i jordbruket. En annan utformning av stödreglerna kanske skulle kunna göra investeringsstödet mer attraktivt för kvinnor, t.ex. möjlighet att stödja mjuka investeringar för diversifierande verksamhet. Möjligheterna för detta har ökat i det nya landsbygdsprogrammet.

Utbetalningarna har skett 5 gånger per år vilket ibland ställt till en del bekymmer med likviditeten för vissa företag men de företag som fått beslut om stöd har i hög utsträckning genomfört investeringarna. Under hösten 2008 fanns endast ett fåtal ärenden där företag inte rekviderat några medel, så i stort sett alla investeringar har fullföljts. Andelen återförda medel är ca tio procent.

Ansökningar till stöd för investeringar fortsätter att komma in i nya landsbygdsprogrammet, så framtidstron finns kvar inom jordbruket och investeringsviljan är fortsatt hög. Däremot har det varit vissa bekymmer med att finansiera investeringarna trots de höga stödnivåerna i investeringsstödet.

3.4.2 Åtgärd 4.2 Startstöd

Totalt har 180 projekt beviljats medel inom insatsområdet under programperioden. Inom åtgärden har drygt 25 miljoner kronor eller 106 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av dessa har återförts 2,2 miljoner kronor eller ca 9 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	23 912 442	25 456 156	2 222 934	679 220
Euro	2 656 938	2 828 462	246 993	75 469

Första året i programperioden, år 2000, var det endast jordbruks- och trädgårdsföretagare som fick beslut om startstöd. Från 2003 har en stor del av startstöden gått till företag inom renkötseln, framför allt i Norrbotten där tre fjärdedelar av stöden beviljats till start av renkötsföretag.

Startstödet utgår som en premie till företagaren och som ytterligare en premie, eller som en räntesubvention när stödmottagaren varit verksam i två år. Det var först under år 2003, då företagen varit verksamma i två år, som de kunde få sin andra startstödsutbetalning. För ansökningar som kommit in efter den 1 januari 2003 har en regeländring skett och startstödet kom att omfatta endast en startpremie, som betalades ut direkt eller fördelades på två utbetalningar. Vid två utbetalningar skedde den första utbetalningen vid den utbetalningsomgång som inföll närmast efter beslut om stöd och den andra utbetalningen skedde efter två år. De sista startstöden som beslutades utbetalades i sin helhet.

Inom startstödet är den vanligaste driftsinriktningen i kustområdet mjölkproduktion, som omfattar 69 % av ärendena. Därefter är nötköttproduktion vanligast med 21 % av ärendena. Svinproduktion följer därefter med 7 % och sedan äggproduktion 2 %. I inlandet är renskötsel den vanligaste driftsinriktningen inom startstödet. Renskötsel omfattar 67 % av ärendena. Därefter följer mjölkproduktion med 19 %, nötköttproduktion 4 %, får 2 % och hästar 1 %. Växtodling återfinns endast i drygt en femtedel av ärendena, vilket förklaras av att växtodling inte ingår i renskötseln.

Indikatorer

Indikator	Mål		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Antal företag		Antal företag		Antal företag	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Övertagande	8	7	15	10	187%	143%
Nya företag	2	3	27	11	1700%	366%

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

- 2 projekt positiva för jämställdheten
- 174 projekt är neutrala för jämställdheten
- 56 projekt är miljövänliga
- 120 projekt är miljömässigt neutrala

Slutsatser

För perioden som helhet har måluppfyllelsen vad gäller nya/övertagna företag varit mycket god och även vad gäller antalet medverkande kvinnor. Förklaringen kan vara att startstödet målgrupp är yngre än de som söker övriga stöd. Från 2003 ökade andelen renskötsel företag som sökte stöd framför allt i norra delen av renskötselområdet. Många av de företagen var unga och det skapades många nya företag under perioden. De flesta projekten är neutrala ur jämställdhets- och miljösynpunkt.

3.4.3 Åtgärd 4.3 Bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter

Totalt har 52 projekt beviljats medel inom insatsområdet under programperioden. Inom åtgärden har drygt 42 miljoner kronor eller 119 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av dessa har återförts 7,3 miljoner kronor eller ca 17 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	35 731 089	42 647 631	7 324 776	408 234
Euro	3 970 121	4 738 626	813 864	45 359

Investeringarna har genomförts främst i förädling av mjölk, nötkött, renkött, potatis och trädgård. Knappt hälften av beviljade medel har investerats i maskiner och utrustning t.ex. förpackningsutrustning, rökeriinventarier, vågmaskiner, bitningsmaskiner, vacmaskiner och styrsystem. Fasta anläggningar i form av olika byggnader och lokaler t.ex. förädlingslokaler, rötningsanläggningar, kylager och frysanläggningar har tagit drygt en tredjedel av beviljade medel i anspråk. En mindre del av beviljade medel har använts för konsultkostnader och liknande, kopplat till de investeringar som gjorts.

Förädlingsstöd har till största delen utgått till företag som är verksamma i första bearbetningsledet efter primärproduktionen t.ex. slakterier och mejerier. Mejerinäringen präglas av en i det närmaste processteknisk produktion och skalfördelar är betydelsefulla för att få lönsamhet i verksamheten. I perioden har stöd till mejerier också gått till en biogasanläggning och en ekomjölkslinje. Slakterinäringen å sin sida präglas av överetablering av i första hand av renslakterier. Därför har stöd i första hand gått till förädling av renkött. I förädlingsstödet är begagnad utrustning exkluderad från möjligheten att lämna stöd. Nystartade småskaliga livsmedelsföretag investerar ofta i begagnade maskiner. De faller därför ofta utanför ramarna för förädlingsstödet. I området finns också nationella stöd att söka till investeringar i livsmedelsförädling, varför de riktigt små förädlarna kunnat få stöd därifrån.

Indikatorer

Indikator	Mål		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Nya/skapade arbetstillfällen	8	7	20	8	250%	114%
Bevarade arbetstillfällen	8	7	74	14	925%	200%
Nya företag	2	3	1	0	50%	0%

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

- 4 projekt positiva för jämställdheten
- 45 projekt är neutrala för jämställdheten
- 2 projekt är huvudsakligen miljöprojekt
- 8 projekt är miljövänliga
- 39 projekt är miljömässigt neutrala

Slutsatser

Målen för nya/bevarade/tillfälliga arbetstillfällen har uppfyllts. Förädlingsstöd har till största delen utgått till företag som är verksamma i första bearbetningsledet efter primärproduktionen, t.ex. slakterier och mejerier vilket kan förklara att målet för indikatorn nya företag inte har uppfyllts. Ska någon förändring ske så att en jämnare könsfördelning ska uppnås bland stödmottagarna bör detta ske långt innan någon ansöker om stöd. Möjligen kan regelverken förändras så att de bättre passar kvinnors företagande. De flesta projekten är neutrala ur jämställdhets- och miljöperspektiv.

Förädlingsstödet vänder sig till en relativt liten målgrupp varför det kan vara stora svängningar i efterfrågan av stödet år från år. Fördelningen av beslutade medel mellan kust och inland har varit 70/30. Stödet har gjort att förädlingsföretagen kunnat göra investeringar i både effektivare hantering och bättre produktkvalitet.

De flesta projekten har blivit genomförda. Vidare har arbetet med det nya landsbygdsprogrammet kommit igång och strategierna har uppdaterats.

3.4.4 Åtgärd 4.4 Kompetensutveckling

Mellan åren 2000 och 2007 har verksamhet bedrivits inom alla de nuvarande fem kompetensområdena för jordbruksverksamhet. De aktörer som huvudsakligen anlitas för genomförande av verksamheten har varit Grans Naturbruksskola, Gröna Navet, DiNi-farmen, BodsjöGrönt, Hushållningssällskapet i Norrbotten samt SLU.

Aktiviteter under andra halvan av 2007 och under 2008 har finansierats från Landsbygdsprogrammet. Totalt har 156 projekt beviljats medel inom insatsområdet under programperioden.

Inom åtgärden har 99,5 miljoner kronor, eller 134 % av budgeten, in-tecknats i beslut. Av dessa har återförts ca 26,8 miljoner kronor eller ca 27 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	74 555 982	99 595 264	26 827 694	1 788 412
Euro	8 283 998	11 066 140	2 980 855	198 712

Kompetensområde 1 - Bevarande av biologisk mångfald

Inom detta kompetensområde har länsstyrelsen genom åren genomfört merparten av verksamheten.

Kompetensområde 2 - Skydd av miljö känsliga områden

En del av kurserna och rådgivningarna har genomförts gemensamt med kompetensområde 3, eftersom en stor andel av regionens bönder har delar av sin drift

omlagd till ekologisk produktion. Utöver detta har det bl.a. genomförts ett antal fältvandringar samt demonstrationsodlingar.

Kompetensområde 3 - Åtgärder för att främja ekologisk produktion

Verksamheten inom kompetensområde 3 har präglats av rådgivning. Förutom rådgivning kan också nämnas arbete med information och demonstrationsodlingar.

Kompetensområde 4 - Ett ekonomiskt långsiktigt hållbart lantbruk

Renskötsel- trädgårds- och jordbruksföretagare som har ansökt om startstöd har deltagit i företagartutbildning. Utbildningen är satt som ett villkor för att startstödet ska utbetalas. Kurser inom en mängd områden, från energi till lantmat och byggnadskurser, har genomförts. Detta kompetensområde svarar för den största delen av verksamheten inom åtgärd 4.4.

Kompetensområde 5 – Ökad djurvälstånd

Verksamhetsmässigt är detta område det som ökat kraftigast och även lockat många deltagare. Många kurser och seminarier har hållits. Inriktningarna har bland annat varit lamm- och mjölkko-hälsa, samt hovhälsa. Även renar och foderproduktion för dessa har ingått i verksamheten.

Indikatorer

Indikator	Mål		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Deltagande	250	150	38941	13650	15576 %	9100 %
	Antal företag		Antal företag			
Företag i aktiviteter	200		4993		2496 %	
Deltagande i nätverk	50		100		200 %	
Ekologisk djurhållning	75		150		200 %	
	Antal hektar		Antal hektar			
Ekologisk odling	3000		11000		367 %	

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

- 22 projekt positiva för jämställdheten
- 134 projekt är neutrala för jämställdheten

- 54 projekt är huvudsakligen miljöprojekt
- 62 projekt är miljövänliga
- 40 projekt är miljömässigt neutrala

Slutsatser

Samtliga mål är uppfyllda och några av dem, t ex antal deltagande män och kvinnor samt antal företag i aktiviteter, har mycket hög måluppfyllelse. Målen avseende dessa indikatorer är för lågt satta på programnivå. De flesta projekt är neutrala för jämställdheten medan det är en övervikt av projekt som är positiva ur miljösynpunkt.

Det är vanskligt att bedöma effekterna utifrån perspektivet kompetensutveckling. Sannolikt påverkas inte nya/bevarade arbetstillfällen på ett avgörande sätt av kompetensutvecklingsinsatserna. Lantbruksföretagen påverkas i betydligt större utsträckning av andra frågor, som t.ex. gällande jordbrukspolitik.

Tillbakagången i inlandet började märkas redan 2003. Efterfrågan på rådgivning och deltagande i utbildningar har varit lägre än i kustområdet. Deltagandet i kompetensutvecklingsinsatserna speglar utvecklingen inom näringen och inom överskådlig tid lär denna trend knappast brytas.

På den positiva sidan kan vi konstatera att hanteringen av växtnäring numer sker på ett mer miljömässigt och kostnadseffektivt sätt. Från tidigare spridning av fullgödselmedel, används nu i allt större utsträckning anpassade gödselmedel och i givor som bättre stämmer överens med behoven. Nyttjandet av stallgödsel kan dock förbättras på många håll, varför det är viktigt med fortsatt utbildning och rådgivning inom detta område.

Produktionen av ekologiska varor går ännu trögt. Vi kan nu se en ökad anslutning till de olika certifieringsorganen i och med att miljöersättningen för ekologisk produktion blir differentierad från och med 2007.

3.4.5 Åtgärd 4.5 Landsbygdens utveckling

Under programperioden har 105 projekt beviljats stöd. Ca 103 miljoner kronor har beslutats upp vilket motsvarar 105 % av budgeten. Drygt 8 miljoner kronor har återförts vilket motsvarar 8 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	97 838 136	103 048 731	8 234 297	3 023 702
Euro	10 870 904	11 449 859	914 922	335 967

De projekt som bedrivits inom åtgärden kan delas in i fem olika projekttyper:

1. Diversifiering av verksamheter inom och med nära anknytning till jordbruket.

Ca 20 % av de beviljade medlen har fördelats till diversifiering av verksamheter inom och med nära anknytning till jordbruket. Inom detta område har bedrivits ett flertal projekt, nämnas kan bl.a. lokalproducerad mat, utveckling av arktiska örter, utvecklingen av färnäringen och marknadsanpassning av primärproduktion

2. Främjande av turism.

Ca 20 % av de beviljade medlen har fördelats till främjande av turism. Nämns kan bl.a. Visionära entreprenörer inom naturbaserad turism, fisketurism, konceptutveckling ostens hus och agroturism. Ett exempel är Robertsfors kommun som genom projektet "Ostriket – Ånäsetnoden" söker utveckla en turistisk destination i landsbygdsmiljö där samverkan mellan företag är grunden för framgång.

3. Byautveckling och bevarande av kulturarvet på landsbygden.

Ca 46 % av de beviljade medlen har fördelats inom området byautveckling och bevarande av kulturarvet på landsbygden. Här återfinns de flesta projekten, nämns kan bl.a. "Ramprogram för byautveckling i Skellefteå", "Servicecentrum i Övrebysbygd" och "Byggnadsvård i Västerbotten".

4. Tillhandahållande av tjänster för att ombesörja de grundläggande behoven för landsbygdens ekonomi och befolkning.

Endast ett projekt (1 %) av de beviljade medlen har fördelats för att tillhandahålla tjänster för att ombesörja de grundläggande behoven för landsbygdens ekonomi och befolkning. Det projekt som avses syftar till att utveckla ett servicekontor i Glommersbygd.

5. Skydda miljön i samband med jordbruk, skogsbruk och bevarande av landskapet samt förbättring i djurmiljön.

Ca 13 % av de beviljade medlen har fördelats till att skydda miljön i samband med jordbruk, skogsbruk och bevarande av landskapet samt förbättring i djurmiljön. Insatserna har kommit att domineras av landskapsvård i odlingsbygd. Ett dominerande projekt är länsstyrelsernas projekt för stöd till restaurering av slätterängar och betesmarker.

Indikatorer

Indikator	Mål		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män/mix	Kvinnor	Män	Kvinnor
Nya/skapade arbetstillfällen	10	10	81	90	810%	900%
Nya företag*	5	5	58	57	1160%	1140%
	Män/mixat	Kvinnor	Män/mixat	Kvinnor	Män/mixat	Kvinnor
Deltagande företag i nätverk**	56	19	77	70	138%	368%
	Antal		Antal		Antal	
Bevarande av överloppsbyggnad	700		180		26%	
	Hektar		Hektar		Hektar	
Återskapad areal slätterängar o betesmarker	300		748		249%	

* 11 nya företag samägs av kv/män. Dessa siffror är fördelade på 50 % mellan män och kvinnor.

** deltagande företag i nätverk samägs av kv/män. Dessa siffror är fördelade på 50 % mellan män och kvinnor

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

- 55 projekt är positiva för jämställdheten
- 50 projekt neutrala för jämställdheten
- 13 projekt är huvudsakligen miljöprojekt
- 69 projekt är miljövänliga
- 23 projekt är miljömässigt neutrala

Slutsatser

Vi kan konstatera att de avslutade projektens resultat avseende nya företag och nya arbetstillfällen har uppnått en mycket högre måluppfyllelse än vad som är målet för programmet. Här beror det antagligen främst på att målen inom åtgärden är lågt satta. För indikatorn Bevarande av överloppsbyggnad kan konstateras att målet 700 bevarade överloppsbyggnader under programperioden är helt orealistisk.

Ungefär lika många projekt är positiva för jämställdheten som neutrala för jämställdheten. Bland de projekt som huvudsakligen är miljöprojekt kan nämnas

följande: Länsstyrelsen i Västerbottens ”Byggnadsvård i Västerbotten”, Länsstyrelsen i Norrbottens ”Restaurering av slätterängar och betesmarker”, Kalix kommuns ”Hållbara byar” samt Hushållningssällskapet i Norrbottens ”Hästkraft”.

Förutom att det inom åtgärden har skapats nya arbetstillfällen och nya företag på landsbygden ser vi att fler mervärden i regionen har skapats bl.a.

- Ett stort antal företag har deltagit i utvecklingsprogram för nisch och volymproducenter med målet att utveckla nya livsmedelsprodukter.
- Bildade nätverk inriktade på trädgårds och jordbruksverksamhet.
- Ett koncept att marknadsföra de mindre besöksmålen under temat ”Utflyktsmål” har tagits fram och lanserats.
- Många små turistföretag på landsbygden har aktivt deltagit och fått kunskaper i marknadsföring och produktutveckling.
- Olika nischkoncept inom mat, fiske och agroturism har tagits fram.
- Byar som gått samman och bildat kooperativ, arbetar med att utveckla och förbättra servicen samt att stimulera till nyföretagande i området m.m.
- Ett realistiskt utfall från kulturbevarandeprojekt är att fler hantverkare kommer att få sysselsättning i varsam renovering och det ger en garanti för att bevara byggnader med högt kulturvärde.
- Restaureringsåtgärder för att återställa den biologiska mångfalden och kulturhistoriska värden.
- Ökad medvetenhet om miljöns betydelse för turistisk utveckling hos boende på landsbygden.

Det finns många framgångsrika projekt inom åtgärden. Exempelvis kan nämnas ”Servicecentrum i Kalix Övre Bygd” där 14 små byar har gått samman och bildat kooperativ. Man arbetar med att utveckla och förbättra servicen, stimulera till nyföretagande i området m.m.

Ett annat mycket framgångsrikt projekt inom området är projektet ”Landskapsvård och köttproduktion” som drivits av Sorsele kommun. Längs hela Vindelälven från Ammarnäs till Vännäs har naturbeten restaurerats som sedan betas av köttdjur. Projektet har gett ökad kunskap hos lantbruken längs Vindelälvens dalgång om de ekonomiska förutsättningarna för produktion av kvalitetskött i kombination med naturvård. Vidare samarbete mellan producenter i maskin och producentringar, produktion och försäljning av kvalitetsprodukter (ICA naturbeteskött) samt närkontakt med lokal marknad och konsumenter. Projektet har rönt stor uppmärksamhet dels eftersom resultatet av projektet är så tydligt och dels eftersom man nu har lyckats så bra med marknadsföringen av köttet. Regeringen har valt ut projektet som Sveriges exempel på ett lyckat naturvårdsprojekt. Det har presenterats i London och på EU-kommissionens konferens i Salzburg.

3.4.6 Åtgärd 4.6 Miljöåtgärder inom skogsbruket

Under programperioden har 9 projekt inom åtgärd 4.6 beviljats. Inom åtgärden har drygt 15 miljoner kronor eller 102 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av dessa har återförts 848 684 kronor eller ca 6 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i

programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	14 832 000	15 110 868	848 684	569 816
Euro	1 648 000	1 678 985	94 298	63 313

Indikatorer

Indikator	Mål	Utfall per 2008-12-31	Måluppfyllelse per 2008-12-31
	Antal	Antal	Antal
Informations & rådgivningsinsatser	150	44	29%
Inventeringar	50	104	208%
Åtgärdsplaner	50	674	1348%

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

- 4 projekt är positiva för jämställdheten
- 5 projekt neutrala för jämställdheten
- 6 projekt är huvudsakligen miljöprojekt
- 3 projekt är miljövänliga

Slutsatser

Detta är en mycket liten åtgärd inom programmet. Fastställda mål för antal inventeringar och åtgärdsplaner är uppfyllda medan antal informations- och rådgivningsinsatser inte har nått sitt mål. Åtgärden syftar till att bevara och utveckla den biologiska mångfalden i skogen genom att stimulera skogsägare och aktivt utveckla och bevara höga naturvärden på sin skogsmark. Det projekt som avslutats följer mycket väl de intentioner som fastställts inom åtgärden och redovisar mycket goda resultat.

3.4.7 Åtgärd 4.7 Anpassning av fiskeansträngningen⁴

Fiskeflottan i Mål 1 Norra Norrland bedöms, med hänsyn till fiskebestånd och skattning, inte vara i behov av någon minskning. Åtgärdens övergripande målsättning är att fiskeflottans kapacitet skall vara anpassad till tillgängliga fiskeresurser. Antalet yrkesfiskare och yrkesfisket skall bibehållas på nuvarande nivå, d.v.s. motverka den

⁴ Enligt uppgifter från Fiskeriverket

nuvarande minskningen. Inom åtgärd 4.7, Anpassning av fiskeansträngningen, har därför inget projekt beviljats och inget projekt fått avslag.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12- 31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	172 341	-	-	172 341
Euro	19 149	-	-	19 149

Indikator	Mål	Utfall per 2008-12-31	Måluppfyllelse per 2008-12-31
Kapacitetsreduktion: Bruttoton (BT)		0	0 %
Kapacitetsreduktion: Motorstyrka (kW)		0	0 %

3.4.8 Åtgärd 4.8 – 4.9 Utveckling av fiskerinäringen⁵

Under 2004 slogs de ursprungliga åtgärderna 4.7, Anpassning av fiskeansträngningen och 4.8, Utveckling av fiskerinäringen, samman till en ny åtgärd; 4.9 Anpassning och utveckling av fiskerinäringen.

Under programperioden har 270 projekt beviljats inom åtgärd 4.8 och 4.9. Beslut om stöd har fattats av Länsstyrelsen eller Fiskeriverket, beroende på vilken delåtgärd det aktuella projektet har avsett. Indikatorer som fastställts i programmet redovisas under respektive åtgärd nedan. Utöver detta redovisas i bilaga 7 genomförandet i enlighet med bilaga IV till kommissionens förordning (EG) nr 366/2001 av den 20 februari 2001.

Totalt har det sedan programstarten beviljats ca 50 miljoner kronor i medel till fiskerinäringen i norra Norrland. Av de tilldelade gemenskapsmedlen har 95 % nyttjats.

Åtgärdsområde 4.8

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	29 498 328	35 499 177	6 837 826	836 977
Euro	3 277 592	3 944 353	759 758	92 997

Inom åtgärden har drygt 35 miljoner kronor eller 120 % av budgeten intecknats i beslut. Av dessa har återförts ca 6,8 miljoner kronor eller ca 19 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell ovan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000.

⁵ Enligt uppgifter från Fiskeriverket

Åtgärdsområde 4.9

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	12 625 191	14 496 259	3 217 776	1 346 708
Euro	1 402 799	1 610 695	357 531	149 634

Inom åtgärden har drygt 14 miljoner kronor eller 115 % av budgeten in-tecknats i beslut. Av dessa har återförts ca 3,2 miljoner kronor eller ca 22 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell ovan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000.

Indikatorer/Delåtgärder

Störst efterfrågan på medel har det varit inom delåtgärden "Akvatiska resurser". Av beviljade medel har 30 % gått till detta. Andra delåtgärder där efterfrågan varit stor är "Förädling och saluförande" 17 %, "Vattenbruk" 13 % och "Utrustning i fiskehamnar" 7 %. Av beviljade medel har 71 % gått till dessa delåtgärder.

Nybyggnation av fiskefartyg/modernisering av fiskefartyg

Målsättningen är att bibehålla antalet yrkesfiskare och även antalet yrkesfiskare och yrkesfisket på nuvarande nivå. Regionens fiskeflotta skall vara flexibel och väl anpassad även till det småskaliga kustfisket. Redskap och fiskemetoder som minskar sälens skadeverkningar utvecklas.

Under perioden har 18 ansökningar beviljats stöd till nybyggnation av fiskefartyg. Den 31 december 2004 upphörde möjligheten att bevilja stöd till nybyggnation. Under våren 2004 gick information om detta ut till samtliga licensierade yrkesfiskare.

Beviljade medel till delåtgärden nybyggnation av fiskefartyg har under perioden uppgått till ca 1,7 mkr och beviljade nationella offentliga medel för samma period uppgick till drygt 0,2 mkr. Totalt har 33,8 bt och 1146,82 kW tillförts fiskeflottan.

Totalt har 57 ansökningar beviljats stöd för modernisering av fiskefartyg. Stöd har bland annat beviljats till motorbyte, selektionspanel, och säkerhetsutrustning. Stödet till utrustning och modernisering av fiskefartyg inskränktes från den 1 januari 2003 till att endast omfatta åtgärder för att förbättra säkerhet ombord, arbetsförhållanden, hygien och produktkvalitet samt till selektiva fiskeredskap och satellitbaserad kontrollutrustning. Detta under förutsättning att moderniseringsåtgärderna inte bidrar till en ökad fiskeansträngning.

Beviljade medel till modernisering av fiskefartyg har under perioden uppgått till ca 1,1 mkr och beviljade nationella offentliga medel för samma period uppgick till drygt 0,2 mkr. Totalt har 448,33 bt moderniserats och 121,31 kW tillförts genom nya motorer.

Indikator	Mål	Utfall per 2008-12-31	Måluppfyllelse per 2008-12-31
Behålla antalet yrkesfiskare och yrkesfisket på nuvarande nivå	10	0	0%
Förnyelse och modernisering av fiskeflottan; bruttoton (BT)	80	33,8*	42 %
Förnyelse och modernisering av fiskeflottan; motorstyrka (kW)	1300	1268,13	97,5 %

^{*)} Utfallet visar ökning av bt, moderniserat bt utan kapacitetshöjning uppgår till 448,33 bt

Småskaligt kust- och insjöfiske

Totalt har 7 ansökningar beviljats stöd inom småskaligt kust- och insjöfiske.

Beviljade medel till småskaligt kust- och insjöfiske har under perioden uppgått till ca. 0,4 mkr och beviljade nationella offentliga medel för samma period uppgick till ca. 0,1 mkr.

Socioekonomiska åtgärder

Inga stöd har beviljats inom socioekonomiska åtgärder.

Skydd och utveckling akvatiska resurser

Totalt har 7 ansökningar beviljats stöd inom skydd och utveckling akvatiska resurser. Större delen av medlen har beviljats till miljöåterställande av flottledsrensande vattendrag.

Beviljade medel till delåtgärden skydd och utveckling akvatiska resurser har under perioden uppgått till ca 13,6 mkr och beviljade nationella offentliga medel för samma period uppgick till drygt 10,8 mkr.

Vattenbruk

Målsättningen är att vattenbrukets produktion skall ökas och bedrivs i moderna anläggningar med modern teknik. Avelsprogrammen för röding och regnbåge genomförs tillsammans med branschmedlemmar.

Totalt har 44 ansökningar beviljats stöd inom vattenbruk. Stöd har bland annat beviljats till etablering av nya odlingar samt utökning av och investeringar i befintliga fiskodlingar.

Beviljade medel till delåtgärden vattenbruk har under perioden uppgått till ca 5,2 mkr och beviljade nationella offentliga medel för samma period uppgick till drygt 0,8 mkr.

Indikator	Mål	Utfall per 2008-12-31	Måluppfyllelse per 2008-12-31
Öka vattenbrukets produktion av röding (ton)	1500	1060	70 %
Öka vattenbrukets produktion av regnbåge (ton)	500	680	136 %
Öka antalet odlingar	8	6	75 %
Öka antalet anställda	30	21,3	70 %
Varav kvinnor	15	1	0,07 %
Varav män	15	20,3	132 %

Utrustning i fiskehamnar

Målsättningen är att hamnarna, utrustning i hamnarna och mottagningsförhållanden skall få mer ändamålsenlig struktur och utvecklas för det småskaliga fisket. Framkomligheten i mindre hamnar/bryggor som drabbats av landhöjningen skall förbättras.

Totalt har 29 ansökningar beviljats stöd inom utrustning i fiskehamnar. Bland projekten som erhållit stöd kan nämnas muddring, förlängning av pirar i fiskehamnar, isverk och kylrum.

Beviljade medel till delåtgärden utrustning i fiskehamnar har under perioden uppgått till ca.3,1 mkr och beviljade nationella offentliga medel för samma period uppgick till drygt 2,4 mkr.

Förädling och saluförande

Målsättningen är att förädlingsföretag inom beredningsindustrin skall utvecklas och nyetableringar stimuleras. Särskilda insatser för småskalig beredning och saluförande skall genomföras.

Totalt har 61 ansökningar beviljats stöd inom förädling och saluförande. Bland annat har stöd beviljats till ombyggnader av beredningslokaler, rensmaskiner och filéteringsmaskiner.

Beviljade medel till delåtgärden förädling och saluförande har under perioden uppgått till ca. 6,8 mkr och beviljade nationella offentliga medel för samma period uppgick till ca. 1,0 mkr.

Indikator	Mål	Utfall per 2008-12-31	Måluppfyllelse per 2008-12-31
Öka beredningsindustrins produktion (ton råvara)	1500	1084,8**	46 %
Antal nya företag i beredningsindustrin	3	0	0 %
Nya arbetstillfällen i beredningsindustrin	10	35,25	330 %
Varav kvinnor	5	16,50	340 %
Varav män	5	18,75	320 %

**) Uppgifter om ton råvara finns inte tillgängligt, utfallet visar istället sammanslagning av färska, kyllda eller frysta produkter.

Insjöfiske

Totalt har 3 ansökningar beviljats stöd inom insjöfiske.

Beviljade medel till delåtgärden insjöfiske har under perioden uppgått till ca. 0,05 mkr och beviljade nationella offentliga medel för samma period uppgick till ca. 0,01 mkr.

Avsättningsfrämjande åtgärder

Totalt har 3 ansökningar beviljats stöd inom avsättningsfrämjande åtgärder.

Beviljade medel till delåtgärden avsättningsfrämjande åtgärder har under perioden uppgått till ca. 0,6 mkr och beviljade nationella offentliga medel för samma period uppgick till ca. 0,2 mkr.

Åtgärder som genomförs av branschen

Totalt har 22 ansökningar beviljats stöd inom åtgärder som genomförs av branschen. Bland annat har stöd beviljats till samförvaltning, namnskydd av produktnamn och utbildningar till yrkesfiskare.

Beviljade medel till delåtgärden åtgärder som genomförs av branschen har under perioden uppgått till ca. 2,4 mkr och beviljade nationella offentliga medel för samma period uppgick till ca. 1,2 mkr.

Tillfälligt upphörande av verksamhet

Totalt har 7 ansökningar beviljats stöd inom tillfälligt upphörande av verksamhet. Fiskeriveket har genom ett särskilt beslut från kommissionen betalat ut ersättning för inkomstbortfall för åren 2000-2002 till de fiskare som omfattades av förbud mot laxfiske.

Beviljade medel till delåtgärden tillfälligt upphörande av verksamhet har under perioden uppgått till ca. 2,2 mkr och beviljade nationella offentliga medel för samma period uppgick till ca. 1,7 mkr.

Nyskapande åtgärder och pilotprojekt

Målsättningen är att stimulera såväl utvecklingsprojekt som innovativa åtgärder inom fiskeområdet.

Totalt har 12 ansökningar beviljats stöd inom nyskapande åtgärder och pilotprojekt. Stöd har bland annat beviljats till lasermätning av fisk, förstudie rödingodling i vattenmagasin samt utveckling av vattenbruksnäringen i södra Lappland.

Beviljade medel till delåtgärden nyskapande åtgärder och pilotprojekt har under perioden uppgått till ca. 3,2 mkr och beviljade nationella offentliga medel för samma period uppgick till ca. 1,1 mkr.

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

- 1 projekt är positiva för jämställdheten
- 202 projekt neutrala för jämställdheten

Vid beslut om yrkesfiskelicenser har jämställdhetsaspekter beaktats. Få kvinnor söker dock yrkesfiskelicenser.

- 9 projekt är huvudsakligen miljöprojekt
- 95 projekt är miljövänliga
- 99 projekt är miljömässigt neutrala

Målsättningen är att minimera miljöbelastningen i fiskerinäringens alla led. Detta innebär att åtgärder vidtas så att t.ex. fiskefartyg drivs med bränslesnåla motorer, transporter inom hela näringen sker med så liten miljöstörning som möjligt och att fiskefartyg omhändertar sitt eget avfall. Beredningsindustrin ska reducera sina utsläpp av föroreningar och hälsofarliga ämnen till en miniminivå. Vattenbruket ska utveckla system som minimerar belastning av närsalter och organisk substans samt vidta åtgärder som begränsar problem med rymlingar från vattenbruksodlingar. Vidare är miljömärkning av fisk samt utbildningsinsatser för fiskerinäringen viktiga instrument för att bidra till fiskets miljöanpassning. Insatser bör även genomföras för att fastställa och mäta miljöbelastningen orsakad av de olika verksamheterna inom fiskerinäringen.

Inom Modernisering av fiskefartyg har stöd beviljats för motorbyten till bränslesnåla motorer som belastar miljön mindre. Även inom åtgärdsområdena Skydd och utveckling av akvatiska resurser, Utrustning i hamnar, Vattenbruk samt Nyskapande åtgärder och pilotprojekt har många stöd beviljats som syftar till en större miljöanpassning.

Slutsatser

Målet för utvecklingen av fiskerinäringen i Norra Norrland är att kustfisket, vattenbruket och den därtill kopplade beredningen och förädlingen skall utvecklas. Fiskeflottan skall moderniseras för att förbättra konkurrenskraften, förbättra arbetsvillkoren och utveckla ett mer flexibelt fiske. Ett flertal faktorer påverkar investeringsviljan hos fiskesektorn negativt, bl.a. fiskebeståndens storlek, dioxinhalter i fisk och sälskador på fiskeredskap. Trots detta har det funnits en investeringsvilja och efterfrågan på stöd inom sektorn.

Ett av målen för programmet är att fiskeflottans kapacitet skall vara anpassad till tillgängliga fiskeresurser och att antalet yrkesfiskare och yrkesfisket skall bibehållas på nuvarande nivå, d.v.s. motverka nuvarande minskning. Fiskeflottan har med hänsyn till fiskebestånd och skattning inte bedömts vara i behov av någon minskning, varför åtgärd 4.7 Anpassning av fiskeansträngningen inte har nyttjats.

Indikatorn att behålla antalet yrkesfiskare och yrkesfisket på nuvarande nivå är en indikator som är väldigt svår att mäta. Den dåliga lönsamhet i fisket är en av de

bidragande orsakerna till minskningen av den svenska fiskarflottan, de mindre fartygen som fiskar med passiva redskap har minskat med 20 % under det senaste decenniet⁶. Antalet yrkesfiskare har i regionen minskat med 10 % sedan programmet startade år 2000.

Antalet licensierade yrkesfiskare per län och år

Län	2000	2008
Västerbottens län	28	24
Norrbottens län	81	70

Det har under perioden beviljats stöd till sex nya fiskefartyg i Västerbotten och sex nya fartyg i Norrbotten. Utav dessa är det åtta kustfiskefartyg och fyra bottentrålare. Programmet har därmed bidragit till att fiskeflottan har förnyats med 33 bt och ca 1 150 kW. Tillsammans med de motorbyten som har beviljats har programmet bidragit tillförnyelse av motorstyrkan med 1 268,13 kW.

2000			
	Västerbotten	Norrbotten	Totalt
Kw	1 777	11 633	13 410
bt	57	811	869
Antal fartyg	34	118	152

2008			
	Västerbotten	Norrbotten	Totalt
Kw	2 670	9 810	12 480
bt	76	534	609
Antal fartyg	40	104	144

Nyrekrytering till yrkesfiskarkåren är mycket dålig. Speciellt illa är det i Östersjöregionen där mycket få ungdomar söker sig till fisket. Fiskarkåren åldras alltmer och andelen fiskare under 50 år har kraftigt minskat. Högst i landet är medianåldern för fiskarna i Västerbottens län vilken är 61 år, motsvarande siffra för Norrbotten är 49 år⁷. Genom delåtgärden Socioekonomiska kan stöd beviljas till yngre fiskare som för första gången köper ett fartyg. Problem med nyrekrytering har tillsammans med ett krångligt regelverk bidragit till att det inte funnits något intresse att söka stöd från åtgärden.

Yrkesmässigt insjöfiske bedrivs enbart i Norrbotten av 8 licensierade yrkesfiskare, detta har bidragit till att delåtgärden inlandsfiske inte nyttjats nämnvärd. Programmet har dock bidragit till en ny insjöfiskebåt.

Från delåtgärden ”småskaligt kust och insjöfiske” kan stöd beviljat till kollektiva projekt för att utveckla eller modernisera det småskaliga fisket. Till skillnad från programmet utanför mål 1 har det från inte varit någon större efterfrågan. En av orsakerna kan vara att det inom mål 1 områdena inte togs fram några regionala utvecklingsplaner för området. Medel har beviljats för säkerhetsutbildning och kollektiva projekt i hamnar. För delåtgärden ”åtgärder som genomförs av branschen” har nyttjandet varit större, 6 % av den totala ramen för åtgärderna 4.8 och 4.9 har gått

⁶ ”Analys av utvecklingen i fisket” Fiskeriverket, 2008

⁷ ”Analys av utvecklingen i fisket” Fiskeriverket, 2008

hit. Bland annat har stöd beviljats till utbildningsinsatser och konferenser. Stöd har också beviljats till försöksprojekt om fiskarledd förvaltning av siklöja och samförvaltningsinitiativet Umeå/Vindelälven.

Inte heller delåtgärden ”avsättningsfrämjande åtgärder” har efterfrågan varit hög. Större delen av medlen har gått till en förstudie att utveckla siklöjan som råvaruresurs.

Den största nyttandegraden finns inom delåtgärden ”akvatiska resurser”. Medlen har gått till biotopförbättrande åtgärder i Byske älv och miljöåterställande av flottrensande vattendrag i Vindel- och Piteå älv.

Andra åtgärder med högt nyttjande med ett högt nyttjande är delåtgärderna ”förädling och saluförande”, ”utrustning i fiskhamnar” och ”vattenbruk”. Stöd har inom ”förädling och saluförande” beviljats stöd till produktionsutrustning i beredningsanläggningar. Programmet har därmed bidragit till ca 35 nya arbetstillfällen inom beredningsindustrin, utav dessa har drygt hälften gått till kvinnor.

Målsättningen för stöd till hamnar är att hamnarna, utrustning i hamnarna och mottagningsförhållanden skall få mer ändamålsenlig struktur och utvecklas för det småskaliga fisket. Programmet har bidragit till att problem som uppstår pga. isförhållanden, förstörelse av kajer, pিরer och bryggor samt genom landhöjningen har kunnat åtgärdas.

Målsättningen har varit att vattenbruket skall moderniseras och utvecklas både vad avser anläggningar och befintliga och nya fiskestammar bland annat för att ge sysselsättning i regionens glesare befolkade delar. Programmet har bidragit till 6 nya odlingar, 21 nya arbetstillfällen har skapats, produktionen av röding har ökat med 1060 ton och produktionen av regnbåge med 680 ton. Inom delåtgärden ”nyskapande åtgärder och pilotprojekt” har avelsprogram för bland annat röding genomförts, syftet har bl.a. varit att utveckla vattenbruksnäringen i södra Lappland.

Stöd för tillfälligt upphörande av fiskeverksamhet har betalats ut till de fiskare som omfattades av förbud mot laxfiske. Ersättning betalades ut i enlighet med Europeiska kommissionens beslut från den 18 september 2008, där Sverige fått möjlighet att betala ut ersättning vid laxfiskestopp för åren 2000-2002.

3.4.9 Generella slutsatser för insatsområde 4

I Programkomplementet framgår att det är förväntat att fler män än kvinnor ska genomgå kompetensutveckling inom åtgärd 4: 250 respektive 150 personer. Samma förhållande har ytterligare förstärkts enligt utfallet där skillnaderna mellan könen är stora. Det visar sig dock att förhållandet mellan antal deltagande män och antal deltagande kvinnor också speglar ägarstrukturerna inom jordbruksföretagen. Det handlar således inte om att Mål 1-insatserna särskilt gynnat män och/eller missgynnat kvinnor. Utfallet är helt enkelt en direkt avspegling av vilka som äger jordbruksföretagen. Sedan kan man ha åsikter om denna könssegregering och om insatser eventuellt behövs i detta avseende. För arbetstillfällen och nya företag är dock resultatet för kvinnor och män betydligt jämnare.

För start-, investerings- och förädlingsstöd gällde enligt EU:s förordning för stöden att minimikrav omfattande miljö, hygien och djurskydd skulle vara uppfyllda för att stöd skulle kunna beviljas. Kompetensutveckling har till största delen bestått av miljöutbildning och rådgivningsinsatser inom miljöområdet.

För start- och investeringsstöd gällde enligt tillämpliga föreskrifter viss prioritering till förmån för kvinnliga företagare. Inom kompetensutveckling har det varit möjligt att genomföra särskilda kurser för att främja kvinnliga lantbrukare.

För stödhandläggningen av start-, investerings- och förädlingsstöd fanns ett särskilt IT-system. För dessa åtgärder gällde särskilda målsättningar för jordbruk och landsbygd som framgår av regelverket.

Medlen inom insatsområdet har bidragit till att skapa nya arbetstillfällen och nya företag på landsbygden. Utöver detta har ett flertal mervärden i regionen skapats:

- Under 2004 bildades en ekonomisk förening ”Matproducenterna i Norr” av 17 livsmedelsföretag i Norrbotten. Föreningen är ett resultat av Mål 1-projektet ”Mat som utvecklingskraft”.
- Ett stort antal företag har deltagit i utvecklingsprogram för nisch- och volymproducenter med målet att utveckla nya livsmedelsprodukter.
- Bildade nätverk inriktade på trädgårds- och jordbruksverksamhet.
- Ett koncept att marknadsföra de mindre besöksmålen under temat ”Utflyktsmål” har tagits fram och lanserats.
- Många små turismföretag på landsbygden har aktivt deltagit och fått kunskaper i marknadsföring och produktutveckling.
- Olika nischkoncept inom mat-, fiske- och agroturism har tagits fram.
- Byar har gått samman och bildat kooperativ som arbetar med att utveckla och förbättra servicen, stimulera till nyföretagande i området m.m.
- Ett realistiskt utfall från kulturbevarandeprojekt är att fler hantverkare kommer att få sysselsättning i varsam renovering och det ger en garanti för att bevara byggnader med högt kulturvärde.
- Restaureringsåtgärder för att återställa den biologiska mångfalden och kulturhistoriska värden.
- Ökad medvetenhet om miljöns betydelse för turistisk utveckling hos boende på landsbygden.

Fonden för fiskets utveckling har bidragit till att nya odlingsanläggningar för röding och regnbåge har startat upp i inlandet samt etablering av en kräftodling vid kusten. Stödet har därmed bidragit till en ökning av vattenbrukets produktion. För vattenbruksnäringens utveckling i regionen har stöden via fiskefonden haft en viss

betydelse. En ökad efterfrågan på svenskodlad röding har bidragit till intresse av att investera inom näringen.

Målet med insatsområde 4 är att Norra Norrland har en levande landsbygd med god tillväxt och sysselsättning. Detta mål är i likhet med de andra insatsområden är alltför brett och allmänt för att en rättvis bedömning ska kunna göras här. Förvaltningsmyndigheten kan bara konstatera att medlen till landsbygdens utveckling har skapat möjligheter för genomförande av investeringar och idéer som troligtvis inte hade kommit till stånd stödet förutan. Det finns dock mycket kvar att göra innan man kan prata om en levande och livskraftig landsbygd i hela regionen.

3.5 Insatsområde 5 Natur, kultur och livsmiljö

Insatsområde 5 finansieras från ERDF (Regionala fonden).

Målet med insatsområde 5 är att Norra Norrland ska nyttja den goda livsmiljön som utvecklingskraft för att bidra till hållbar tillväxt.

Totalt har cirka 337,9 miljoner kronor beslutats till projekt inom natur, kultur och livsmiljö. 18,9 miljoner kronor har återförts vilket innebär att 99,6 % av programperiodens budget inom insatsområdet har förbrukats. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Medlen har fördelats mellan 232 olika projekt.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	320 317 587	337 930 393	18 991 077	1 378 271
Euro	35 590 843	37 547 821	2 110 120	153 141

3.5.1 Åtgärd 5.1 Natur- och kulturmiljö

Fram till 2008-12-31 har ca 171,8 miljoner kronor, eller ca 105 % av budgeten beslutats. Drygt 9 miljoner kronor har återförts, vilket motsvarar ca 5 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Under programperioden har 100 projekt beviljats stöd.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	163 864 683	171 854 823	9 230 090	1 239 950
Euro	18 207 187	19 094 980	1 025 566	137 772

Beviljat under programperioden

De projekt som beviljats medel under programperioden kan grovt delas in i tre huvudgrupper; miljö, kulturarv samt turism & besöksnäring. Närmare hälften (45 %) av de fördelade medlen på åtgärden har beviljats till projekt som har utveckling av turism/besöksanläggningar som övergripande mål. Bland dessa finns dock många som bygger sin verksamhet på att tillvarata regionens natur- och kulturarv. Renodlade kulturarvsprojekt och projekt med en entydig miljöinriktning har beviljats ungefär lika stor andel; 29 % resp. 26 %. Miljösidan får sin tyngd framförallt i fiskevårdsprojekten med 25,6 miljoner eller 57 % av tilldelade medel inom miljögruppen, som i sin

förlängning har ett turistiskt syfte, även om de konkreta åtgärderna kan klassas som miljöinsatser.

I ett försök att visa projektens innehåll har åtgärderna nedan delats in i undergrupper på resp. huvudkategori och exemplifierats med beviljade projekt.

Miljö (26 %)

- informationsinsatser som *Skog till nytta för alla* där Teknikens hus i Luleå fick en ny utställning om skog
- insatser för energiomställning och ny teknik samt nya systemlösningar för kretsloppssamhället. Exempel på detta är *Fulldestination av flygplansavsningsvätska* som innebär ett system för återvinning av glykol vid Kallax flygstation i Luleå
- fiskevårdande insatser som *Levande vatten* – ett av flera projekt som inneburit utrivning av de hinder som byggdes upp i älvarna under flottningsepoken

Turism & besöksnäring (45 %)

- samverkan och nätverksbyggande som i de båda projekten *Linné i norr* och *World Heritage Laponia*
- utveckling av besöksmål som *Gammplatsen i Lycksele* och *Guldriket*. Det senare består av ett antal besöksmål med anknypning till Bolidens gruvbrytning. Båda besöksmålen har också beviljats tillägg under projektets gång.

Kulturarv (29 %)

- göra kulturarvet tillgängligt genom t ex informationssatsningar eller nya digitala distributions/lagringssystem t.ex. *LODA*, ett digitalt arkivprojekt eller *Tallbergsbroarna – ett brolandskap* som lyfts fram i marknadsföring och utställning. Men projekten inom detta område kan även handla om fysiskt tillgängliggörande genom p-platser, vägar, ramper för funktionshindrade etc., som *Fatmomakke- levande kyrkstad*.
- utpräglade vård- och bevarandeinsatser som restaureringen av *Sävar järnbruk*, eller tillvaratagande av det immateriella kulturarvet som *Matmuseum Fägnan* med en fortsättning i projekt *Matkunskapen* vilket handlar om äldre tiders mat och matberedning.

En majoritet av projekten har starka beröringspunkter med flera av ovan uppräknade kategorier.

Indikatorer

Tabellen nedan visar målen som är satta för programmet, utfall och måluppfyllelse för avslutade projekt.

Indikator	Mål på programnivå		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Antal		Antal		Antal	
Aktörer i nätverk	150		219		146 %	
Bevara/förbättra lokal/regional miljö	40		91		227 %	
Ökad attraktionskraft	100		75		75 %	
Länsöverskridande samverkansprojekt	10		24		240 %	
Mottagare av informationsins.	2000		17 594		878 %	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Tillfälliga arbetstillfällen*	25	25	151	96	600 %	384 %

* Mål i SPD är 50 Tillfälliga arbetstillfällen. SPD anger inte att målet ska fördelas utifrån män/kvinnor. Tidigare årsrapporter har fördelat målet på män och kvinnor med 35/35. Utfallet har också fördelats på män och kvinnor. Korrigering har i denna årsrapport gjorts så att den följer målet som är angivet i SPD fördelat jämnt på män och kvinnor, d.v.s. 25/25.

Samtliga indikatorer utom ”ökad attraktionskraft” har vida överträffats sett i relation till målen för programperioden.

Man kan konstatera att måluppfyllelsen för ”tillfälliga arbetstillfällen” är hög. Anledningen till detta är att målet satts alltför lågt. Indikatorn torde framförallt visa de som arbetar i projekten och ett arbetstillfälle per projekt borde ha varit ett minimum. Utfallet i de projekt som avslutats är 3 arbetstillfällen/projekt.

Fördelningen av arbetstillfällena mellan män och kvinnor är aningen ojämn om än acceptabel, 61 % har kommit män till del trots att ämnesområdet borde vara minst lika intressant för kvinnor. En förklaring kan vara att valet av projektmedarbetare påverkats av att många projekt haft manliga projektledare samt att det är en dominans av män i styr-/ledningsgrupper, eftersom man ofta sökt representation på chefsnivå. Jämställdhetsintegrering upplevs av många projekt som svårt och t.o.m. onödigt, och det är därför så få projekt som jobbat medvetet och analytiskt med ämnet – projekten betonar nästan alltid att man ”prioriterar kompetens”. Många vill också likställa begreppet jämlikhet med inriktning mot barn, äldre och handikappade.

Tre informationsprojekt baserade på utställningar och informationsmöten svarar för merparten av resultatet när det gäller ”mottagare av informationsinsatser”. *Robertsfors pilotkommun för hållbar utveckling* är ett av de stora informationsprojekten som bl a arbetat genom seminarier, möten, studiecirklar och mässa.

En viktig indikator för framtida arbete och utveckling av kulturmiljöer, besöksmål, miljömål m.m. är *nätverken* som haft en hög måluppfyllelse. Flera av de projekt som genomförts under projektperiodens senare del är resultat av nätverksbyggande under den inledande fasen. Detta borgar för framtida samarbete i olika former och skala även om nätverken förändras och omformas över tid.

Målet ökad *attraktionskraft* har nått upp till 75 % av programmets målsättning. Det är värt att notera att miljöprojekten med inriktning mot energi och fiskevård inte arbetat mot indikatorn. En del av de stora ramprogram som genomförts rymmer ett flertal projekt med detta mål, fastän de i STINS registrerats som ett enda projekt.

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

- 35 projekt är positiva för jämställdheten
- 65 projekt neutrala för jämställdheten

- 21 projekt är huvudsakligen miljöprojekt
- 39 projekt är miljövänliga
- 40 projekt är miljömässigt neutrala

Siffrorna visar att jämställdhetsaspekten varit svårare att integrera i projekten än miljöaspekten men det speglar också att miljö är både ett horisontellt kriterium och ett av målen inom åtgärden. Miljöaspekten är sannolikt också en mycket mer etablerad tankebana bland dem som söker projekt. Bland de uttalade miljöprojekten finns projekt med inriktning mot energisatsningar och fiskeprojekt men även ett projekt inriktat på återvinning av kemikalier. Robertsfors Pilotkommun för hållbar utveckling, är ett miljöprojekt som handlat om att höja kommuninvånarnas medvetenhet inom miljöområdet.

65 av de avslutade projekten har haft som direkt syfte att bevara natur- och kulturarvet. Tretton har varit projekt med inriktning mot infrastrukturinvesteringar av olika slag. Det kan t.ex. handla om informationsbyggnader med innehåll som i projekten "Entré Jävre" och "Exponeringshall 2000", om investering i platsbunden information och vägarkitektur som i "Världsarvsvägen". Inom 31 av projekten har IT nyttjats som en väsentlig del av projektgenomförandet utan att vara dess syfte, medan endast två projekt har varit utpräglade IT-projekt. IT-projekten har handlat om uppbyggnad av databaser för natur- och kulturinformation.

3.5.2 Åtgärd 5.2 Livsmiljö, kulturliv och lokal utveckling

Under programperioden har 132 projekt beviljats stöd.

Fram till 2008-12-31 har cirka 166 miljoner kronor fördelats vilket motsvarar ca 106 % av budgeten. 9,7 miljoner kronor eller 5 % av alla beslutade medel har återförts. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	156 452 904	166 075 570	9 760 987	138 321
Euro	17 383 656	18 452 841	1 084 554	15 369

Beviljat under programperioden

För att ge en överblick över hur medlen fördelats har åtgärdens olika verksamhetsområden delats in i följande kategorier; kultur, livsmiljö och lokal utveckling/turism. Beslutade medel fördelar sig relativt jämt mellan de tre kategorierna som nedan exemplifieras med olika typer av insatser och projekt;

Kultur (32 %)

* Insatser för utveckling av produktions- och distributionssystem för kultur får representeras av *V8 Biblioteken*. Ett projekt som genom ökat samarbete ska underlätta för biblioteken att tillhandahålla likvärdig service och tillgänglighet.

* Insatser för bättre förutsättningar för kulturföretagarna exemplifieras av *LICA* - ett konstprojekt - och *BD Pop* som coachat talangfulla unga musiker/artister inom olika områden som stilriktning, låtskrivande, textförfattande, repetitioner, studioinspelningar, medieträning mm i syfte att underlätta deras övergång till att verka professionellt inom musikindustrin.

* Insatser för att skapa kreativa mötesplatser mellan kulturskapare och mellan kulturskapare och företag, t.ex. projektet *Skatekultur.nu* en multimedia-performanceutställning som gestaltar ett möte mellan den internationella skatekulturen och olika former av konst/visuell kultur för att bygga kreativa miljöer som syftar till nyskapande verksamheter.

* Utveckling av nya kulturinstitutioner/-verksamheter får representeras av projekten *Dans i Nord*, *Tornedalsteatern* och *Umbilicus mundi*, där det senare syftar till att utveckla Bildmuseets (i Umeå) verksamhet till ett aktivt och integrerat bildkonstcentrum i regionen.

Livsmiljö (30 %)

* Samordnings, informations och marknadsföringsinsatser som skapar förutsättningar för aktiv fritid med ökad tillgång till rikt utbud av kultur, natur, fritids- och idrottsaktiviteter ur ett folkhälsoperspektiv. Insatsområdet kan representeras av projektet *Idrotten en samverkansfaktor* som genom möten, konferenser och seminarier sökt och identifierat områden och metoder för att utveckla samarbetet mellan idrottsrörelsen och övriga delar av samhället. Målet har varit att skapa ett utvidgat och mer tillgängligt fritids- och idrottsutbud.

Lokal utveckling/turism (38 %)

* Insatser som främjar den lokala utvecklingen, genom kulturaktiviteter och evenemang som stärker i synnerhet besöksnäringens förutsättningar kan exemplifieras genom *Haparanda Productions*. Ett annat projekt inom samma nisch är *Slöjdcirkus med slöjdklubbar* som arbetat med att stimulera de yngres intresse för slöjd, för att säkerställa och utveckla denna del av kulturarvet som regional profil och attraktion.

* Profilskapande kulturaktiviteter/evenemang av särskild betydelse för marknadsföring av regionen, nationellt & internationellt; *Mångbottnat* som handlar om insatser relaterade till Bokmässan och litterär infrastruktur för att lyfta fram regionens författarskap. Flera stora festivaler har fått stöd att utveckla och konsolidera sina organisationer, som *Festspel i Pite älvdal* och *Nordic Baroque Music Festival*. Den senare med säte i Nordmaling där projektet arbetat med att utveckla festivalen och dess kringaktiviteter till ett attraktivt besöksmål.

* Leaderliknande verksamhet som ramprojektet *Stad och Land* i Robertsfors, ett stort projekt som genomfört 56 delprojekt inom åtgärden. Stad och Land har dock drivits inom flera åtgärder inom mål 1.

Även här skulle många projekt kunna placeras i fler än en grupp. Framförallt har många projekt inom de båda första grupperna en bäring mot lokal utveckling/turism.

Indikatorer

Tabellen nedan visar målen som är satta för programmet, utfall och måluppfyllelse för avslutade projekt.

Indikator	Mål på programnivå		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Nya/skapade arbetstillfällen	50	50	147	185	294 %	370 %
Tillfälliga arbetstillfällen	10	10	41	54	414 %	541 %
Nya företag	50	50	53*	47*	106 %	94 %
	Antal projekt		Antal projekt		Antal projekt	
Länsöverskridande samverkansprojekt	10		40		400 %	
Internationella samverkansprojekt	5		41		820 %	
Aktörer i nätverk	100		591		591 %	

* 18 nya företag samägs av kvinnor/män. Dessa siffror är fördelade på 50 % mellan män och kvinnor.

När det gäller de avslutade projektens resultat har flera av de redovisade indikatorerna uppnått en mångdubbelt högre måluppfyllelse än vad som är målet för programmet. Det kan finnas anledning att betrakta siffrorna med en viss skepsis. Det höga resultatet för *nyskapade arbetstillfällen* beror sannolikt på en sammanblandning mellan nya permanenta och *nya tillfälliga arbetstillfällen* i projekten. Många av de redovisade arbetstillfällena är sannolikt projektmedarbetartjänster. De stora ramprogram som genomförts har troligen också bidragit till att överskatta antalet nya arbeten då projektrapporterna från dessa bygger på vad delprojektet redovisat. På den nivån kan ha rätt viss osäkerhet om vad siffrorna ska grunda sig på.

Fördelningen av arbetstillfällen (tillfälliga & permanenta) visar en övervikt för kvinnor, medan nystartade företag domineras något av män. En femtedel av de nya företagen är samägda.

Programmets mål för *nya företag* har i stort sett uppnåtts i relation till antalet avslutade projekt. Om siffrorna stämmer är det en mycket positiv utveckling då nyföretagarfasen många gånger kommer först efter projektiden.

De *länsöverskridande* projekten har fyrdubblat sin måluppfyllelse, något som är betydelsefullt i en region där alla goda resurser behövs för att skapa en ökad attraktionskraft.

Det är dock överraskande att även antalet *internationella samverkansprojekt* har nått långt över målet – något som borgar för en öppnare region med större förståelse för andra sätt att betrakta världen och tillvaron och därmed även berikar framtidens kulturliv.

Aktörer i nätverk har redan nu nått långt över målet – vilket säkert kommer att visa sig i framtida projekt och samarbeten av olika slag.

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

- 2 projekt är huvudsakligen jämställdhetsprojekt
- 87 projekt är positiva för jämställdheten
- 42 projekt neutrala för jämställdheten

- 1 projekt är huvudsakligen miljöprojekt
- 48 projekt är miljövänliga
- 82 projekt är miljömässigt neutrala

Jämställdhetsperspektivet har varit något mer integrerat i projekten inom denna åtgärd jämfört med åtgärd 5.1. Det kan ha sin förklaring i att här finns projekt inom traditionellt kvinnodominerade områden där man också haft kvinnliga projektledare med större medvetenhet om jämställdhetsfrågorna i hela projektprocessen.

Miljöaspekten tycks i gengäld ha varit svårare att integrera i projekten inom åtgärd 5.2 än inom åtgärd 5.1. Utpekade miljöhänsyn i dessa projekt kan bl.a. vara konstprojekt som jobbat med snö, is och andra naturmaterial, miljöhänsyn i materialval och driftteknik, turistiska nätverksprojekt som haft miljöcertifierade företag som målgrupp, bussning av besökare till en musikfestival etc.

Knappt hälften, 41 % eller 39 av de avslutade projekten inom åtgärden har haft som uttalat syfte att *bevara natur- och kulturarvet*.

Tolv av de avslutade projekten har klassats som infrastrukturinvesteringsprojekt. Merparten av denna infrastruktur handlar om digitala system och något enstaka om konkreta investeringar i fysiska anläggningar, som projektet ”Kommunikationer i Skärgården” där man iordningsställt bryggor och kajer. Tio projekt har klassificerats som *IT projekt* – i flera fall samma projekt som också tagits upp som infrastrukturinvesteringar. I 49 av de avslutade projekten har IT använts som en väsentlig del av projektgenomförandet, utan att vara ett av projektets mål. Det innebär att nästan två tredjedelar av projekten inte hade kunnat genomföras framgångsrikt utan IT.

3.5.3 Generella slutsatser för insatsområde 5

Sett till målet för programmet har antalet arbetstillfällen och företag uppnåtts. Indikatorerna är inte helt jämförbara mellan åtgärderna 5.1 och 5.2. Iden förra saknas t.ex. indikatorn nya företag och där kan endast tillfälliga arbetstillfällen registreras.

I detta insatsområde, liksom i insatsområde 3 Kompetensutveckling, kan man se tendensen att kvinnor är överrepresenterade i ”mjuka” åtgärder, i detta fall kultur och

livsmiljö. Fler kvinnor än män har fått sysselsättning tack vare Mål 1-medlen. Det pratas och skrivs dock ofta om att i kulturens "finrum" eller "toppskikt" finns nästan bara män. Resultaten här indikerar att kvinnorna kanske dominerar bland "fotfolket" och kämpar på den lokala nivån med små resurser och möjligheter. Men i likhet med flera andra insatsområden startar kvinnor nya företag i mindre utsträckning än män. Det är svårt att utröna orsakerna till detta. Det krävs en betydligt mer djuplodande undersökning för att förstå detta.

Tillsammans med nationella medel har sammanlagt 769,3 miljoner kronor beslutats till projekt inom insatsområdet. Till detta kommer 74,4 miljoner av privata medel. Av de 674 arbetstillfällena (2,9 arbetstillfällen per projekt) som skapats för pengarna har vart och ett kostat ca 1, 251 miljoner kronor, men det är långtifrån en rättvisande siffra, då så mycket annat skapats för samma pengar.

Den lågt satta målbilden för de kvantitativa kriterierna i kombination med de övergripande målen för insatsområdet enligt nedan, gör att de kvalitativa, svårsmåttade målen att forma en god livsmiljö och en landsända med attraktionskraft är minst lika väsentliga.

Norra Norrlands ska nyttja den goda livsmiljön som utvecklingskraft för att bidra till hållbar tillväxt.

-Norra Norrlands natur och kulturarv är en tillgång som ökar regionens attraktivitet och stärker den regionala identiteten. (5.1)

-Norra Norrland har ett rikt och varierat natur-, kultur- och fritidsutbud som stimulerar till nya idéer och kreativa lösningar på lokal nivå. (5.2)

Det kan därför vara intressant att se vad projekten har åstadkommit. En mängd besöksmål har iordningställts och utvecklats. Det har tagits fram och tryckts informationsmaterial om kulturens alla former och yttringar och det har byggts museer och utställningar. Byggnader har restaurerats och fiskevatten har återställts längs långa sträckor av våra älvar. Arkivmaterial har gjorts åtkomligt i digital form och småskaliga besöksmål har fått god hjälp med utvecklingsinsatser, marknadsföring och värdefulla nätverksbyggen. Högkvalitativa föreställningar inom dans, opera, musik m.m. har producerats och framförts i nya sammanhang eller på platser som annars ligger utanför turnéruterna. Små arrangörer har fått stöd och kompetensutveckling i att anordna evenemang på sina orter och de etablerade kulturinstitutionerna har bjudit in till deltagande och öppnat portarna till kulturens traditionella finrum för nya målgrupper. Andra projekt har jobbat med att närma kulturen till näringslivet för att få en bredare bas.

Pilotprojekt som utvecklat nya modeller för arbete med miljömål och miljökartläggning i demokratiska processer och för att testa ny teknik har genomförts. Filmen har etablerats som ny bransch inom regionen och inom musiken har flera viktiga festivaler fått möjlighet att etablera sig och finna långsiktiga organisationsformer.

Genom att många goda krafter samverkat har kulturområdet tillförts nya resurser till sådant som faller utanför de ordinarie kulturbidrag som fördelas. Många idéer, samarbeten och nyskapande verksamheter, som annars skulle ha haft svårt hitta finansiering, har därigenom kunnat förverkligas. Sammantaget har dessa insatser i hög grad berikat både kulturarvet, miljön, lokalbefolkningen, kulturinstitutionerna och

besöksnäringen. Många har också bidragit till att marknadsföra och ge en allmänt positiv bild av regionen, nationellt och internationellt. Det handlar också ofta om bestående resultat i form av fysiska anläggningar eller system.

En del projekt implementeras i kulturinstitutionernas ordinarie verksamhet eller finner ny finansiering. Vissa är till sin natur sådana att verksamheten avslutas när projekten avslutas. Det viktigaste bestående resultatet av de projekt som är av mer tillfällig natur är de erfarenheter som gjorts och de meriter deltagarna kunnat tillägna sig genom projektverksamheten. Detta är erfarenheter som kan komma till nytta i framtida projekt och verksamheter.

3.6 **Insatsområde 6 Samiskt program**

Insatsområde 6 finansieras från EAGGF (jordbruksfonden), ERDF (regionala fonden) samt ESF (sociala fonden). Åtgärden 6.1 finansieras från EAGGF, åtgärden 6.2 finansieras från ERDF samt åtgärden 6.3 finansieras från ESF.

Målet med insatsområde 6 är att stärka det samiska näringslivet och därmed bidra till en utveckling av samisk kultur och näringsliv samt att bevara samernas traditionella näringsanpassning och samtidigt skapa förutsättningar för nya livskraftiga verksamheter.

Sametinget ansvarar för genomförandet av insatsområdet enligt förordning (1999:1424) om förvaltning av EG:s strukturfonder § 6. Enligt denna förordning prövar Sametinget frågor om stöd för samerna inom Mål 1 samiskt insatsområde. En samisk beslutsgrupp prövar ärenden om stöd för samiska projekt. Den samiska beslutsgruppen är vald av Sametingets plenum och består av fem representanter från olika politiska partier i Sametinget med personliga ersättare.

Insatsområdets utmaning har bestått i att stärka och bevara samernas traditionella näringsanpassning och samtidigt skapa förutsättningar som ger möjlighet att utveckla nya livskraftiga verksamheter med utgångspunkt i samisk kultur och samhällsliv. Det gäller också att skapa förutsättningar för en livskraftig rennäring och att främja en utveckling av samebyarna. Vidare att utveckla samiska lokalsamhällen med sameområdets resurser och näringar som bas vilket innebär ett breddat näringsunderlag. En primär uppgift har varit att skapa varaktiga samiska arbetstillfällen, speciellt för kvinnor, ungdomar och samer som är undersysselsatta eller riskerar arbetslöshet. Det samiska samhället är i behov av dokumentation och forskning inom många områden. Att etablera kunskap genom kompetensutveckling, forskning och utbildning ger förutsättningar för att skapa ett livskraftigt samiskt samhälle.

Totalt har ca 73,4 miljoner kronor beslutats till projekt inom det samiska programmet. Av dessa har återförts drygt ca 6,9 miljoner kronor, vilket motsvarar ca 9 procent av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Under programperioden har totalt 71 projekt bifallits inom det samiska programmet.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	72 442 683	73 454 749	6 947 349	5 935 283
Euro	8 049 187	8 161 639	771 928	659 476

3.6.1 Åtgärd 6.1 Utveckling av rennäringen och samebyarna

Inom åtgärden har ca 34,1 miljoner kronor in-tecknats vilket motsvarar 98 % av budgeten. Ca 3,5 miljoner kronor har återförts vilket motsvarar ca 10 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Under programperioden har 36 projekt beviljats stöd.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	34 884 000	34 132 881	3 542 057	4 293 176
Euro	3 876 000	3 792 542	393 562	477 020

Samebyarnas medverkan som huvudmän i projektverksamhet har varit låg i jämförelse med övriga projektanordnare. En eventuell orsak till att en låg andel samebyar bedrivit projektverksamhet kan vara de svårigheter samebyarna haft att erhålla svensk offentlig finansiering. Andra tänkbara orsaker kan vara att strukturfondsprojekt ofta är resurskrävande och skapar dessutom likviditetsproblem för projektägare med begränsade ekonomiska resurser.

För samebyarnas del har det inneburit svårigheter att bedriva projekt utan inskränkningar i den ordinarie verksamheten. Detta har gjort att extern kompetens varit nödvändig och att det ofta krävts omfattande resurser för att driva utvecklingsprojekt.

Exempel på projekt som pågått inom åtgärden är projekt vars syfte är att uppmärksamma kvinnans roll i samebyarna och att stärka kvinnornas ställning i en mansdominerad bransch som rennäringen, projekt som syftar till att utföra insatser som främjar renkött som produkt och som skapar bättre förutsättningar för lönsamhet inom rennäringen, planering av företagshälsovård för rennäringens företag, satsningar för att främja samisk turism inom samebyarna, användande av ny teknik inom rennäringen för effektivisering och för att skapa förutsättningar för en modern och ändamålsenlig renkötsel, projekt som syftar till att ge kunskap och öka förståelsen för rennäringen och övriga samiska näringars historiska tradition i skogslandskapet.

Indikatorer

Tabellen nedan visar målen som är satta för programmet, utfall och måluppfyllelse för avslutade projekt.

Indikator	Mål per 2008-12-31		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Nya/skapade arbetstillfällen	15	15	15	19	100 %	126 %
Bevarade arbetstillfällen	10	10	25	23	250 %	230 %
Tillfälliga arbetstillfällen			3	4		
Nya företag	13	12	1	2	8 %	17 %
	Antal		Antal		Antal	
Nätverk	73		64*		87 %	
SMF som deltagit	150		660**		440 %	

*avser nätverk kvinnor/män.

** varav 438 som ägs av män och 222 som ägs av kvinnor.

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

- 2 projekt är huvudsakligen jämställdhetsprojekt
- 25 projekt är positiva för jämställdheten
- 8 projekt neutrala för jämställdheten

- 26 projekt är miljövänliga
- 9 projekt är miljömässigt neutrala

Slutsatser

Målet för nya/bevarade arbetstillfällen är uppnått. Ett fåtal arbetstillfällen som är tillfälliga under projektets verksamhet har också skapats. Få nya företag har skapats, men däremot har många företag deltagit i olika aktiviteter inom ramarna för projekten. Resultat av projektets verksamhet har i stället en annan inriktning i form av mjuk karaktär t ex att lyfta fram kvinnans roll i samebyn (projektet Kvinna i sameby med projektägare Sirges sameby och projektet Jeanoe-jämställdhet i Sápmi som drivits av Svenska Samernas Riksförbund), satsningar på ny teknik för att förbättra rennäringens förutsättningar, utveckla hälso- och miljöfrämjande åtgärder för rennäringen som leder till en långsiktigt hållbar utveckling. Denna typ av effekter är svåra att mäta i direkt anslutning vid projektets slut. Resultatet bygger i stället på en långsiktig satsning mot en utveckling och tillväxt i det samiska samhället. I ett långsiktigt perspektiv skapas förutsättningar för en hållbar utveckling för rennäringen. Rennäringen som tillhör de

areella näringarna bedrivs med beaktande av miljön och en hållbar utveckling, vilket gör att projekt med denna karaktär har en utgångspunkt ur ett miljövänligt perspektiv. Strukturfondsprojekten har sannolikt bidragit till att ytterligare förstärka denna anpassning.

3.6.2 Åtgärd 6.2 Samisk landsbygds- och kulturutveckling

Inom åtgärden har ca 22,8 miljoner kronor in-tecknats vilket motsvarar ca 102 % av budgeten. Drygt 1,5 miljoner kronor har återförts vilket motsvarar ca 7 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Under programperioden har 19 projekt beviljats stöd.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	22 492 008	22 869 008	1 515 820	1 138 820
Euro	2 499 112	2 541 001	168 424	126 536

Anspråken i denna åtgärd har under hela programperioden varit relativt stora, vilket har inneburit att prioriteringar mellan ansökningar varit nödvändig. Exempel på projekt som pågått inom åtgärden – jämställdhetsfrågor inom samiska samhället, satsningar på att bredda rekrytering till högre utbildningar, IT-projekt vars syfte är att utveckla användningen av informationsteknik inom det samiska samhället, utveckling av företagsamhet inom sameslöjd, projekt som direkt syftar till att bevara och utveckla det samiska kulturarvet, verksamhet med inriktning mot samisk samhälls- och näringslivsutveckling, projekt som syftar till att öka de samiska barnens kunskap om den egna kulturen.

Indikatorer

Tabellen nedan visar målen som är satta för programmet, utfall och måluppfyllelse för avslutade projekt.

Indikator	Mål per 2008-12-31		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Nya/skapade arbetstillfällen	20	20	15	29	75 %	145 %
Bevarade arbetstillfällen	5	5	20	26	400 %	520 %
Tillfälliga arbetstillfällen			1	3		
Nya företag	13	12	13	27	100 %	225 %
	Antal		Antal		Antal	
Nätverk	10		6*		60 %	
SMF som deltagit			766**			

*siffran avser nätverk kvinnor/män

** varav 569 SMF som ägs av män och 197 SMF som ägs av kvinnor

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

- 1 projekt är huvudsakligen jämställdhetsprojekt
- 12 projekt är positiva för jämställdheten
- 5 projekt neutrala för jämställdheten

- 6 projekt är miljövänliga
- 12 projekt är miljömässigt neutrala

Slutsatser

Totalt så har målet för nya/bevarade arbetstillfällen uppfyllts. Måluppfyllelsen för nya arbetstillfällen är däremot inte nådd för män jämfört med kvinnor, vilket eventuellt kan förklaras att stödmottagaren inte redovisar alla arbetstillfällen som uppstått i projektet. Projekten resulterar, i likhet med projekten i åtgärd 6.1, ofta i ej mätbara effekter med en inriktning i form av mjuk karaktär t ex att skapa en ökad jämlikhet inom samiska samhället (projektet ”På lika villkor/ kvinnligt samiskt nätverk”, Svenska Samernas Riksförbund), förändra attityder och stimulera till nytänkande, öka IT-kompetensen bland den samiska befolkningen, skapa nätverk, förbättra förutsättningar för nyföretagande och produktutveckling, utveckling av det samiska kulturarvet. De flesta projekt inom åtgärden har angetts miljöneutrala och positiva ur jämställdhetssynpunkt.

3.6.3 Åtgärd 6.3 Kompetensutveckling, forskning och utbildning

Inom åtgärden har 16,4 miljoner kronor in-tecknats vilket motsvarar ca 109 % av budgeten. Ca 1,9 miljoner kronor har återförts vilket motsvarar ca 11 % av beslutade medel. Motsvarande siffror redovisas även i euro enligt tabell nedan. Omräkning till euro i denna tabell har skett med den i programmet fastställda omräkningskursen, där 1 euro motsvarar 9 svenska kronor. Utbetalda medel i utgiftsdeklarationen har däremot omräknats med omräkningskurs enligt kommissionens förordning (EG) nr 643/2000. Under programperioden har 16 projekt beviljats stöd.

Valuta	Budget totalt	Beslutat t o m 2008-12-31	Återfört t o m 2008-12-31	Återstår per 2008-12-31
Kronor	15 066 675	16 452 860	1 889 472	503 287
Euro	1 674 075	1 828 096	209 941	55 921

Exempel på projekt som pågått inom åtgärden är projekt som kartlägger samernas hälsosituation och livsvillkor, distansutbildningsprojekt, forskning om kvinnors förutsättningar i renskötsel-företag, forskningsförmedling inom rennäringen, projekt som syftar till integration av den samiska kulturen i skolan, utbildningsprojekt med inriktning mot samiskt samhällsliv, projekt som syftar till att omforma utbildning i skolan till att bli en effektiv samisk lärmiljö vars uppgift är att sprida kunskap om det egna kulturarvet och samtidigt väcka barnens nyfikenhet och självkänsla.

Indikatorer

Tabellen nedan visar målen som är satta för programmet, utfall och måluppfyllelse för avslutade projekt.

Indikator	Mål per 2008-12-31		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Personer i kompetens- utvecklingsinsatser	100	100	811	568	811 %	568 %
	Antal		Antal		Antal	
Deltagande företag i kompetensutvecklings- insatser	50		*			
FoU projekt	10		*			
Nya/skapade arbetstillfällen			4		11	
Bevarade arbetstillfällen			10		5	

*Inget av avslutade projekt har denna indikator

Horisontella mål

Av bifallna och avslutade projekt inom åtgärden är:

- 13 projekt är positiva för jämställdheten
- 2 projekt neutrala för jämställdheten

- 6 projekt är miljövänliga
- 9 projekt är miljömässigt neutrala

Slutsatser

Målet för personer som deltar i kompetensutvecklingsinsatser är nått. Arbetstillfällen som skapas i projekten är oftast varaktiga under den tid projektet pågår. Åtgärdens inriktning innebär att effekter i form av annan inriktning uppnås t ex en ökad utbildningsnivå, ny kunskap om minoritetsbefolkningen, förbättrat hälsotillstånd bland den renskötande och den samiska befolkningen, ökad jämlikhet inom det samiska samhället. Vid jämförelse med samiska insatsområdet i Mål 6-programmet kan konstateras att trenden med ett stort antal personer som deltagit i kompetensutveckling i någon form har fortsatt i Mål 1-programmet. Deltagande företag i kompetensutvecklingsinsatser redovisar inget utfall, vilket kan tolkas som att inga företag deltagit i projektens verksamhet. Förklaringen till detta ligger snarare i att renskötsel företag huvudsakligen är enskilda företag, vilket gör det svårt att skilja på den fysiska personen gentemot det enskilda renskötsel företaget. Av ovannämnda anledning har mest sannolikt deltagande företag redovisats som personer i kompetensutvecklingsinsatser. Antalet FoU-projekt har inte redovisats av stödmottagarna vid slutrapportering. Däremot kan konstateras att två projekt har karaktären av FoU-projekt, dessa projekt har bedrivits av Södra Lapplands forskningsenhet och Luleå Tekniska Universitet. Merparten av projekten har uppgett att de är positiva ut jämställdhetssynpunkt medan det är något jämnare spridning gällande miljöaspekten.

3.6.4 Generella slutsatser för insatsområde 6

Vid en värdering av programmets resultat är kärnindikatorerna viktiga som resultatmått, framförallt antal arbetstillfällen och antal nya företag. Vid tidigare halvtidsutvärdering konstaterades att det samiska programmet visade begränsade resultat sett utifrån indikatorredovisningen. Vidare konstaterades också att den näringsmässiga utvecklingen handlar om att finna nya verksamheter som kan ingå i de säsongvis varierande kombinationer som är nödvändiga för överlevnad. Det är rimligt att anta ett sådant utvecklingsarbete tar tid och att man inte ställer för stora krav på omedelbart resultat. Det bör även påpekas att i det samiska samhällets struktur finns inga starka institutioner och tillgången på svensk offentlig finansiering är begränsad.

Strukturfondsstödet har skapat förutsättningar till utveckling för det samiska samhället och de samiska näringarna, vilket inte varit möjligt i samma omfattning förutan detta stöd. Det gör att det övergripande målet för insatsområdet kan bedömas vara hyggligt uppnått. En viktig del är synliggörandet av samiskt närings- och kulturliv och

ekonomiskt stöd riktad specifikt till det samiska samhället. Ett flertal av effekter som uppnåtts genom projektverksamheten kan inte mätas i kvantitativa termer, t ex att lyfta fram kvinnans roll i samebyn, satsningar på ny teknik för att förbättra rennäringens förutsättningar, utveckla hälso- och miljöfrämjande åtgärder för rennäringen som leder till en långsiktigt hållbar utveckling, förändra attityder och stimulera till nytänkande, öka IT-kompetensen bland den samiska befolkningen, förbättra förutsättningar för produktutveckling etc. I ett långsiktigt perspektiv skapas därmed förutsättningar för en hållbar utveckling för rennäringen. Det stora antalet deltagande och kompetensutvecklade inom projekten har bidragit till en höjd kompetensnivå vilket på sikt leder till en positiv utveckling av samiskt näringsliv.

Målet nya arbetstillfällen och nya företag har uppnåtts vilket är glädjande då insatsområdet till en början hade låga anspråk på medel. Däremot har målet inte nåtts vad gäller nyföretagande. Måluppfyllelsen skiljer sig vad gäller män och kvinnor där nya företag som ägs av män inte har nått målet.

3.7 Sammanfattning av resultat och effekter på programnivå

3.7.1 Några generella iakttagelser vad gäller Mål 1-programmet Norra Norrland och dess betydelse för regionens utveckling

Genomförandet av Mål 1-programmet har skett under en period med påfallande god ekonomisk tillväxt i regionen. Regionens tillväxt har varit högre än både Sveriges och EU:s mätt som förändring i bruttoregionprodukt/bruttonationalprodukt. Det gäller särskilt under periodens senare del.

Vilken betydelse för regionens goda tillväxt som Mål 1-programmet i sig har haft är naturligtvis svårt att dra några långtgående slutsatser om. Självfallet har många andra faktorer av mer makroekonomisk karaktär spelat in och sannolikt sammantagna haft större betydelse. Inte minst har den globalt starka efterfrågan på råvaror som malm, mineraler, trä etc. gynnat regionen som är rik på sådana tillgångar.

Den goda ekonomiska tillväxten i regionen har å andra sidan varit gynnsam för Mål 1-programmets genomförande. Tillgången på medfinansieringsresurser i regionen har varit förhållandevis god. Det har i sin tur gjort det möjligt att genomföra betydande insatser av långsiktig och strategisk betydelse på områden som prioriterats i regionens utvecklingsprogram. Exempel på detta är de satsningar som gjorts när det gäller forskning och utveckling samt besöksnäringen. Redan under den föregående programperioden gjordes betydande insatser på dessa områden och erfarenheter från det arbetet har varit av stor betydelse för insatserna under programperioden 2000-2006. En viktig skillnad mellan de båda programperioderna är att programstrukturen under den tidigare perioden var splittrad på flera program (Mål 2, Mål 5b och Mål 6) medan man nu kunnat arbeta med ett sammanhållet program (Mål 1). Under den tidigare perioden omfattades heller inte hela den region som nu omfattas av Mål 1 av strukturprogram. Den samlade programbudgeten har också varit betydligt större under den senare perioden.

I det följande redovisas översiktligt vilken inriktning som arbetet med Mål 1-programmet Norra Norrland har haft när det gäller just forskning och utveckling samt besöksnäringen.

Forskning och utveckling

I de regionala utvecklingsprogram som ligger till grund för Mål 1-programmet Norra Norrland är forskning och utveckling högt prioriterade insatsområden. Långsiktiga och strategiska satsningar på forskning och utveckling ses som viktiga delar i en strategi för en hållbar utveckling i regionen där god tillväxt förenas med goda livsvillkor.

Förutsättningarna i regionen för att aktivt arbeta med forskning och utveckling på det sättet är också goda. I regionen, med en befolkning på ca 500 000 innevånare, finns tre universitet. Det är unikt åtminstone i ett svenskt perspektiv. De tre universiteterna är relativt unga och har etablerats i regionen med en tydlig avsikt att de ska vara viktiga resurser för regionens utveckling. Samspelet mellan universiteterna och det omgivande samhället har alltsedan deras tillkomst utvecklats på ett sätt som ofta inte varit fallet vid mer etablerade och traditionsbundna lärosäten. Man kan med fog hävda att det som

kommit att kallas ”Triple Helix” var ett etablerat arbetssätt i Norra Norrland långt innan begreppet lyftes fram som något eftersträvansvärt.

Mål 1-programmet, liksom strukturfondsprogrammen under föregående programperiod, har gett mycket goda möjligheter att nyttja regionens förutsättningar i fråga om forskning och utveckling på de sätt som partnerskapen lagt fast i de underliggande regionala utvecklingsprogrammen. Av Mål 1-programmets totala resurser har ca 10 procent (ca 12 procent om enbart EU-medlen räknas) avsatts i en särskild åtgärd för forskning och utveckling. Till detta kommer att forskningsinslag också har ingått i andra åtgärder inom programmet. Det innebär att ytterligare medel ur programmets resurser har använts för att på olika sätt stimulera forskning och utveckling som en del i regionens långsiktiga utveckling. Som exempel på strategiska utvecklingsområden där satsningar på forskning och utveckling gjorts kan nämnas informations- och kommunikationsteknik i samverkan med näringslivet, medicinteknik, utveckling av nya tekniska lösningar inom det bergtekniska området och utveckling av gruvnäringen samt träteknisk utveckling.

Redan under den föregående programperioden utvecklades vissa kriterier för hur insatser för att stödja forskning och utveckling skulle inriktas. Dessa kriterier har under Mål 1-perioden utvecklats i dialog med forskare, näringsliv och andra berörda aktörer. De viktigaste kriterierna har varit

- att bygga vidare på områden där regionens forskning och näringsliv redan är starka,
- att inom de starka områdena utveckla kluster och nätverk inom regionen men också i samspel med andra regioner,
- att stimulera samverkan mellan regionens universitet,
- att öka möjligheterna för små och medelstora företag att vara delaktiga i forsknings- och utvecklingsprojekt,

- att medel från strukturfonderna används så att regionens forsknings- och utvecklingsmiljöer blir intressanta och kompetenta samarbetspartners i EU:s ramprogram för forskning och utveckling och i andra nationella och internationella forskningssammanhang.

Det är glädjande att kunna konstatera att de kriterier för inriktningen av Mål 1-programmets resurser för forskning och utveckling (liksom motsvarande resurser i de tidigare strukturfondsprogrammen i regionen) ligger väl i linje med de slutsatser och rekommendationer som redovisas i rapporten ”Coordinating the Research Framework Programme and the Structural Funds to support Research and Development” som en arbetsgrupp inom CREST lade fram i april 2007. Det styrker oss i bedömningen att de medel i Mål 1-programmet Norra Norrland som använts för att stödja och stimulera forskning och utveckling, liksom det sätt på vilket det har skett, kommer att ha långsiktiga och positiva effekter på regionens utveckling.

Besöksnäringen

Besöksnäringen eller turismen har en lång tradition i regionen Norra Norrland. Basen för näringen har främst varit de naturgivna förutsättningarna med orörd natur, fjäll, fiskrika älvar och sjöar, midnattssol etc. Delar av regionen har ibland kallats Europas sista vildmark.

En allmän uppfattning har dock under lång tid varit att den stora potentialen för turism i regionen av flera skäl inte utnyttjats fullt ut. Näringen har, med vissa undantag, bestått av små företag med lågt utvecklade produkter och tjänster. Kompetensnivån har generellt sett varit låg. Näringen har varit svagt organiserad vilket bl.a. lett till splittrade insatser vad gäller marknadsföring, produkt- och kompetensutveckling etc. Brister i den fysiska transportinfrastrukturen har också försvårat mer omfattande satsningar på de internationella marknaderna när det gäller att attrahera nya besökare till regionen.

Med Mål 1-programmet har förutsättningar tillförts för att, på ett sätt som tidigare inte varit möjligt, arbeta långsiktigt och strategiskt för besöksnäringens utveckling i Norra Norrland. Insatser har gjorts på en rad områden men ambitionen har varit att de ska komplettera varandra och tillsammans utgöra en helhet.

Den kanske viktigaste och mest grundläggande insatsen har varit att åstadkomma en tydligare och effektivare organisation och struktur för besöksnäringen. En utgångspunkt har varit att bygga på destinationsprincipen. Näringens aktörer, dvs. främst företag och kommuner, har gått samman i geografiska samarbetsområden eller destinationer. Inom ramen för dessa destinationer har man med stöd från Mål 1-programmet bl.a. bedrivit gemensam produkt- och kompetensutveckling samt samordnat marknadsföring och försäljning inte minst när det gäller utländska marknader. Flera av destinationerna samverkar också på en övergripande nivå inom varumärket Swedish Lapland.

Insatserna för att utveckla företagens produkter, kompetens och marknadsföring m.m. har i flera fall också lett till fysiska investeringar i befintliga eller nya turismanläggningar. Även dessa investeringar har kunnat delfinansieras med stöd från Mål 1-programmet.

Vidare har vissa strategiska åtgärder kunnat göras för att förbättra infrastrukturen. Det gäller bl.a. utbyggnad av två av regionens mindre flygplatser som ligger i områden med betydande utvecklingspotential för besöksnäringen. De investeringar som, med stöd från Mål 1-programmet, gjorts i dessa flygplatser är av särskild betydelse när det gäller att kunna ta emot utländska besökare.

Mycket återstår ännu att göra när det gäller att samordna och utveckla besöksnäringen i Norra Norrland. Arbetet som bedrivits med stöd från Mål 1-programmet har dock varit ett pionjärarbete av stor strategisk betydelse som också rönt stor uppmärksamhet i andra regioner i Sverige men också i andra länder. Arbetet förs nu vidare inom ramen för pågående Mål 2-program i Norra Norrland.

Ett mått på att arbetet har varit framgångsrikt så här långt är att tillväxten under perioden 2000-2006 mätt i antalet besöksnätter har varit högre i Norra Norrland än i de flesta andra regioner i Sverige. Tillväxten i regionen var nästan 25 procent under perioden. Även ökningen av antalet utländska besökare till regionen har varit betydande under perioden. År 2006 svarade dessa för ca en tredjedel av samtliga gästnätter vilket också var en stor andel jämfört med flertalet svenska regioner.

3.7.2 Bidragseffektivitet

Av bilaga 2 framgår indikatorer enligt SPD samt förväntat och redovisat utfall i de projekt som erhållit beslut om stöd och är avslutade per 2008-12-31. Totalt har 7 177 projekt avslutats per 31 december 2008, varav 4 380 projekt avser åtgärd 3.1 Kompetensutveckling till anställda.

Resultatmål

Tabellen nedan är en redovisning av kärnindikatorerna i avslutade projekt per 2008-12-31.

Indikator	Mål på programnivå		Utfall per 2008-12-31		Måluppfyllelse per 2008-12-31	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Antal nya företag*	1 250	1 250	1 918	2 862	153%	229%
Antal nya/bevarade arbetstillfällena	4 000	4 000	7 730	12 775	193%	319%
Tillfälliga arbetstillfällena	2 000	2 000	571	866	29%	43%
Antal företag som deltagit i utbildningsinsatser**	1 000	1 000	1 911	2 535	191%	254%
Antal individer i kompetensutveckling	9 950	10 050	110 651	115 048	1112%	1145%
Antal individer i kompetensutveckling riktad till anställda i företag***	7 885	7 885	15 238	18 103	193%	230%

* Av det redovisade utfallet avser 751 företag blandat ägande, dessa är fördelade 50 % på kvinnor och 50 % på män.

** Avser endast insatsområde 3

*** Detta resultat är ett delresultat av indikatorn Antal individer i kompetensutveckling. Innefattar endast deltagare i kompetensutvecklingsinsatser (ej kompetensutvecklingsanalyser). Se kapitel 3.3 åtgärd 3.1.

Av tabellen ovan framgår att programmet har uppfyllt samtliga mål avseende kärnindikatorerna nya företag, nya/bevarade arbetstillfällena, antal företag som deltagit i utbildningsinsatser samt individer i kompetensutveckling. Målen som avser individer i kompetensutveckling är uppnådda med råge och vi kan konstatera att målen är lågt satta. Indikatorn Antal individer i kompetensutveckling innefattar alla deltagande individer, både sysselsatta och arbetslösa. Det har inte varit möjligt att i STINS ta ut uppgifter på antal arbetslösa deltagande individer i kompetensutveckling. Här har dock det totala deltagandet varit så pass stort att målet på 1300 arbetslösa individer sannolikt är uppnått. Målet som avser tillfälliga arbetstillfällena har däremot inte uppnåtts. Det är framförallt i insatsområde 2 som denna indikator inte uppfyllts. Här har sannolikt målet varit för högt satt för insatsområdet. En förklaring till utfallet kan även vara att projektägare och handläggare i början av programperioden inte uppmärksammat att registrera indikatorn korrekt. I programmet så har däremot utfallet på skapade arbetstillfällena som helhet (både nya, bevarade och tillfälliga) uppnått målet. För att kunna redogöra för antal företag som har deltagit i utbildningsinsatser medger STINS ingen särredovisning för i vilket syfte de deltagande företagen har haft med sitt deltagande. Det är endast i insatsområde 3 som syftet för deltagande företag enbart är

utbildningsinsatser. Det totala antalet företag som fått stöd/deltagit är 19 124 st av vilka 4 446 st återfinns i insatsområde 3. Det är också det sistnämnda utfallet som redovisas i tabellen ovan. För de övriga insatsområdena 2, 4 och 6 innefattar indikatorn förutom utbildningsinsatser t ex konsultinsatser, information, rådgivning och andra företagsutvecklingsinsatser.

Slutresultatet visar att programmet i det stora hela har tillkommit män i större utsträckning än kvinnor. Sett utifrån indikatorer så har i genomsnitt 59 % av programmet kommit män tillgodo och 41 % har kommit kvinnor tillgodo. Att uppnå en exakthet i fördelningen mellan män och kvinnor är givetvis inte möjlig men man kan konstatera att det är en övervikt av män i samtliga utfall. Det hade varit önskvärt att övervikten åtminstone hade fördelats mer jämt över indikatorerna så att den även förekom i utfallet för kvinnor.

I detta avsnitt ska förvaltningsmyndigheten analysera programmet utifrån de uppnådda resultaten. Analysen kommer att göras per insatsområde utifrån indikatorerna Antal nya företag och Antal nya/bevarade arbetstillfällen samt det finansiella resultatet. Analysen görs dels med en modell som vi valt att kalla bidragseffektivitetsmodell och dels med lite mer av resonemang och mindre med siffror.

För att få en indikation på vad programmet egentligen har uppnått med hänsyn till vad det kostar, redovisas nedan en modell som beräknar programmets bidrag till ett nytt arbetstillfälle respektive ett nytt företag. Denna bidragseffektivitetsberäkning ska ses som en jämförelse, indikation eller uppskattning på en riktning, inte som en definitiv och säkert fastställd kostnad då modellen har ett flertal svagheter. Programmets tydligaste kvantitativa mål är att skapa nya arbetstillfällen och nya företag, men det är dock inte alla åtgärder och insatsområden som har detta som huvudsyfte. I många fall har åtgärderna en mer förutsättningsskapande karaktär. En beräkning av detta slag kan därför visa på hur de olika åtgärderna sinsemellan bidrar olika till att skapa eller bevara arbetstillfällen samt nya företag. Därmed inte sagt att de åtgärder som uppvisar ett dåligt resultat är åtgärder som inte är önskvärda i ett kommande program. Denna modell säger ingenting om hur insatserna i de olika åtgärderna bidrar till regionens utveckling och tillväxt, särskilt inte på lång sikt. Det går inte heller att jämföra Mål 1 Norra Norrland med andra program utifrån denna modell. En beräkning av denna typ är dock i sammanhanget den bäst tillgängliga metoden för att få en bild, om än osäker, över programmets effektivitet.

I beräkningen ingår alla projekt under samma förutsättningar, det vill säga ett projekt som förväntas bidra till nya arbetstillfällen har medräknats på samma sätt som ett projekt vars huvudsyfte är att skapa nya företag. Ingen viktning eller liknande metod har använts i modellen, vilket är ytterligare en svaghet.

När det gäller indikatorn nya företag redovisas måttet på totalen i bidragseffektivitetsdiagrammet, det vill säga summerat för företag ägda av män, företag ägda av kvinnor och mixat ägande. Detta beroende på att det har visat sig att indikatorn sannolikt har redovisats med mindre precision i denna uppdelning.

I nedanstående diagram redovisas i vilken utsträckning EU, nationella offentliga aktörer samt privata aktörer har bidragit till ett nytt arbetstillfälle eller ett nytt företag. Diagrammen baseras på värden från ovanstående tabell samt uppgifter om utbetalda

EU-medel respektive uppgifter som visar vilka nationella offentliga och privata faktiska inbetalningar som gjorts i projekten. Samtliga uppgifter är hämtade ur STINS.

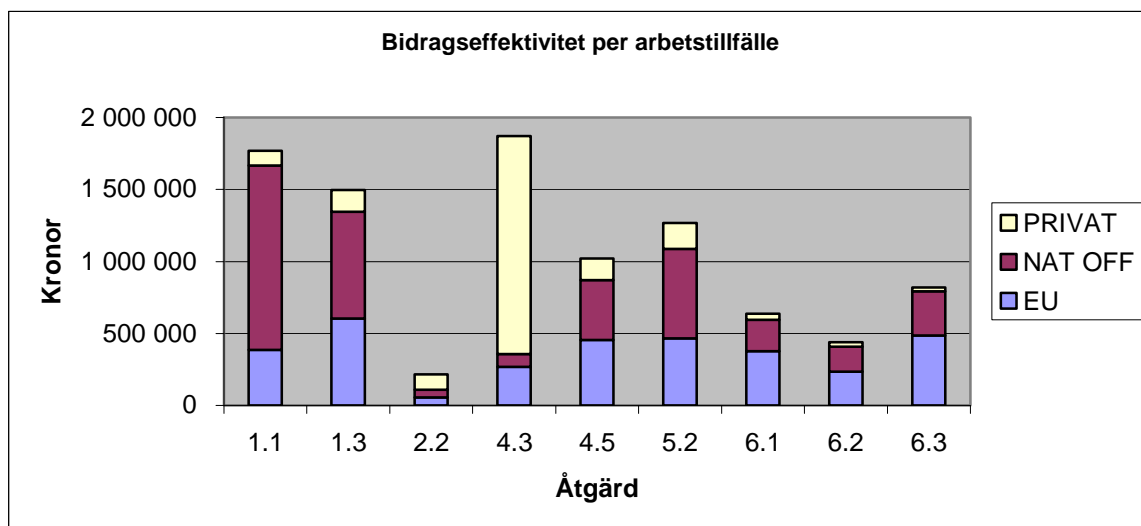
I de privata faktiska inbetalningarna ingår det som enligt respektive beslut om stöd har budgeterats som en privat medfinansiering samt eventuell så kallad ofördelad finansiering (vilket innebär att stödmottagaren själv får stå för en viss del av kostnaderna om nationell offentlig finansiering inte har utbetalts i takt med kostnaderna). Däremot ingår inte projektintäkter (som dock kan vara av privat karaktär) i beräkningen av privata inbetalningar. Detta innebär att summan kan var något underskattad, men det är sannolikt högst marginellt och vägs förmodligen upp av att den privata finansiering som faktiskt tagits med i beräkningen kan vara överskattad på grund av att den ofördelade finansieringen registreras som privat finansiering även om stödmottagaren är offentlig.

De åtgärder som inte har skapande eller bevarande av arbetstillfällen eller skapande av nya företag som mål i Programkomplementet ingår inte i diagrammen. Könen redovisas sammanslagna i nedanstående diagram för enkelhetens skull samt att även nya och bevarade arbetstillfällen är sammanslagna. Ett stapelvärde i diagrammet ska läsas som att ”i denna utsträckning har EU, nationella offentliga aktörer och privata aktörer bidragit till att skapa eller bevara ett arbetstillfälle”. Tolkningen är dock förknippad med ett flertal svagheter vilket gör att resultatet ska användas ytterst försiktigt.

Bidragseffektiviteten har beräknats enligt följande formel:

$$\text{Bidragseffektivitet} = \frac{\text{utbet EU-stöd} + \text{inbet nat. off. fin.} + \text{inbet priv. fin.}}{\text{antal arbetstillfällen eller företag}}$$

Diagram 3.7.1 Bidrag per arbetstillfälle i respektive åtgärd i Mål 1 Norra Norrland, svenska kronor

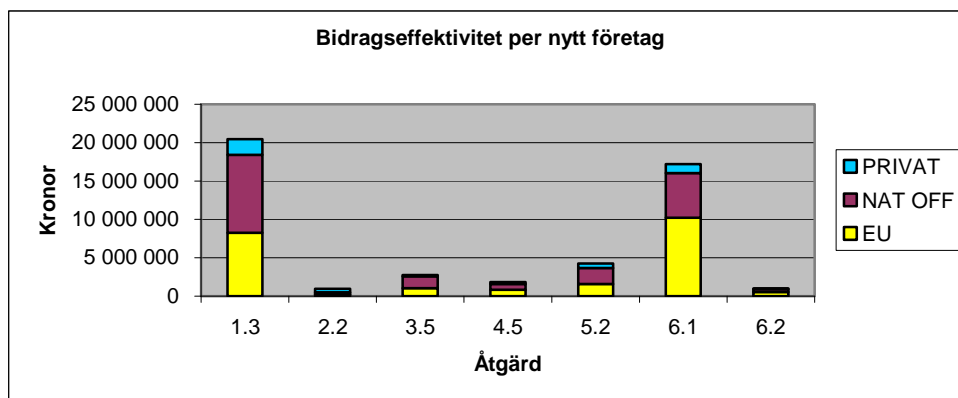
I genomsnitt har EU, nationella offentliga och privata aktörer bidragit med 1 036 000 kronor (jfr Årsrapport 2006 och 2007 när det genomsnittliga bidraget var 1,1 miljoner

kronor respektive 985 000 kronor) till varje nytt eller bevarat arbetstillfälle inom programmet. Fortfarande är det en stor variation mellan åtgärderna, från ca 1,8 miljoner kronor i åtgärd 1.1 Informationsteknisk infrastruktur till drygt 214 000 kronor i åtgärd 2.2 Näringslivsutveckling. Detta har delvis sin förklaring i att indikatorn nya eller bevarade arbetstillfällen är av olika vikt i de olika åtgärderna och när det gäller näringslivsutvecklande projekt så är det naturligt att dessa oftare har som mål att skapa nya arbetstillfällen än projekt som jobbar med informationsteknisk infrastruktur. Skillnaden har naturligtvis även sin förklaring i att projekt inom informationsteknisk infrastruktur i genomsnitt är 30 % dyrare jämfört med projekt inom näringslivsutveckling sett till omslutningen på projekten och det beviljade stödet. I åtgärden 1.1 Informationsteknisk infrastruktur är det genomsnittliga beviljade stödet 3,6 miljoner kronor medan ett genomsnittligt projekt inom åtgärd 2.2 Näringslivsutveckling har beviljats 2,5 miljoner kronor i stöd.

Eftersom hela programmet nu har avslutats så har många projekt avslutats under året. I varje årsrapport har endast avslutade projekt tagits med i beräkningarna och nu när samtliga projekt är avslutade kan vi konstatera att den slutliga genomsnittliga kostnaden för ett nytt eller bevarat arbetstillfälle i Mål 1 Norra Norrland landade på ganska precis en miljon kronor.

Diagrammet visar också en relativt stor skillnad i hur åtgärderna finansieras. I åtgärd 1.1 Informationsteknisk infrastruktur är den allra största finansiären den nationella offentliga sektorn medan åtgärden 4.3 Bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter helt domineras av privata insatser.

Diagram 3.7.2 Bidrag per nytt företag i respektive åtgärd i Mål 1 Norra Norrland, svenska kronor

I genomsnitt har EU, nationella offentliga och privata aktörer bidragit med 4,5 miljoner kronor (jfr Årsrapport 2006 och 2007 då det genomsnittliga bidraget var 5,8 miljoner respektive 5,2 miljoner kronor) till varje nytt företag inom programmet. Företag i åtgärd 1.3 Forskning och utveckling är dyrast med ett pris på 20,5 miljoner och i åtgärd 2.2 Näringslivsutveckling återfinns de billigaste med drygt 964 000 kronor. Det är märkbart att kostnaden för ett nytt företag har sjunkit i jämförelse med tidigare år vilket beror på att det har avslutats fler projekt i förhållande till de utbetalda medlen i jämförelse med föregående år.

I varje årsrapport har endast avslutade projekt tagits med i beräkningarna och nu när samtliga projekt är avslutade kan vi konstatera att den slutliga genomsnittliga kostnaden för ett nytt företag i Mål 1 Norra Norrland blev 4,5 miljoner kronor.

Det är svårt att göra en bedömning för hela programmet i avseendet hur dyrt eller billigt det är eftersom metoden lider av ett flertal tidigare nämnda svagheter och därmed inte kan anses vara en helt korrekt modell för kostnadsberäkning. Man kan dock konstatera att det är höga belopp för ett nytt/bevarat arbetstillfälle eller ett nytt företag. Även om man räknar bort extremvärden så är det höga summor. Man kan knappast dra några djupare slutsatser för programmet som helhet utan att dra alltför stora växlar på en bristfällig metod. Förhållandena mellan åtgärderna kan man dock resonera kring.

Varje nytt eller bevarat arbetstillfälle i Mål 1 NN har inneburit att mellan drygt 214 000 kronor och 1,8 miljoner kronor har satsats inom programmet. Uppenbart är att de åtgärder som är riktade direkt till näringslivet skapar de flesta arbetstillfällena och det kostar också minst. Att ett arbetstillfälle i till exempel åtgärd 1.2 Transportinfrastruktur och transportlösningar inte är en effektiv investering sett enbart ur denna aspekt är inte förvånande. I åtgärden handlar projekten om dyra investeringar i flygplaster, järnvägar etc. som under projektperioden endast skapar tillfälliga arbetstillfällen. De nya arbetstillfällena som kan skapas på grund av investeringarna uppkommer med stor sannolikhet först i ett senare skede, en längre tid efter projektets slut. Samtidigt kan man också tänka sig att investeringar inom infrastruktur ofta är en förutsättning för att skapa sysselsättning inom andra sektorer.

Inom åtgärderna 1.1 Informationsteknisk infrastruktur, 1.3 Forskning och utveckling och 4.3 Bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter, krävs ett högt bidrag från programmet för ett nytt eller bevarat arbetstillfälle. I åtgärd 1.1 kan detta till viss del förstås enligt resonemanget i åtgärd 1.2 – utbyggnad av exempelvis bredband skapar inte nya permanenta arbetstillfällen under projekttiden. I åtgärd 1.3 synes det vara mer problematiskt att förklara då forskning och utveckling ofta anses vara en nödvändig förutsättning för att en region ska klara sig i den globala konkurrensen. Faktum är dock att inom Mål 1 Norra Norrland skapar och bevarar forskningen inte speciellt många arbetstillfällen samtidigt som kostnaderna för dessa projekt är mycket höga. Det skulle kunna förklaras av en extra lång fördröjningsperiod för resultat och effekter just för forskning och det är troligt att så är fallet. Det kan också vara svårt att uppskatta vilka arbetstillfällen som projekten bidragit till att skapa eftersom de nya arbetstillfällena kanske inte i första hand uppkommer på universiteten utan i de företag som drar nytta av forskningen. Resultatet kan dock vara värt att tänka på inför kommande programperioder och de prioriteringar som då ska göras. I åtgärd 4.3 har stöd mestadels beviljats till investeringar i ny teknik avseende maskiner och utrustning. Syftet med investeringarna inom förädlingsindustrin är framförallt att effektivisera processer, varför det troligen inte genererar lika många nya arbetstillfällen per krona som inom andra åtgärder.

Även då det gäller att skapa ett nytt företag uppvisar insatsområde 1 Utveckling av infrastrukturen ett extremvärde genom åtgärd 1.3 Forskning och utveckling. I övriga åtgärder är bidragseffektiviteten tämligen likartad även om åtgärd 6.1 Utvecklingen av rennäringen och samebyarna också sticker ut lite. Åtgärd 2.2 Näringslivsutveckling är återigen mest bidragseffektivt. Det är oroande att se att åtgärd 1.3 Forskning och utveckling återigen utmärker sig som en mycket dyr åtgärd. Endast 52 företag har

skapats inom åtgärden till en kostnad av 15,4 miljoner kronor per styck. Naturligtvis kommer en massa andra saker ut ur dessa 15,4 miljoner och skulle man istället räkna bidragseffektivitet för antalet innovationer är det troligt att åtgärd 1.3 skulle visa sig vara billigast. Det är också troligt att skapandet av nya företag har en längre tidshorisont i åtgärd 1.3 Forskning och utveckling än i t.ex. åtgärd 2.2 Näringslivsutveckling där nyföretagarcentrumens första prioritet är att skapa nya företag. I forskningsvärlden är det mycket som ska utvecklas och testas innan en produkt eller tjänst eventuellt kan kommersialiseras och allt detta tar väldigt lång tid. Åtgärdens effekter på sysselsättning och nyföretagande kanske inte kan mätas rättvist förrän upp till 10 år efter projektslut medan effekterna i direkta näringslivsinsatser givetvis syns betydligt tidigare. Inför prioriteringar i kommande program kan det vara fruktbart att föra ett resonemang kring dessa resultat.

Vilket mervärde som insatserna inom programmet har skapat för regionen är komplex att belysa. Sannolikt hade merparten av de projekt som drivits under denna programperiod aldrig kommit till stånd utan stöd från Mål 1.

Indikatorerna ger en viss fingervisning, men det är vanskligt att dra slutsatser efter enbart kvantitativa indikatorer. Indikatorerna bygger på rapportering från stödmottagarna som förutom att de kan ha gjort felaktiga bedömningar även kan ha överskattat resultatet. Utöver detta kan handläggare på myndigheten göra inmatningsfel eller mata in stödmottagarnas uppgivna resultat i STINS utan att undersöka orimliga resultat. De i vissa fall höga resultaten för nya arbetstillfällen kan t.ex. bero på att nyskapade permanenta arbetstillfällen och tillfälliga arbetstillfällen i projekten har redovisats i klump i stödmottagarens rapport. Det kan också vara komplicerat att få en rättvisande bild av antalet nya företag. Direkta avknoppningar under projektiden kan vara svåra att relatera enbart till projektet och många gånger kan nyföretagarfasen komma efter att projektet avslutats. Det kan därför vara givande att även bedöma programmet utifrån en uppskattning av bestående avtryck eller mervärde, och inte enbart fokusera på antalet skapade arbetstillfällen eller företag.

Bland alla projekt finns det både sådana som gör nytta medan de är aktiva, men vars nytta sedan minskar med tiden, och sådana som ger bestående effekter. De sistnämnda är de projekt som under projektiden bygger nya strukturer och centrubildningar som kvarstår och till och med stärks efter projektidens slut. Att stödja båda dessa typer av projekt är dock av stor vikt för dynamik och omvandling. Alla projekt är inte tänkta eller menade att leva vidare och dessa ska avvecklas och lämna plats för andra när tiden är inne.

Satsningen på forskning och utveckling är av långsiktig karaktär och kan få stor betydelse för regionens fortlevnad trots att de kvantitativa resultaten idag är blygsamma. Satsningarna kan leda till spinoffeffekter och ökad kompetens och därmed till strukturuomvandling och i förlängningen ökad tillväxt i regionen. På näringslivssidan ligger förmodligen den största vinsten i att företag och aktörer i samma branscher samverkar. Detta har lett till mer produkt- och processutveckling, utvidgade marknader och ökade affärer. Som exempel på dessa så kallade centrubildningar kan nämnas projekten "VPUC" (Verktägs- och produktutvecklingscentrum), "Hydraulikriket" och "Internet Bay". Den ekonomiska föreningen Swedish Provingground Association har drivit projekt inom biltest i inlandskommunerna, likaså projektet "Sorsole Proving Ground". Malå kommun arbetar med tester inom tung industri. SÄKTEK i Skellefteå

arbetar med skapandet av ett regionalt säkerhetskluster och Filmpool Nords och Växthusfilms satsningar på filmproduktion i regionen är också värda att nämna. Allt fler företag inser att samverkan är en överlevnadsstrategi och detta har främjat ett helt nytt samverkansklimate i regionen. Inte bara företag emellan utan i stor utsträckning även mellan företag och akademi. Universitetet har drivits till att involvera näringslivet i sina forskningsprojekt då detta varit en förutsättning för stöd. Det kan på sikt ge bestående och mycket viktiga synergieffekter.

4. Administration och uppföljning

4.1 Övervakningskommitténs arbete

I syfte att övervaka genomförandet av programmet har Sveriges regering inrättat en Övervakningskommitté i enlighet med artikel 35 i rådets förordning (EG) nr 1260/1999. Övervakningskommittén inrättades försommaren 2000 i enlighet med Rådets Förordning och kapitel 9 i det godkända programmet och samlades till möte två gånger under samma år. Nutek har fungerat som sekretariat åt de båda övervakningskommittéerna i Mål 1 och har löpande följt frågor som behandlats på mötena.

Övervakningskommittén har haft följande sammansättning:

- Näringsdepartementet
- Jordbruksdepartementet
- Länsstyrelsen i Norrbottens län
- Länsstyrelsen i Västerbottens län
- Länsarbetsnämnden
- Kommunförbundet
- Umeå kommun
- Landstinget
- Företagarnas Riksorganisation
- LRF
- LO
- SACO
- TCO
- Folkrörelserådet
- Hushållningssällskapet
- Föreningen Kooperativ Utveckling i Sverige
- Sametinget
- Svenska ESF-rådet
- Nutek
- Statens Jordbruksverk
- Glesbygdverket

- Fiskeriverket
- Naturvårdsverket
- Skogsstyrelsen
- Riksantikvarieämbetet
- Skärgårdarnas Riksförbund (fr.o.m. 2001)
- Högskoleverket (t.o.m. 2003-06-30)
- Svenska Fiskares Riksförbund (fr.o.m. 2003-07-01)

Företrädare för Europeiska kommissionen har deltagit som rådgivare i Övervakningskommitténs arbete.

Vid Övervakningskommitténs möten har även huvudsekreteraren, representant från förvaltningsmyndigheten samt vid behov representanter från utbetalande myndigheter deltagit. Andra organisationer eller andra speciellt inbjudna personer, exempelvis experter, har kunnat delta vid möten efter överenskommelse med ordföranden.

Övervakningskommitténs möten under 2000

- Det första mötet med Övervakningskommittén Norra Norrland hölls den 16 juni i Luleå. Till det mötet var även samtliga ersättare inbjudna. Vid mötet kunde förslaget till programkomplement godkännas under förutsättning att vissa ändringar gjordes. Vid det första mötet beslutades även arbetsordningen för Övervakningskommitténs arbete.
- Övervakningskommitténs andra möte hölls den 10-11 oktober i Umeå. Under mötet beslutades bl a om ändringar av programkomplementet med fokus på förändringarna av urvalskriterer samt om budgetar för tekniskt stöd. Under båda mötena har ledmötena fått en grundlig genomgång av innehållet i programmet.

Övervakningskommitténs möten under 2001

Under år 2000 påbörjades en genomgång av åtgärderna i programmet, särskilt de åtgärder som inte beslutas av strukturfondsdelegationen, och genomgången av de olika åtgärderna fortsatte även under 2001.

- Det första mötet år 2001 med Övervakningskommittén för Mål 1 Norra Norrland hölls den 23 mars på Hotell Ferrum, Kiruna. Dagen innan anordnade sekretariatet även ett projektbesök vid Institutet För Rymdforskning, IRF. På institutet informerades om Samhällsgeografiskt Miljöcentrum, SMC, Atmosfärforskningsprogrammet, AFP, Klimatforskningsprogrammet, CIRC, samt Företagsutveckling, MRI. Projekten medfinansieras av Regionala fonden. Dessutom fick ÖK information om ett ytterligare projekt under dagen: det samiska projektet Samiskt utvecklingscentrum som medfinansieras av Jordbruksfonden.

Vid mötet närvarande strukturfondsdelegationens ordförande Kari Marklund som redovisade en lägesrapport av delegationens arbete.

Övervakningskommittén beslutade om ytterligare justeringar av programkomplementet bl.a. med avseende på indikatorer och kategoriseringar. I samband med projektbesöket hade även media bjudits in.

- Övervakningskommitténs andra möte år 2001 hölls den 19 oktober på Hotell Scandic Skellefteå, Expolaris Center i Skellefteå. Mötet hade utvärdering som tema och en stor del av dagen ägnades åt den nationella- och kommissionens slututvärdering av Mål 6, Mål 2 Norra Norrlands kusten och Mål 2 Ångermanlandskusten. Utöver dessa utvärderingar diskuterades halvtidsutvärderingarna av Mål 1- samt Mål 3- programmen. Under mötet beslutades även om ändringar av programkomplementet avseende indikatorer för vissa av de åtgärder som stöds av jordbruksfonden.

Övervakningskommitténs möten under 2002

Vid Övervakningskommitténs andra möte 2001 fick den för de båda Mål 1 programmen gemensamma arbetsgruppen i uppdrag att ta fram ett förslag till inriktning av halvtidsutvärdering av Mål 1. Den skriftliga proceduren som ägde rum i januari 2002 behandlade även inriktningen för halvtidsutvärderingen. Arbetsgruppen arbetade vidare under 2002 med att ta fram ett förfrågningsunderlag för halvtidsutvärderingen.

Under januari 2002 skedde en skriftlig procedur gällande insatsområde 3, avseende finansiell fördelning för åtgärd 3.3 och 3.4.

- Det första mötet år 2002 med Övervakningskommittén för Mål 1 Norra Norrland hölls den 27 februari på Hotell Jokkmokk, Jokkmokk. Dagen innan anordnade sekretariatet även ett projektbesök på Samernas utbildningscentrum samt Samemuseet Ájtte. I samband med projektbesöket bjöds media in.

På mötet redovisade huvudsekreteraren Torbjörn Berglund arbetet med, och innehållet i, det framtagna förslaget till årsrapport för år 2001. Årsrapporten omarbetades efter de på mötet redogjorda synpunkterna av förvaltningsmyndigheten och Övervakningskommitténs sekretariat. Övervakningskommittén beslutade att årsrapporten skulle skickas ut till ledamöter för godkännande genom skriftlig procedur under våren 2002. Övervakningskommittén beslutade om ytterligare justeringar av programkomplementet.

- Övervakningskommitténs andra möte år 2002 hölls den 6 november på Konferensanläggningen Vildmannen, Umeå. Mötet hade jämställdhet som tema och en föreläsning i ämnet hölls av Malin Rönnblom, Umeå universitet. Björn Näsval från Nutek föredrog ett förslag om riskkapitalinsatser delvis finansierade av ERUF. Under mötet beslutades även om ändringar av programkomplementet. Ändringarna avsåg dels en ändring av skrivelse gällande åtgärd 4.2, Startstöd till unga jordbrukare och rennäringsföretagare och dels ett tillägg av skrivelse under åtgärden 4.8, Utveckling av fiskerinäringen. Ändringen i åtgärd 4.8 gav förvaltningsmyndigheten möjlighet att omfördela medel mellan de olika delåtgärderna inom åtgärd 4.8. Vidare redovisade ÖK-sekretariatet, som fått delegerat till sig att fatta beslut i ärendet efter inhämtande av synpunkter från

förvaltningsmyndigheten, hur man beslutat att hantera tillkommande jordbruksindikatorer.

Övervakningskommitténs möten under 2003

- Det första mötet år 2003 med Övervakningskommittén för Mål 1 Norra Norrland hölls den 31 mars - 1 april på Elite Stadshotell, Luleå. Dag ett presenterades olika projekt och dag två ägde själva mötet rum.

Förvaltningsmyndigheten redovisade arbetet med, och innehållet i, det framtagna förslaget till årsrapport för år 2002 samt de ändringar som genomförts av årsrapporten efter synpunkter från EU-kommissionen. Övervakningskommittén beslutade att godkänna förslaget till årsrapport under förutsättning att de synpunkter som framförts under mötet förs in i årsrapporten. Förvaltningsmyndigheten redogjorde även för det ekonomiska läget, utvecklingen av programmet samt läget för indikatorerna. Övervakningskommittén fattade beslut om ändringar av SPD och PK. Förändringarna gällde t.ex. möjligheten att bilda samverkansorgan, förtydligande över förvaltningsmyndighetens och den utbetalande myndighetens uppgifter samt ändringar avseende åtgärder finansierade av jordbruksfonden. Ändringarna av SPD ledde till följdändringar av PK. Vidare beslutade Övervakningskommittén om ytterligare PK ändringar rörande åtgärder finansierade av jordbruksfonden. Beslut fattades även om en fördelningsmodell för TA-budgeten 2004-2009.

Ändringarna godkändes av EU-kommissionen den 27/1 2004.

Ex-post utvärderingarna av Mål 6, Mål 2 Ångermanlandskusten och Mål 2 Norra Norrlandskusten samt EU-kommissionens ex-post utvärdering av Mål 6 redovisades för Övervakningskommittén. EU-kommissionen presenterade studier om informationssamhället samt hållbar utveckling. Vidare redogjorde EU-kommissionen om den framtida strukturfondspolitiken och om en utvärdering över jämställdheten.

Övervakningskommittén informerades om halvtidsutvärderingen och halvtidsöversynen samt tidsplanen för detta. Nutek informerade om det fortsatta arbetet med frågan om riskkapital samt om förenklingsarbetet avseende strukturfondsarbetet.

- Det andra Övervakningskommittémötet för Mål 1 Norra Norrland år 2003, hölls i Lycksele på Hotell Lappland den 27-28 november.

Övervakningskommittén beslutade om en ändring i arbetsordningen. Förändringen bestod i att Högskoleverket inte längre deltar i Övervakningskommittén och att Sveriges Fiskares Riksförbund deltar i fortsättningen.

Förvaltningsmyndigheten redovisade det ekonomiska läget, utvecklingen av programmet samt läget gällande indikatorerna. Jordbruksverket redovisade läget för jordbruksindikatorerna och datasystemet LBUS. Jordbruks- och

Fiskeriverket redogjorde för läget av genomförandet av 5%-kontrollerna inom jordbruksfonden och fonden för fiskets utveckling. Kontrollerna följde tidsplanerna.

Övervakningskommitténs sekretariat redovisade utförda ändringar av SPD:n och programkomplementet samt meddelade att nya SPD och programkomplement skulle tryckas efter halvtidsöversynen.

IM-gruppen presenterade rapporter av halvtidsutvärderingen för Mål 1 Norra Norrland och halvtidsutvärderingen av Mål 3 i Mål 1 Norra Norrland. Faugert & Co presenterade rapport av halvtidsutvärderingen av styrfartsfrågor avseende Mål 3 i Mål 1 Norra Norrland. De redovisade innehåll, slutsatser och rekommendationer från halvtidsutvärderingarna. Övervakningskommittén beslutade översända de tre rapporterna av halvtidsutvärderingarna av Mål 1 och Mål 3 i Mål 1 till EU-kommissionen för godkännande. Detta efter att utvärderarna beaktat de synpunkter som framförts samt genomfört de redaktionella ändringar som behövs.

I samband med halvtidsöversynen inkom förslag till förändringar av SPD och programkomplement från flertalet organisationer. Övervakningskommittén fattade bl.a. beslut om förändringar av programmets genomförande, arbetssätt, horisontella mål, styrning, kontroll och rutiner, samt Mål 3 i Mål 1. Vidare beslutade Övervakningskommittén att ge Övervakningskommitténs sekretariat i uppdrag att notifiera förändringarna i SPD till EU-kommissionen.

Övervakningskommittén beslutade att godkänna Näringsdepartementets förslag till förändring i statsstödstabellen. Vidare fattade Övervakningskommittén beslut om ett förslag till fördelning av resultatreserven.

Ändringarna godkändes av EU-kommissionen den 5/4 2005.

Övervakningskommitténs möten under 2004

- Det första mötet år 2004, med Övervakningskommittén för Mål 1 Norra Norrland, hölls den 21 april 2004 på Hotell Aurum i Skellefteå. Den 22 april hade ledamöterna möjlighet att besöka EU-mässan i Skellefteå som fokuserade på näringslivsutveckling.

Förvaltningsmyndigheten redovisade arbetet med, och innehållet i, det framtagna förslaget till årsrapport för år 2003 samt de ändringar som genomförts av årsrapporten efter synpunkter från EU-kommissionen. Övervakningskommittén beslutade att godkänna förslaget till årsrapport under förutsättning att de synpunkter som framförts vid mötet fördes in i årsrapporten.

Förvaltningsmyndigheten redogjorde även för det ekonomiska läget, utvecklingen av programmet samt läget för indikatorerna. För resterande programperiod kommer fokus att ligga på uppföljningsarbetet, en bättre integrering av de horisontella målen samt spridning av goda exempel och projektresultat.

Övervakningskommitténs sekretariat redovisade ändringar, utförda av förvaltningsmyndigheten genom tidigare delegeringsbeslut, som handlade om omfördelningar inom fiskeåtgärderna. Övervakningskommittén beslutade att bifalla förvaltningsmyndighetens förslag till förändring av regelverket för åtgärd 4.1, Investeringar i jordbruks-, trädgårds- och rennäringsföretag, gällande stödnivåer för investeringsstödet. Under programperioden har den sedan länge pågående strukturrationaliseringen av jordbruket fortsatt och accelererat på ett sätt som inte förutsågs när regelverket för programperioden utformades. From 2004-01-01 skedde det dessutom en förändring den svenska förmånsrättslagen som innebär att de säkerheter som bankerna kunde ta ut i företagen för sin utlåning minskade. Sammanfattningsvis kan sägas att investeringar inom jordbruket tenderade att bli mer omfattande och kapitalkrävande än tidigare och att möjligheten till bankfinansiering av större investeringar försämrades.

Ändringarna godkändes av EU-kommissionen den 7/4 2006.

Övervakningskommittén beslutade vidare att ändra arbetsordningen som innebar att ordföranden ensam får ta beslut i en fråga som är av sådan teknisk natur att kommittén inte kan påverka utgången.

Ann-Kerstin Myléus, DG Regionalpolitik, presenterade den tredje sammanhållningsrapporten. Ordföranden redogjorde för den svenska synen på den framtida sammanhållningspolitiken.

Övervakningskommittén diskuterade tänkbara teman för studier inför framtagandet av en utvärderingsplan för kvarvarande programperiod. Kommittén inbjöds att senast den 30 juni 2004 inkomma med förslag till teman för studier.

Övervakningskommittén informerades om arbetet i arbetsgruppen för integrering av de horisontella målen och om den planerade kontrollen av datasystemet STINS, avseende tillförlitligheten av indikatorerna.

- Det andra Övervakningskommittémötet för Mål 1 Norra Norrland år 2004 hölls i Gällivare på Dundret den 2-3 december. Dag 1 ägnades åt projektbesök och dag 2 ägde mötet rum.

Förvaltningsmyndigheten redovisade det ekonomiska läget, utvecklingen av programmet samt läget gällande indikatorerna. Övervakningskommittén informerades om att förvaltningsmyndigheten avsåg att genomföra en kartläggning av näringslivets medverkan i tre insatsområden. Kartläggningen skall vara klar under vårvintern 2005. En trycksak med exempel på goda projekt samt en annonskampanj planerades under 2005 för att bättre informera allmänhet och media om strukturfonderna.

Övervakningskommittén beslutade om förändringar i programkomplementet rörande Mål 3 i Mål 1 som bl.a. handlar om förtydliganden och förändringar i texten gällande kompetensutveckling och sysselsättning, stöd till nätverk för kompetensutveckling, ökad anställbarhet och företaggaranda, jämställdhetsinsatser samt lokal utveckling. Motiveringen var att Mål 3 i Mål 1

skall följa det nationella Växtkraft Mål 3-programmet. Förändringar i det nationella Växtkraft Mål 3-programmet som tillkom i samband med haltvardsöversynen föranledde förvaltningsmyndigheten att föreslå ändringar av programkomplementet. Kommittén beslutade vidare att delegera till ordföranden att göra nödvändiga förändringar för att uppnå samstämmighet med referensramen i Mål 3-programmet.

Ändringarna godkändes av EU-kommissionen den 7/4 2006.

Övervakningskommitténs sekretariat redovisade inkomna förslag till ändringar av programkomplement och SPD. Förvaltningsmyndigheten föreslog en omfördelning på 8 miljoner kronor från åtgärd 6.1, Utveckling av rennärningen och samebyarna till åtgärd 4.5, Landsbygdens utveckling. Skälen som åberopades var den låga besluts- och utbetalningstakten inom åtgärd 6.1 och där åtgärden riskerade att inte förbruka alla medel. Övervakningskommittén beslutade att inte omfördela medlen utan att tillsätta en arbetsgrupp med uppdrag att identifiera problematiken och öka beslutstakten i åtgärd 6.1. Enligt Sametingets representant så fanns det ett finansieringsbehov inom åtgärd 6.1. Problemet låg främst i den offentliga medfinansieringen samt i att den administrativa bördan var för stor för enskilda renägare. Om dessa problem löstes skulle besluts- och utbetalningstakten öka.

Övervakningskommittén beslutade att godkänna utvärderingsplanen för åren 2004-2006 och att tillsätta en arbetsgrupp som skall följa arbetet med uppdateringen av halvtidsutvärderingen och de tematiska studierna. Arbetsgruppen var gemensam för Mål 1- och Mål 2-programmen.

Övervakningskommitténs sekretariat informerade om den pågående stickprovskontrollen i STINS och utlovade en fullständig rapport under nästa ÖK-möte.

Övervakningskommitténs sekretariat informerade vidare om det arbete som genomfördes i arbetsgruppen för de horisontella målen, samt de två jämförande studierna som Nutek tillsammans med Mål 1 och Mål 2 genomförde inom ramen för Kunskapsbanken; Integration av de horisontella målen i genomförandet av strukturfondsprogrammen med en avslutande nationell konferens den 15-16 februari 2005 och Näringslivets medverkan i framtagandet och genomförandet av strukturfondsprogrammen med en avslutande nationell konferens den 23 november 2004.

Förvaltningsmyndigheten informerade Övervakningskommittén om hur man arbetar för att på ett effektivare sätt integrera de horisontella målen i programmen.

Ordföranden informerade om arbetet med tillsättandet av arbetsgruppen som skall diskutera urval och definition av indikatorer inför kommande programperiod, enligt beslut fattat på Övervakningskommitténs möte 2/2003. Arbetsgruppen planerades att starta tidigast våren 2005. Vidare informerades Övervakningskommittén om framtagandet av en turistpolitisk proposition som skulle överlämnas till riksdagen i december 2004.

Avseende halvtidsöversynen av programmet sände Sverige en ändrad version av SPD, som innehöll förslag till förändringar av programmet, till EU-kommissionen för notifiering den 30 mars 2004. Beslut om förändringarna av SPD fattades av EU-kommissionen den 17 september 2004.

Övervakningskommitténs möten under 2005

- Det första mötet år 2005 med Övervakningskommittén för Mål 1 Norra Norrland hölls den 26 april 2005 på Prime Point, Sky City, Arlanda i Stockholm.

Förvaltningsmyndigheten redogjorde för det ekonomiska läget fram till mars år 2005. Programmet flyter på bra och uppvisar höga utbetalnings- och beslutsnivåer. Det gick dock inte att undgå ett återtag på Fonden för Fiskets Utveckling.

Inom insatsområde 1 har in-teckningsnivån redan överstigit 103 % och även övriga insatsområden ligger högt förutom åtgärd 6.1, Utveckling av rennärigen och samebyarna, där det finns problem. En arbetsgrupp för åtgärd 6.1 har vid ett möte under året bestämt att förvaltningsmyndigheten och representanter från Sametinget ska hålla kontinuerlig kontakt för att öka besluts- och utbetalningstakten inom åtgärden.

EU-kommissionen har i årsrapporten överlämnat en lista på krav och förslag till ändringar. Övervakningskommittén godkände dessa ändringar.

Förvaltningsmyndigheten föreslog en ändring av SPD och finansieringsplanen som ett resultat av återtaget av medel från Fonden för Fiskets Utveckling. Man föreslog omfördelning av medel mellan åtgärderna 4.7 och 4.8 från och med 2004. Övervakningskommittén beslutade att beloppet återtas från åtgärd 4.7 från perioden 2000- 2002. Övervakningskommittén delegerade till ordföranden att tillsammans med förvaltningsmyndigheten och Fiskeriverket fatta de slutliga beslutet att justera finanstabellerna. Beslut om detta fattades av EU-kommissionen den 27/12- 2005.

Ändringarna godkändes av EU-kommissionen den 27/12 2005.

Förvaltningsmyndigheterna föreslog en förändring av budget för åtgärderna 4.1-4.4. Skälet var att efterfrågan på 4.2, 4.3 och 4.4 hade ökat. På grund av snabba eventuella investeringsändringar gavs ordföranden i uppdrag att vid ett senare tillfälle flytta över mer pengar om behov skulle uppstå. Övervakningskommittén beslutade att åtgärden noga skulle följas upp och vid behov görs omfördelningar vid ett senare tillfälle.

Ändringarna godkändes av EU-kommissionen den 7/4 2006.

Övervakningskommitténs sekretariat gav en kort sammanfattning av EU-kommissionens riktlinjer avseende de formella delarna kring Uppdateringen av halvtidsutvärderingen och gick igenom de förslag till tematiska studier som inkommit. Arbetsgruppen för dessa presenterades.

Resultatet av stickprovskontrollen i Stins föranledde inte någon ytterligare åtgärd.

Näringsdepartementet informerade om budgetförhandlingarna som pågick i EU och om den nationella strategin för varje land.

Näringsdepartementet tillsatte under året en utredning för att se över organisationen kring RTP och strukturfonderna. Samspelet mellan RTP och Strukturfonderna skall bli bättre och indikatorerna skall vara gemensamma. Utredaren avsåg att komma med förslag på en gemensam förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet för den regionala och den sociala fonden.

- Det andra Övervakningskommittémötet för Mål 1 Norra Norrland år 2005, hölls i Örnsköldsvik på Arken Konferens den 29 november. Detta möte hölls kort då Näringsdepartementet hade bjudit in till en eftermiddag och kväll som handlade om erfarenheter av innevarande programperiod, övervakningskommitténs ledamöters åsikter angående programmets funktion och inriktning, om övervakningskommitténs roll samt om uppföljning och utvärdering. Resten av tiden ägnades åt gruppdiskussioner och en gemensam diskussion för alla ÖK-ledamöter i Mål 1. På kvällen inbjöds det till arbetsbuffé med diskussioner med Peter Jörgensen från "Innovation Europe" som moderator.

Under Övervakningskommitténs möte förtydligade förvaltningsmyndigheten beslutet som fattades på ÖK 1/2005 gällande förslag om budgetändring för åtgärder inom 4.1 – 4.4. I förtydligandet avsågs att det klart och tydligt skall framgå vad som var EU-medel, då vårens omfördelning även innehöll den offentliga medfinansieringen.

ÖK-sekretariatet redogjorde för arbetet med de tematiska studierna. Två studier berörde Mål 1 Norra Norrland: "Företagande och Entreprenörskap", samt "Regionala förutsättningar för Innovation".

Näringsdepartementet informerade om att notifieringen av SPD:n, till följd av återtaget från Fiskefonden, ännu ej hade godkänts av EU-kommissionen. Detta beräknades ske i slutet av december 2005.

Förvaltningsmyndigheten sammanfattade det ekonomiska läget för programmet. Det såg överlag bra ut med undantag för insatsområdet Kompetensutveckling och sysselsättning i Mål 3 i Mål 1 som har stora återflöden.

Misstänkta oriktigheter har upptäckts i åtgärd 3.1. Bl.a. har för mycket medel betalats ut till en konsult och ett antal projekt. En särskild arbetsgrupp tillsattes för att granska några av de projekt som konsulten varit inblandad i. Till ekobrottsmyndigheten anmäldes 18 projekt och från nio av dessa har återkrav begärts. EU-kommissionen, Generaldirektoratet för sysselsättning och sociala frågor, är informerad liksom OLAF. Förvaltningsmyndigheten kommer som ett resultat av denna händelse både att införa nya rutiner och handlägningsblanketter i syfte att i framtiden försvåra liknande avvikelser.

Återtaget i fiskefonden blev 327.903,57 euro för 2004 och inför detta år har förvaltningsmyndigheten noga följt utbetalningstakten genom Fiskeriverket. Fiskeriverkets bedömning var att programmet under året skulle klara utbetalningskraven.

Förvaltningsmyndigheten redogjorde för förslagen till omfördelning av medel inom Växtkraft Mål 3. Man föreslog att medel skulle flyttas från åtgärd 3.3, Integration, mångfald och jämställdhet, där efterfrågan av medel varit lägre än väntat, till åtgärd 3.2, Ökad anställbarhet och företaganda, som har större efterfrågan. Vidare föreslogs att åtgärden 3.3.1 (Integration och mångfald) öppnas upp för att även omfatta de kriterier för urval som finns inom åtgärden 3.2.2, Ökad anställbarhet och företaganda.

Övervakningskommittén beslutade att godkänna förändringen av programkomplementet enligt förvaltningsmyndighetens förslag ovan. Beslutet justerades under mötet.

Ändringarna godkändes av EU-kommissionen den 7/4 2006.

Skogsstyrelsen föreslog omfördelning av medel mellan jordbruksåtgärderna 4.1, Investeringar i jordbruks-, trädgårds-, och rennäringföretag – 4.4, Kompetensutvecklingsinsatser samt 4.6, Miljöåtgärder i skogsbruket. Förslaget motiverades med att det finns åtgärder där kommande behov av medel för återstående del av programtiden inte bedömdes uppgå till nuvarande budget. Omfördelning av medel bör därför ske till åtgärd 4.4, Kompetensutvecklingsinsatser samt till 4.6, Miljöåtgärder i skogsbruket. Övervakningskommittén enades om att förvaltningsmyndigheten skulle bevaka utvecklingen inom insatsområde 4 och vid behov uppmärksamma ordföranden före nästa ÖK- möte. Förslag till ändringar skulle vid behov lämnas på skriftlig procedur. Inget beslut om omfördelning av medel fattades på detta möte.

Förvaltningsmyndigheten redogjorde för den del av Uppdateringen av halvtidsutvärderingen som förvaltningsmyndigheten stod för. Jon Hogdal, IM-gruppen, redogjorde för den del av uppdateringen av halvtidsutvärderingen som genomförts av IM-gruppen. Övervakningskommittén beslutade att sända uppdateringen av halvtidsutvärderingen till EU-kommissionen efter det att engelsk sammanfattning infogats samt vissa smärre korrigeringar av redaktionell karaktär genomförts.

De beslut som togs av Övervakningskommittén den 28/11- 2003, angående ändringar i Programkomplementet, godkändes av EU-kommissionen den 5/4-2005. Ändringarna gällde beslut som Övervakningskommittén fattade, bl. a beslut om förändringar av programmets genomförande, arbetsätt, horisontella mål, styrning, kontroll och rutiner, Mål 3 i Mål 1 samt en revidering av åtgärd 3.4 i programkomplementet gällande nationell offentlig medfinansiering för överensstämmelse med rådets förordning (EG) nr 1260/1999.

En ändring i statsstödstabellen godkändes också av Övervakningskommittén vid detta möte.

Den 7/4- 2006 godkände EU-kommissionen ett nytt programkomplement angående ändringar baserat på beslut av ÖK den 29/11- 2005, 6/4- 2005, 2/12- 2004 och 21/4- 2004.

Ändringarna den 29/11- 05 gällde överföring av medel från åtgärd 3.3, Integration, mångfald och jämställdhet till åtgärd 3.2, Ökad anställbarhet och företaganda, enligt nedan:

Överflyttning av medel budget i euro				
Budgetår	Åtgärd 3.2		Åtgärd 3.3	
	Inland	Kust	Inland	Kust
2006	657 372	934 335	-657 372	-934 335

Vidare föreslogs att åtgärden 3.3.1 (Integration och mångfald) öppnas upp för att även omfatta de kriterier för urval som finns inom åtgärden 3.2.2 (Ökad anställbarhet och företaganda).

Ändringar den 26/4- 05 gällde en förändring av budget för åtgärderna 4.1-4.4 enligt följande:

Från åtgärd 4.1, (investeringsstödet) inlandet överförs 11,7 Mkr till åtgärd 4.2 (startstödet) i inlandet.

Från åtgärd 4.1, (investeringsstödet) kusten överförs 6 Mkr till åtgärd 4.3 (förädlingsstödet) i kusten.

Från åtgärd 4.1, (investeringsstödet) kusten överförs 8,1 Mkr till åtgärd 4.4 (KULM) i kusten.

Från åtgärd 4.1, (investeringsstödet) inlandet överförs 5,3 Mkr till åtgärd 4.4 (KULM) i inlandet.

Avsnittet ”Stödnivå och tillämpad differentiering” i Programkomplementet till SPD för Mål 1 Norra Norrland 2000-2006 ersattes också med följande skrivning:

Stödgrundande	Stöd får lämnas med högst	
	Kust	Inland
Investeringsutgift, kronor		
0 – 1 600 000	40 %	50 %
1 600 000 – 3 000 000	30 %	35 %
Över 3 000 000	20 %	25 %

Ändringar den 2/12- 04 gällde förslag på ändring av åtgärd 4.9 Utveckling av fiskerieringen.

Förändringar som föreslogs av Fiskeriverket handlade bl.a. om förtydliganden och förändringar i texten gällande utveckling av fiskerieringen, förnyelse och modernisering av fiskeflottan samt småskaligt kust- och insjöfiske.

Stycke 3: ”Stöd för anpassning av fiskeansträngningen sker genom åtgärderna skrotning av fiskefartyg eller överförande av fartyg till tredje land/permanent användning av fartyget för andra ändamål. *Efter den 31 december 2004 upphör möjligheterna att bevilja stöd för överförande av fartyg till tredje land.*”

Ändring av "Kriterier för urval":

Nuvarande text stryks och ersätts med "*Fartyg med en minsta längd av 12 meter*"

Stycket "Omfördelning av medel mellan delåtgärderna" tas bort, samt ändring av numreringen framför delåtgärderna till 4.9.B1 etc.

Under 4.9.1 Förnyelse och modernisering av fiskeflottan, förslag på ny sista mening i första stycket:

"Efter den 31 december 2004 upphör möjligheterna att bevilja stöd till nybyggnation av fiskefartyg."

Under 4.9.2 Småskaligt kust- och insjöfiske, Förslag på ny sista mening i första stycket

"Med småskaligt fiske avses här fiske som bedrivs med fiskefartyg med en total längd under 12 meter och som inte använder släpredskap."

Förändringar som föreslogs av förvaltningsmyndigheten i Mål 3 i Mål 1 handlade bl.a. om förtydliganden och förändringar i texten gällande kompetensutveckling och sysselsättning, stöd till nätverk för kompetensutveckling, ökad anställbarhet och företaganda, jämställdhetsinsatser samt lokal utveckling.

Ändringar den 21/4- 04 gällde en ändring av regelverket för åtgärd 4.1 Investeringar i jordbruks-, trädgårds- och rennäringsföretag. Förslaget innebar att regelverket för Investeringstödet förändrades vad gäller stödnivåer och stödtak. Stödnivåerna omarbetades så att de fick en likartad utformning som reglerna för Åtgärd 4.3 Bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter. Avsnittet "Stödnivåer, takbelopp" sid. 60 i Programkomplementet till SPD för Mål 1 Norra Norrland 2000-2006 ändrades också.

Den 27/12- 2005 fattade EU-kommissionen beslut om ändring i det Samlade Programdokumentet som togs av Övervakningskommittén den 26/4- 2005. Dessa ändringar gällde att återtagsbeloppet tas från åtgärden 4.7 från perioden 2000-2002.

Den 6 september 2005 anordnades ett Erfarenhetsutbytesmöte mellan de svenska Mål 1- och Mål 2- programmen. På mötet diskuterades bland annat uppdateringarna av halvtidsutvärderingen, Årsmötet med EU-kommissionen, genomförandet i programmets slutfas (hur länge beslut kan fattas, beredskap för återflöden, flexibilitet att flytta medel mellan insatsområdena).

Övervakningskommitténs möten under 2006

Under 2005 fattade Regeringen beslut om att Strukturfondsenheten skulle utlokaliseras till Östersund. Som en följd av detta var personalomsättningen på Övervakningskommitténs Mål 1 sekretariat hög, det gäller såväl sekretariats- som administrativ personal. Detta förhållande har självfallet inverkat på det löpande arbetet. Prioritet har getts åt ÖK-relaterade frågor och lägesrapporter.

I enlighet med regeringens beslut flyttades verksamheten till Östersund under första delen av oktober månad. Nyrekrytering skedde under senare delen av 2006.

- Det har under året hållits ett möte med Övervakningskommittén för Mål 1 Norra Norrland . Mötet hölls den 2 juni på First hotell Statt i Luleå.

Övervakningskommittén beslutade att godkänna förslaget till årsrapport med de förslag till ändringar som föreslagits av EU-kommissionen och ledamöterna. Övervakningskommittén beslutade att delegera till sekretariatet att i samarbete med förvaltningsmyndigheten göra smärre justeringar utifrån de synpunkter som framförts vid mötet samt att vid behov göra andra justeringar i syfte att förtydliga och komplettera årsrapporten. Övervakningskommittén beslutade också att delegerat till ordföranden att tillsammans med sekretariatet och förvaltningsmyndigheten godkänna ändringar samt att vid behov, efter notifiering till EU-kommissionen, godkänna ytterligare korrigeringar.

Förvaltningsmyndigheten sammanfattade det ekonomiska läget för programmet. Förvaltningsmyndigheten tog upp de problem som uppstått kring stöd för filmproduktion. Det gjordes även en redovisning kring de misstänkta oegentligheterna i Växtkraftåtgärden kompetensutveckling. Tjugo ärenden har överlämnats till Ekobrottsmyndigheten.

Förvaltningsmyndigheten redogjorde för föreslagna ändringar i Jordbruksfonden.

Övervakningskommittén beslutade om omfördelning av medel inom Jordbruksfonden. 112 000 euro omfördelas från åtgärd 6.1 till åtgärd 4.1.

Övervakningskommittén beslutade om omfördelning av medel inom Jordbruksfonden enligt följande:

- Från åtgärd 4.2 (Startstödet) inlandet överförs 100 000 euro till åtgärd 4.1 (Investeringsstödet) i inlandet.
- Från åtgärd 4.3 (Förädlingsstödet) inlandet överförs 66 000 euro till åtgärd 4.1 (Investeringsstödet) i inlandet.
- Från åtgärd 4.2 (Startstödet) kusten överförs 167 000 euro till åtgärd 4.1 (Investeringsstödet) i kusten.
- Från åtgärd 4.3 (Förädlingsstödet) kusten överförs 667 000 euro till åtgärd 4.1 (Investeringsstödet) i kusten.
- Förvaltningsmyndigheten redogjorde för föreslagna ändringar i Socialfonden och Övervakningskommittén beslutade om omfördelning av medel inom Socialfonden enligt följande:
- Från åtgärd 3.1 (Kompetensutvecklingsanalys) kusten överförs 444 000 euro till åtgärd 3.5 (Kompetens och utbildning).

- Från åtgärd 3.2 (Ökad anställbarhet och företaggaranda) kusten överförs 666 000 euro till åtgärd 3.5 (Kompetens och utbildning).
- Från åtgärd 3.1 (Kompetensutvecklingsanalys) inlandet överförs 222 000 euro till åtgärd 3.5 euro (Kompetens och utbildning).
- Från åtgärd 3.2 (Ökad anställbarhet och företaggaranda) inlandet överförs 444 000 euro till åtgärd 3.5 (Kompetens och utbildning).
- Från åtgärd 3.2 (Ökad anställbarhet och företaggaranda) inlandet överförs 111 000 euro till åtgärd 3.4 (Lokalt projektstöd).

Ändringarna godkändes av EU-kommissionen den 19/1 2007.

Ordföranden redogjorde för förslag till beslut om delegation. I programperiodens slutskede och avslutning behövs ytterligare ett effektivt genomförande av programmen. EU har i sina riktlinjer anvisat hur avslutet ska genomföras bland annat hur slutredovisningen avseende programmets budget ska utformas.

Avslutsarbetet inleds 2007 och fram till slutredovisning av programmet kan det finnas behov av att hanteringen för att omfördela medel mellan åtgärderna är mer flexibel, för att öka möjligheten att medel som t.ex. återförs till programmet kan användas till projekt. Det kan även vara motiverat av tidsskäl att beslut som är av teknisk karaktär eller brådskande juridiska förpliktelser kan fattas av ordföranden. I första hand skall dock möjligheten att använda skriftlig procedur uttömmas.

Övervakningskommittén beslutade att övervakningskommitténs ordförande, om möjligt, från och med 2007 och fram till programmets avslut får fatta beslut i övervakningskommitténs ställe i frågor som är av rent teknisk karaktär, omfördelningar av medel mellan åtgärder inom insatsområden eller som gäller brådskande juridiska förpliktelser, där skriftlig procedur inte bedöms möjlig av tidsmässiga skäl. Övervakningskommitténs ordföranden skall i sådana fall utan oskäligt dröjsmål informera övervakningskommitténs ledamöter om det beslut som fattats.

I slutet av år 2004 startade diskussioner i Övervakningskommittéerna för Mål 1 och Mål 2 om en utvärderingsplan för resterande del av programperioden. Det bestämdes att ett antal tematiska studier skulle genomföras. Samma år bildade Övervakningskommittén en arbetsgrupp med Övervakningskommitténs sekretariatet som sammankallande. Arbetsgruppen fick i uppdrag att prioritera mellan och tydligare precisera inriktningen på de då föreslagna tematiska studierna. ÖK-sekretariatet fick i uppdrag att formulera upphandlingsunderlaget och genomföra upphandlingen.

Arbetet med de tematiska studierna fortsatte under 2005 då upphandlingen genomfördes. De konsulter som fick upphandlingen är EuroFutures som skriver studien "Regionala förutsättningar för innovation", FBA Holding AB som

skriver "Livsmiljön som attraktionskraft" och IM-gruppen i Uppsala som skriver studien "Strukturfonder, entreprenörskap och företagandets villkor".

Vid Övervakningskommitténs möte i juni 2006 presenterades de tematiska studierna och varje presentation följdes av en diskussion.

Johanna Köhlmark, FBA Holding AB, presenterade studien "Livsmiljö som attraktionskraft".

Jan Hedman, IM-gruppen, presenterade studien "Strukturfonder, entreprenörskap och företagandets villkor".

Dan Hjalmarsson, Eurofutures, presenterade studien "Regionala förutsättningar för innovation".

Övervakningskommitténs sekretariat informerade om att uppdateringen av halvtidsutvärderingen blivit godkänd. Näringsdepartementet informerade om läget för arbetet med den nationella strategin. Näringsdepartementet informerade även kort om statsstöd, ett nytt regelverk träder i kraft från januari 2007.

EU-kommissionen informerade om de diskussioner som pågår i del olika generaldirektoraten och Sveriges nationella strategi.

- Ett ärende har beslutats genom skriftlig procedur. I åtgärd 4.9 inom fiskefonden har den offentliga medfinansieringen höjts med 122 992 euro och den privata medfinansieringen har sänkts med 657 087 euro. Ändringarna godkändes av EU-kommissionen den 19/1 2007.

Övervakningskommitténs möten under 2007

I enlighet med regeringens beslut flyttades verksamheten till Östersund under första delen av oktober månad 2006. Nyrekrytering av personal till Övervakningskommitténs sekretariat gjordes under senare delen av 2006 och början av 2007. Rekryteringarna avsåg tjänster på Övervakningskommitténs sekretariat för programperioden 2000-2006 och programperioden 2007-2013. Under 2007 har det dock varit en del personalomsättning på sekretariatet och detta har självfallet inverkat på det löpande arbetet.

- Det har under året hållits ett möte gemensamt för Mål 1 Södra Skogslänsregionen och Mål 1 Norra Norrland och det var troligen det sista ÖK-mötet för programperioden. Eventuella ytterligare frågor kommer att tas per skriftlig procedur eller som ordförandebeslut. Mötet innehöll inga beslutspunkter. Mötet var mer av informell karaktär.

Förvaltningsmyndigheten redogjorde för "N+2-regeln" och sammanfattade att Mål 1 Norra Norrland uppfyllt kraven för N+2 för samtliga fonder fram till och med 2006. Prognosen för 2007 såg ut att ge samma resultat.

Förvaltningsmyndigheten sammanfattade det ekonomiska läget för programmet samt hittills uppnått utfall av uppställda indikatorer. Alla indikatorer har överträffat målsättningen i programmet.

Förvaltningsmyndigheten avslutade sin redogörelse med att berätta om de stora positiva effekter som Mål-1 programmet medfört för forskningen i regionen. Ett synligt resultat av detta är att regionen har deltagit i ett antal projekt inom 6:e och 7:e ramprogrammen samt att det har skett ett flertal företagsavknoppningar från universiteten. Satsningar inom kultur- och turismområdet lyftes också fram som särskilt framgångsrika under programperioden. Det nätverksbyggande som har skett inom dessa områden har fått bestående positiva effekter för regionen, något som inte varit möjligt utan strukturfondsstöd.

EU-kommissionen, DG Regio, redogjorde för arbetet med de nya programmen.

Ordföranden redogjorde för hur den nya programperioden för 2007-2013 ser ut för Sveriges del och vilka program som Sverige omfattas av.

Jordbruksverket redogjorde för läget för det nationella Landsbygdsprogrammet.

Fiskeriverket, redogjorde för läget för fiskefonden för den nya programperioden.

Beslut från EU-kommissionen angående samlat programdokument och programkomplement som hänförs till Övervakningskommitténs beslut under 2007:

- 2007-03-14 beslutade ordföranden på delegation att godkänna överföring av medel från åtgärd 2.2 till åtgärd 2.1. Diarienummer NN1.4-2007-07
- 2007-06-29 beslutade ordföranden, efter skriftlig procedur, att omfördela medel inom insatsområde 4, åtgärderna 4.1-4.4 för kustområdet och åtgärderna 4.1 och 4.4 för inlandet. Diarienummer NN1.4-2007-25.

EU-kommissionen accepterade den 17 oktober 2007, D(2007)290412 ändring av Programkomplementet för Mål 1 Norra Norrland, CCI 1999 SE 161 DO001 i enlighet med ovanstående punkter.

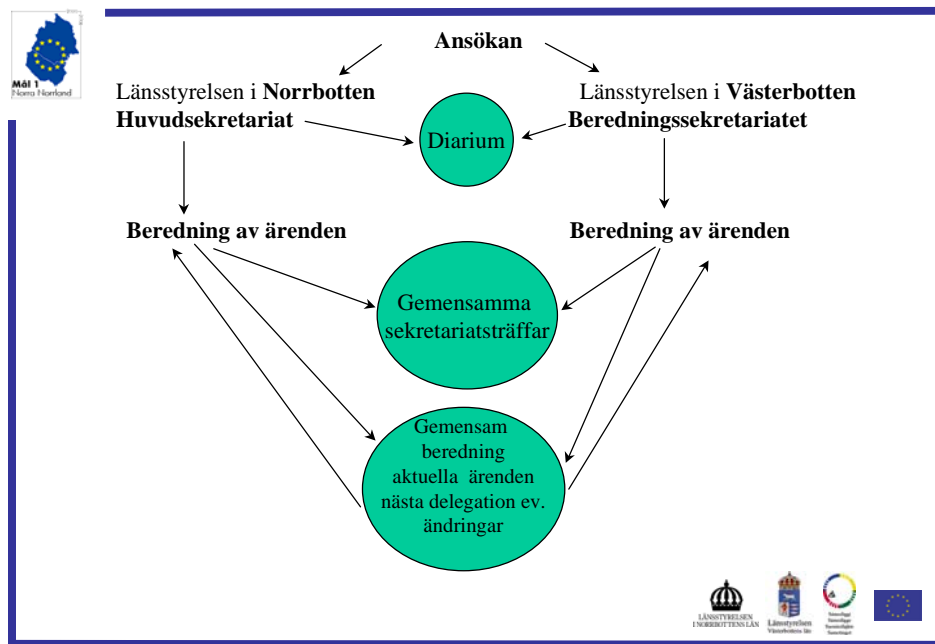
Övervakningskommitténs möten under 2008

Det hölls inte några fysiska möten för Övervakningskommittén under 2008.

4.2 Förvaltningsmyndighetens arbete

Rutiner för beredningsprocessen mellan beredningssekretariatet i Västerbotten och huvudsekretariatet i Norrbotten utarbetades under de första månaderna under 2000 av arbetsgrupper vid sekretariaten. Grupperna har träffats för att diskutera beredning, rutiner och informationsfrågor. Ansökningar har löpande beretts i de båda länen och gemensamma sekretariatsträffar har hållits regelbundet där viktiga principiella frågor i handläggningen har diskuterats. En mindre grupp bestående av ansvariga tjänstemän vid

de båda sekretariaten har haft beredningsmöten. Vid mötena har en genomgång skett av de ärenden som är aktuella för beslut vid nästa delegationsmöte. Huvudsekretariatet har ansvarat för distribution av underlag till strukturfondsdelegationen.

JH, Länstyrelsen i Norrbottens län, januari 2001

Dessutom har all personal från beredningssekretariatet i Umeå och huvudsekretariatet i Luleå träffats två ggr/år i syfte att säkerställa kvalitén i arbetet.

För att bättre följa genomförandet av arbetet inom de samiska åtgärderna har representanter från förvaltningsmyndigheten och sametinget träffats 2ggr/år.

Till detta tillkommer registreringen i STINS, som skett på respektive länsstyrelse, samt Sametinget. På respektive länsstyrelse har registrering skett i handläggarsstödet DIVA, för åtgärd 3.1, Kompetensutveckling för anställda.

Förvaltningsmyndigheten har representerats på de olika Erfarenhetsmöten som samordnats av Nutek, 2-3 ggr/år mellan de olika målområdena i Sverige.

Sekretariatet har under programperioden deltagit i IQ-net, som är ett nätverkssamarbete mellan Mål 1 och Mål 2 områdena. Nätverkssamarbetet startade 1996 och sköts av European Policies Research Centre vid University of Strathclyde i Glasgow. Målet med nätverket är att stärka kvaliteten i programmen genom utbyte av erfarenheter. Man har inom nätverket utbytt erfarenheter om programutveckling, genomförande och utvärdering, samlat ihop idéer från hela EU samt delat med sig information om goda projekt.

Nätverket har träffats regelbundet. Resultatet av arbetet i nätverket har spritts genom nyhetsbrevet IQ-Net Bulletin och via hemsida. Där har aktuell information tillhandahållits för huvudsekreterare, handläggare, partners, politiker, forskare m.fl. vad gäller internationella erfarenheter från genomförande av EUs strukturpolitik i områden som genomgår ekonomisk- och industriell förändring. Hemsidan har också en särskild

”partner gateway” där bl a handlingar från konferenserna finns samt en kontaktsida för medlemmarna.

Under programperioden har förvaltningsmyndigheten deltagit i olika arbetsgrupper kopplade till halvtidsöversynen och avslutsarbetet. Förvaltningsmyndigheten har även deltagit i olika seminarier och konferenser med koppling till programarbetet.

Under våren 2002 inrättades en särskild funktion, Områdesansvarig för strukturstödsfrågor inom Marknads- och strukturavdelningen, Fiskeriverket. Områdesansvarig har ansvarat för beslut om utbetalning av strukturstöd. Avdelningschefen för Marknads- och strukturavdelningen har ansvarat för fortsatt beslut om lämnande av strukturstöd. Införandet av den nya funktionen syftade till att förbättra avgränsningen mellan den förvaltande och utbetalande myndigheten inom Fiskeriverket.

Personal från Mål 1 NN har under 2002 genomfört två studiebesök till andra Mål 1 områden i Europa, i syfte att utbyta erfarenheter mellan programmen. I maj besökte en grupp Objective 1 West Wales & the Valleys och i augusti Objective 1 Burgenland i Österrike.

Den 2-3 juni 2003 besökte Mr José Palma-Andres, DG Regio, regionen. Mr José Palma-Andres fick besöka flera av de strategiska satsningar som görs i regionen. En av de stora infrastruktursatsningar som genomförs i programmet är investeringar i bredbandsutbyggnaden i båda länen. Den 30 september 2005 invigdes regionnätet i Norrbotten. Mr José Palma-Andrés, DG Regio, var särskilt inbjuden invigningstalare. På kvällen den 29 september träffade personal från förvaltningsmyndigheten tillsammans med ledamöter från Strukturfondsdelegationen Mr Palma-Andrés för ett kort informellt möte. Där lämnade bl. a. förvaltningsmyndigheten en lägesrapport från programmet.

Den 7-8 september 2006 besökte kommissionär Danuta Hübner regionen Norra Norrland. Vid besöket presenterades ett flertal olika projekt i hela regionen. Förvaltningsmyndigheten deltog i planeringen och genomförandet av besöket tillsammans med representanter från landstingen i Västerbottens och Norrbottens län.

Under 2008 har inga beslut om stöd fattats varvid arbetet mest har inriktats på avslutsarbetet inför programavslutet. För att säkra avslutet av Mål 1 NN har Länsstyrelsen särskilt avsatt resurser för avslutsarbetet.

4.3 Utbetalande myndighetens arbete

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Utbetalningarna av EU-medel har under programperioden uppgått till 3,58 mdkr. Utbetalningarna där Länsstyrelsen i Norrbotten är utbetalande myndighet har genomförts utan större problem.

För att påskynda rekvisitionsprocessen upprättade förvaltningsmyndigheten 2001 ett kontroll- och påminnesystem som granskade att rekvisitionerna kom in i tid. Detta

gav ett mycket bra resultat och rekvisitionstakten har varit tillfredsställande och de fastlagda utbetalningsprognoserna har hållits.

Efter varje sammanträde med Strukturfondsdelegationen har utbildningar arrangerats i projektredovisning/rekvisitionshantering för nya projektägare. Detta har medfört en förbättrad kvalitet i samband med rekvisitioner.

Dessutom har kontinuerlig uppdatering av information på webben gjorts om rekvirering av medel.

Utbetalande myndigheten har representerats på de olika Erfarenhetsmöten som samordnats av Nutek, 2-3 ggr/år mellan de olika målområden i Sverige.

Rekvisition av medel för jordbruksfonden från KOM har gjorts löpande och OLAF-rapporteringar har gjorts varje kvartal.

Jordbruksverket

I egenskap av utbetalande myndighet redovisar Jordbruksverket till förvaltningsmyndigheten en sammanställning över utbetalningar från jordbruksfondens utvecklingssektion (åtgärd 4.1-4.4) inklusive nationell medfinansiering till stödmottagare per åtgärd och per år fr.o.m. programstarten och totalt. Jordbruksverket redovisar även en sammanställning över utbetalningar från EU-kommissionen och datum för mottagande. Vidare redovisar Jordbruksverket rapporter med detaljerad information per utbetalning för perioden 2000-2008.

Fiskeriverket

I egenskap av utbetalande myndighet redovisar verket till förvaltningsmyndigheten en sammanställning över utbetalningar från Fonden för fiskets utveckling per insatsområde och åtgärd, per år och totalt. Vidare redovisas till förvaltningsmyndigheten en sammanställning över utbetalningar från EU-kommissionen.

4.4 Strukturfondsdelegationens arbete

I syfte om att pröva frågor om EG stöd inom fastställt programdokument så har det inrättats en strukturfondsdelegation vid länsstyrelsen i Norrbottens län som tillika är förvaltningsmyndighet. Regeringen utsåg strukturfondsdelegationen den 24 februari 2000. Strukturfondsdelegationen har bestått av 11 ledamöter med ersättare, varav ordförande har varit från länsstyrelsen i Norrbottens län. Delegationen har haft följande sammansättning:

- Länsstyrelsen, Norrbotten
- Länsstyrelsen, Västerbotten
- Länsarbetsnämnden Norrbotten/ Länsarbetsnämnden Västerbotten
- Västerbottens läns landsting
- Norrbottens läns landsting

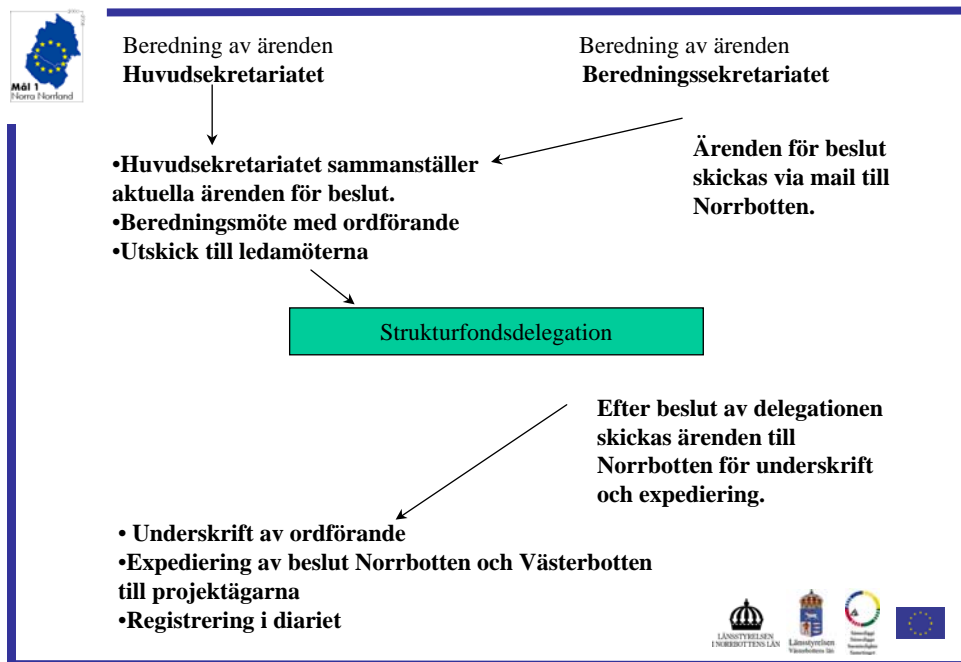
Tre kommuner från båda län har varit representerade i delegationen över tiden:

- Skellefteå kommun
- Storumans kommun
- Vindelns kommun
- Kiruna kommun
- Haparanda kommun
- Luleå kommun
- Bodens kommun
- Gällivare kommun

Strukturfondsdelegationen har biträtts av huvudsekretariatet samt ansvarig tjänsteman vid beredningssekretariatet i Västerbotten. Vid sammanträdena har också särskilt inbjudna personer, såsom experter, projektägare eller andra kunnat delta efter överenskommelse med ordförande.

Ledamöterna i Strukturfondsdelegationen har varit mycket intresserade och aktiva i att följa beredningsarbetet med de inkomna ansökningarna samt att följa upp hur programarbetet löpt.

Flödet med beredning av ansökningar och beslut kan beskrivas enligt följande bild.

Strukturfondsdelegationens arbete under 2000

Under 2000 hölls sju möten, varav ett var ett tvådagarsmöte med strukturfondsdelegationen. Det första mötet hölls den 22 mars i Umeå. Detta var ett utbildningstillfälle för ledamöterna om programmet, förordningar mm samt en redovisning av det aktuella förhandlingsläget med kommissionen. Därefter följde fyra möten, 28 april, 18 maj, 26 maj, och 30 augusti med program- och prioriteringsdiskussioner samt en del principiella beslut, exempelvis hantering av ramprogram, retroaktivitet samt beslut om de regionala planerna för växtkraftprogrammet.

Det första beslutsmötet för prioritering av ansökningar hölls den 31 augusti i Medlefors. Under året hölls ytterligare två prioriteringsmöten, den 13 oktober i Vindeln och den 15 december i Kiruna. Totalt fattades 138 beslut om stöd varav 112 bifall och 26 avslag under 2000.

Strukturfondsdelegationen var mycket engagerade och aktiva i arbetet under året.

Strukturfondsdelegationens arbete under 2001

Under 2001 hölls sex beslutsmöten med strukturfondsdelegationen och 255 beslut om stöd fattades varav 199 bifall och 56 avslag.

Vid mötet den 28 februari redovisades budgetläget och vid mötet den 11 april diskuterades möjligheterna att för Mål 1 områdena att delta i EU-programmet Innovativa åtgärder.

I junimötet beslutades att indikatorerna ska följas upp vid nästa möte samt att sekretariatet ska se över hur rekvisitionsprocessen kan snabbas upp, då det fortfarande saknades rekvisitioner från projekt som haft kostnader under 2000. Ett sista stoppdatum för ansökningar för de som önskar EU-stöd från och med 2003 sattes till den 31 mars 2002. Frågor till debatt i samband med EU:s andra sammanhållningsrapport diskuterades också vid mötet.

Vid mötet i september redogjordes för de insatser som gjorts för att snabba upp granskningsprocessen, samt en redovisning av indikatorerna hittills i programmet.

I oktober och december hölls ytterligare två prioriteringsmöten.

Strukturfondsdelegationens arbete under 2002

Under 2002 har totalt sju beslutsmöten genomförts och 281 beslut om stöd har fattats varav 232 bifall och 49 avslag.

Vid Strukturfondsdelegationens sammanträde den 24 april redovisades de totala anspråken, i samband med stoppdatumet 31 mars, i förhållande till nya respektive fortsättningsprojekt per åtgärd. Diskussion fördes angående strategier och prioriteringar. Sammanträdet den 24 april ägde rum i Bryssel och den 25 april deltog ledamöterna på ett seminarium "Structural Funds as a Tool for Tackling Depopulation" som ägde rum på EU-parlamentet.

Vid sammanträdet i juni presenterades en samlad redovisning av berednings- och prioriteringsarbetet, dels en indelning i kategorier och dels en första grov prioritering bland ärenden åtgärdsvis.

Vid sammanträdet i augusti presenterades resultatet av den externa utvärderingen av 52 pågående projekt, samt en sammanställning av 36 interna uppföljningar. Allt i syfte att ge Strukturfondsdelegationen ett bra underlag för prioriteringar och bedömningar till de kommande beslutsmötena.

Beslutsnivån under året har varit hög trots att besluten på de anspråk som inkom i samband med stoppdatum den 31 mars inte togs förrän vid sammanträdena i oktober, november och december.

I samband med Strukturfondsdelegationens sammanträden under året har ett antal projektbesök genomförts.

Strukturfondsdelegationens arbete under 2003

Under 2003 har totalt sju beslutsmöten genomförts och 125 beslut om stöd har fattats, varav 96 bifall och 29 avslag.

Under våren 2003 tog Strukturfondsdelegationen ett beslut till inriktning för fortsatt hantering av nya ansökningar och beslutade om ett nytt stoppdatum 2003-09-15.

Regeringen beslutade 2003-06-26 om förordnande och entledigande av ledamöter och ersättare till Strukturfondsdelegationen för Mål 1 NN inför fortsättningen av

programperioden. Dessutom tillträdde en ny landshövding i Norrbotten, tillika ordföranden i Strukturfondsdelegationen, under juni 2003.

En utbildningsdag för nya och gamla ledamöter genomfördes den 4 september 2003, som innehöll information om programmet. Till utbildningsdagen presenterades en rapport för de åtgärder som Strukturfondsdelegationen tar beslut om. Rapporten visade hur mycket som satsats i programmet på ett antal verksamhetsområden som på olika sätt är särskilt framträdande eller viktiga för regionen. Av rapporten framgår också hur beviljade medel har fördelat sig på olika typer av projekt såsom företagsutveckling, bredband, kulturarv etc.

Vid sammanträdet den 17 september visades en sammanställning över de ca 100 nya inkomna projektansökningar till stoppdatumet den 15 september 2003.

Strukturfondsdelegationens arbete under 2004

Under 2004 har totalt sex beslutsmöten genomförts och 79 beslut om stöd har fattats, varav 74 bifall och 5 avslag.

Under 2004 utökades budgeten i programmet med en tilldelning från resultatreserven med 141,5 mkr, vilket inneburit att Strukturfondsdelegationen har kunnat ta nya beslut. Fokus under året har varit att prioritera projekt där företag är aktivt deltagare, länsöverskridande samt harmoniserar med tillväxtprogrammen.

Två av beslutsmöten har varit förlagd i anslutning till EU-mässorna 4 mars i Kiruna som hade temat ”Upplevelseindustrin” och 22 april i Skellefteå under temat ”Näringslivsutveckling”. I samband med mässorna har ledamöterna aktivt deltagit och fått information från projekten.

Vid sammanträdet den 22 januari 2004 deltog Jon Hogdal och Jan Hedman från IM Gruppen och lämnade en redovisning över halvtidsutvärderingsrapporterna.

Vid sammanträdet den 22 april deltog Olle Lundgren och Sofia Johansson från Näringsdepartementet för att redogöra för valutakursfrågan samt den svenska inställningen till den framtida sammanhållningspolitiken. Sammanträdet avslutades med en föredragning från John Knutsen, Nordregio. Han redovisade kring de olika modellerna, avseende regional utveckling, inom de nordiska länderna och vad vi kan lära av varandra.

I anslutning till sammanträdet den 22 september gjordes föredragningar från Lars-Erik Wikström, AB Trätek, projektet ”Etablering av ett svenskt certifieringskontor och provningsresurs för byggprodukter på den japanska marknaden”. Stefan Sahlsten, företagskuvösen ”Entreprenören”, deltog och informerade kring ett teknikutvecklingsprojekt inom kirurgin som han har fått ”Skaparpriset” för i Västerbotten. Avslutningsvis demonstrerades en ultraljudsrobot som utvecklats av Mobile Robotics i nära samarbete med projektet ”HeartNet”.

Länsstyrelsen i Norrbotten och Länsstyrelsen i Västerbotten har på uppdrag av Strukturfondsdelegationen genomfört en särskild behovsanalys av riskkapital i regionen. Syftet med behovsanalysen var att ta reda på olika finansieringsbehov från näringslivet i

regionen Mål 1 NN. Slutsatsen av undersökningen visar att betydelsen av riskkapital för företagen i Norrbotten och Västerbottens län är relativt sett liten, både om man tittar bakåt på den faktiska användningen av externt kapital och framåt hur företagen vill finansiera sina satsningar. Undersökningen redovisades för Strukturfondsdelegationen den 22 september.

I direkt anslutning till sammanträdet den 24 november genomfördes ett resultatseminarium för projektet Vital, som är ett gemensamt projekt för Luleå Tekniska Universitet (CDT), Umeå universitet och Interaktiva institutet.

Strukturfondsdelegationens arbete under 2005

Under 2005 har totalt 4 beslutsmöten genomförts och 80 beslut om stöd har fattats, varav 65 bifall och 15 avslag.

Under 2005 utökades budgeten i programmet p.g.a. en omräkning av budgeten från en kurs på 8,50 SEK till 9,00 SEK. Totalt gav valutakursförändringen en utökning av budgeten med ca 204 miljoner kronor.

Sammanträdet den 16 februari 2005 ägde rum på Musikhögskolan i Piteå, och där fick ledamöterna en redovisning av resultat och effekter från de satsningar som gjorts på Musikhögskolan, men även projektet ”Acusticum” och ”Interaktiva Institutet”.

Nästa sammanträde ägde rum i Haparanda den 18 maj 2005. Vid sammanträdet togs beslut att utlysa ett stoppdatum till den 1 oktober 2005 för nya projektanspråk. I direkt anslutning till sammanträdet genomfördes ett utbyte med Finska Mål 1 Norra Lapland. En presentation och lägesbeskrivning av de båda programmen, men även besök på konkreta projekt genomfördes under dagen.

Strukturfondsdelegationen har tagit ett beslut att fr.o.m. hösten 2005 skall alla sammanträden hållas på ett projekt och i anslutning till sammanträdena skall en projektredovisning göras. Till projektpresentationen inbjuds press och media in. Allt i syfte att visa på resultat och effekter som programmet skapar.

Sammanträdet den 12 oktober hölls i Burträsk på Ostens Hus. Vid sammanträdet redovisades bl.a. inkomna anspråk i samband med stoppdatum 1 oktober 2005. Till stoppdatumet har anspråk på drygt 330 miljoner kronor inkommit, vilket var fem gånger mer än återstående medel.

I anslutning till sammanträdet redovisades hur mycket EU medel som kommit Burträsk till del under programperioden, nämligen drygt 21 miljoner kronor. En presentation genomfördes också av företags- och utvecklingsinsatser som t.ex. Lappvattnets Snickeri AB, men även en redogörelse av utvecklingsarbetet kring Ostens rike i Västerbottens län.

Det sista sammanträdet för året hölls den 7 december 2005 på Luleå Tekniska Universitet. I anslutning till sammanträdet genomfördes en information vad strukturfondsmedel från Mål 1 NN har betytt för Luleå Tekniska Universitet.

Strukturfondsdelegationens arbete under 2006

Under 2006 har totalt 4 beslutsmöten genomförts och 191 beslut om stöd har fattats, 161 bifall och 30 avslag.

Det första sammanträdet under året var den 15 februari 2006 och ägde rum i Lycksele. I direkt anslutning till sammanträdet deltog representanter för media för en pressinformation om EU-satsningarna i Lycksele, satsningarna på gruvnäringen och de aktuella besluten om EU-satsningarna i regionen. Därefter deltog ledamöterna från Strukturfondsdelegationen i ett seminarium kring basindustrin som drivkraft för tillväxten. Seminariet arrangerades av Georange, som vill visa på Sveriges unika möjligheter att skapa långsiktig hållbar tillväxt genom utvecklingen av våra malm- och mineraltillgångar.

Nästa sammanträde ägde rum den 3 maj i Kalix. I anslutning till sammanträdet genomfördes en pressinformation. Vid informationen redovisades de beslut som togs vid sammanträdet samt hur mycket medel som satsats i Kalix. Totalt har mer än 116 miljoner kronor i EU-medel beviljats till utvecklingsprojekt i Kalix kommun. Det har fördelats med 67,5 mkr till det privata näringslivet och 48,5 mkr till den offentliga sektorn. Vid pressinformationen deltog företagare och projektägare från den offentliga sektorn.

Efter pressinformationen genomfördes ett arbetsseminarium mellan ledamöterna från Strukturfondsdelegationen samt parterna från de regionala partnerskapen i Västerbottens län och Norrbottens län för Mål 3 i Mål 1. Under arbetsseminariet diskuterades organisationen, rollerna i partnerskapen/strukturfondsdelegationen och erfarenheterna från att ha ett integrerat Mål 3 program i ett Mål 1 program, samt resultaten från programmet.

Det konstaterades att EU-medlen har haft en mycket stor betydelse för regionens utveckling. Man diskuterade vad som är bra resultat, räcker det med att man har uppnått tillräckligt antal nya arbetstillfällen etc. Många projekt står inte på egna ben efter 3 år utan behöver ytterligare tid på sig för att klara det. De var eniga om att den organisation som vi har haft under denna programperiod bör behållas. Det samarbete som har uppnåtts mellan Norrbottens län och Västerbottens län har fungerat bra och ledamöterna vill gärna ha samma regionindelning i de kommande strukturfondsprogrammen. I den kommande programperioden vill man att Växtkraftprogrammet skall ha samma organisation som övriga Sverige. Ledamöterna är också överens om att fortsätta arbeta i partnerskap.

Det tredje sammanträdet ägde rum den 4 oktober i Bryssel. I anslutning till sammanträdet deltog ledamöterna på projekt och regionutställningen i Bryssel den 4-5 oktober. Läs mer om projekt och regionutställningen i Bryssel under avsnitt 5.4 Informationsinsatser.

Det fjärde sammanträdet ägde rum den 6 december 2006 i Skellefteå. I anslutning till sammanträdet genomfördes en pressinformation om satsningar på skog och trä som är genomförda inom programmet. Området skog och trä har under programperioden beviljats totalt 139,3 miljoner kr i EU-medel från Mål 1 NN. Antal projekt som fått stöd

uppgår till 28 st. Sammanlagt har 189 företag beviljats regionalt investeringsstöd eller regionalt bidrag till företagsutveckling. Stöden har finansierats av Mål 1 NN och länsstyrelserna. Företagen har under programperioden beviljats totalt 132,3 miljoner kronor varav ca 40 miljoner kommer från Mål 1 NN.

Strukturfondsdelegationens arbete under 2007

Under 2007 har totalt 3 beslutsmöten genomförts och 74 beslut om stöd har fattats, 71 bifall och 3 avslag.

Det första sammanträdet under året var den 22 februari 2007 och ägde rum i Luleå. I direkt anslutning till sammanträdet deltog representanter för media för en pressinformation om EU-satsningar inom kreativa näringar i regionen. Därefter fick ledamöterna från Strukturfondsdelegationen i en presentation av ett av projekten, "Öppen scen".

Nästa sammanträde ägde rum den 16 maj i Jävre, på länsgränsen mellan Norrbotten och Västerbotten på Jävre turiststation. Mötet var symboliskt. Strukturfondsdelegationen ville avsluta programarbetet med ett möte på länsgränsen för att visa på föreningen mellan länen som skett under programperioden genom arbetet med Mål 1 NN. Den byggnad som mötet hölls i är tillika ett av EU-projekten. Detta var det officiella avslutsmötet för beslutsfattande och till detta möte hade en sammanfattning och resultat av programmet tom 2006 tagits fram. I anslutning till sammanträdet genomfördes en pressinformation där både TV, radio och press var representerade. Vid informationen redovisades de beslut som togs vid sammanträdet samt hittills uppnådda resultat i Mål 1 programmet. I samband med mötet så presenterade två projekt, "Guldriket" från Västerbotten och ett Växtkraftprojekt från Arvidsjaur "Etik i praktiken".

Vid mötet beslutades också att projektet "Embedded Internet System", Luleå Tekniska Universitet, ska nomineras till Regio Stars, en nominering av bästa projekt inom regionala fonden under programperioden 2000 -2006. Projektet gick till final, vilket vi är stolta över.

De tredje och historiskt sista mötet för Mål 1 NN hölls den 7 december i Skellefteå. Det var det fyrtiosjunde mötet i ordningen och ordförande kunde konstatera att det var ett mindre kostsamt möte då endast ett beslut om avslag fattades. Vid mötet redovisades resultaten som hittills uppnåtts i programmet t o m november 2007. En erfarenhetsdiskussion över vad som kan vara bra erfarenheter att ta med sig till kommande programperiod genomfördes.

Det konstaterades att EU-medlen har haft en mycket stor betydelse för regionens utveckling. Alla ledamöter var eniga om att det är viktigt att kunna sprida den erfarenhet och de resultat som uppnåtts i programmet. Ledamöterna var också eniga om det samarbete som har uppnåtts mellan Norrbottens län och Västerbottens län har fungerat bra och ledamöterna ansåg att detta var en bra inledning även för de kommande strukturfondsprogrammen. Ordförande avslutade med att tacka alla för ett förtjänstfullt arbete.

Sametingets beslutgrupp

Sametinget har ansvarat för genomförandet av det samiska insatsområdet enligt förordning (1999:1424) om förvaltning av EG:s strukturfonder §6. Enligt denna förordning prövar Sametinget frågor om stöd för samerna inom Mål 1 samiskt insatsområde. En samisk beslutsgrupp har prövat ärenden om stöd för samiska projekt. Den samiska beslutsgruppen blev vald av Sametingets högsta politiska organ plenum och har bestått av fem representanter från olika politiska partier med personliga ersättare. Sametingets beslutsgrupp har haft följande sammansättning:

- Partiet Skogssamerna, ordförande
- Partiet Samelandspartiet, två ledamöter
- Partiet Jakt- och fiskesamerna, en ledamot
- Partiet Samerna, en ledamot

Den samiska beslutsgruppen har biträts av ett sekretariat med två anställda placerade vid Sametingets kansli i Kiruna.

Den samiska beslutsgruppens arbete under år 2000-2001

Under år 2001 hölls sex beslutsmöten med beslutsgruppen och 19 beslut om stöd fattades varav 17 bifall och 2 avslag.

Den samiska beslutsgruppens arbete under år 2002

Under år 2002 hölls tre beslutsmöten med beslutsgruppen och 17 beslut om stöd fattades varav 7 bifall och 10 avslag.

Den samiska beslutsgruppens arbete under år 2003

Under år 2003 hölls fem beslutsmöten med beslutsgruppen och 13 beslut om stöd fattades varav 9 bifall och 5 avslag.

Den samiska beslutsgruppens arbete under år 2004

Under år 2004 hölls tre beslutsmöten med beslutsgruppen och 28 beslut om stöd fattades varav 9 bifall och 19 avslag.

Den samiska beslutsgruppens arbete under år 2005

Under år 2005 hölls fem beslutsmöten med beslutsgruppen och 15 beslut om stöd fattades varav 9 bifall och 6 avslag.

Den samiska beslutsgruppens arbete under år 2006

Under år 2006 hölls sex beslutsmöten med beslutsgruppen och 33 beslut om stöd fattades varav 20 bifall och 13 avslag.

Den samiska beslutsgruppens arbete under år 2007

Under år 2007 hölls ett beslutsmöte med beslutsgruppen och 13 beslut om stöd fattades varav ett bifall och 12 avslag.

Den samiska beslutsgruppens arbete under år 2008

Under 2008 har inga beslutsmöten hållits.

4.5 Årliga mötet mellan Europeiska Kommissionen och förvaltningsmyndigheten

Varje år har Europeiska Kommissionen och förvaltningsmyndigheten i enlighet med kraven i strukturfondsförordningen (EG) nr 1260/1999 artikel 34 ett möte. Syftet med det årliga mötet är att analysera resultatet av det föregående årets genomförande av Strukturfondsprogrammen och att utbyta åsikter och information.

Kommissionen har konstaterat att årsrapporterna under programperioden rent generellt hållit en tillfredsställande kvalitet. Önskemål om mer analys och reflektioner och bättre redovisning av horisontella mål fanns under första halvan av perioden vilket har åtgärdats. Kommissionen har även önskat att de förändringar som skett i programmet kopplat till SPD och Programkomplementet tydligare beskrivs med klara hänvisningar till exempelvis datum för beslut vilket sedan har beaktats i påföljande årsrapporter. Årsrapporten för 2007 har godkänts med två synpunkter inför årsrapporten 2008 att den faktiska nivån på 5 % kontrollerna beskrivs samt ett önskemål om att hänvisning till de integrerade riktlinjerna för tillväxt och sysselsättning i beskrivningen av åtgärderna inom insatsområde 3. Detta har beaktats.

4.6 Användningen av tekniskt stöd och resultatet av detta

Förvaltningsmyndigheten och beredningssekretariatet

Under Övervakningskommitténs andra möte år 2000 fattades beslut om de budgetar som förvaltningsmyndigheten, beredningssekretariatet, Sametinget, Jordbruksverket och Fiskeriverket samt Övervakningskommitténs sekretariat inkommit med för åren 2000-2003. För att tydliggöra skillnaden mellan tekniskt stöd som går till administration respektive information och datasystem m.m. beslutades på EU-kommissionens inrådan att TA-åtgärden i programmet skall delas upp i två åtgärder. De beslut som fattades avseende fördelning av TA-stöd innebar att TA-budgetens ram avseende administration skall motsvara maxgränsen i EU-kommissionens förordning (EG) nr 1685/2000 (senare ändrad genom EU-kommissionens förordning (EG) nr 1145/2003). Under Övervakningskommitténs första möte år 2003 fattades beslut om fördelning av TA-budget för åren 2004-2009. Notifiering till EU-kommissionen avseende fördelning av TA-medel gjordes, tillsammans med övriga förändringar av programmet, i samband med halvtidsöversynen under våren 2004.

Förvaltningsmyndigheten har vid huvudsekretariatet och beredningssekretariatet under programperioden nyttjat TA-stöd för administration, förvaltning och genomförande av programmet. Vid förvaltningsmyndigheten har TA-stöd även finansierat verksamhet inom finansiell kontroll som genomförts enligt plan. Ur den andra delen av TA-ramen som avser information m.m. har beviljats stöd till utgifter för undersökningar, seminarier, utställningar, informationsåtgärder, köp och installation av datasystem etc.

Övervakningskommitténs sekretariat

Övervakningskommitténs sekretariat har under programperioden nyttjat TA-medel för administration och informationsinsatser.

Sametingets beredningssekretariat

Sametinget har under programperioden nyttjat TA-medel för administration och informationsinsatser.

Fiskeriverket

Fiskeriverket har nyttjat TA-medel för administration och informationsinsatser. Stödet har använts till resekostnader i samband med Övervakningskommitténs möten, administrativa kostnader i samband med hantering av stillaliggandeersättningen. Medel har också utgått till ett administrationsbidrag för hantering av lämnade stöd inom åtgärden Tillfälligt upphörande av verksamheten avseende ersättning för inkomstbortfall på grund av förbud mot laxfiske under 2002.

Jordbruksverket

Jordbruksverket har under programperioden nyttjat TA-medel för administrationskostnader. Huvudsakligen har TA-medlen använts till rese- och logikostnader som uppkommit i samband med Övervakningskommitténs sammanträden och revisionsbesök inom målområdet. Jordbruksverket har inte rekvirerat några TA-medel för informationsåtgärder.

Total fördelning av TA-medel (EU:s andel i euro), kust/inland se bilaga 1.

Utbetalda TA-medel t o m år 2008 i förhållande till total TA-budget		
	Administrations- kostnader(%)	Informations- åtgärder (%)
Huvudsekretariat, Länsstyrelsen i Norrbottens län	100	70
Beredningssekretariat, Länsstyrelsen i Västerbottens län	100	41
Övervakningskommitténs sekretariat, Nutek	55	57
Sametingets beredningssekretariat	100	5
Jordbruksverket	39	0

4.7 Sammanfattning av alla problem av betydelse som har uppstått vid förvaltningen av stödformen och de eventuella åtgärder som vidtagits

Inga större problem av betydelse har uppstått under programgenomförandet. De problem som uppstått under programperioden beskrivs enligt nedan.

Fiskefonden

Förvaltningsmyndigheten var redan i samband med förhandlingarna om Mål 1 programmet oroade över fiskefondsåtgärderna. Förvaltningsmyndigheten var tveksam till behovet och efterfrågan av insatserna. Åtgärderna blev splittrade i alltför många och små åtgärder. Fiskeflottan i regionen är mycket svag och det är kanske inte önskvärt att den reduceras ytterligare. Mot den bakgrunden var det inte heller konstigt att förbrukningen inom skrotningsåtgärden var låg.

I juni 2002 ägde ett sammanträde rum mellan förvaltningsmyndigheten, Fiskeriverket och Generaldirektoratet för Fisket för att diskutera det framtida genomförandet av fiskeåtgärderna. Frågan har även diskuterats vid övervakningskommitténs möten. Det nationella stödsystemet för fiske godkändes 2002, vilket innebär att n+2 regeln inte var aktuell under 2002. För att underlätta och effektivisera medelsanvändningen av åtgärd 4.8 beslutade Övervakningskommittén den 6 november 2002 om en ändring av programkomplementet.

Under 2002 deltog förvaltningsmyndigheten med en representant i en grupp som var tillsatt på nationell nivå rörande förenklingar inom strukturfondssystemet.

Halvtidsutvärderingen av programperioden för Fonden för fiskets utveckling för Mål 1-området visar att både beslutsnivån och utbetalningstakten av beslutade medel var låg. Problemet uppmärksammades tidigare och en del åtgärder vidtogs bl.a. information till målgrupper, översyn av utbetalnings/granskningsrutiner och förbättring av kommunikation mellan Fiskeriverket och sekretariaten så att fler projekt kunde identifieras för finansiering i fiskefonden. Övervakningskommittéerna för såväl södra som Norra Mål 1 programmet tog under 2002 beslut som möjliggjorde ett mer flexibelt nyttjande av budgeten för åtgärden som avsatts för utveckling av fiskerinäringen. Tyvärr var åtgärderna inte tillräckliga. Ett av de problemområden som identifierades var att det tycktes råda en brist på flexibilitet i hur fondmedlen användes och att detta fick till följd att åtgärder som skulle gynna fiskerinäringen inte kom till stånd. Förvaltningsmyndigheten för Mål 1 Norra framförde förslag på insatser som skulle öka efterfrågan på fiskefondsmedel och samtidigt gynna såväl fiskerinäringen som målet om ett hållbart nyttjande av naturresursen.

De insatser som förvaltningsmyndigheterna föreslog ligger väl i linje med såväl nationella målen som internationella strävanden och EU:s politik vad gäller Östersjöns vildlax. Den traditionella fiskerinäringen i Mål 1 Norra Norrland är svag. Stöd för att bibehålla och utveckla den existerande fiskerinäringen näringen bedömdes kunna ske inom ramen för tillgängliga fiskefondsmedel.

Regeringskansliet har 2003-12-15 skickat en förfrågan till EU-kommissionen, GD för fiske, om ett klarläggande från EU-kommissionen om fonden för fiskets utveckling kan finansiera vissa insatser. För Mål 1 Norra Norrland avser det följande åtgärder: Inlösen av fiskerätter, insatser för uppbyggnad och utveckling av fisketillsyn samt återintroduktion och stödutsättning av lax och havsöring.

Beslut togs 2004 om överföring av 7 mkr från Fonden för fiskets utveckling (inlandet) till Regionala fonden åtgärd 5.1 Natur- och kulturmiljö(inlandet).

Förvaltningsmyndigheten har sedan halvtidsöversynen av programmet haft kontinuerliga genomgångar med Fiskeriverket i Göteborg, tillika utbetalande myndighet för fonden för fiskets utveckling, för att följa utbetalningstakten. Trots det klarade programmet inte N+2 regeln 2004. Återtaget i fiskefonden blev för 2004 300 000€

Under 2005 och 2006 har förvaltningsmyndigheten noga följt utbetalningstakten genom Fiskeriverket. Detta arbete har visat sig effektivt då det inte blev något återtag i fiskefonden för Mål 1 NN.

Beslutstopp med anledning av Fiskeriverkets bemyndigandenivå infördes under första hälften av 2006, vilket helt begränsade möjligheten att fatta beslut om beviljande av stöd från Fonden för fiskets utveckling. Under återstående delen av året och början av 2007 gjordes en återhämtning vad gäller de inneliggande ansökningarna.

Under 2008 stoppade EU-kommissionen utbetalningarna inom fiskefonden. Anledningen var den höga felprocenten inom 5 % - kontrollerna. EU-kommissionen upphävde beslutet om strypta betalningar i maj 2009 då det konstaterats att nödvändiga åtgärder vidtagits för att säkra kvaliteten i kontrollsystemet.

Åtgärd 6.1 "Utveckling av rennäringen och samebyarna"

I samband med halvtidsöversynen av programmet lyftes frågan om den låga förbrukningen inom åtgärd 6.1 "Utveckling av rennäringen och samebyarna" upp med representanter från Sametinget. Förvaltningsmyndigheten har föreslagit Sametinget att göra en riktad informationsinsats, samt att aktivt arbeta med att få igång projekt inom åtgärd 6.1. Förvaltningsmyndigheten har lovat att bistå med hjälp i frågan, men att initiativet måste komma från Sametinget. Dessutom har förvaltningsmyndigheten informerat Sametinget att om de har bra projekt inom åtgärden 6.1, där det saknas medfinansiering att kontakta Länsstyrelsen i Norrbotten för att tillsammans försöka lösa medfinansieringsfrågan.

Förvaltningsmyndigheten har haft två möten med Sametinget under 2004 ett i juni och ett i oktober där denna fråga har tagits upp. Dessutom har Internrevisionen i sitt Revisions-PM 2004-06-03 påpekat problematiken inom åtgärden 6.1. Enligt Sametinget beror den låga förbrukningen på att de har svårt med medfinansiering av åtgärden 6.1. De åtgärder som vidtagits är att förvaltningsmyndigheten har träffat Sametinget för att följa genomförandet av programmet. Under 2006 flyttades 112 000 euro inom jordbruksfonden från åtgärd 6.1 "Utveckling av rennäringen och samebyarna" till åtgärd 4.1 "Investeringsstöd". Motivet var att det fanns inneliggande ansökningar från renskötsel företag och sameåtgärder på åtgärd 4.1 i inlandet men inga medel återstod. På så sätt har medlen nyttjats och problematiken inom åtgärden har lösts tillfredställande.

Åtgärd 3.1 Kompetensutveckling för anställda

I samband med kontroller av rekvisitioner för utbetalning till stödmottagare i Norrbottens län inom åtgärd 3.1. "Kompetensutveckling för anställda", upptäcktes under maj 2005 avvikelser avseende redovisad nedlagd tid för analyser. Berörda projekt var kopplade till ett specifikt konsultföretag. Avvikelserna innebar att såväl konsulten som företaget skulle få ut högre belopp än vad de var berättigade till. Förvaltningsmyndigheten stoppade fram till 1/7 2005 såväl utbetalningar som beslut av det aktuella stödet och tillsatte en arbetsgrupp som startade en utredning för att undersöka omfattningen av avvikelserna i projekt som anlitat den specifika konsulten. Totalt kontrollerades 44 projekt. Intervjuer genomfördes med ett urval av anställda inom dessa projekt/företag. Intervjuerna ledde till att 18 projekt/företag anmälades till Ekobrottsmyndigheten för vidare utredning. Av dessa 18 projekt har fyra projektägare dömts av Luleå tingsrätt. Ett projekt har överklagat Kammarrättens beslut. Regeringsrätten har valt att inte pröva ärendet. I övriga projekt har Ekobrottsmyndigheten lagt ner förundersökning eller valt att inte inleda förundersökning, då brott inte har kunnat styrkas. I tio av projekten har förvaltningsmyndigheten ändå återkrävt utbetalt stöd då de redovisade kostnaderna inte kunde anses som stödberättigade. Återkrävt stöd har inbetalats av alla företag förutom från ett företag vilket har gått i konkurs och det företag som enligt ovan har överklagat Kammarrättens beslut.

Utredningen av projekt knutna till den specifika konsulten resulterade i att en större kartläggning genomfördes av alla projekt i Norrbottens län som anlitat extern konsult. I projekten granskades i främst nedlagd tid, antal deltagare, vägledningsmaterial samt uppföljningsrapporter. Kartläggningen kompletterades med en kontroll via telefonintervjuer. Konsulter som haft fler än 40 ärenden valdes ut.

Inga regelrätta fel påträffades i kartläggningen. Tidsangivelserna inom projekten bedömdes rimliga. Majoriteten av projektägarna angav att de var nöjda med konsultens insats. Endast två av projekten angav att de var missnöjda med konsulten.

2006-05-30 beslutade förvaltningsmyndigheten att en liknande kartläggning inom åtgärd 3.1 skulle genomföras i Västerbotten vilket också rekommenderats av både internrevisionen och finansiell kontroll. Enligt beslutet har Länsstyrelsen i Västerbotten genomfört en kartläggning inom åtgärd 3.1 som omfattar 5 %, ca 100 ärenden. Dessa ärenden var de ärenden som fått högst andel EU-stöd beviljat. Arbetet med kartläggningen i Västerbottens län pågick från november 2006 till mars 2007. Kartläggningen som omfattade 100 beslut har inte visat på några felaktigheter i redovisningarna.

Rutinerna vid handläggning och granskning förbättrades som ett resultat av kartläggningarna. Nya gemensamma riktlinjer för ärendegången för projekt inom åtgärden 3.1 bestämde. I en gemensam bedömning mellan kanslierna i Norrbotten och Västerbotten fastställdes att nedlagd tid per anställd bör maximalt ligga på 30 timmar. Om snittiden översteg 30 timmar per person skulle handläggare ta kontakt med minst två anställda för att ställa nödvändiga frågor avseende analysarbetet. En tydlig inledande dialog med alla projektägare blev också ett nytt moment i handläggarrutinen inom åtgärden.

Utöver de nya gemensamt fastställda kontrollerna och rutinerna för handläggning inom åtgärd 3.1, konstaterade förvaltningsmyndigheten att det inte förelåg behov av ytterligare kontroller eller utredningar inom åtgärden.

Internrevisionen konstaterade i sin revisionsrapport för 2006 att förvaltningsmyndigheten styrt upp rutiner både när det gäller handläggning och granskning av rekvisitioner. Förvaltningsmyndigheten noterade också att i samband med att oriktigheterna upptäcktes, och det blev ett medialt intresse för frågan, innebar det även att en del av ärendena/projekten som tidigare beviljats beslut om stöd, men där stöden ännu inte hade utbetalats, inte heller rekvirerade några medel för kostnader i projekten. Resultatet blev att vissa konsulter försvann från marknaden och inkomna ansökningar i många fall drogs tillbaka.

Resultatet av den finansiella kontrollens revision under hösten 2007 av de projekt som föll ut i urvalet i åtgärd 3.1 (5 % - kontrollerna) styrker att tidigare brister har åtgärdats.

IT-systemet LBUS

Vid olika tillfällen har utbildningar genomförts av Jordbruksverket för länsstyrelserna i IT-systemet LBUS. Implementeringen av LBUS var i början av programperioden mer komplicerad än vad som förutsattes. Problemen har i huvudsak bestått i att LBUS inte varit tillräckligt utvecklad när det driftsattes samt att driftsättningen skedde just inför sommarsemestrarna år 2003. De problem som fanns var främst att anpassa beslutsdokument och att tillskapa ytterligare beslutsrapporter som genereras ur systemets databas. Det saknades möjlighet ur systemet att hämta indikatorrapporter. Arbete påbörjades med att konstruera en brygga från LBUS till Nuteks nya datasystem NYPS. Förbättringar av LBUS har skett kontinuerligt under programperioden.

4.8 Finansiell översikt

4.8.1 Sammanställning av beslutade EU-medel per 2008-12-31

Mål 1 Norra Norrland	Budget	Beslutade	Beslutade	Återförda	Återstår att
2000-2006 KUST och INLAND	SEK 9.00	EU-medel per	EU-medel	medel	besluta av
		2008-12-31	i %	2008-12-31	EU-medlen
Fördelning per Insatsområde					
1. Utveckling av infrastrukturen	900 828 000	959 476 486	107%	61 696 431	3 047 945
2. Näringslivsutveckling	1 034 848 053	1 101 928 504	106%	76 103 060	9 022 609
3. Kompetensutveckling	780 761 835	877 166 256	112%	137 916 306	41 511 885
4. Landsbygdsutveckling	466 505 748	528 860 639	113%	75 102 247	12 747 356
5. Natur, kultur och livsmiljö	320 317 587	337 930 393	105%	18 991 077	1 378 271
6. Samiskt program	72 442 683	73 454 749	101%	6 947 349	5 935 283
7. Tekniskt stöd	93 830 715	93 127 930	99%	9 502 409	10 205 194
Summa	3 669 534 621	3 971 944 957	108%	386 258 879	83 848 543

Sammanställning över beslutade medel på finansiär uppdelat per insatsområde och åtgärd per år samt totalt, se bilaga 3.

Finansieringsplan som skall bifogas den årliga lägesrapporten eller slutrapporten, per prioriterat område och åtgärd (enligt tabell 10) bifogas, se bilaga 4.

4.8.2 Sammanställning av utbetalda EU-medel per den 2008-12-31

Mål 1 Norra Norrland	Budget	Utbetalda	Utbetalda	Återstår
2000-2006 KUST och INLAND	SEK 9,00	EU-medel per	EU-medel	att utbetala av
		2008-12-31	i %	fin.plan EU-medel
Fördelning per Insatsområde				
1. Utveckling av infrastrukturen	900 828 000	897 780 055	100%	3 047 945
2. Näringslivsutveckling	1 034 848 053	1 025 825 444	99%	9 022 609
3. Kompetensutveckling	780 761 835	739 249 950	95%	41 511 885
4. Landsbygdsutveckling	466 505 748	453 758 392	97%	12 747 356
5. Natur, kultur och livsmiljö	320 317 587	318 939 316	100%	1 378 271
6. Samiskt program	72 442 683	66 507 400	92%	5 935 283
7. Tekniskt stöd	93 830 715	83 625 521	89%	10 205 194
Summa	3 669 534 621	3 585 686 078	98%	83 848 543

Sammanställning över utbetalningar från strukturfonderna per insatsområde och åtgärd per år och totalt. Se bilaga 3.

4.8.3 Inbetalningar från kommissionen

Svenska kronor

Inbetalningar mål 1 Norra Norrland 2000 - 2006

SEK					
Datum	Regionala fonden ERUF	Sociala fonden ESF	Jordbruksfonden EUGJF	Fiskeriverket FIG	Jordbruksfonden Länsstyrelsen Norrbotten*
	finansiär 40536	finansiär 40535	finansiär 40538		
2000-07-24	72 032 120,65				
2000-10-23				1 755 366,00	
2000-10-26			15 028 190,72		4 703 823,70
2000-11-29				1 810 405,00	
2000-12-06			15 200 520,37		4 757 762,92
2000-12-14	73 957 005,36	26 454 513,96			
2001-01-11		27 567 591,96			
2001-12-18		10 124 799,59			
2001-12-27			25 192 710,74		329 214,44
2001-12-27				106 232,30	

2002-01-11	45 756 064,48				
2002-04-29			17 903 553,51		2 817 292,93
2002-07-08	98 482 525,59				
2002-08-13		43 505 656,13			
2002-08-14	130 531 705,22				
2002-10-04				603 503,20	
2002-10-04				574 058,78	
2002-10-22			14 486 504,92		3 658 848,80
2002-12-12	127 799 860,24				
2002-12-23			15 818 675,60		8 789 580,53
2003-01-13		57 274 673,18			
2003-04-03			26 162 921,07		10 727 453,28
2003-08-04			15 596 416,41		6 513 963,63
2003-10-27	157 067 574,87				
2003-11-10				799 452,93	
2003-11-10				1 115 588,01	
2003-11-10				312 891,43	
2003-12-03	275 848 519,69				
2003-12-03		39 840 311,18			
2003-12-03		80 940 183,55			
2003-12-03			14 014 985,03		6 250 619,01
2004-04-06			24 222 878,74		10 430 246,16
2004-07-20				1 120 435,09	
2004-08-26			19 790 678,63		6 345 083,82
2004-09-13	111 525 918,25				
2004-09-14				2 037 028,95	
2004-12-01	224 820 290,67				
2004-12-07		26 694 519,95			
2004-12-22			13 524 670,40		6 184 011,12
2004-12-27				1 070 160,28	
2004-12-28		55 296 909,13			
2005-02-10				8 488 023,68	
2005-04-11			20 335 730,31		7 446 548,67
2005-05-19				664 276,07	
2005-06-27	97 672 512,97				
2005-07-07			22 850 161,25		9 352 507,96
2005-09-01	140 325 064,38				
2005-10-04		109 963 945,87			
2005-12-05	155 819 808,05				
2005-12-07			19 351 473,12		6 223 501,74
2005-12-14		39 139 044,14			
2005-12-23				989 987,18	
2006-01-20				3 710 037,34	
2006-03-29			19 776 114,48		8 257 034,01

2006-05-04	91023113,83				
2006-06-30				1 310 631,68	
2006-06-30		29 396 507,84			
2006-07-03			29 896 003,84		6 205 375,11
2006-07-06	84 925 844,75				
2006-07-10		24 865 011,30			
2006-11-08			20 175 588,93		6 871 578,27
2006-12-06	119 354 550,86				
2006-12-18		41 206 210,05			
2007-02-07				3 055 309,64	
2007-03-07			28 625 528,87		12 113 281,10
2007-04-03				1 366 650,62	
2007-04-25	52 912 971,98				
2007-04-25		34 683 615,22			
2007-06-26				1 961 640,44	
2007-07-10			23 117 567,72		6 073 445,64
2007-08-17	63 483 847,89				
2007-08-21		33 273 855,91			
2007-10-22				1 410 419,69	
2007-11-07			14 865 681,81		5 768 340,17
2007-12-07				199 254,83	
2007-12-28	124 189 517,93				
2007-12-28		51 517 743,54			
2008-02-15				1 765 736,37	
2008-03-20					7 586 422,10
2008-05-27				92 949,60	
2008-06-30			1		
2008-07-09					4 606 719,52
2008-10-29			591 058,50		
2008-11-14					591 058,50
2008-12-12		49 508 787,68			
Total	2 247 528 817,66	781 253 880,18	416 527 615,98	36 320 039,11	152 603 713,13

* ingår i
Jordbruksfonden
EUGJF

Euro

Inbetalningar mål 1 Norra Norrland 2000 - 2006

EURO	Regionala fonden ERUF	Sociala fonden ESF	Jordbruksfonden EUGJF	Fiskeriverket FIFG	Jordbruksfonden Länsstyrelsen Norrbottn*
	finansiär 40536	finansiär 40535	finansiär 40538		
2000-07-24	8 631 770,00				
2000-10-23				208 320,00	
2000-10-26			1 771 315,00		554 421,60
2000-11-29				208 320,00	
2000-12-06			1 771 315,00		554 421,60

2000-12-14	8 631 770,00	3 087 595,00		
2001-01-11		3 087 595,00		
2001-12-18		1 068 411,00		
2001-12-27			2 664 711,00	34 822,03
2001-12-27				11 197,67
2002-01-11	5 005 942,00			
2002-04-29			1 935 603,00	304 585,38
2002-07-08	10 773 832,51			
2002-08-13		4 699 250,00		
2002-08-14	14 110 467,88			
2002-10-04				129 598,00
2002-10-22			1 594 552,00	402 735,10
2002-12-12	14 067 128,26			
2002-12-23			1 738 316,00	965 887,97
2003-01-13		6 251 534,00		
2003-04-03			2 836 006,00	1 162 833,53
2003-08-04			1 698 845,00	709 535,72
2003-10-27	17 319 936,36			
2003-11-10				248 024,80
2003-12-03		4 439 774,00		
2003-12-03			1 554 664,00	693 373,01
2003-12-03	30 740 348,77			
2003-12-03		8 973 412,00		
2004-04-06			2 635 930,00	1 135 017,81
2004-07-20				121 720,27
2004-08-06			2 167 179,00	686 311,65
2004-09-13	12 240 127,00			
2004-09-14				224 021,66
2004-12-01	25 243 689,00			
2004-12-07		2 996 691,00		
2004-12-22			1 500 990,00	813 624,96
2004-12-27				118 880,28
2004-12-28		6 131 157,00		
2005-02-10				937 343,87
2005-04-11			2 221 923,00	988 701,69
2005-05-19				72 368,67
2005-06-27	10 328 164,00			
2005-07-07			2 415 608,00	654 433,24
2005-09-01	15 084 188,00			
2005-10-04		11 790 356,00		
2005-11-28			2 034 907,00	883 668,71
2005-12-05	16 569 495,00			
2005-12-14		4 155 389,00		
2005-12-23				105 154,65
2006-01-20				400 723,86
2006-03-29			2 116 442,00	694 818,64
2006-05-04	9 774 176,00			
2006-06-22				142 199,57
2006-06-30		2 712 550,00		
2006-07-10		3 180 477,00		

2006-07-03			3 255 374,00		675 702,91
2006-07-06	9 257 529,00				
2006-11-08			2 217 695,00		
2006-12-06	13 179 832,97				755 321,93
2006-12-18		4 557 327,00			
2007-03-07			3 093 941,00		1 309 243,12
2007-02-07				335 908,33	
2007-04-25	5 694 921,23				
2007-04-25		3 734 072,12			
2007-04-10				145 813,83	
2007-06-26				211 894,04	
2007-07-10			2 517 000,00		661 266,05
2007-08-17	6 897 653,19				
2007-08-21		3 559 457,98			
2007-10-22				153 500,90	
2007-11-07			1 608 820,00		624 271,47
2007-12-07				21 249,15	
2007-12-28	13 243 953,41				
2007-12-28		5 467 636,43			
2008-02-15				189 253,63	
2008-03-20			3 150 890,00		801 537,11
2008-05-27				9980,58	
2008-06-30			1 163 695,00		
2008-07-09					489 529,73
2008-10-29			60 135,00		
2008-11-14					60 135,00
2008-12-12		4 636 961,57			
Totalt	246 794 924,58	84 529 646,10	49 725 856,00	3 995 473,76	16 616 199,96

* ingår i
Jordbruksfonden
EUGJF

Sammanlagda inbetalningar från kommissionen:

Svenska kronor	3 481 630 352,93
Euro	385 045 900,44

5. Information och utvärdering

5.1 En generell beskrivning av utvärderingsarbetet

5.1.1 Utvärderingar och studier genom Nutek

Nutek har under programperioden haft en roll att bygga upp en kunskapsbank inom strukturfondsområdet. Syftet med kunskapsbanken är bland annat att, utifrån ett nationellt perspektiv, ha djup sakkunskap om strukturfondssystemet samt god insikt om genomförandet i Sverige och i EU:s övriga medlemsländer. Detta särskilt avseende de geografiska programmen med koppling till den nationella regionala utvecklings- och tillväxtpolitiken.

5.1.2 Efterhandsutvärdering

Under år 2002 påbörjades den nationella efterhandsutvärderingen av Mål 6 (inkl. Mål 2 Ångermanlandskusten och Mål 2 Norra Norrlandskusten). Utvärderingen färdigställdes under 2003 och presenterades för Övervakningskommittén för Mål 1 Norra Norrland. Utvärderingen låg även tillsammans med övriga ex post-utvärderingar till grund för ett seminarium som Nutek anordnade i augusti gällande erfarenheter från strukturfondsperioden 1995-1999.

5.1.3 Halvtidsutvärderingen

Arbetet med förberedelserna inför upphandlingen av halvtidsutvärdering av Mål 1 pågick under 2002. Arbetsgruppens förslag till inriktning av utvärderingen presenterades för Övervakningskommittén, som efter remissrunda gav sitt godkännande. Beslutet om inriktning har legat till grund för förfrågningsunderlaget. Halvtidsutvärderingen upphandlades under hösten 2002. EU-kommissionen har enligt beslut i Övervakningskommittén deltagit i arbetsgruppens möten när halvtidsutvärderingen har behandlats.

Halvtidsutvärderingen av Mål 1-programmen delades upp i flera delar, där en del avsåg Mål 3-åtgärderna i Mål 1 och annan del resterande åtgärder i Mål 1. Dessutom har en uppdelning skett programvis.

Mål 1

Arbetet med halvtidsutvärderingen följdes av en arbetsgrupp som var gemensam för de båda Mål 1-programmen. I arbetsgruppen ingick ledamöter från respektive övervakningskommitté, representanter från Näringsdepartementet, en representant från EU-kommissionens DG Regio samt ÖK-sekretariatet. Under hösten 2001 påbörjades arbetet med att ta fram ett förslag till inriktning av halvtidsutvärderingen utifrån EU-kommissionens riktlinjer för genomförandet av en utvärdering efter halva tiden. Förslaget till inriktning godkändes av övervakningskommittéerna i Mål 1 på vårens möten 2002. Arbetsgruppen diskuterade därefter fördjupningsområden för utvärderingen och formulerade utvärderingens frågeställningar utifrån den beslutade inriktningen. ÖK-sekretariatet utformade det slutliga förfrågningsunderlaget och Nutek upphandlade halvtidsutvärderingen under hösten 2002.

I förfrågningsunderlaget, vilket utgick från EU-kommissionens riktlinjer, ingick frågeställningar såsom att analysera strategierna, prioriteringarna och de övergripande målen i programmen utifrån fyra specifika frågeställningar, översiktligt bedöma om målen och indikatorerna i programmet fortfarande är relevanta och en bedömning av hittillsvarande resultat, analys av genomförande- och övervakningssystemets kvalitet, resultatreserven samt mervärdet för gemenskapen. Vidare skulle en fördjupad analys göras avseende om Mål 1-programmen bidragit till en attraktivare livsmiljö och en gynnsammare näringslivsutveckling. Detta skulle belysas utifrån vissa specifika frågeställningar. En rapport skulle presenteras för respektive Mål 1-program.

IM-Gruppen i Uppsala AB anlätades för uppdraget och påbörjade arbetet i februari 2003. Kontinuerliga möten mellan Nutek och IM-Gruppen ägde rum under 2003.

Vid sina regelbundna möten följde arbetsgruppen arbetet med utvärderingen och vid ÖK-mötena har information givits till ledamöterna. Arbetsgruppen har vidare lämnat synpunkter på preliminära versioner av rapporterna.

Övervakningskommittén för Mål 1 Norra Norrland prövade halvtidsutvärderingen vid sitt möte 2/2003 och beslutade att översända halvtidsutvärderingen till EU-kommissionen för godkännande efter att vissa justeringar genomförts i utvärderingen.

Programmet fungerar bra

IM-Gruppen konstaterade att inriktning och verksamhet i projekten i allt väsentligt svarade mot programmets intentioner. I flera avseenden skapar det ett genuint mervärde och bidrar också till social och ekonomisk sammanhållning. Utvärderarna konstaterade också att programmet genomförts i överensstämmelse med de prioriteringar som gjorts regionalt, nationellt och inom EU-gemenskapen.

De stora initierande partnerskapen inom Mål 1 Norra Norrland har haft stort inflytande, både över programmets utformning och dess genomförande. Flera av parterna har även deltagit i projekt som finansiärer och i mer obundna former av vitaliserande samverkan under genomförandet.

Bra organisation för genomförandet

En av de grundläggande beståndsdelarna i programmets genomförande är att projektmedel beviljas och betalas ut. Utbetalningstakten har varierat något mellan insatsområden och åtgärder, men i jämförelse med andra program i Sverige och övriga EU konstaterades att utbetalningstakten varit förhållandevis hög inom Mål 1 Norra Norrland. IM-Gruppens tolkning var att programmets verksamhet höll ett bra tempo.

Genomförandeorganisationen ansågs väl avpassad för att hantera programmet; från förvaltningsmyndigheten med huvudsekretariat i Luleå och beredningssekretariat i Umeå, till utbetalande myndighet, också den i Luleå. Utlovade och föreskrivna handläggningstider har hållits, både vad gäller ansökningar och vad gäller rekvisitioner.

Merparten av projekten tycks ha varit nöjda med beredningssekretariatens arbete. I Mål 1 Norra Norrland svarade 82 procent att samarbetet med beredningssekretariatet fungerade bra eller mycket bra i frågor om projektets utformning och verksamhet. De

flesta av dem IM-Gruppen varit i kontakt med eller ställt frågor till i enkäten, har heller inte klagat över onödig byråkrati. Många har sett nyttan för egen del med att ha ett välordnat redovisningssystem.

Sammanfattningsvis konstaterade IM-Gruppen att projektverksamheten och arbetet i genomförandeorganisationen bedrivits med ett effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser, även om det saknats exakta mått på effektiviteten. Jämfört med föregående programperiod har det mesta skötts mer professionellt än tidigare. Både projekt och sekretariat har haft mycket bättre beredskap och har inte heller råkat ut för överraskningar eller ”kallduschar”. Största problemet har varit att fonderna blivit flera och har olika regler för stödberättigade kostnader och bidragsnivåer. Därtill har uppdelningen mellan kust och inland gjort att många projekt faktiskt är två projekt.

Programmet skapar mervärde

För de halvtidsmål som angetts i programkomplementet, har Mål 1 Norra Norrland uppnått förväntat resultat vad gäller nya arbetstillfällen och antal personer i kompetensutveckling. Programmet har också uppfyllt målen för finansiell och administrativ förvaltning.

Sammanfattningsvis gör IM-gruppen bedömningen att programmet skapat ett genuint mervärde på flera sätt. Det betyder sådana värden, både materiella och immateriella, som annars inte skulle ha skapats utan medverkan av strukturfonderna. Genom exempelvis satsningen på kompetensutveckling bidrar strukturfondsmedlen till en allt större regional kompetens som är viktig både för den individuella och den kollektiva självtilliten.

Bättre indikatorsystem

Trots att programmets mätbara resultat, indikatorerna, preciseras i programkomplementet, har det ändå funnits både tvetydigheter och oklarheter. Det gällde särskilt hanteringen av definitioner och värden som vållat uppenbara problem. Ofta har det tyckts vara en rimlighetsbedömning som har legat bakom angivna värden, dock utan närmare precisering. När också beräkningen av utfallet skett med samma metod, kan exaktheten ifrågasättas. Här påpekade utvärderarna att problemen varierade mellan de olika indikatorerna. Det är exempelvis enklare att beräkna och mäta aktiviteter och resultat kvantitativt, än att mäta antal bevarade arbetstillfällen.

Även om det funnits brister i de finansiella indikatorerna, kan de ändå användas för att visa på programmets genomförande. I det fallet bedömdes de vara relevanta. Utifrån de finansiella indikatorerna har man dragit slutsatsen att programmet genomförts planenligt eftersom projekt har startats, genomfört aktiviteter och rekvirerat medel.

Jämställdhet och miljö svagt integrerade

IM-Gruppen konstaterade att de horisontella målen *hållbar utveckling* och *jämställdhet* var svagt integrerade i programmet. Skälet var framför allt att bedömningarna av de horisontella målen kommer in för sent under beredningen av projektansökningar och att det fanns brister i kompetensen hos handläggarna vad gäller dessa frågor.

IM-Gruppen föreslog därför att man skulle utveckla former för dialog mellan experter på länsstyrelsen och företrädare för projekt och beredningssekretariat så att frågor om de horisontella målen skulle komma in tidigare i beslutsprocessen. Handläggarna borde dessutom få ökad kompetens genom utbildning i både miljö- och genusfrågor.

Mål 3 i Mål 1

Efter önskemål från DG Employment och beslut i respektive övervakningskommitté om att utvärderingen av Mål 3-åtgärderna i Mål 1 skulle ske gemensamt med det nationella Växtkraft Mål 3, upphandlade Svenska ESF-rådet i samarbete med Nutek en halvtidsutvärdering av Mål 3 och Mål 3 i Mål 1. I uppdraget låg att utvärdera programmets första resultat, deras relevans och om målen uppnåts. Vidare skulle de finansiella medlens användning, övervakningen och genomförandet av programmen bedömas. Mervärdet av ESF-stödet skulle identifieras och förutsättningar skapas för kontinuerlig uppföljning av programmen.

IM-Gruppen i Uppsala AB fick uppdraget att utvärdera genomförandet av åtgärderna och FBA Holding AB att utvärdera styrfartsfrågorna. FBA anlidade i sin tur Faugert & co Utvärdering för Mål 3 i Mål 1-delen. Utvärderingsarbetet påbörjades i januari 2002. Regelbundna möten mellan uppdragsgivaren Svenska ESF-rådet och utvärderarna ägde rum, och en gemensam styrgrupp för utvärderingen av nationella Mål 3 och Mål 3 i Mål 1 följde utvärderingen. Styrgruppen hade två representanter för Mål 1.

En förstudie, s.k. initial report, färdigställdes i september 2002 vilken behandlades på ÖK-mötena i Mål 1. De preliminära rapporterna för Mål 3 i Mål 1 kom i juni 2003 och en reviderad version i september 2003. Synpunkter på rapporterna lämnades bl. a. av styrgruppen för Mål 3 och Mål 3 i Mål 1 och arbetsgruppen för Mål 1.

Relevans och måluppfyllelse

Programmet harmoniserade väl med svensk sysselsättningspolitik och med EU:s sysselsättningspolitik. Åtgärderna i programmet var helt relevanta i den arbetsmarknadssituation som råder och som kunde förväntas framöver och skapade ett mervärde genom ökad förändringsberedskap, ökat kvalitetsmedvetande, uppmärksammande av dold kompetens, mer resurser per individ och individanpassade insatser m.m.

De kvantitativa mål som sattes upp i programmet i form av antal deltagare och antal företag/verksamheter kommer med största sannolikhet att överträffas inom samtliga åtgärder utom Jobbrotation. En viktig indikator var hur många av deltagarna som efter projektavslut får arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Detta har inte kunna redovisas då endast ett fåtal projekt är avslutade vid halvtid.

Organisation

Arbetsformerna för genomförandet av programmet fungerade bra och var väl utvecklade. Organisatoriskt fanns fördelar i samordningen med övriga Mål 1 beträffande regionalpolitiskt arbete men det fanns också utvecklingspotential för ökat erfarenhetsutbyte mellan Mål 1 organisationen, Växtkraft Mål 3 och även ESF-rådet. Knappa beredningsresurser har dock begränsat möjligheterna till ett mer kvalitativt

arbete i form av bollplank och interaktion med projektägare, uppföljningar m.m. Trots detta upplevdes programmet av projektägarna som attraktivt genom det stöd som gavs av genomförandeorganisationen. Programmet upplevdes som positivt bl.a. genom att det gav möjlighet att utveckla den egna verksamheten och möjlighet att få vägledning för hur man driver utvecklingsinsatser.

Det regionala partnerskapet för Mål 3 i Mål 1 var en relativt ny företeelse i svensk förvaltningspraxis och var en av styrkefaktorerna i programmet i och med sin aktiva roll i programgenomförandet och som spridare av programmets budskap.

Rekommendationer

Utvärderarna föreslog att man inför programmets andra hälft skulle överväga hur man avsåg att arbeta för att sprida erfarenheter/vidareutveckla programmet, att undersöka möjligheterna att arbeta länsöverskridande, nå strukturella förändringar, om man ska sträva efter en aktiv interaktion med projektägare och i möjligaste mån uppmuntra attitydprojekt.

De horisontella målen jämställdhet och hållbar utveckling var dock svagt integrerat troligen på grund av Växtkraftskansliernas låga resurs- och/eller ambitionsnivå. IM-gruppens rekommendationer för Mål 1 Norra Norrland gällde lika för Mål 3 i Mål 1 Norra Norrland. Detta innebar att man internt inom länsstyrelsen och hos projektföreträdare borde utveckla former för dialog rörande de horisontella målen. Handläggarna borde utöver detta utbildas i både miljö- och genusfrågor.

Övervakningskommittén för Mål 1 Norra Norrland prövade halvtidsutvärderingen vid sitt möte 2/2003 och beslutade att översända halvtidsutvärderingen till EU-kommissionen för godkännande.

Därutöver fattade Övervakningskommittén beslut om att ge förvaltningsmyndigheten i uppdrag att, på mötena med Övervakningskommittén under 2004, redovisa hur man arbetar med rekommendationerna från halvtidsutvärderingen. Förvaltningsmyndigheten redovisade därför följande på mötena 2004;

- hur de arbetar för att tillgodose informationsbehoven för den lokala nivån,
- en bedömning över hur aspekterna av dynamiska projekt kan inkluderas i det praktiska arbetet för att ge så stor utdelning som möjligt av projekten i det återstående arbetet under programperioden,
- hur man idag arbetar med uppföljning och hur man avser att arbeta med dessa frågor under resterande del av programperioden,
- möjligheten med uppföljning som är direkt kopplad till större projekt,
- hur man arbetar med information för att skapa ett kontinuerligt lärande och utbyte av erfarenheter på projektnivå, och
- hur förvaltningsmyndigheten idag arbetar med Mål 3 i Mål 1.

5.1.4 Åtgärder som en följd av halvtidsöversynen

Ett förbättringsarbete påbörjades under 2004. Det handlade om att förbättra arbetet med att integrera de horisontella målen miljö, jämställdhet och i vissa program även integration. Det fanns en arbetsgrupp med uppgift att diskutera hur arbetet kunde

förbättras både i pågående programperiod och inför nästa programperiod. Arbetsgruppen bestod av representanter från flertalet strukturfondsprogram; Mål 1, Mål 2, Mål 3, Interreg, Leader+, fiskeriinsatser utanför Mål 1 samt representanter för de regionala tillväxtprogrammen både från regional och central nivå. Därutöver fanns Näringsdepartementet, Naturvårdsverket och Integrationsverket representerade i gruppen.

Arbetet under 2004 handlade bland annat om framtagande av en promemoria avseende förslag på hur de horisontella målen kan definieras och ett förslag till handledning på miniminivå för projektägare. Ett antal frågor för miljö, jämställdhet och integration skulle här besvaras i samband med ansökan. Arbetsgruppen tog även fram ett utbildningspaket för varje horisontellt mål som bestod av en dags utbildning för respektive horisontellt mål med teori och praktiska övningar med projektexempel. Nutek upphandlade konsulter för utbildningarna vilka genomfördes i samarbete med ansvariga länsstyrelser i Mål 1 och Mål 2 under hösten 2004 på fem orter fördelade över landet. Utbildningarna riktade sig till huvud- och beredningssekreterare, handläggare och granskare i strukturfondsprogram inom Mål 1, Mål 2, Mål 3, Interreg och övriga gemenskapsinitiativ samt representanter för de regionala tillväxtprogrammen. En fortsättning på utbildningarna var den nationella konferensen i februari 2005, ”Strategier för hållbar utveckling – hur de horisontella målen miljö, jämställdhet och integration kan bidra till tillväxt”. Konferensen genomfördes i Stockholm den 15-16 februari 2005. Antalet deltagare var 142.

Konferensen innehöll föreläsningar om miljö, jämställdhet och integration. Några projekt som särskilt beaktat de horisontella målen presenterades. På konferensen genomfördes sex parallella workshops. Deltagarna valde vilka workshop de ville delta i och kunde sammanlagt besöka två av nedanstående workshopsteman:

1. Näringslivsutveckling
2. Infrastruktursatsningar
3. Kompetensutveckling, utbildning och forskning
4. Landsbygdsutveckling, attraktiv livsmiljö, kultur- och natur
5. Uppföljning och utvärdering
6. Hållbar utveckling som drivkraft för regional tillväxt

Under konferensen presenterades studien Tre strategier för hållbar utveckling. En studie av hur tre regioner (Wales, Östra Nederländerna och Nordrhein-Westfalen) arbetat med de horisontella målen. Utifrån dessa erfarenheter innehöll studien förslag till förbättringar för det svenska programarbetet. Representanter från Wales och Östra Nederländerna medverkade vid konferensen och berättade om sitt arbete.

Konferensutvärderingen besvarades av 79 personer. Det genomsnittliga betyget för hur konferensen gett information och kunskap om integrering av de horisontella målen miljö, jämställdhet och integration var 4,5 på en skala 1-6. Bedömningen av om relevanta diskussioner fördes blev 4,6. Bedömningen av hur väl konferensen uppfyllt deltagarnas förväntningar blev 4,5. Några synpunkter var att det hade behövts mer tid för diskussioner och att innehållet kunde ha varit ännu mer konkret.

Tre strategier för hållbar utveckling

Studien som presenterades under ovan nämnda konferens syftade till att genom kontakter med program i andra länder få fram uppslag till hur man bättre kan integrera de horisontella målen miljö, jämställdhet och integration i arbetet med strukturfonderna och annat regionalt utvecklingsprogramarbete. Studien bygger på erfarenheter från de svenska strukturfondsprogrammen. För att ge nya impulser valdes tre program i andra EU-länder nämligen Mål 1 West Wales, Mål 2 Nordrhein-Westfalen och Mål 2 Östra Nederländerna. Studien redovisade hur dessa program arbetade med de horisontella målen; från information till projektägare, beredning och val av projekt till uppföljning av projekt. Nedan följer några rekommendationer från studien;

De horisontella målen måste implementeras på alla nivåer i programmet. När det gäller organiseringen av programskrivandet är det viktigt att de horisontella målen finns med i alla faser av programskrivandet. Därför bör expertkunskap om de horisontella målen finnas med från start. Det bör också finnas en logisk och saklig överensstämmelse mellan program och de horisontella målen. Det gäller också att höja kvalitén på projektens ansökningar. Arbetet med integration av de horisontella målen bör synas i både projektbudget och i aktivitetsplan. Den viktigaste förutsättningen för en god uppföljning är en tydlig och logisk koppling mellan program, åtgärder och indikatorer. För att få genomslag för de horisontella målen kan man arbeta med olika bidragsnivåer för att på det sättet införa ett incitament till ökad integration av de horisontella målen. När det gäller beslutsformerna bör strukturfondsdelegationerna tillföras särskild kompetens på de horisontella målens sakområden.

Organisera för näringslivets medverkan

Nutek avslutade i början av 2005 arbetet med en internationell jämförande studie om hur näringslivet medverkar i strukturfondsarbetet. I arbetsgruppen för studien ingick personer från den regionala nivån. Avsikten med studien var att genom internationella utblickar se hur andra regioner/länder arbetar med att involvera näringslivet i strukturfondsarbetet. Studien var en jämförelse mellan sex regioner i EU; Mål 1 Norra Norrland och Mål 2 Västra i Sverige, Mål 1 Östra i Finland, Mål 2 Västra i Skottland och Mål 1 Basilicata och Mål 2 Emilia Romagna i Italien. Målsättningen med studien var att genom erfarenheter från de utvalda regionerna, lyfta fram idéer om hur näringslivets engagemang skall kunna ökas i framtagnet och genomförandet av framtida svenska utvecklingsprogram. Vidare hur effekter av näringslivets medverkan i program skall kunna tydliggöras. Nedan presenteras några av studiens rekommendationer.

Företagsorganisationernas roll och ansvar i samband med framtagnet av näringslivsinriktade program bör tydliggöras. Förutsättningar bör skapas för näringslivets medverkan genom att se över möjligheten till ekonomisk kompensation för nedlagd tid, öka samordningen mellan olika utvecklingsprogram, utveckla modeller för samverkan mellan den offentliga och privata sektorn. Därutöver behövs ett kontinuerligt arbete med förenklningar. I nästa programperiod bör näringslivet engageras i beslutsprocessen antingen direkt i beslut om stöd till projekt eller som rådgivare med stark koppling till beslut. Det behövs också förskott till små företag som driver projekt. Detta för att minska likviditetsproblematiken.

Mål 3 i Mål 1

Utöver de åtgärder som beskrivits ovan har insatser inom Mål 3 i Mål 1 (Växtkraft) gjorts. Inom åtgärden Jobbrotation har medfinansieringsfrågan inte kunnat lösas enligt de rekommendationer som gavs i halvtidsutvärderingen eftersom AMS inte haft budget som har kunnat växlas mot nationella medel. Kanslierna och representant från partnerskapet gjorde under våren 2004 studiebesök i Söderhamn där man hade en jobbrotationsmodell som fungerade bra. Under 2004 har också riktade informationsinsatser gjorts i syfte att öka intresset samt få in ansökningar till åtgärden. Intresset förblev dock svalt. Målgruppen i åtgärden 3.3.1 vidgades så att den även innefattar personer som har haft arbete och/eller svensk bakgrund. Partnerskapets representativitet i integrationsapekten har diskuterats och kontakter har bl. a. tagits med Integrationsverket. Partnerskapet drev frågan vidare under programperioden, dock utan resultat. I början av programperioden gjordes försök att nå målgruppen invandrarföretag, dock med dåligt resultat. Partnerskapen valde därefter att inte prioriterat denna målgrupp. Sekretariatet har sedan 2002 utarbetat en strategi i bedömningen av projekt med jämställdhet som vertikalt tema. De projekt programmet efterlyst har varit projekt som ökar mäns motivation för studier i inlandet, projekt som ökar mäns möjligheter att arbeta för ett jämställt samhälle samt projekt som främjar internationella utvecklingsprojekt. Vidare skulle projekten på ett tydligt sätt bidra till att påverka strukturer och syfta till opinionsbildning. Till skillnad mot åtgärden 3.3.2, Jämställdhetsinsatser, som ligger i Växtkraftprogrammet skulle projekten här ha en koppling till övergripande samhälleligt jämställdhetsarbete. Erfarenheter av det hittills genomförda programmet har spridits på de EU-mässor som förvaltningsmyndigheten för Mål 1 NN anordnade under hösten 2003 och våren 2004. På Växtkrafts hemsida beskrevs goda exempel på projekt. Jämställdhetsdelegationen i Norrbotten arbetade med spridning och vidareutveckling av idéer inom jämställdhetsområdet. Den 9 november 2004 genomfördes i Bryssel, i delegationens regi, en heldagskonferens kring jämställdhet, ”Gender mainstreaming as a tool for regional development”. Informationen sågs som en viktig del av arbetet med återkoppling och redovisning till politiker och tjänstemän vid EU:s institutioner kring hur resurserna använts i utvecklingsarbetet i Norra Norrland. Den mycket uppskattade konferensen var ett samarbete mellan länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten samt North Sweden. Konferensen drog 120 deltagare, däribland Europaparlamentariker och representanter från ett 20-tal olika EU-regioner. De lyssnade till ett brett program om jämställdhetsintegrering på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Kanslierna i Mål 1 Norra Norrland har sedan programperiodens början haft regelbundna träffar ca två gånger per år. Erfarenhetsutbyte mellan Mål 1 Södra Skogslänen och Mål 1 Norra Norrland har också skett en gång per år. Frekvensen för dessa träffar har varit fullt tillfredsställande. Kanslierna träffas även på gemensamma möten, kurser m.m. där det finns möjlighet för ett mer informellt erfarenhetsutbyte. För åtgärden 3.4 Lokal utveckling gavs rekommendationen ”*En generösare tolkning av syftena med åtgärden bör göras samt att det sker en uppstramning av direktiven och att mer konkreta riktlinjer tas fram*”. Rekommendationen diskuterades i partnerskapet i Norrbotten. Ledamöterna uppfattade rekommendationen som aningen motsägelsefull, med både ”generösare tolkning” och ”uppstramning”. Därför beslutade man att fortsätta som tidigare, med prioritering av projekt som syftar till kompetensutveckling samt projekt (förstudier) som kan leda till ökad sysselsättning. Flera av rekommendationerna från halvtidsutvärderingen var anpassade till det nationella Mål 3, vilket inte alltid var i

överensstämmelse med förhållandena för Mål 3 i Mål 1. Det är en orsak till att flera rekommendationer ej blivit åtgärdade. Vidare har resurs- och tidsbrist på kanslierna negativt påverkat möjligheten för ett aktivt interagerande med projekten.

Jordbruksverket

En undersökning av ett urval av jordbruksindikatorer har under 2005 skett i samband med uppföljningen av halvtidsutvärderingen. Resultaten för Mål 1 NN har jämförts med Mål 1 SSR och LBU-området.

STINS

Som ett resultat av halvtidsutvärderingen och dess rekommendation att förbättra kvalitén av data i uppföljningssystemet STINS, fattade Övervakningskommittén beslut om att ge Nutek, i egenskap av systemförvaltare, i uppdrag att undersöka möjligheten att göra en genomgång av uppgifterna i datasystemet. Därefter påbörjades under 2004 en stickprovsundersökning av uppgifterna i datasystemet Stins som kom att avslutas och redovisas på mötet med Övervakningskommittén under våren 2005. Stickprovsundersökningen granskade kvalitén på inmatningen av uppgifterna i datasystemet för Mål 1, Mål 2, Interreg och Urban II. Syftet var att få ett kvantitativt mått på omfattningen av inmatningsproblemen (felregistreringar) på programnivå. Tanken med stickprovsundersökningen var att få en uppfattning om hur vanligt förekommande det var med felregistreringar.

Nutek

Nutek arbetade under våren 2004 med att göra en sammanställning över erfarenheterna i halvtidsutvärderingarna samt att ta fram en broschyr över resultaten av strukturfondsprogrammen efter halva programperioden. Ett nationellt seminarium med namnet "Lära av EU:s strukturfonder" genomfördes i november 2004 och behandlade erfarenheterna av EUs strukturfonder kopplat till övrigt regionalt utvecklingsarbete samt studien om näringslivets medverkan som beskrivs nedan.

5.1.5 Uppdateringen av halvtidsutvärdering

I enlighet med strukturfondernas regelverk ska Europeiska kommissionen tillsammans med medlemsstaten tillse att de program som genomförs inom ramen för EG:s strukturfonder följs upp och utvärderas. En av Övervakningskommitténs uppgifter är att svara för uppföljning och utvärdering.

Syftet med uppdateringen av halvtidsutvärderingen var bland annat:

- Att samla erfarenheter inför kommande programperiod
- Att möjliggöra eventuella justeringar av programmet för resterande programperiod, även finansiellt.
- Att se om och på vilket sätt halvtidsutvärderingens rekommendationer tagits tillvara
- Att fungera som informationskälla för ex post- utvärderingarna

Europeiska kommissionen betonar i sina riktlinjer (Working Paper No 9) att uppdateringen ska bygga på den redan framtagna halvtidsutvärderingen.

Flertalet av de frågor som EU- kommissionen ville ha svar på inom ramen för Uppdateringen av halvtidsutvärderingen har besvarats genom ett internt arbete på förvaltningsmyndigheten. Det har bland annat handlat om att beskriva hur rekommendationerna från halvtidsutvärderingen hade implementerats, samt framtagande av aktuell data och information vad gäller programmets måluppfyllelse på insatsområdesnivå. Därtill har externa utvärderare gjort en analys om hurvida programmet är på rätt väg när det gäller att uppfylla de övergripande målen samt slutsatser och rekommendationer inför framtiden. Den externa utvärderaren var i detta fall IM-gruppen i Uppsala.

I slutet av 2004 bildade Övervakningskommittén en arbetsgrupp som skulle övervaka arbetet med Uppdateringen av halvtidsutvärderingen. Det var samma arbetsgrupp som för de tematiska studierna, se nedan. Arbetsgruppen träffades tre gånger under 2004 för avstämning i arbetet tillsammans med konsulterna, 28 februari, 9-10 juni, 22- 23 september 2005.

Under Övervakningskommitténs andra möte 2005 redovisade förvaltningsmyndigheten sin del gällande Uppdateringen av halvtidsutvärderingen;

I Halvtidsutvärderingen gav utvärderarna ett antal rekommendationer angående förbättringar av programmet. Förvaltningsmyndigheten för Mål 1 Norra Norrland, Länsstyrelsen i Norrbottens län, har utifrån dessa bland annat:

- på olika sätt ökat genomförandeorganisationens kompetens inom de horisontella målen miljö och jämställdhet samt gett dessa ökad dignitet i beredningsarbetet
- valt att inte ändra indikatorsystemet, främst beroende på svårigheter med jämförelser om systemet ändras under pågående programperiod
- klargjort de ursprungliga definitionerna på indikatorerna till hela genomförandeorganisationen
- rensat ut orimliga och felaktiga registreringar i datasystemet STINS
- ägnat mer tid åt att arbeta strategiskt med projektuppföljning genom besök på plats

Enligt kravspecifikationen till uppdateringen av halvtidsutvärderingen skulle utfallet hittills för alla kärnindikatorer redovisas på insatsområdesnivå. Sammantaget för alla insatsområden, det vill säga på programnivå, hade de satta målen för nya och bevarade arbetstillfällen till män samt bevarade till kvinnor redan nåtts. Målet för nya arbetstillfällen till kvinnor förväntades att nås innan programperiodens slut. Antalet nya företag bedömdes också ha stor chans att nå upp till målet före utgången av 2006. Antalet individer som genomgått kompetensutveckling översteg redan vida de satta målen.

Det hade även skapats en stor mängd nätverk inom insatsområden där något mål för antal nya nätverk inte var kvantifierat. En sammanslagning av alla nätverk som hade skapats inom programmet visade att de var betydligt fler än det satta målet i Programkomplementet. Antalet deltagande företag i programmets olika insatser hade

redan överträffat målet som var satt i Programkomplementet. Detsamma gällde antalet internationella samverkansprojekt.

Vidare har näringslivet i regionen stärkts, det visade inte minst alla nya samverkanskonstellationer och nätverk som hade bildats, både företag emellan samt mellan företag och akademi och andra offentliga aktörer. Mål 1-medlen har stärkt flera strategiska tillväxtområden som biltest, basindustri och turism. Via företagsstöden har åtskilliga företag fått ökade möjligheter att genomföra investeringar eller satsa på marknadsföring, organisationsutveckling etc.

Förvaltningsmyndigheten ville även fortsättningsvis genomföra satsningar på infrastruktur, då det var av största vikt för att överbrygga regionens långa avstånd och glesa befolkningsstruktur. Satsningarna som hade inletts på strategiska tillväxtområden måste också kunna fortlöpa. Det fanns dock en diskrepans mellan målformuleringen och det man i realiteten kan åstadkomma med medel i den volym som Mål 1-programmet omfattade. Det övergripande målet var således, enligt förvaltningsmyndigheten, för högt satt, eller mer specifikt, det var satt i ett sammanhang eller i områden där Mål 1-medlen har liten eller ingen chans att påverka. Ett mål bör således vara mer realistiskt samt mätbart utifrån ett antal indikatorer som ska fungera som ”pekare” mot detta mål. Det får inte vara en diskrepans mellan vad indikatorerna mäter och hur dessa svarar mot målet. Indikatorer och mål måste således vara intimt sammankopplade.

Under det andra ÖK- mötet under 2005 redovisade även den externa utvärderaren sin analys och sina rekommendationer;

I halvtidsutvärderingen uppmärksammades att de horisontella målen var otillräckligt integrerade. De insatser som förvaltningsmyndigheten gjort sedan dess har säkerligen varit värdefulla men det är oklart i vilken grad de påverkat programmet. Man kan även konstatera att de valda kärnindikatorerna inte gör programmet full rättvisa utan uppvärderar vissa insatser på bekostnad av andra.

Enligt de externa utvärderarna var det ytterst angeläget att man inför en kommande programperiod utvecklade ett uppföljningssystem så att det så riktigt som möjligt värderar programmets insatser samt hur delarna bidrar till helheten. Är indikatorn ”nya arbetstillfällen” över huvud taget är en lämplig indikator i ett program som syftar till strukturella förändringar? Det krävs vidare ett samtidigt engagemang uppifrån och ner i den ansvarshierarki som kännetecknar ett strukturfondsprogram.

De externa utvärderarna utvecklade även en mer principiell skiss till hur man kan utforma ett program.

Övervakningskommittén beslutade under mötet att sända uppdateringen av halvtidsutvärderingen till EU-kommissionen efter att engelsk sammanfattning infogats samt att vissa smärre korrigeringar av redaktionell karaktär genomförts.

5.1.6 Arbetet med de tematiska studierna

I slutet av år 2004 startade diskussionerna i Övervakningskommittéerna för Mål 1 och Mål 2 om utvärderingsplanen för resterande programperiod och att arbetet med de tematiska studierna skulle påbörjas. Samma år bildade Övervakningskommittén en

arbetsgrupp med Övervakningskommitténs sekretariat som sammankallande. Arbetsgruppen fick i uppdrag att prioritera mellan och tydligare precisera inriktningen på de då föreslagna tematiska studierna. ÖK-sekretariatet fick i uppdrag att formulera upphandlingsunderlaget och genomföra upphandlingen.

Arbetsgruppen som valdes 2004 bestod av:

- **Mål 1 Norra Norrland;** Ingrid Mars – LRF, Roine Karlsson- Kooperativ utveckling Sverige
- **Mål 1 Södra Skogslänsregionen;** Roland Sten – Jordbruksverket, Peter Malmsten- Glesbygdsverket, Maria Wikman- Riksantikvarieämbetet
- **Mål 2 Norra;** Magnus Månson – Länsstyrelsen Västmanland
- **Mål 2 Västra;** Lars – Åke Carlsson – Kommunförbundet
- **Mål 2 Södra;** Ylva Hallberg- Länsstyrelsen Blekinge
- **Mål 2 Öarna;** Bengt Almqvist – Skärgårdarnas Riksförbund och Jan Schreil – Företagarna.

Huvudsekreterarna från Förvaltningsmyndigheterna var också representerade, Näringsdepartementet samt en representant från EU-kommissionen.

Arbetet med de tematiska studierna fortsatte under 2005 då upphandlingen genomfördes. De konsulter som fick upphandlingen är Euro Futures som skrev studien ”Regionala förutsättningar för innovation”, FBA Holding AB som skrev ”Livsmiljön som attraktionskraft” och IM- gruppen i Uppsala som skrev studien ”Strukturfonder, entreprenörskap och företagandets villkor”. Arbetsgruppen träffades fyra gånger under året för avstämning i arbetet tillsammans med konsulterna, 28 februari, 9-10 juni, 22- 23 september och 10 november 2005.

Studierna

Underlaget för studierna bestod av intervjuer och besök hos Länsstyrelser, projektägare, beredningssekretariat och andra nyckelpersoner.

”Livsmiljön som attraktionskraft”

Studien ”Livsmiljön som attraktionskraft” omfattade Mål 1 Södra Skogslänsregionen, Mål 2 Södra och Mål 2 Öarna. Studien studerade insatser som genomförts i de aktuella Mål 1- och Mål 2-programmen för att stärka förutsättningarna för en attraktiv livsmiljö. Syftet med studien var att dra lärdom av insatsernas genomförande och resultat, med särskilt fokus på framgångsrika samverkansformer mellan olika aktörer. Människors upplevelse av god livsmiljö och attraktivitet var en viktig utgångspunkt för studien. Man har undersökt insatser på olika platser/öar/miljöer, snarare än enskilda projekt. De här miljöerna är LA- regioner, kommuner och mikromiljöer.

”Regionala förutsättningar för innovation”

Studien omfattade Mål 1 Norra Norrland, Mål 2 Västra, Mål 2 Södra och Mål 2 Norra. Det övergripande syftet med studien ”Regionala förutsättningar för innovation” var att studera de insatser som gjorts i de aktuella Mål 1- och Mål 2-programmen för att stärka det regionala innovationsklimatet bl.a. genom insatser för att förbättra samarbetet

mellan samhälle, näringsliv och högskola/universitet. Syftet med studien var att dels närmare studera genomförandet och resultaten av dessa insatser och projekt, dels att dra lärdomar inför framtiden. Studien behandlade särskilt framgångsrika samverkansformer mellan olika aktörer. Utgångspunkterna för studien har varit kraftsamling, internationell konkurrenskraft och kommersialisering.

”Strukturfonder, entreprenörskap och företagandets villkor”

Studien omfattade Mål 1 Norra Norrland, Mål 1 Södra Skogslänsregionen, Mål 2 Norra och Mål 2 Västra. Studien studerade insatser som genomförts i de aktuella Mål 1- och Mål 2-programmen för att utveckla företagande och entreprenörskap. Syftet med studien var att dra lärdom av insatsernas genomförande och resultat, med särskilt fokus på framgångsrika samverkansformer mellan olika aktörer.

Arbetsgruppen har lämnat synpunkter på studiens genomförande under och efter varje arbetsgruppsmöte och kommenterat den preliminära versionen som var Nutek tillhanda i december 2005. Studierna redovisades vid Övervakningskommitténs möten under våren 2006.

5.1.7 Erfarenheter och idéer inför programskrivande – Regionala strukturfondsprogram 2007-2013

Under år 2006 har Nutek tagit fram en rapport med titeln ”Erfarenheter och idéer inför programskrivande – Regionala strukturfondsprogram 2007-2013”. Syftet med rapporten är att utifrån Nuteks samlade erfarenheter bidra till ett större genomslag för hållbar ekonomisk tillväxt i kommande programskrivande. I rapporten beskrivs kunskaper och erfarenheter som är användbara vid skrivandet av program. Rapporten avsåg att fungera som en idégivare och inspirationskälla för de som ska delta i framtagandet av regionala program.

5.1.8 Frukter av samverkan – glimtar från de första tio åren med EU:s strukturfonder

Nutek har i samverkan med Näringsdepartementet och Sveriges Kommuner och Landsting tagit fram broschyren ”Frukter av samverkan – glimtar från de första tio åren med EU:s strukturfonder”. Syftet med broschyren var att belysa vad strukturfonderna är och något om vad de har åstadkommit under de tio första åren som Sverige varit medlem i EU. Den ska ge en Sverige-övergripande bild av vad strukturfondsmedlen gått till i form av fördelning av medel till olika typer av insatser men framförallt visa på exempel av projekt. En röd tråd i de utvalda projekten var, förutom att de är intressanta och har uppnått resultat, samverkan mellan privat, offentlig och ideell sektor. Samverkan är en faktor som de intervjuade personerna lyft fram som något av det mest betydelsefulla som skett genom strukturfonderna. Geografisk spridning och bredd vad gäller innehåll har också varit en viktig faktor när projekten har valts ut.

5.1.9 Övriga rapporter

Under 2006 erhöll Fiskeriverket regeringens uppdrag avseende Indikatorer och samarbetsformer. Verket lämnade den 29 maj 2006 en delrapport angående

jämställdhetsindikatorer. En slutrapport lämnades till regeringen den 26 september 2006 avseende ”*Jämställdhet inom fiskerinäringen – Indikatorer och samarbetsformer*”. Båda rapporterna lämnades under Fiskeriverkets diarienummer 121-3095-05.

Under 2007 startade projektet *Strategisk jämställdhetsintegrering*, finansierat av strukturstöd. Inom ramen för projektet ska uppföljning ske av tidigare redovisade regeringsuppdrag kring integrering av jämställdhet i verksamheten. Huvudmålet med projektet är att män och kvinnor ska kunna verka på lika villkor inom fiskerinäringen. Projektet pågick under hösten 2007 och våren 2008 och omfattade en rad aktiviteter och delmål. Under hösten genomfördes utbildningsinsatser för handläggare som arbetat med strukturstöds- och informationsfrågor. Projektets upplägg och målsättning diskuterades med företrädare för de olika delsektorerna inom fiskerinäringen. Utbildning har även erbjudits för branschorganisationer. För att synliggöra mäns och kvinnors villkor är det viktigt att använda könsuppdelad statistik. Könsuppdelad statistik har därför utgjort en del av kravspecifikationen vid de enkätundersökningar som gjorts för fritidsfiskets utövare och fritidsfiskebaserad verksamhet.

Fiskeriverket har tagit fram en *studie av strukturstöd* till vattenbruket under Fonden för fiskets utveckling 2000-2006. Studien berör alla tre programmen. Motsvarande studie håller på att tas fram för utrustning i fiskehamnar. Planer finns också för att ta fram studier för beredningsindustrin och yrkesfisket.

Halvtidsutvärdering av Miljö- och landsbygdsprogrammet för Sverige har genomförts och redovisats i Ett levande kulturlandskap (SOU 2003:105). Mål 1-områdena ingick i utvärderingen vad avser åtgärder finansierade med jordbruksfonden. Måluppfyllelsen konstaterades på det hela hittills vara god, men bedömdes dock delvis bero på att målen var lågt satta.

En undersökning av utvalda jordbruksindikatorer har skett under 2005 i samband med uppföljningen av halvtidsutvärderingen

Regeringen har uppdragit åt Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) att genomföra en *slututvärdering av Miljö- och landsbygdsprogrammet för Sverige år 2000-2006*, dnr SLU ua 12-3269/07. Projektledare för utvärderingen har varit professor Rune Andersson. I ex post-utvärderingen har man valt att inkludera de jordbruksrelaterade åtgärderna inom de svenska Mål 1-programmen. Insatserna inom mål 1-området har dock inte separerats från övriga insatser. Utvärderingen har gjorts i enlighet med tillämpliga EU-regler och riktlinjer och i enlighet med vad som anges i regeringens beslut Jo2007/2907 av den 4 oktober 2007:

- gentemot de olika mål som finns angivna för miljö- och landsbygdsprogrammet
- ta upp dels de frågor som är specifika för det svenska programdokumentet, dels de gemensamma utvärderingsfrågorna och svara på de frågor och indikatorer som följer av artikel 64.2 i EU-kommissionens förordning (EG) nr 817/2004
- granska hur de finansiella resurserna använts, huruvida stödet använts på ett effektivt sätt och om målen nåtts, i enlighet med artikel 64.2 i EU-kommissionens förordning (EG) nr 817/2004
- där så är möjligt göra kontrafaktiska analyser

- beakta halvtidsutvärderingens slutsatser, särskild uppmärksamhet skall läggas vid de åtgärder som bedömdes som svåra att analysera p.g.a. den korta tid åtgärderna hade tillämpats vid tiden för halvtidsutvärderingen
- lämna förslag till möjliga förbättringar av de åtgärder som ingår i landsbygdsprogrammet för perioden 2007-2013
- lämna förslag till möjliga förbättringar av de effektindikatorer som ingår i landsbygdsprogrammet för perioden 2007-2013

Slutsatserna är bl.a. följande:

När det gäller investeringsstöd och förädlingsstöd har dessa stöd haft sysselsättning och inkomst som övergripande mål. Utredarna menar att det inte gått att påvisa att åtgärderna på ett avgörande sätt har bidragit till att säkra sysselsättning eller inkomster inom eller utanför jordbruksförestagen. Vidare tycks investeringsstödet enligt utredarna inte ha haft de effekter som förväntats, dock med reservation för att tidsperioden för mätningarna i utredningen kan vara för kort för att investeringarnas fulla effekter ska ha hunnit visa sig. Utredarna menar också att det kan vara så att investeringsstödet huvudsakligen har lett till miljöinvesteringar, vilket kan vara förklaringen till att effekter på sysselsättning och inkomster inte kunnat beläggas. Det är vidare sannolikt menar utvärderarna att alla investeringar i t.ex. ny produktionsteknik innebär fördelar för miljön och således kan ha haft en positiv effekt på programmets övergripande miljömål.

Enligt utredningen förefaller förädlingsstödet inte ha haft någon effekt på företagets investeringar, utan i stället ha lett till en undanträngning av investeringar som skulle ha gjorts i vilket fall som helst. Det betyder enligt utredarna att stödet inte heller i övrigt kan ha haft några positiva effekter avseende t.ex. att öka jordbruksprodukternas mervärde.

Startstödet hade som mål att bryta trenden mot en åldrande företagarstruktur inom jordbruket. Den svenska jordbrukarkåren liksom den grupp företagare som fått startstöd har dock enligt utredarna i genomsnitt blivit allt äldre under programperioden.

När det gäller kompetensutveckling för jord- och skogsbrukare har utredningen kommit fram till att intresset för insatserna genomgående har varit stort och att aktiviteterna har varit omtäckta. Utredarna har dock inte lyckats påvisa några effekter av kompetensutvecklingsinsatserna, men utesluter inte att de ändå potentiellt sett kan ha haft effekt. Enligt utredningen visar flera studier på att lantbrukare som tagit del av insatserna har tagit åt sig av informationen och har för avsikt att förändra sin gård i riktning mot t.ex. en minskad användning av insatsvaror. Den allmänna uppfattningen bland ansvariga myndigheter, lantbrukare och forskare är enligt utredarna att utbildning och rådgivning är en förutsättning för att få ett långsiktigt ändrat beteende.

Jordbruksverket utförde 2003 på regeringens uppdrag en *analys av jordbruket i det fjällnära området*. Analysen visade att antal företag minskar kraftigt. Vid ett möte hösten 2003 med representanter från berörda länsstyrelser diskuterades förutsättningar och åtgärder för att förbättra situationen för företagen i området.

Under slutet av 2008 har Leeds Metropolitan University, Leeds, i samverkan med CSIL, Milano fått i uppdrag av EU-kommissionen att ta fram en utvärderingsrapport "*Instruments of EU Regional Policy: An Analysis of the European Added Value of*

European Structural and Innovative Funding IP/B/REGI/IC/2008-041". Underlag till rapporten har lämnats till företrädare för Leeds Metropolitan University vid dennes besök hos förvaltningsmyndigheten i december 2008. Rapporten har inte hunnit redovisas vid tidpunkten för utskick av slutrapporten. Rapportens fokus är att ge en beskrivning av vilket mervärde programmet har skapat för regionen. Utredarens preliminära sammanfattning är att programmet är väl anpassat till de regionala förutsättningarna. Särskilt pekar man på framgångsrika projekt inom utveckling av infrastruktur, forskning och utveckling samt utveckling av vissa branscher t ex biltestindustrin, turismnäringen och gruvindustrin som åtminstone delvis kan ses som ett resultat av Mål 1-programmet. Positivt är också att programmet har främjat samverkan mellan olika aktörer inom alla samhällssektorer, något som verkar bestå även efter programperiodens slut. Lokala projekt har via programmet fått möjligheter att utvecklas liksom att ett stort antal individer deltagit i kompetenshöjande aktiviteter. Utredaren konstaterar att alla projekt som bedrivits under programperioden inte har lyckats, t ex har inte åtgärden anpassning av fiskeansträngningen lyckats liksom åtgärden jobbrotaion. Programmet har haft viss betydelse för utvecklingen inom vissa områden och branscher men kan inte anses ha gett några större effekter på den totala ekonomiska utvecklingen i regionen anser utredaren. Programmet är helt enkelt för litet i relation till övriga offentliga utgifter och BRP.

5.2 Åtgärder för insamlande av uppgifter

Registrering av projekt har skett i övervakningssystemet STINS vad gäller ERUF, delar av ESF och EUGJF. Nutek har ansvarat för datasystemet STINS. För delar av ESF åtgärd 3.1 Kompetensutveckling för anställda har registrering skett i handläggarsstödet DIVA. DIVA ersatte datasystemet IDA under 2002 för att bättre kunna uppfylla de krav som ställdes inom åtgärden.

NYPS

Nutek har sedan år 2000 haft som uppdrag att bygga ett nytt ärendehanteringssystem, NYPS, som ska användas inom det regionala utvecklingsområdet av länsstyrelser, självstyrelse- och samverkansorgan samt Nutek och ska ersätta datasystemet STINS.

Arbete har pågått under programperioden med genomförande av tester för alla stödtyper, integrering av ekonomisystemet Agresso och diarieföringssystemet Diabas och test för beredning av strukturfondsärenden från ansökan till utbetalning. Pilotdrift av systemet har skett etappvis.

För utbildning i systemet har åtta centrala lärare utsetts vilka dels har genomgått en utbildning i systemet samt en pedagogisk utbildning. De centrala lärarna har utbildat handledare hos respektive organisation.

De fyra interregprogrammen (inom parantes förvaltande myndighet), Sverige-Norge (Länsstyrelsen Jämtland), Botnia-Atlantica (Länsstyrelsen Västerbotten), Nord (Länsstyrelsen Norrbotten samt ÖKS (Nutek) har under 2008 deltagit i vidareutveckling och testning av NYPS systemet. Övergång av resterande organisationer till central förvaltning slutfördes under första kvartalet 2009. Övergången har således inte berört registreringarna för projekten Mål 1 Norra Norrland eftersom de sista besluten fattades innan NYPS-systemet sattes i drift.

Jordbruksverket

För åtgärderna start-, investerings- och förädlingsstöd har Jordbruksverket datasystemet LBUS för handläggning och statistikinsamling. LBUS-systemet är kopplat till utbetalningssystemet BETAL. När det gäller kompetensutveckling har VUID-systemet använts vilket också är kopplat till BETAL. Stödhandläggarna har dessutom använt sig av STINS-systemet.

Stödärenden inom åtgärderna 4.1 – 4.3 har således registrerats i två olika datasystem. Dels i STINS som var det sammanhållna datasystemet för Mål 1 och dels i Jordbruksverkets datasystem LBUS som var specialanpassat för dessa åtgärder och används inom det nationella lantbruksprogrammet (LBU). Detta var tänkt att vara en temporär lösning men den dubbla registreringen kom att ske programperioden ut.

Fiskeriverket

Stöd från Fonden för fiskets utveckling registreras i ett särskilt datasystem som hanteras av Fiskeriverket. Alla ärenden som berör fiskeåtgärderna registreras i systemet, från det att ansökan inkommer till dess att ärendet slututbetalas eller avslutas på annat sätt, t.ex. genom beslut om avslag. Även eventuella återkrav registreras i systemet liksom program- och Infosysindikatorer. All registrering och rapportuttag sker hos Fiskeriverket, men länsstyrelserna har tillgång till och möjlighet att titta på registrerade uppgifter i systemet.

5.3 Specifika utvärderingsarbeten av större projekt

Enligt artikel 4 i förordning 438/2001 ska förvaltnings- och kontrollsystem ”omfatta förfaranden för att kontrollera att medfinansierade varor och tjänster har levererats och att det rör sig om faktiska utgifter samt att säkerställa efterlevnaden av villkoren i relevanta kommissionsbeslut enligt artikel 28 i förordning (EG) nr 1260/1999, samt tillämpliga nationella bestämmelser och gemenskapsbestämmelser, särskilt om utgifternas berättigande till stöd från strukturfonderna under den aktuella stödformen, offentlig upphandling, statligt stöd (även reglerna för kumulering av stöd), miljöskydd och likaberättigande.”

Dessa kontroller görs huvudsakligen vid skrivbordet genom en granskning av insända rekvisitioner och underlag (huvudbok, kopior av verifikat etc). Som komplement till skrivbordskontroller ska uppföljningsbesök göras.

Under programperioden har ett kontinuerligt arbete skett med uppföljningar i form av skrivbordsuppföljningar och uppföljningsbesök. Totalt har 249 projekt besökts. Uppföljningsarbetet har utvecklats successivt i syfte att säkra kvaliteten i genomförandet och administrativa rutiner, kontrollera måluppfyllelse i projekten, underlätta resultatspridning samt bidra till en helhetsbild av programmets genomförande. Urvalsprocessen har utvecklats allteftersom. Sammanfattningsvis har arbetet utmynnat i en väl ordnad helhet för kontroll av projekt. Utöver dessa undersökningar har även enkätundersökningar samt extern utvärdering av projekt gjorts.

År	Antal uppföljningsbesök (exkl åtg 4.1 - 4.4)	Resultat av uppföljningarna
2002	36	Reflektioner gjordes kring uppfyllande av fastställda tidsplaner samt indikatorer
2003-2004	51	Under perioden pågick arbete med framtagande av ny uppföljningsmetod
2005	63	Anmärkningar i totalt 15 projekt handlade om fel av mindre betydelse. Samtliga anmärkningar har åtgärdats.
2006	36	Anmärkningar i totalt 5 projekt handlade om fel av mindre betydelse. Samtliga anmärkningar har åtgärdats.
2007	56	Inga anmärkningar av den ekonomiska redovisningen noterades
2008	7	Inga anmärkningar av den ekonomiska redovisningen noterades
Totalt	249	

Nedan följer beskrivningar med en mer detaljerad årsvis beskrivning av hur utvärderingsarbetet bedrivits under programperioden. Åtgärderna 4.1 – 4.4, som hanterats av Jordbruksverket, redovisas sist i kapitlet i separat text.

År 2002

Huvudsekretariatet för Mål 1 NN genomförde under våren 2002 på uppdrag av Strukturfondsdelegationen en extern utvärdering av 52 pågående projekt. Utvärderingen genomfördes av Eurofutures AB. Syftet med utvärderingen var främst att fungera som ett underlag för prioriteringar och bedömningar inför beslut av fortsättningsprojekt som inkommit med anspråk efter 2003.

Projekten var fördelade mellan Norrbotten och Västerbotten och bestod av 9 projekt inom turismområdet, 11 högskoleutbildningar, 12 nyföretagarcentra, 2 filmprojekt, 9 FoU, 8 infrastruktur samt 2 projekt inom samverkan SME/universitetet.

10 handläggare på Eurofutures AB arbetade med projekten, en ansvarig för varje projektområde och projekt. Utvärderarna använde samma format och innehåll för alla projekt, indelade i fyra delar: bakgrund, inre effektivitet, yttre effektivitet samt resultat och effekter. Effekter har generellt varit svåra eftersom projekten har konstruerats för att löpa under hela programperioden.

Utvärderingen av de 52 projekten var att betrakta som ett fördjupat beslutsunderlag, snarare än en klassisk utvärdering, p.g.a. att det ej använts oberoende källor, tidsramen

samt projektens storlek och komplexitet. Metoden har bestått av tre steg: materialinsamling, telefonintervjuer samt rapportering.

De allmänna slutsatserna var att det generellt sett var bra projekt genomförda i enlighet med beslutet. Projektkunskapen idag var betydligt större än under förra programgenomgången och administration och organisation flyter bra. Många av problemen var knutna till projektförmen och den rika projektfloran med risk för dubbelräkningar, svåröverskådlighet, dubbelarbete, ingen aktör starkare än den andra etc. Man fann att det var lättare att få saker genomförda vid kusten och att det fanns en tendens att inte nå inlandet i den utsträckning som utlovats. Kostnaden av att avbryta många av de studerade projekten nu var omfattande. Önskemål om mer återkoppling i sakfrågan från sekretariaten efterfrågades av många projektledare i form av ”bollplankspersonal”.

Länsstyrelsen i Västerbotten hade vidare gjort en sammanställning av 36 interna uppföljningar som genomförts av sekretariaten i Norrbotten och Västerbotten.

Interna uppföljningsbesök har genomförts av sekretariaten för Mål 1 NN. Vid besöken har vanligtvis en granskare och en handläggare träffat och intervjuat representanter från projektet. Syftet med de interna uppföljningarna var att kontrollera att man höll en god kvalitet i projekten och projektredovisningen. Man följde ett frågeformulär som visserligen varierat lite mellan sekretariaten men som i stort sett tog upp samma frågor. Tre kategorier av projekt intervjuades; projekt som haft problem av något slag, stora och omfattande projekt samt projekt vars projektägare drev många projekt.

Några intressanta reflektioner:

- Endast 40 % av de projekt som intervjuats håller tidsplanen.
- 50 % rekvirerar inte enligt de fastställda tidsplanerna.
- För höga indikatorer.

År 2003 och 2004

Under 2003 arbetade en grupp, bestående av projekt- och rekvisitions-handläggare från Norrbotten och Västerbotten, med en ny uppföljningsmetod som skulle provas under 2003 och 2004. Inom ramen för detta arbete tog gruppen fram en ny rutin/metod, arbets- och tidsplan, ny uppföljningsrapport och en ny kontrollrapport. Syftet med uppföljningarna beskrevs enligt följande:

- Kontroll av kvaliteten i projektens genomförande och den ekonomiska redovisningen
- Kontroll av måluppfyllelsen i projekten
- Integring av lärande i uppföljningsarbetet

Arbetsgruppen bestämde att följa upp projekt i tre olika grupper;

1. Projekt i fyra till fem definierade branscher/områden
2. Projekt som haft problem eller av andra skäl krävde ett besök
3. Projekt inom ett särskilt område ska genom att besvara en enkät redovisa hur de arbetat med de horisontella målen

Uppföljningsbesöken förbereddes av en projekthandläggare och en rekvisitionshandläggare i samverkan. Den särskilda uppföljningsrapporten användes vid samtliga uppföljningsbesök men beroende på vilken typ av uppföljning som gjordes kunde man lägga till vissa specifika frågor.

Under våren 2003 fastställdes de projektgrupper och projekt i respektive grupp som skulle följas upp under resterande delen av 2003 och första halvåret 2004. I den andra gruppen tillkom dock projekt löpande. Branscherna i den första gruppen följde de mässor som programmet genomförde under denna tid. Grupperna blev IT-applikationsprojekt, landsbygdsprojekt med Leader-liknande karaktär, turismprojekt där företag deltog aktivt, internationaliseringsprojekt i Norrbotten och nyföretagarprojekt i Västerbotten. Skillnaden beträffande områden berodde på att Norrbotten tidigare har gjort uppföljningar inom nyföretagande medan Västerbotten fått propåer om att detta var av vikt för dem. Norrbotten valde då att titta närmare på projekt vars verksamhet syftade till att öka internationaliseringen.

Det gjordes också en viss åtskillnad i valet av metod mellan länen. Länsstyrelsen i Västerbotten hade en resurs i form av enheten Regional utveckling – strategi & analys (RUSA), medan alla former av uppföljningar i Norrbotten ligger på de enskilda handläggarna. RUSA tog under 2004 ett brett grepp och följde upp projekt/företag inom flera av länsstyrelsens områden. Uppföljningarna som berörde Mål 1 var enkätundersökningar inom nyföretagande- och turismprojekt. Länsstyrelsen i Norrbotten har arbetat med uppföljningar via projektbesök. I samband med Internrevisionens kontroll av programmets genomförande i februari 2004 påpekade revisorerna dock att enkätundersökningar inte får betraktas som uppföljningar inom ramen för artikel 4.

Resultat av uppföljningar

Under hösten 2003 påbörjades uppföljningen av landsbygdsprojekt av Leader-liknande karaktär. Under våren 2004 skulle därtill projekt inom internationalisering, nyföretagande och turism följas upp. Tidsplanen som sattes i februari 2003 visade sig dock vara för optimistisk och arbetsgruppen beslutade att skjuta fram stoppdatum för uppföljningar inom nyföretagande, turism, landsbygd och internationalisering till 31 december 2004. Bland annat tog mässorna mycket tid i anspråk. Under 2004 var gruppen även tvungen att revidera rutinerna i så mening att ambitionsnivån fick sänkas. Tanken var att i slutet av varje år sammanställa alla uppföljningar som gjorts under året och dra generella slutsatser. Det visade sig dock att projekten var alltför olika för att detta skulle låta sig göras på ett enkelt sätt. Gruppen bedömde även att detta arbete skulle ta mycket stora resurser i anspråk om det skulle genomföras på ett sätt som skulle ge mervärde till andra, varför denna analys/sammanställning till slut uteblev.

Projektbesök

Område/bransch	Antal besökta projekt	Antal återstående projekt att besöka	Kommentarer
Landsbygdsprojekt	3	6	Projekt inom åtgärd 4.5 med Leader-liknande verksamhet
Internationaliseringsprojekt	1	4	Projekt inom åtgärd 2.2 i Norrbotten med formaliserad internationell verksamhet
Turismprojekt	4	7	Projekt där företag deltar aktivt. Besöken är genomförda i Norrbotten. Västerbotten har gjort en enkätundersökning
Nyföretagarprojekt	5	0	Enbart Västerbotten som även gjort en enkätundersökning.
Övriga projekt	38		Projekt som haft problem eller som det funnits andra skäl att besöka, men som inte fallit in under en branschgruppering.
Summa	51	17	

Ett antal projekt hann inte besökas enligt planerna. Detta berodde på tidbrist hos handläggarna vid sekretariatet. Vikten av arbetet med uppföljningsbesök betonades starkare under kvarvarande programperiod.

Slutsatser

Arbetsgruppen för uppföljningar har under 2003 och 2004 delvis röjt ny mark på uppföljningsområdet för Mål 1 Norra Norrland. Tidigare hade inga mer formaliserade metoder använts och detta var ett försök att få ut mer av uppföljningsarbetet. Man kan konstatera att det varit ett komplext arbete där man hela tiden hade att väga tillgängliga resurser mot nytta och uppfyllelse av EU-kommissionens förordningar. Vi lyckades dock inte fullt ut med detta arbete i den utsträckning vi hoppades på i inledningsskedet. Misslyckandena bestod av för få besökta projekt i jämförelse med planen, vi lyckades inte hålla tidsplanen samt att vi ansåg oss tvungna att lyfta bort arbetet med en sammanhållen analys av samtliga uppföljningar genomförda under året. Det positiva var att vi hade kommit ett steg längre på vägen mot ett mer strategiskt tänkande kring uppföljningar. Vi har tillskansat oss värdefulla erfarenheter som vi använde i arbetet med att ta fram en ny uppföljningsmetod för återstoden av programperioden.

Internrevisionens kontroll angående uppföljningar

I februari 2004 genomförde Internrevisionen en kontroll av förvaltningsmyndigheten och Utbetalande myndighet vid Länsstyrelsen i Norrbotten och beredningssekretariatet

vid Länsstyrelsen i Västerbotten. Ett syfte med granskningen var att få en uppfattning om hur uppföljningsbesök enligt artikel 4 genomförs och dokumenteras.

Internrevisionen hade följande synpunkter:

- Mallen för uppföljningsrapporten var alltför lik lägesrapportmallen och saknade ett antal väsentliga frågor
- Mallen för granskningen av redovisningen vid besök bör inte kallas kontrollrapport då detta kan sammanblandas med kontrollrapporter från 5 % - kontrollerna

Arbetsgruppen för uppföljningar tog efter detta fram en ny uppföljningsrapport som hade en helt annan utformning än lägesrapportmallen samt innehöll de frågor Internrevisionen saknade. Det som tidigare kallades kontrollrapport införlivades i uppföljningsrapporten.

Arbetsgruppen tog även fram en ny beredningschecklista, en uppdaterad mall för lägesrapportering samt en ny checklista för handläggarens kontroll av läges-/slutrapport.

Enkätundersökningar

2003

Under 2003 genomfördes en särskild enkätundersökning på 35 pågående FoU-projekt. Uppföljningen avsåg pågående projekt inom åtgärdsområde 1.1, Informationsteknisk infrastruktur och åtgärdsområde 1.3 Forskning och utveckling. Fokus för uppföljningen är de enskilda projektens arbete med de horisontella målen, projektens grad av samverkan samt företagets deltagande i projektverksamheten.

Syftet med uppföljningen var att studera hur FoU-projekten hanterade de horisontella målen för Mål 1-programmet Norra Norrland, dvs. hur de arbetade för att förbättra miljön, öka jämställdheten och skapa nya arbetstillfällen. Syftet var även att studera företagsdeltagandet i projektet samt projektens grad av samverkan med utomstående aktörer.

Svarsfrekvensen i enkätundersökningen var 94 procent. I bearbetningen av enkätens öppna frågor framkom ofta varierande svar och de som redovisas utgjorde exempel på respondenternas åsikter och kommentarer.

Undersökningen visade att projekten använde sig av jämställdhetskompetens från den egna organisationen. Drygt en tredjedel använde den jämställdhetskompetens som fanns inom projektet och bland kommentarerna nämndes att flera projekt hade utbildad och erfaren personal gällande jämställdhetsfrågor.

Hur såg könsfördelningen i projekten ut? Vid tidpunkten för enkätundersökningen fanns 474 personer anställda varav 60,6 procent män och 39,4 procent kvinnor. Andelen extern personal som arbetade i projekten var 67 procent män och 33 procent kvinnor. I styrgrupperna var fördelningen män och kvinnor 80 respektive 20 procent och i referensgrupperna 73 respektive 27 procent. Bland doktorander och disputerade forskare var könsfördelningen relativt jämn. Däremot var männen kraftigt överrepresenterade när

det gäller projektets ledning. Det omvända förhållandet gällde för projektens administration där kvinnor utgjorde tre fjärdedelar av administratörerna.

Bidrar projektet till ökad jämställdhet? Drygt 80 procent av respondenterna ansåg att projektverksamheten kommer att bidra till ökad jämställdhet mellan könen. Bland mycket annat nämndes att kvinnliga doktorander, forskare och projektledare tjänar som förebilder för kvinnliga studenter. Förhoppningen bland ett flertal respondenter var därför att fler kvinnliga studenter söker sig till forskarutbildning inom traditionellt mansdominerade branscher.

Insatser för ökad jämställdhet var främst att vid rekrytering utjämna könsskillnader och i framtiden se över sammansättningen i styr- och referensgrupper, samt att få ökad kunskap om jämställdhetsfrågor. Bilden av jämställdhetssituationen i projekten är dubbeltydig. Å ena sidan visade enkätundersökningen en sned könsfördelning när det gäller kvinnors styrande medverkan i projekten. Däremot fanns en relativt jämn könsfördelning gällande antalet anställda och inom yrkeskategorierna disputerade forskare och doktorander. Respondenterna var överlag positiva och ansåg att projektets aktiviteter i förlängningen leder till ökat kvinnligt deltagande på olika nivåer. Bland dem med specifik jämställdhetsplan fanns en högre andel projekt där kvinnor var överrepresenterade i yrkeskategorierna doktorander, disputerade forskare och projektledare jämfört med det totala antalet projekt.

När det gäller miljöaspekten som FoU-projekten främst har använt sig av fanns den inom den egna organisationen. Bland kommentarerna till miljökompetens inom projektet angavs bl. a. forskare inom miljöområdet och utbildade miljöombud bland de anställda.

De flesta respondenter uppgav att projektets verksamhet inte har haft någon påverkan på miljön. Bara ett projekt ansågs bidra till ökad användning av hälso- eller miljöskadliga kemiska produkter/förorenade substanser och tre projekt bidrar med ökade mängder avfall, vilket beskrivits som ökad förbrukning av engångsmaterial samt ökad mängd avfall i och med verksamhetens startfas. Bland de många kommentarerna till att projekten bidragit till minskad negativ påverkan på miljön nämndes exempelvis: minskad användning av giftiga organiska lösningsmedel; bättre saneringsmetoder och förbättrad kunskap om spridningsförlopp och risker.

Enligt projektägarna själva har inte projektets verksamhet haft någon större negativ inverkan på miljön. Majoriteten menar att projektverksamheten varken varit positiv eller negativ ur miljösynpunkt. En stor andel menar dock att de bidragit till minskad skadlig påverkan på miljön. När det gäller insatser för förbättrad miljö arbetade projekten huvudsakligen med att genomföra särskilda aktiviteter riktade mot miljöförbättring. En stor andel menade också att de hade ett behov av ökad kunskap för att kunna bedriva en verksamhet som bidrar med positiva effekter på miljön. Majoriteten av respondenterna hänvisade till miljöplan som är upprättad av projektägarna, vilka i många fall var centrala "aktörer" som Luleå Tekniska Universitet och Umeå Universitet, etc. och som därför rörde den övergripande verksamheten. Projekt med miljöplan-/policy upprättad specifikt för projektet påverkar miljön positivt i större utsträckning än de övriga. Främst har projekten arbetat med särskilda aktiviteter riktade mot miljöförbättring och framöver ansågs att de behövde arbeta mer strategiskt efter fastställd miljöplan samt att öka kunskapen om miljöfrågor.

2004

Under 2004 har en enkätundersökning gjorts bland turismprojekt och turismföretag i Västerbottens län. I uppföljningen ingick 25 projekt varav 18 besvarade enkäten vilket ger en svarsfrekvens på 72 %. Bland de svarande var 12 stycken Mål 1-projekt och sex var projekt inom Interreg IIIA Kvarken-Mittskandia.

Syftet med uppföljningen var att studera pågående turismprojekt med fokus på aktörernas syn på samarbete, åsikter om framtida sysselsättning i branschen och framtida möjligheter och hinder för utvecklingen av turismnäringen i Västerbotten. Syftet var också att belysa hur projekten och företagen hanterade de horisontella målen förbättrad miljö och ökad jämställdhet.

Några slutsatser:

- 72 % av de tillfrågade turismföretagen deltog i något/några turismprojekt. 10 av 36 turismföretag deltog i fler än ett turismprojekt. Deltagandet omfattade främst marknadsföringsinsatser, aktivt deltagande i nätverk och som finansiärer.
- Samverkan mellan turismföretag och turismprojekt fungerade överlag bra, företagen var dock något mer negativa gällande samarbete än projektledarna för turismprojekten. Bland annat nämndes brist på konkreta ekonomiska resultat av samarbetet.
- Förbättrad infrastruktur och kommunikationer samt samarbete kring marknadsföring var frågor som både projekt- och företagsledare ansåg som viktiga för framtida utveckling av turismnäringen. Bland annat nämndes utveckling av gemensam bokningsorganisation för länet där även små turismföretag med knappa ekonomiska resurser för marknadsföring får chans att synas.
- Majoriteten av projektledarna bedömde att projektverksamheten hade "viss potential" till arbetstillfällen i nya och befintliga företag.
- 83 % fortsatte verksamheten inom projektet även efter projekttidens slut, varav drygt hälften i något mindre omfattning än vid tidpunkten för enkätundersökningen.
- Fortsatt verksamhet efter projekttidens slut är tänkt att finansieras med egna medel eller bidrag från regional aktör. Projekten ansåg sig därmed delvis vara beroende av offentlig finansiering även framöver.

Uppföljningen av 12 nyföretagarprojekt inom åtgärderna 2.2, 3.3.3 och 3.5 gjordes i vissa fall i samband med projektbesök under år 2004. Handläggarna skickade ut enkäten innan besöket och eventuella oklarheter gick igenom med de svarande. Enkäten följde i stort sett den enkät som FoU-projekten fick under 2003, det vill säga fokus låg på horisontella mål, samverkan, arbetstillfällen och verksamheten efter projekttidens slut.

År 2005

Projektens verksamhet och administrativa rutiner har kontrollerats vid sekretariaten minst fyra gånger per år då projekten rekviderat medel. Vid denna kontroll har genomförda och planerade aktiviteter granskats via lägesrapporter och kostnaderna för

aktiviteterna via kontroll av huvudbok, kopior av verifikat, etc. Som komplement till dessa "skrivbordskontroller" har besök gjorts hos pågående projekt. Målen med dessa besök har varit:

- att kontrollera kvaliteten i projektens genomförande och de administrativa rutinerna
- att kontrollera måluppfyllelsen i projekten
- att fler än närmast berörda handläggare skall få vetskap och kunskap om resultatet av uppföljningarna
- att bidra till en helhetsbild av projektgenomförandet inom Mål 1 Norra Norrland

Mål 1 Norra Norrland har innefattat ett stort antal projekt och det har inte varit praktiskt genomförbart att besöka samtliga projekt. Urval har därför gjorts utifrån riskbedömning och har resulterat i tre grupperingar av projekt som skall besökas. Den uppföljningsrapport som tidigare användes reviderades under 2005 för att ge en fördjupning av den information som projektägaren lämnar i lägesrapporten. Förutom kontroll av administration och rutiner har diskussion skett om projektets genomförande och resultat, gjorda erfarenheter, överlevnadspotential etc. Denna rutin fastställdes av förvaltningsmyndigheten 2005 och gällde för resterande tid som kvarstod av programperioden:

- Grupp 1: Projekt med beviljat Mål 1-stöd över ett visst belopp. Beloppet varierar mellan de olika åtgärderna.
- Grupp 2: Ramprogramägare
- Grupp 3: Projekt som inte faller inom grupp 1 eller 2, men där behov av uppföljning föreligger av olika skäl.

Resultat av uppföljningar under 2005

Under 2005 gjordes totalt 63 uppföljningsbesök hos projekt där huvudsekretariatet i Norrbotten och beredningssekretariatet i Västerbotten ansvarade för uppföljningsbesöken. Uppföljningar inom Mål 1 NN delades in i tre kategorier. De projekt som besökts under 2005 återfinns i:

- Grupp 1 (urval enligt stödnivå): 56 projekt
- Grupp 2 (ramprogram): 4 projekt
- Grupp 3 (uppkommet behov av uppföljning): 3 projekt

Av de besökta projekten fick 15 projekt mer eller mindre allvarliga anmärkningar. Av dessa finns 11 projekt i Västerbotten och 4 projekt i Norrbotten. De flesta projekt som besökts under 2005 ansågs vara välskötta.

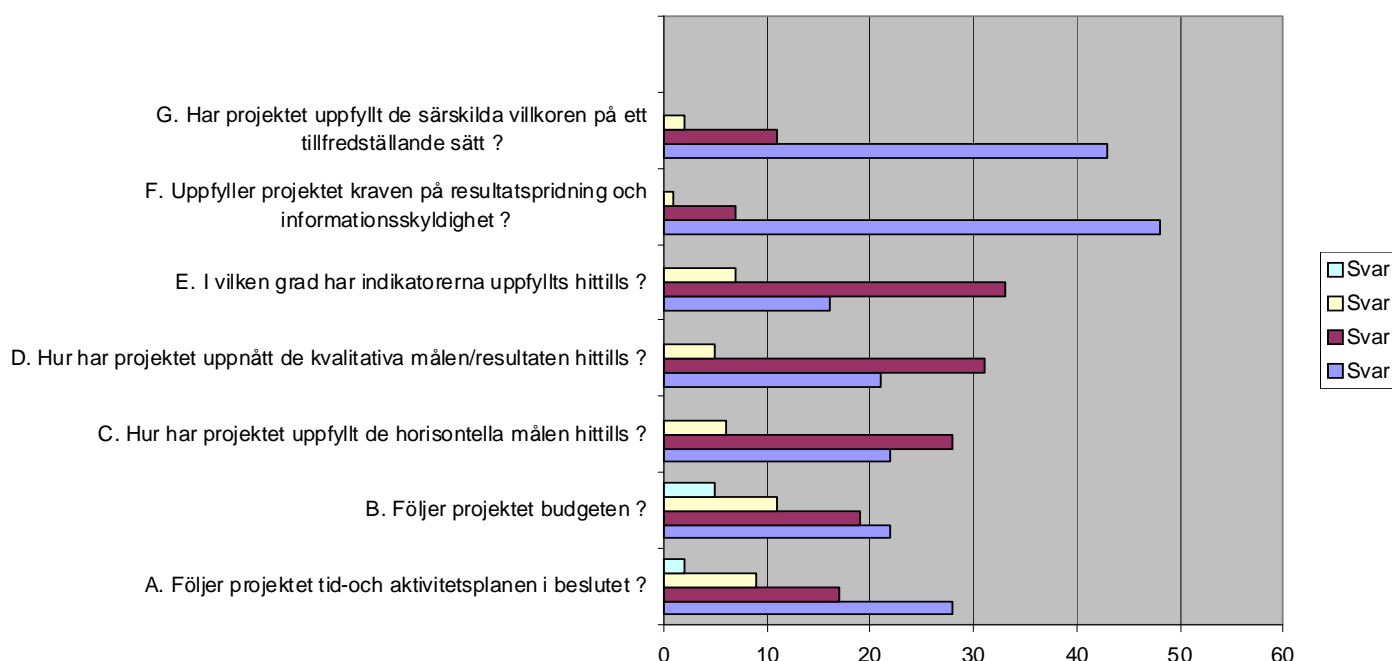
Uppföljningsbesöken

I grupp 1 har den gamla uppföljningsmallen använts vid 13 projektuppföljningar och den nya uppföljningsrapporten vid 43 besök. I grupp 2 och 3 har den gamla uppföljningsrapporten använts vid samtliga uppföljningsbesök. Figuren nedan innefattar uppgifterna från alla uppföljningsrapporten, alla grupper.

Verksamhet och resultat

Uppföljningsrapportens inledande del omfattade bland annat projektens verksamhet och resultat. Dessa uppgifter besvarades i projektens senaste lägesrapport, som utgjorde en del av underlaget för rekvirering av upparbetade kostnader. Vid uppföljningsbesöket fördjupades diskussionen.

I figuren nedan är svaren grupperade enligt vilken grad projektet uppfyllde respektive aktivitet och plan, där svar 1 motsvarar ”uppfyller helt” och svar 4 ”inte alls” (se bilaga 2).

* Svar 1 är det svarsalternativ som indikerar ”Uppfyller helt”.

* Svar 2 indikerar ”Uppfyller inte helt”

* Svar 3 indikerar ”Fyller till viss del”

* Svar 4 är svarsalternativet som indikerar ”Uppfyller inte alls”.

* Felmarginalen i diagrammet beror på att vissa frågor saknar svar i besöksrapporterna från Västerbottens län. Statistiken är baserad på befintlig information vilket medför viss snedfördelning i stapeldiagrammet.

Orsaker till avvikelser – Verksamhet och resultat

Aktivitets- och tidsplan, budget

Avvikelse från tidsplan och budget berodde ofta på förseningar i det praktiska genomförandet av aktiviteter, ibland på grund av personella förändringar vilket påverkade projektet, eller på grund av att aktiviteten skulle genomföras med utomstående aktör där det uppstått förseningar. De avvikelser mot budget som projekten

hade vid tidpunkten för besöken berodde till största del på förseningarna i aktivitetsplanen och i de flesta fall uppgavs att kostnader skulle upparbetas enligt budget i beslut.

Uppfyllelse av horisontella mål

De flesta projekt i denna kategori bedömdes vid besöket som svarsalternativ 2, vilket kan tolkas som att projekten var på god väg att uppfylla de horisontella kriterierna enligt beslutet. I vissa fall fanns dock anmärkningar där kompletteringar begärts, exempelvis mer konkreta beskrivningar i lägesrapporten samt att några projekt behövde se över representationen av kvinnor och män i styr- och referensgrupper.

Uppnått kvalitativa mål

Enligt några av projektägarna var anledningarna till att de kvalitativa målen hittills inte hade uppnåtts främst att det inte fanns företag i länet som var beredda att ta emot och kommersialisera forskningsresultat som kommit till inom ramen för deras projekt.

Uppfyllt indikatorer hittills

I de fall där svarsalternativ 3 och 4 har indikerats vid uppföljningsbesöket, berodde detta på att lägesrapporterna inte varit tillräckligt utförliga. Detta påpekades vid besöken för att åtgärdas i kommande läges- och slutrapporter.

Uppfyllt kraven på informationsskyldighet

Majoriteten av alla projekt uppfyllde helt kraven på informationsskyldighet. De anmärkningar som ändå fanns gällde bristfälligt informationsmaterial om projektets verksamhet samt inte nog synligt uppsatta informationsskyltar.

Uppfyllt särskilda villkor

Bland de besökta projekten hade de allra flesta uppfyllt de särskilda villkoren. De få anmärkningar som ändå fanns gällde uteblivna rekvisitioner eller lägesrapporter.

Vid 16 av projektbesöken under 2005 användes den äldre uppföljningsrapporten där verksamhet och resultat beskrivs i löpande text till skillnad från den nya modellen när svaren indikerades genom ikryssande av de olika svarsalternativen. För att även resultatet från den äldre uppföljningsrapporten ska kunna implementeras i statistiken har båda länen gjort en bedömning/tolkning av hur det skriftliga svaret skulle bedömas på den nya skalan.

Projektens redovisning – anmärkningar och åtgärder

Kontroller som gjordes vid besöken var exempelvis stickprov i redovisningen, kontroll av kostnadsfördelning kust/inland, lokalkostnader, investeringar på plats.

Totalt fick 15 projekt anmärkningar på sin redovisning, varav 11 projekt i Västerbotten och 4 i Norrbotten. I allmänhet var de flesta projekt välskötta och kvaliteten på redovisningen var över lag god. Anmärkningarna som förekom var exempelvis enstaka

slarvfel eller felsummeringar. Några ärenden har kritiserats för att ha en alltför komplicerad redovisning, för mycket tid redovisad för projektledaren osv.

I några fall uppmärksammades att projektpengar använts för att bekosta internutbildningar. Även korrigeringsbudgeten har genomförts i vissa projekt. Samtliga av dessa anmärkningar åtgärdades.

Några projekt avsåg att ansöka/har ansökt och beviljats förlängning av projektperioden så att samtliga påbörjade aktiviteter skulle kunna avslutas. En del pengar nyttjades inte i projekten och kom att återföras.

Vad gäller investeringar i projekten som besökts i Norrbottens län så hade 12 projekt inga investeringar i beslutsbudgeten. De investeringar som gjorts inom övriga projekt följde helt respektive beslut vilket kontrollerades vid uppföljningsbesöket. I majoriteten av projekten kom investeringarna efter projektets avslut att tillfalla den ordinarie verksamheten eller användas inom ett nytt projekt.

År 2006

Uppföljningsbesöken

Under 2006 gjordes totalt 36 uppföljningsbesök hos projekt där huvudsekretariatet i Norrbotten och beredningssekretariatet på Sametinget i Norrbotten och Länsstyrelsen i Västerbotten hade ansvaret för uppföljningsbesöken. De projekt som besöktes under 2006 återfanns i:

Grupp 1 (urval enligt stödnivå): 21 projekt

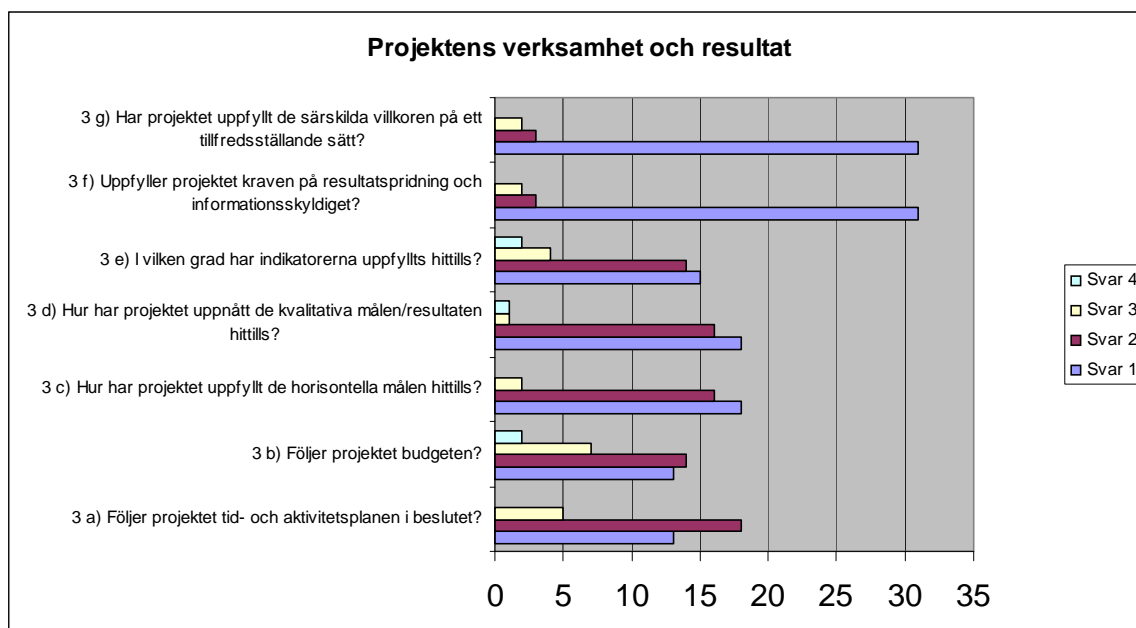
Grupp 2 (ramprogram): 2 projekt

Grupp 3 (uppkommet behov av uppföljning): 13 projekt

Eftersom stödnivån i pågående projekt inte var så hög, på grund av korta projektider, innebar det att urval enligt stödnivå, grupp 1, inte alltid var möjlig. För att öka antalet projektuppföljningar valdes ytterligare projekt ut. Dessa lades in i grupp 3. Det har alltså inte alltid uppkommit behov för uppföljning av de projekt som redovisas i grupp 3. Det fanns projektägare som önskade att få besök, men handläggarna fick själva välja ut de projekt som skulle besökas.

Verksamhet och resultat

Uppföljningsrapportens inledande del omfattade bland annat projektens verksamhet och resultat. Dessa uppgifter besvarades i projektens senaste lägesrapport, som utgjorde en del av underlag för rekvisering av upparbetade kostnader, och vid uppföljningsbesöket gjordes en fördjupning av svaren. I figuren nedan är svaren grupperade utifrån i vilken grad projektet uppfyller respektive aktivitet och plan, där svar 1 motsvarar "uppfyller helt" och svar 4 "uppfyller inte alls". Nedan kommenteras orsaken till att projekten hamnar i den "nedre skalan".

- Svar 1 är det svarsalternativ som indikerar ”Uppfyller helt”.
 - Svar 2 indikerar ”Uppfyller inte helt”.
 - Svar 3 indikerar ”Uppfyller till viss del”.
 - Svar 4 indikerar ”Uppfyller inte alls”.
- Felmarginalen i diagrammet beror på att någon fråga i besöksrapporterna saknar svar. Statistiken är baserad på befintlig information, vilket medför viss snedfördelning i stapeldiagrammet.

Orsaker till avvikelser – Verksamhet och resultat

Aktivitets- och tidsplan, budget

Avvikelse berodde till stora delar på förseningar i det praktiska genomförandet av aktiviteter; ibland pga. personella förändringar internt i projektet eller pga. att aktiviteten var beroende av och skulle genomföras med utomstående aktör där det uppstått förseningar. De avvikelser mot budget som projekten hade vid tidpunkten för besöken berodde till största del på förseningarna i aktivitetsplanen. Flera av projekten avsåg att ansöka om förlängning för att avsluta aktiviteter och upparbeta budget enligt beslut.

Uppfyllelse av horisontella mål

De flesta projekt i denna kategori bedömdes vid besöket som svarsalternativ 1 eller 2, vilket kan bedömas att de horisontella kriterierna enligt beslut i stort sett var uppfyllda.

Uppnått kvalitativa mål

Det stora flertalet projekt bedömdes som svar 1 och 2, d v s helt uppfyllt eller inte helt uppfyllt de kvalitativa målen.

Uppfyllt indikatorer hitintills

Även indikatorerna bedömdes till största delen som svar 1 och 2.

Uppfyllt kraven på resultatspridning och informationsskyldighet

De flesta projekten bedömdes även som svar 1 och 2 vad gäller bedömningen om kraven på resultatspridning och informationsskyldighet uppfyllts.

Uppfyllt särskilda villkor

Alla de besökta projekten har bedömts uppfylla de särskilda villkoren.

Projektens redovisning – anmärkningar och åtgärder

Kontroller som gjordes vid besöken var exempelvis stickprov i redovisningen, kontroll av kostnadsfördelning kust/inland, lokalkostnader samt investeringar.

Totalt hade fem projekt anmärkningar på sin redovisning. Anmärkningar gällde problem med bokföring av personalkostnader i enlighet med hanteringen av EU-projekt och i två projekt fanns inaktuella hyreskontrakt. I ett projekt visade stickprov av huvudbok/verifikat att kostnaden inte hade hanterats korrekt gällande fördelning av kostnader mellan kust- och inlandsbudget. I ett annat projekt var det fråga om en mindre justering avseende en rekvisition som gicks igenom i samband med uppföljningsbesöket. Samtliga anmärkningar åtgärdades.

En frågeställning kring hanteringen av investeringar efter projekttidens slut uppkom i samband med ett projektbesök, och information kring detta lämnades i efterhand.

I allmänhet har de flesta projekt ansetts som välskötta och kvaliteten på redovisningen har över lag varit god.

Några projekt avsåg att ansöka eller hade ansökt och beviljats förlängning av projektperioden så att samtliga påbörjade aktiviteter skulle kunna avslutas.

De projekt som hade investeringar i sin budget gjorde investeringar enligt beslut.

Verksamhet efter projekttidens slut

I diskussionen om projektens framtid har det inte alltid tydligt framkommit om och hur projektens verksamhet kommer att fortsätta efter projekttidens slut. Vissa projekt avsåg att söka nya projektpengar. Ett flertal av projektägarna menade att den verksamhet som byggdes upp under projekttiden skulle fortsätta, men i vilken omfattning varierade mellan projekten. En del projekt var tänkta att ingå ordinarie verksamhet, andra skulle övergå i kommunens regi. I flera fall under diskussionerna, kom frågan om framtida finansiering upp, vilket också i flera fall var avgörande för projektets fortsättning och omfattning. Flera av projekten som vid besöken var i slutfas arbetade med hur den fortsatta verksamhetens skulle organiseras och finansieras.

De allra flesta hade genom projektet ökat sysselsättningen och skapat nätverk och andra former av samverkan samt även internationella kontakter, som de ansåg kommer att bestå både på kort och lång sikt.

Sammanfattning

2006 års sammanställning omfattar totalt 36 projekt. Från det som kan utläsas ur rapporterna och nulägesbeskrivningarna av projekten har organisationerna och verksamheterna i de besökta projekten i stort sett fungerat tillfredsställande. Det har till viss del varit problematiskt för de besökta projekten att följa tid- och aktivitetsplaner. Detta har lett till att upparbetning av medel inte heller gjorts enligt plan. Förlängningsansökningar har varit aktuella i flera fall. Vid besöken har oklarheter från lägesrapporter diskuterats och överenskommelser gjorts om åtgärder där det varit nödvändigt.

Utifrån enbart besöksrapporterna har det varit svårt att objektivt bedöma om projekten generellt kommer att uppnå indikatorer och mål. Handläggarnas bedömning baserat på grundläggande kunskap om projekten visade att flera projekt var på god väg.

År 2007

Uppföljningsbesöken

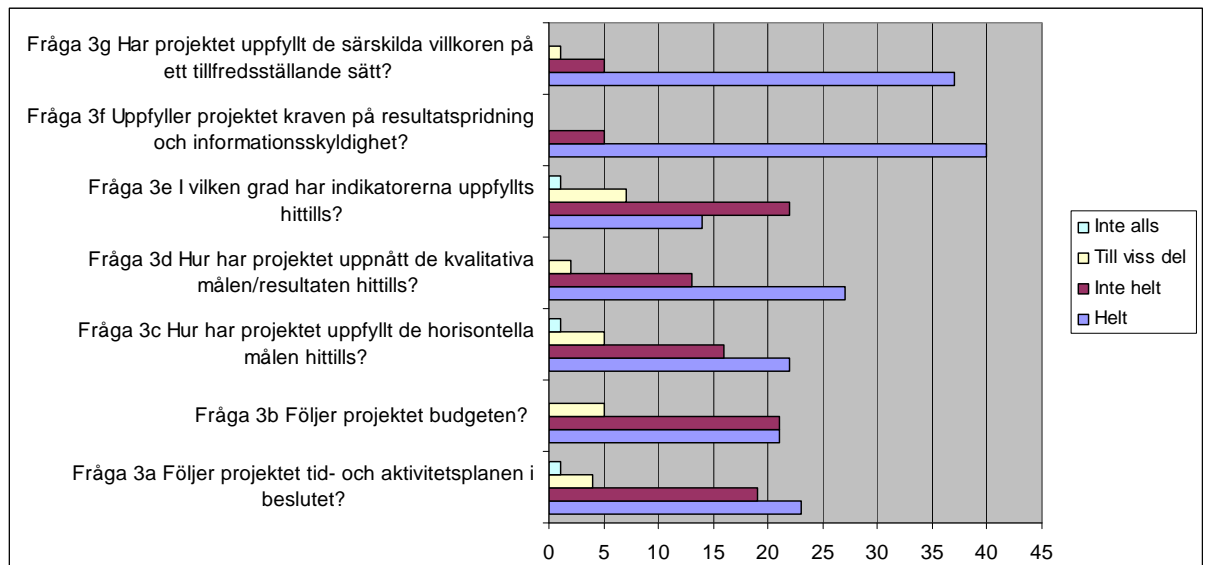
Under 2007 har 56 uppföljningsbesök genomförts. De projekt som besökts under 2007 återfinns i:

- Grupp 1: 25
- Grupp 2: 1
- Grupp 3: 30

Eftersom programperioden började närma sig sitt slut var stödnivån i de pågående projekten inte så hög på grund av den korta projekttiden. Detta innebär att urval enligt stödnivå (grupp 1) inte alltid var möjligt. Uppföljningar som genomfördes under 2007 avsåg också de projekt som inte har hunnits med under tidigare år (grupp 1) 2006. För att öka antalet projektuppföljningar valdes ytterligare projekt ut, under grupp 3. Det har inte alltid uppkommit behov för uppföljning av de projekt som redovisats under grupp 3. I denna grupp kan det vara så att handläggarna såg projektet som intressant och ville följa upp det ur denna vinkel.

Verksamhet och resultat

Uppföljningsrapportens inledande del omfattade bland annat projektens verksamhet och resultat. Dessa uppgifter besvarades i projektens senaste lägesrapport, som utgjorde del av underlag för rekvirering av upparbetade kostnader, och vid uppföljningsbesöket gjordes en fördjupning av svaren. I figuren nedan är svaren grupperade utifrån i vilken grad projektet uppfyller respektive aktivitet och plan, där svar 1 motsvarar ”uppfyller helt” och svar 4 ”uppfyller inte alls”. Nedan kommenteras orsaken till att projekten hamnar i den ”nedre skalan”.

- Svar 1 är det svarsalternativ som indikerar ”Uppfyller helt”.
- Svar 2 indikerar ”Uppfyller inte helt”.
- Svar 3 indikerar ”Uppfyller till viss del”.
- Svar 4 indikerar ”Uppfyller inte alls”.

Differensen i diagrammet beror på att någon fråga i besöksrapporterna ej besvarats korrekt fullt ut och har därmed utelämnats i diagrammet. Statistiken är baserad på befintlig information, vilket medför viss snedfördelning i stapeldiagrammet.

Orsaker till avvikelser – Verksamhet och resultat

Aktivitets- och tidsplan, budget

De flesta projekten följde sina aktivitets- och tidplaner till stor del. En förklaring till detta var att de var återkommande stödmottagare och visste vilken planering som krävdes i ett EU-projekt. Många har bedrivit EU-projekt tidigare och hade nu ett fortsättningsprojekt. Vad gäller den ekonomiska delen var alla medvetna om att det krävs en likviditetsplanering.

Avvikelse berodde på att någon i projektverksamheten hade fått en långtidssjukskrivning vilket har försenat genomförandet. Rekryteringen av personal till projektet hade tagit längre tid och rekrytering av deltagare kan i några fall ha tagit längre tid än vad man beräknat med från början. I några fall hade upphandling även tagit längre tid än man beräknat från början samt att omorganisering av ordinarie verksamhet hade stört projektets verksamhet.

Detta ledde också till att budgeten inte följde den plan som var tänkt från början. I några fall fick man inte tillräckligt med deltagare till projektet vilket har innebar att viss del av finansiering uteblev. I ett projekt där man inte fick tillräckligt med deltagare har ett större företag etablerat sig på orten vilket resulterat i många anställningar istället för projektdeltagande.

Ett fåtal projekt genomförde sina aktiviteter snabbare än vad som var tänkt. Som tidigare nämnts kan detta bero på att stödmottagarna var vana vid att bedriva EU-projekt.

Uppfyllelse av horisontella mål

De flesta projekt i denna kategori bedömdes vid besöket som svarsalternativ 1 eller 2, ur vilket kan utläsas att de horisontella kriterierna enligt beslut i stort sett uppfylls.

Uppnått kvalitativa mål

Det stora flertalet projekt bedömdes som svar 1 och 2, och har helt eller inte helt uppfyllt de kvalitativa målen.

Uppfyllt indikatorer hitintills

Även indikatorerna bedömdes till största delen som svar 1 och 2.

Uppfyllt kraven på resultatspridning och informationsskyldighet

Alla projekt som besöktes ansågs ha uppfyllt resultatspridning och informationsskyldigheten. Alla var medvetna om den viktiga roll de hade att föra vidare att EU medverkar till utveckling och tillväxt i vår region. Några av de projekt som besöktes var rena investeringsprojekt och det fanns därför permanenta informationstavlor uppsatta vid investeringarna.

Uppfyllt särskilda villkor

Alla de besökta projekten bedömdes uppfylla de särskilda villkoren.

Projektens redovisning

Inga direkta anmärkningar på den ekonomiska redovisningen fanns att göra. Stödmottagarna var väl medvetna om vilka regelverk, anvisningar och riktlinjer som gällde. De var vana vid att redovisa EU-projekt och de allra flesta använde sig utav de mallar som förvaltningsmyndigheten hade tagit fram. En projektägare hade problem med att lösa rapporteringen av nedlagd tid men där har förvaltningsmyndigheten kommit med råd på hur detta kan lösas.

Kontroller har skett på plats som exempelvis stickprov i redovisning, kontroll av investeringar och kostnadsfördelningar mellan kust och inland.

Den diskussionspunkt som förekommit mest är hur och hur länge material ska sparas för EU-projekten, där har förvaltningsmyndigheten upplyst om hur länge material ska sparas.

Överlag var projekten välskötta och kvaliteten på redovisningen väldigt god.

Verksamhet efter projekttidens slut

Det har inte alltid framkommit så tydligt vad som händer efter det att projekttiden är slut. Vissa projekt avsåg att söka nya projektpengar. Vissa projekt avsåg att bedriva verksamheten vidare, något projekt hade hoppats på att andra aktörer skulle ta vid men såg att de måste fortsätta sin verksamhet till viss del för att vara ett stöd till de lokala aktörerna. Något projekt fortsatte sin verksamhet i annat program.

De allra flesta har genom projektet ökat sysselsättningen och skapat nätverk och andra former av samverkan, även internationella kontakter, som de ansåg kommer att bestå både på kortare och längre sikt.

Sammanfattning

2007 års uppföljning omfattade totalt 56 projekt. Ur det som kunde utläsas av rapporterna och nulägesbeskrivningarna av projekten fungerade organisationerna och verksamheterna mycket väl. Projekten var välskötta både vad gäller genomförande och den administration. Det har till viss del varit problematiskt för de besökta projekten att följa tid- och aktivitetsplaner. Förlängningsansökningar har varit aktuella i ett antal fall. Vid besöken har oklarheter från lägesrapporter diskuterats och överenskommelser gjorts om åtgärder där det varit nödvändigt.

Utifrån enbart besöksrapporterna var det svårt att bedöma om projekten generellt kommer att uppnå indikatorer och mål, men handläggarnas bedömning baserat på grundläggande kunskap om projekten visade att flera projekt var på god väg.

Uppföljningar av mindre projekt

Detta avser projekt som ej omfattats av tidigare beskrivna uppföljningsrutin. Här avses projekt inom åtgärd 3.1. Under 2007 följdes ett 20-tal projekt upp via telefonkontakter. Huvudsyftet var att kontrollera hur stödmottagarna genomfört sitt projekt. Utfallet visade att de allra flesta var nöjda med hur arbetet hade genomförts. Överlag har personal varit engagerad och de allra flesta var mycket positiva till kompensutvecklingsanalysen och kompetensutvecklingen som genomförts i projekten. Några projekt var missnöjda med konsultens insats i projektet. Telefonuppföljningarna ledde inte till några större förändringar i projektens redovisningar.

År 2008

Uppföljningsbesöken

Under 2008 genomfördes 7 uppföljningsbesök och projekten som besöktes var projekt som skulle ha besökts under 2007 men som inte hade hunnits med. Uppföljningsbesöken som genomfördes avsåg projekt i grupp 3. Projekten hade i de flesta fall valts ut för kontroll på plats på grund av att stödmottagarna bedrivit flera Mål 1-projekt. Eftersom dessa uppföljningsbesök avsåg projekt som inte hanns med under föregående år var den aktiva delen i projekten redan avslutad vid tidpunkten för besöken.

Den uppföljningsrapport som användes vid 2008 års besök är en reviderad version daterad 2006-06-08. Tyngdpunkten vid besöken har legat på kontroll av administration och rutiner samt diskussion om projektets genomförande och resultat. Eftersom projekten var avslutade vid tidpunkten för besöken så diskuterade man om vad som hänt med verksamheten efter det att projektet avslutades och erfarenheter man fått av projektets genomförande. Nedan följer sammanställningar av de frågeställningar som besvarats i rapporterna.

Verksamhet och resultat

Då antalet rapporter för 2008 var relativt få så beskrivs rapportsvaren i löpande text. Differenser beror på att några frågor i rapporterna inte besvarats fullt ut och svar därmed har utelämnats i sammanställningen. Vidare så är två av sju rapporter är skrivna helt enligt mallen. Statistiken i sammanställningen är baserad på befintlig information, vilket medför viss snedfördelning.

Uppföljningsrapportens inledande del omfattade bland annat projektens verksamhet och resultat. Dessa uppgifter besvarades även i projektens lägesrapporter, som utgjorde del av underlag vid rekvisering av upparbetade kostnader. Vid uppföljningsbesöket gjordes en fördjupning av svaren.

Frågorna som besvarats avseende verksamhet och resultat är:

- a) *"Följer projektet tid- och aktivitetsplan i beslutet?"*
- b) *"Följer projektet budgeten?"*
- c) *"Hur har projektet uppfyllt de horisontella målen hittills?"*
- d) *"Hur har projektet uppnått de kvalitativa målen/resultaten hittills?"*
- e) *"I vilken grad har indikatorerna uppfyllts hittills?"*
- f) *"Uppfyller projektet kraven på resultatspridning och informationsskyldighet?"*
- g) *"Har projektet uppfyllt de särskilda villkoren på ett tillfredsställande sätt?"*

Svarsalternativen i rapportens frågor indikerar "Uppfyller helt", "Uppfyller inte helt", "Uppfyller till viss del" och "Uppfyller inte alls". Ingen av frågorna i rapporterna var besvarade med de två alternativ som indikerar "Uppfyller till viss del" eller "Uppfyller inte alls". Detta innebär att handläggare på sekretariatet bedömt att projekten har följt tid- och aktivitetsplan samt budget. Bedömningen är också att projekten uppfyllt de horisontella målen, de kvalitativa målen samt indikatorerna. Projekten har även uppfyllt kraven på resultatspridning och informationsskyldighet samt de särskilda villkoren på ett tillfredsställande sätt. Nedan beskrivs resultaten på frågorna samt eventuella avvikelser mer detaljerat.

Aktivitets- och tidsplan

De projekt som besöktes var återkommande stödmottagare och man visste vilken planering som krävdes i ett EU-projekt. Många har bedrivit EU-projekt tidigare och en del av projekten var fortsättningsprojekt. Tre av de besökta projekten hade helt följt aktivitets- och tidsplaner. Två projekt bedömdes dock inte helt ha följt aktivitets- och tidsplaner. Avvikelsen bestod i båda fallen av att förlängning var nödvändig.

Budget

Alla var medvetna om att det krävdes likviditetsplanering eftersom EU-stödet betalas ut i efterhand. Projektledaren i ett av de besökta projekten upplevde dock just likviditeten som ett stort problem och rekommenderade att inte låta den här typen av projekt genomföras med ett litet företag som stödmottagare. Fyra projekt följde budgeten (dock har några projekt upparbetat mer kostnader än budgeterat) och ett projekt bedömdes inte ha följt budgeten helt. Budgetavvikelsen har i det fallet berott på att förutsättningar för medfinansiering förändrades under projektets gång. Det nya regelverket hos Arbetsförmedlingen medförde att en viss typ av deltagare inte längre kunde delta och projektet fick inte tillräckligt med deltagare. Färre deltagare än planerat har i detta fall har inneburit att en viss del av medfinansieringen uteblivit.

Horisontella mål

Två projekt bedömdes helt ha uppfyllt de horisontella målen och tre projekt har inte helt uppfyllt de horisontella målen, enligt beslut om stöd. Ett av projekten bedömdes ha haft svårigheter avseende målet jämställdhet då projektet arbetat mot basindustrin som av tradition är mansdominerad. Positivt var dock att samma projekt uppvisade goda resultat på indikatorn nya företag som visade högre andel kvinnor än män. Vad gäller det horisontella målet miljö så har ett av de besökta projekten varit en bidragande orsak till uppstart av ett energigymnasium på orten.

Kvalitativa mål

Fyra projekt bedömdes helt ha uppfyllt de kvalitativa målen i beslutet om stöd medan ett projekt bedömdes att inte helt ha uppfyllt dem. Avvikelsen från att helt ha uppfyllt målen bestod i att projektet inte hann med att starta ett plattformsföretag i länet till projektslutet. Samarbete med grannlandet hade dock påbörjats vid tidpunkten för besöket och man beräknade att ett gemensamt plattformsföretag snart skulle komma igång.

Indikatorer

Tre projekt uppfyllde helt de förväntade indikatorerna och två projekt uppfyllde inte helt de förväntade indikatorerna. Avvikelsen från att helt ha uppfyllt de förväntade indikatorerna bestod i något fall att antal deltagare blev färre än planerat. Ett projekt hade som en av sina indikatorer att kunna nyanställa personal men denna indikator lyckades man inte nå under tiden för projektet. Eftersom planer fanns på att i någon form driva projektet vidare med annan finansiering fanns förhoppningar att projektets verksamhet på sikt skulle leda till nyanställningar.

Resultatspridning och informationsskyldighet

Många har bedrivit EU-projekt tidigare och en del av de besökta projekten var fortsättningsprojekt och alla var därför medvetna om den viktiga roll de hade för att förmedla EU:s medverkan till utveckling och tillväxt i vår region. Fyra projekt bedömdes ha uppfyllt kraven på resultatspridning och informationsskyldighet. Ett projekt bedömdes att inte helt ha uppfyllt dessa krav. Avvikelsen bestod i att det på några deltagarintyg inte framgick att EU är medfinansierare. Handläggare bedömde

avvikelsen som mindre då ingen kostnad har redovisats för deltagarintygen samt att projektet i övrigt var väldigt bra på att redovisa EU:s deltagande.

Särskilda villkor

Tre av projekten bedömdes ha uppfyllt de särskilda villkoren. Två uppfyllde inte villkoren helt. Avvikelser från beslutet var dock kommunicerade och godkända av sekretariatet och handlade om perioder för redovisning och rekvisition.

Projektens redovisning

Inga direkta anmärkningar på den ekonomiska redovisningen fanns att göra. Stödmottagarna var väl medvetna om vilka regelverk, anvisningar och riktlinjer som gällde. De var vana vid att redovisa EU-projekt och de allra flesta använde sig utav de mallar som förvaltningsmyndigheten har tagit fram. Kontroller som har skett på plats är exempelvis stickprov i redovisning och kontroll av projektlokaler. Förvaltningsmyndigheten har vid besöken upplyst om hur och hur länge material ska sparas till och med 2015, datumet var redan tydligt för de flesta och det fanns tydliga rutiner för arkivering hos projekten. Överlag var projekten välskötta och kvaliteten på redovisningen har varit mycket god.

Verksamhet efter projekttidens slut

Några projekt avsåg att söka nya projektpengar för sin verksamhet eller för en liknande verksamhet med något förändrad inriktning på aktiviteter eller målgrupp. Något projekt nämnde bland annat det nya nationella strukturfondsprogrammet Mål 2. Ett av projekten som bedrivit en förstudie har hittat en samarbetspartner i grannlandet och avsåg att bilda en ekonomisk förening och har beviljats stöd från Nutek. Ett av de besökta projekten var på gång att inleda projektsamarbete över landsgränserna (Danmark och Skottland). Samarbetet kan ses som en vidareutveckling av det nu genomförda projektet. Man planerade även i det fallet att söka EU-stöd för verksamheten från annat program. Ett av projekten kommer att, under år 2009, resultera i en doktorsavhandling som kan komma att bli ett användbart material i det fortsatta arbetet med ökad jämställdhet.

De allra flesta har genom projektet ökat sysselsättningen och skapat nätverk och andra former av samverkan, även internationella kontakter, som de ansåg kommer att bestå både på kort och på lång sikt.

Sammanfattning

2008 års uppföljning omfattade totalt 7 projekt. Eftersom projekten var avslutade vid tidpunkten för besöken har diskussionerna med projektpersonal mest rört sig kring projektets erfarenheter. Det som kan utläsas ur rapporterna är att projektorganisationen och verksamheterna har fungerat väl. Projekten bedöms ha varit välskötta både vad gäller genomförande och administrativa del. Då antalet rapporter för år 2008 var så få går det inte att dra några slutsatser från detta material.

Åtgärderna 4.1 – 4.4

Generellt

Kontroller enligt artikel 4 i förordning 438/2001 avser bl.a. att på plats säkerställa att medfinansierade varor och tjänster har levererats och att det rör sig om faktiska utgifter. Kontroller på plats ska registreras. Om någon fysisk eller administrativ kontroll inte är uttömmande utan genomförs på grundval av ett urval av insatser, ska urvalsmetoden beskrivas.

Enligt artikel 4 ska kontrollerna även avse att säkerställa efterlevnaden av villkoren i relevanta kommissionsbeslut samt tillämpliga nationella bestämmelser och gemenskapsbestämmelser, särskilt om utgifternas berättigande till stöd från strukturfonderna under den aktuella stödformen, offentlig upphandling, statligt stöd, miljöskydd och likaberättigande.

Kontroller och urvalsmetoder

Administrativa kontroller

Administrativa kontroller ska göras för samtliga stöd för vilka Jordbruksverket är utbetalande myndighet. Detta innefattar startstöd till unga jordbrukare och rennäringföretagare, investeringsstöd till jordbruks-, trädgårds- och rennäringföretag, stöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter samt kompetensutvecklingsinsatser inom jord- och skogsbruk.

Administrativa kontroller omfattar 100 % av stödärendena och syftar till att säkerställa att relevanta bestämmelser och villkor uppfylls. Kontrollerna genomförs inom ramen för stödhandläggningen i enlighet med Statens jordbruksverks föreskrifter, rutinbeskrivningar och checklistor. Kontrollerna dokumenteras i checklistor som sparas i respektive akt och vissa uppgifter registreras även i IT-systemet LBUS.

Gårdsbesök (administrativa kontroller på plats)

För startstöd till unga jordbrukare och rennäringföretagare förekommer administrativa kontroller på plats, s.k. gårdsbesök. Gårdsbesök är inte obligatoriskt utan genomförs i de fall länsstyrelsen anser att behov finns. I förekommande fall genomförs besöken av stödhandläggare eller annan tjänsteman på länsstyrelsen. Vid besöken diskuterar länsstyrelsens tjänsteman och stödsökanden frågor i samband med den verksamhet som ska bedrivas. Eventuella oklarheter kring ansökan utreds med sökanden. Uppgifter som framkommer vid besöket noteras i besöksprotokoll eller motsvarande handling.

Slutbesiktningar (administrativa kontroller på plats)

Slutbesiktningar ska göras för investeringsstöd till jordbruks-, trädgårds- och rennäringensföretag (investeringsstöd) samt stöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter (förädlingsstöd)⁸.

Enligt Statens jordbruksverks föreskrifter för investeringsstöd resp. förädlingsstöd ska alla ärenden med ett stödbelopp på 200 000 kronor eller mer (EU+SE) kontrolleras på plats (slutbesiktas) innan slututbetalning sker. Av ärenden med stödbelopp under 200 000 kronor ska en femtedel kontrolleras.

Kontrollerna registreras i IT-systemet LBUS och ett besiktningssprotokoll skrivs vid varje besök.

Fältkontroller (oberoende kontroller på plats)

Fältkontroller ska göras för startstöd till unga jordbrukare och rennäringensföretagare, investeringsstöd till jordbruks-, trädgårds- och rennäringensföretag samt stöd för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter samt för stöd till kompetensutvecklingsinsatser inom jord- och skogsbruk.

Fältkontrollen syftar till att genom undersökning av ett antal kontrollpunkter få en bild av om stödmottagaren genomfört den investering eller den verksamhet denne beviljats stöd till. Det ska genomföras två olika slags kontroller i fält; dels fältkontroll enligt mönster från regelverket om landsbygdsutvecklingsprogram⁹, dels kontroll enligt femårsregeln¹⁰. Kontroll enligt femårsregeln gäller inte stöd för kompetensutvecklingsinsatser. Jordbruksverkets kontrollenhet ansvarar för kontrollinstruktioner m.m. för fältkontrollerna och länsstyrelserna utför kontrollerna. Kontrollerna genomförs av annan personal på länsstyrelserna än den som ansvarar för stödhandläggningen.

För att ett företag ska ingå i urvalsgruppen för det första fallet, fältkontroll, gäller att stödmottagaren senast kalenderåret som föregår kontrollåret fått beslut om stöd. Stödmottagaren ingår sedan i detta urval t.o.m. året efter det att slututbetalning har gjorts. För att en kontroll ska vara relevant att genomföra ska det finnas en ansökan om utbetalning.

⁸ Statistiken som presenteras i det följande bygger på information från LBUS-systemet fr.o.m år 2003, dvs. det år då IT-systemet infördes. Ett rimligt antagande vad avser åren dessförinnan är att samma situation gäller även för dessa, eftersom bestämmelserna om urval och genomförande av slutbesiktning har varit desamma under hela programperioden och även under programperioden 1994-1999.

⁹ Enligt artikel 69 i förordning 817/2004 ska kontroller på plats omfatta minst 5 % av stödmottagarna och avse samtliga typer av åtgärder för utveckling av landsbygden som anges i programdokumenten. Urvalet på 5 % gjordes per år och omfattade samtliga företag/organisationer som sökt och beviljats något av stöden inom Jordbruksverket ansvarsområde i mål 1. Att urvalet gjordes på totalnivå (dvs. alla stöd sammanlagt) innebär att kontrollfrekvensen i praktiken kan vara en annan än 5 % per år för de enskilda stödformerna.

¹⁰ Enligt kommissionens riktlinjer för genomförandet av förvaltnings-, kontroll- och påföljdssystemen för landsbygdsutvecklingsåtgärder enligt rådets förordning (EG) nr 1257/1999 – åtgärder finansierade genom garantisektionen vid EUGFJ (VI/10535/99 av den 23 juli 2002) ska kontrollerna enligt femårsregeln täcka 1 % av stödmottagarna varje år.

För det andra fallet, kontroll enligt femårsregeln, gäller att stödmottagaren ska ha fått slutbetalning tidigast året innan kontrollåret. Stödmottagaren ingår i urvalet i minst fem år från beslut om stöd. När det gäller kontroller enligt femårsregeln genomförs de numera i Jordbruksverkets regi. Kontroller kommer att genomföras varje år så länge det finns ärenden kvar som inte passerat fem år från dagen för beslut om stöd.

Kontrollerna registreras i IT-systemet LBUS och ett kontrollprotokoll skrivs vid varje besök.

Åtgärd 4.1 Investeringsstöd

Slutbesiktningar

I såväl kust som inland har 100 % av alla investeringar med ett stödbelopp på 200 000 kronor eller mer varit föremål för slutbesiktning. De flesta ärendena har även besiktats i samband med delutbetalning. I några enstaka fall har besiktning enbart gjorts i samband med delutbetalning och då har bedömningen varit den att insatsen varit så pass färdigställd att någon ytterligare besiktning inte behövde göras.

Av ärendena med ett stödbelopp på mindre än 200 000 kronor har i kustområdet 46 % av ärendena besiktats, vilket ska jämföras med kravet enligt föreskrifterna att 20 % skulle besiktas. För inlandet är motsvarande andel 40 %.

Besiktningensprotokollen bevaras i respektive akt. Jordbruksverket har inför avslutandet av Mål 1 programmet begärt in redovisning från länsstyrelserna över genomförda besiktningar och för ca 60 % av ärendena har besiktningensprotokoll samlats in. De avvikelser som påtalats hänför sig främst till delbesiktningar och avvikelserna har främst handlat om att vissa delar ännu inte varit klara, vilket lett till att man tills vidare hållit inne medel. I några fall har det rört sig om ändrade utföranden, som antingen godkänts eller lett till avdrag.

Fältkontroller

Jordbruksverket har inför avslutandet av Mål 1 programmet begärt in redovisning från länsstyrelserna över genomförda fältkontroller inkl. kontroller av femårsregeln. Enligt redovisningen har 10 % av investeringsstödsärendena varit föremål för fältkontroll och i genomsnitt har 1,12 % av ärendena kontrollerats enligt femårsregeln per år från och med år 2004. I ett av kontrollfallen enligt femårsregeln upptäcktes bristande mjölkkvot, vilket ledde till återkrav. I ett av fältkontrollfallen var en byggnad inte färdigställd och det fanns också brister i fråga om minimikraven. Bristerna ledde till återkrav.

Åtgärd 4.2 Startstöd

Gårdsbesök

Det är inte obligatoriskt för myndigheten att göra gårdsbesök. I kustområdet har emellertid 17 % av ärendena besökts och motsvarande andel för inlandet är 3 %.

Fältkontroller

Jordbruksverket har inför avslutandet av mål 1 programmet begärt in redovisning från länsstyrelserna över genomförda fältkontroller inkl. kontroller av femårsregeln. Enligt redovisningen har 6,2 % av startstödssärendena varit föremål för fältkontroll. Däremot har inga ärenden kontrollerats enligt femårsregeln. Inga uppgifter om fel eller brister har redovisats.

Åtgärd 4.3 Bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter

Slutbesiktningar

I såväl kust- som inlandsområdet har 100 % av alla investeringar med ett stödbelopp på 200 000 kronor eller mer varit föremål för slutbesiktning. De flesta ärendena har även besiktats i samband med delutbetalning. I några enstaka fall har besiktning enbart gjorts i samband med delutbetalning och då har bedömningen varit att insatsen varit så pass färdigställd att någon ytterligare besiktning inte behövde göras.

Av ärendena med ett stödbelopp på mindre än 200 000 kronor har 67 % av ärendena besiktats, vilket ska jämföras med kravet enligt föreskrifterna att 20 % skulle besiktas.

Besiktningensprotokollen bevaras i respektive akt. Jordbruksverket har inför avslutandet av mål 1 programmet begärt in redovisning från länsstyrelserna över genomförda besiktningar och för ca 70 % av ärendena har besiktningensprotokoll samlats in. De avvikelser som påtalats har främst handlat om att kostnader inte ingått i beslut om stöd. I dessa fall har avdrag gjorts.

Fältkontroller

Jordbruksverket har inför avslutandet av Mål 1 programmet begärt in redovisning från länsstyrelserna över genomförda fältkontroller inkl. kontroller av femårsregeln. Enligt redovisningen har 8 % av förädlingsstödsärendena varit föremål för fältkontroll. Däremot har inga ärenden kontrollerats enligt femårsregeln. Inga uppgifter om fel eller brister har redovisats.

Åtgärd 4.4 Kompetensutveckling

Fältkontroller

Kompetensutvecklingsåtgärden har kontrollerats hos länsstyrelserna vid tre tillfällen inom Mål 1 Norra Norrland: Norrbottens län två gånger och Västerbottens län en gång. Därutöver har Skogsstyrelsen i Luleå kontrollerats. Vid kontroll av länsstyrelserna har felaktigheter framkommit vid de tre tillfällena. Felen är av olika slag. Det rör sig om utgifter som inte får medfinansieras, utgifter som inte tillåts enligt nationella regler eller att kostnadsramar överskridits. Felaktigt utbetalda medel har återbetalts. Kontrollen av Skogsstyrelsen var utan anmärkning. Kontrollerna har utförts i enlighet med fastställd checklista av personal vid Jordbruksverkets kontrollenhet.

På plats-kontroller

En på plats kontroll har gjorts inom Mål 1 Norra Norrland. Resultatet var utan anmärkning. Kontrollerna har utförts av personal vid Jordbruksverkets kontrollenhet i enlighet med fastställd checklista.

5.4 Redovisning av de informationsinsatser som har genomförts enligt artikel 46

Informatörsnätverk

Nutek har under programperioden koordinerat ett nätverk med informatörer från de olika strukturfondsprogrammen. Syftet med nätverket är att utbyta erfarenheter mellan de olika programmen om vad som görs när det gäller informationsinsatser samt hur man kan tolka informationsförordningen. I nätverket har yrkesfrågor diskuterats kopplat till strukturfonderna, till exempel hur EU-förordningen om information och publicitet skulle implementeras.

Under 2001 träffades nätverket tre gånger. Externa gäster har inbjöds till dessa möten. Ann Lundqvist, konsult från KAN Kommunikationsanalyser AB, inbjöds att föreläsa om hur man utvärderar och sätter mätbara mål på sina informations- och kommunikations aktiviteter. Vid ett senare tillfälle medverkade chefen för Kommissionens representation i Sverige, Hans Alldén, som berättade om deras verksamhet.

Under 2002 arrangerades tre möten där frågor som hur man arrangerar mässor och konferenser, offentlighet och sekretess, personuppgiftslagen etc. behandlades. Pressmeddelanden gick ut i samband med offentliggörandet av lägesrapporter.

Under 2003 träffades nätverket fyra gånger. Ett av tillfällena koncentrerades på massmediakontakter. Ett annat möte fokuserades helt på utvärdering av informationsinsatser. På dessa båda deltog en medarbetare från DG Regios informationsenhet. Ett tredje möte arrangerades i samverkan med Europeiska kommissionens kontor i Stockholm samt Europaparlamentets Stockholmskontor för att utbyta erfarenheter och identifiera möjligheter till samverkan.

I november 2003 deltog nätverket på en stor konferens i Bryssel anordnad av EU-kommissionen. Mötet fokuserade helt på informationsfrågor kring strukturfonderna. Flera av nätverkets ledamöter hade tillfrågats av EU-kommissionen om att medverka med presentationer av olika goda exempel avseende genomförda informationsinsatser.

Under 2004 arrangerade Nutek tre möten. Det första hölls på Näringsdepartementet i Stockholm. Det andra mötet förlades till Kiruna och EU-mässan om upplevelseindustrin, som Mål 1 Norra Norrland anordnade. På mässan fick deltagarna i informatörsnätverket möjlighet att hämta inspiration och kunskaper om mässarrangemang, vilket varit aktuellt för många under året. Tredje mötet arrangerades i samverkan med Sveriges kommuner och landsting i Stockholm.

Under 2005 träffades nätverket tre gånger. Första träffen hölls på ITPS kontor i Stockholm och fokuserades kring ITPS utvärderingsrapport om strukturfonderna och hur man hanterat massmedieuppmärksamheten kring denna. Nätverket fick också en

presentation av programmet ESPON. Nätverket förlade sedan ett möte till Mål 1 Cornwall för att på plats studera vad som gjorts i programmet när det gäller information och publicitet. I fokus var bl.a. hur man skapar medieuppmärksamhet på ett positivt sätt kring sin region och hur man kan organisera arbetet med spridning på ett effektivt sätt. Det tredje mötet tog upp den nordiska dimensionen och gränsöverskridande informationsfrågor. Mötet ägde rum i Köpenhamn på Öresundskommittén och Nordiska ministerrådet.

Under 2005 medverkade koordinatören för informatörsnätverket, som finns på Nutek, på Open Days i Bryssel på ett seminarium om massmedierelationer kopplat till strukturfonderna.

Informationsinsatser

Under inledningen av programperioden handlade förvaltningsmyndighetens informationsarbete framför allt om att göra Mål 1- programmets möjligheter kända för potentiella sökande. Successivt, allt eftersom projekt kom igång och återstående EU-medel minskade, försköts tyngdpunkten i informationsarbetet till att mer göra känt vilka projekt som genomförts och vilka resultat regionens och Europeiska Unionens gemensamma satsningar åstadkommit.

Förvaltningsmyndigheten bedömde att det inledande informationsarbetet lyckades väl eftersom efterfrågan på och konkurrensen om EU-medel från programmet var stor. Programmet genomfördes i mycket hög grad enligt plan och informationsinsatserna var en viktig förklaring till detta.

Informationsarbetet fortlöpte i stort enligt den övergripande informationsplan som fanns fastslagen för Mål 1 Norra Norrland i programkomplementet. Det genomfördes diverse informationsträffar med olika målgrupper, information och nyheter publicerades löpande på webben, media kontaktades vid t ex beslutstillfällena, det annonserades och skyltades. Här nedan redovisas insatserna.

Webbplatsen www.mal1.nu

Mål 1-programmets webbplats har varit en mycket viktig informationskälla med ett stort antal besökare. Den har uppdaterats löpande och har innehållit t.ex. allmän information om programmet och genomförandet samt om projekten som beviljats medel. Här har också specifik information om de administrativa rutinerna för projektägarna funnits. Sidorna med Mål 1-informationen var de mest besökta sidorna på länsstyrelsens webbplats. Under programperioden har webbsidorna haft mellan 21 000 (år 2000) och 44 000 (år 2002) besök. Från 2003 och till programperiodens slut har antal besök stadigt legat på 40 000. Besökstopparna var som högst i samband med att strukturfondsdelegationens beslut publicerades. Slutsatsen man kan dra är att informationen på webben var efterfrågad. Allt fler aktörer hittade dit och de återkom.

Projektarkiv på webben

Ett projektarkiv i form av en webbapplikation kopplad till en databas installerades på mål 1-webben under 2002. Syftet med den var att göra det möjligt för intresserade att söka och hitta grundläggande information om vilka projekt som beviljats EU-medel från

programmet. Informationen i databasen baserade sig på information som lades in i STINS. Här kunde man söka efter ett visst projekt eller se alla projekt inom t ex en viss åtgärd, en viss kommun eller en viss projektägare. Ambitionen var att dessutom koppla t.ex. projektbeskrivningar och rapporter till respektive projekt och göra projektarkivet allt mer innehållsrikt och användbart.

Åtgärderna 3.1-3.4 Växtkraft

En särskild trycksak om åtgärderna 3.1-3.4 togs fram 2002 för Växtkraft Norrbottens län. Den hade snabb åtgång och spreds via partnerskapet ut i länet till potentiella projektägare och intresserade. Informationen om dessa åtgärder på webben byggdes ut speciellt under 2002, både för Norrbottens respektive Västerbottens län.

TV-reklam och övrig annonsering

Under senhösten och vinter 2000/2001 genomfördes en TV-reklam kampanj i Norrbotten och Västerbotten. Totalt visades 80 avsnitt á 20 sekunder under fyra veckor. Syftet med TV-reklamen var att tala om för allmänheten att EU finansierar en mängd projekt i regionen. Organisationer, föreningar, kommuner, företag och landsting var de främsta målgrupperna för programmet.

I samband Sveriges Ordförandeskap och de möten som kom att förläggas till regionen under 2000 trycktes informationstavlor om Mål 1-programmet upp och distribuerades till regionens 29 kommuner. Dessutom fanns vi representerade på samtliga flygplatser i regionen Norra Norrland. Mål 1-sekretariaten i Norrbotten och Västerbotten fanns också representerade på en mängd konferenser och mässor som anordnades i regionen.

För att ge allmänheten en bild och en känsla av att det verkligen pågick mängder av utvecklingsprojekt i regionen med stöd av Europeiska Unionen genomfördes en upplysningskampanj i TV4 under hösten 2002. Det var en 30 sekunder lång filmsekvens där sex olika projekt syntes med rörliga bilder och text. Reklamfilmen visades drygt 50 gånger i respektive län vid olika tidpunkter under fyra veckor i oktober och november. Som fortsättning och repetition kördes även en 10 sekunder kort variant 20 gånger per län under två veckor vid årsskiftet 2002/2003. Enligt tv-kanalens uppföljning ska 345 000 människor ha sett den 30 sekunder långa filmen minst en gång. Så många som 137 000 ska ha sett den minst fem gånger.

TV-reklamen var ett komplement till övrig annonsering och naturlig mediabevakning. Den gjorde det möjligt att visa en annan bild och känsla och kunde också nå andra typer av informationskonsumenter. Övrig annonsering handlade framför allt om annonser i regionens dagspress t.ex. i omgångar inför den sista ansökningsdagen. I övrigt kan nämnas annons i tidningen för Stora Nolia-mässan som gick ut till alla hushåll i Norrbotten och längs norrlandskusten under sommaren samt fanns vid mässentrén. Stora Nolia-mässan besöktes av 120 000 människor.

Under 2002 inleddes också en serie av annonser i tidningen Företagarna i Norrbotten. Den kom ut med sju nummer per år i 12 000 exemplar. Annonserna var i form av en helsida och visade exempel på projekt som fått EU-finansiering. Texten var kort och skriven i artikelform. Det var olika projekt i varje annons.

Länsstyrelsen i Västerbotten har under programperioden gjort nyhetsblad, "Västerbotten.Nu" till temanummer om EU-programmen och EU-finansierade projekt. Nyhetsbladet har getts ut med fyra-sex nummer per år i 4 000 exemplar.

Uppdaterad information om programmet har funnits i Mål 1 Norra Norrlands Aktuelltbrev som publicerats efter varje strukturfondsmöte. Här finns budgetläge, nyheter och eventuella förändringar för den allmänheten men också för befintliga projektägare. Cirka 650 personer läser nyhetsbrevet varje månad.

Jordbruksstöden

Länsstyrelserna i regionen har sedan hösten 2003 informerat om samtliga stöd till jordbruket genom ett "stödnnummer" av den gemensamma informationstidskriften Norrbruk som nått alla brukare med aktiv SAM-ansökan. Aktuell information om åtgärderna har presenterats löpande under åren i Norrbruk.

Viss information om stöden har funnits på länsstyrelsernas hemsidor och utförligare information har funnits tillgänglig på Jordbruksverkets hemsida. Samebyarna i Norrbottens län har informerats om Startstödet via en skrivelse till ordförande i byarna.

Jordbruksverket har också tagit fram en informationsbroschyr om förädlingsstödet. Även i broschyren hänvisas till mål 1-området. Informationsmaterial om investeringsstöd, startstöd och kompetensutveckling som tagits fram av Jordbruksverket används i hela landet.

Därutöver har information om investeringsstöd, startstöd och kompetensutveckling lämnats i samband med informationsträffar för lantbrukare om EG:s jordbrukarstöd. Lantbrukarna har informerats också genom länsstyrelsernas informationstidning samt med direktutskick.

Beträffande informationsinsatser för åtgärderna 4.7 Anpassningen av fiskeansträngningen och 4.8 Utveckling av fiskenäringen har ett antal åtgärder genomförts för att ge offentlighet till åtgärderna.

Under våren 2001 genomförde Fiskeriverket en informationsturné som riktade sig främst till landets yrkesfiskare, men även representanter från handläggande länsstyrelser. Under 2001 har Fiskeriverket också deltagit vid utvecklandet av en informationsbroschyr om EU:s strukturfonder i Sverige, "Utveckla Sverige". Huvudansvarig har varit Verket för näringslivsutveckling, Nutek.

I båda länen har annonsering skett i länspressen.

EU-mässor

Under 2003 började vi att synliggöra satsningarna genom att planera och genomföra två av totalt fyra EU-mässor: "Om kläckta idéer, utveckling, framåtanda och europeisk gemenskap i norra Sverige." De två återstående mässorna genomfördes under 2004. Förutom att synliggöra utvecklingsprojekten var syftet även att mässorna skulle ge nya kontakter, kunskaper och inspiration till alla de som på olika sätt arbetar med utvecklingsfrågor både i projektform och mer övergripande.

Mässorna bestod av både en projektutställning och ett brett seminarieprogram. Varje mäs­sa hade ett övergripande tema för att kunna fokusera något och därmed vara mer intressant och givande för deltagarna. Mässorna spreds ut geografiskt för att täcka hela regionen, norr och söder, kust och inland, vilket inte var optimalt ur besökar- och deltagarhänseende. Ambitionen var att alla pågående projekt skulle få en inbjudan om att delta på någon av mässorna. Mässorna var öppna för alla med fritt inträde.

Första mässan genomfördes i Luleå (kust) 5-6 november, med temat IT- Infrastruktur-Forskning. Den samkördes med en annan konferens som genomförs årligen i regionen: Science and Cyber, i år med rubriken ”Distance Freedom for People”. Drygt 50 EU-finansierade projekt deltog som utställare och 1 000 personer besökte mässan. Drygt 100 av dessa deltog på EU-mässans seminarier.

Andra mässan genomfördes i Lycksele (inland) 20-21 november med temat landsbygdsutveckling. Den mässan hade 30 projektutställare och 120 besökare.

Ingen av mässorna gav riktigt det mediagenomslag som vi hade trott och hoppats på. Det som rapporterades i samband med mässorna handlade framför allt om EU:s framtida sammanhållningspolitik, vilket var innehållet i ett av seminarierna. Nästan ingenting förmedlades om de enskilda projekten eller de totala resultaten i regionen hittills. De flesta utställande projekten och deltagarna tyckte att det var både nyttiga och inspirerande mässor.

Under 2004 genomfördes de två återstående mässorna som planerats och fastställts. De två mässorna under 2004 var Kiruna: Upplevelseindustrin, 4-5 mars med drygt 30 projekt och 250 deltagare samt Skellefteå: Näringslivsutveckling, 22-23 april med 44 projekt och med över 300 deltagare

Mediabevakningen var inte heller särskilt aktiv i samband med de två aktuella satsningarna under 2004. Seminarierna som var till för att locka besökare till mässan samt naturligtvis för att ge nya kunskaper, inspiration och idéer lockade heller inte allmänheten. Vid varje mäs­sa delades det ut en enkät som utställare och besökare fick fylla i och sammantaget visade enkätsvaren ett positivt resultat. Mest positivt resultat gav Kirunamässan där framför allt projektägare/utställare tyckte det var givande både i form av seminarierna och mässan som mötesplats.

Under året annonserade både Västerbotten och Norrbottens länsstyrelser i länens respektive läns­tidningar. Annonserna innehöll framförallt marknadsföring av mässorna, men avsåg också att få in ansökningar till åtgärder där medel kvarstår. Vidare gjorde länsstyrelsen i Västerbottens län under 2004 ett av sina nyhetsblad till ett temanummer om EU-finansierade projekt. EU-numret gavs ut i 4 000 exemplar i framför allt Västerbottens län.

Konferens kring jämställdhetsintegrering

Under hösten, den 9 november 2004, genomfördes också en heldagskonferens kring jämställdhetsarbetet och perspektivet, ”Gender mainstreaming as a tool for regional development” i Bryssel. Informationen sågs som en viktig del av arbetet med ”återkoppling” och redovisning till politiker och tjänstemän vid EU:s institutioner kring

hur resurserna använts i utvecklingsarbetet i norra regionen. Den mycket uppskattade konferensen var ett samarbete mellan länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten samt North Sweden. 120 åhörare, däribland Europaparlamentariker och representanter från ett 20-tal olika EU-regioner, lyssnade till ett brett program om jämställdhetsintegrering på lokal, regional, nationell och internationell nivå.

Invigning av bredbandsnät

I samband med invigningen av bredbandsnätet i Norrbotten samordnades 2005, tillsammans med förvaltningsbolaget IT Norrbotten, en gemensam invignings - informationsdag med seminarier och riktade presentationer till såväl projektägare som politiker och berörda tjänstemän från samtliga kommuner i länet. Seminarierna/presentationerna handlade dels om utvecklingsprojekt inom IT-området men också om själva arbetet med bredbandsutbyggnaden som omfattade inte bara alla 14 kommunerna utan också 300 byar i regionen. Bland gästerna märktes bl.a. direktör José Palma Andres från DG Regio.

Inför invigningen togs också fram en särskild informationsfolder för spridning till alla gäster och lokala/regionala politiker. En engelsk version distribuerades också till EU-kommissionen samt det regionala kontoret North Sweden i Bryssel.

I samband med invigningen inleddes också en annonskampanj riktad främst till allmänheten i norra Norrland. I annonskampanjen, som i huvudsak publicerades i norrbottniska media, presenterades under hösten återkommande en rad goda exempel och projektresultat.

From the Arctic Edge of Europe

I oktober 2006 arrangerades ett två dagars event på Regionkommittén i Bryssel. Syftet var att visa upp regionen och dess förutsättningar och hur vi utifrån detta framgångsrikt använt strukturfondsmedlen samt vilka resultat detta gett regionen och övriga Europa. Målgruppen var framför allt politiker och tjänstemän från Parlamentet och EU-kommissionen men även representanter från de olika medlemsländernas regionkontor i Bryssel. Arrangemanget genomfördes under samlingsnamnet "From the Arctic Edge of Europe" av och med ett 40-tal representanter från regionens lokala och regionala aktörer och projekt, den nationella nivån samt Regionkommittén och EU-kommissionen. Eventet innehöll både utställningsmaterial och seminarier. Målet att nå 300 besökare nåddes, men ytterst få av dessa besökare var dock från den primära målgruppen Parlamentet och EU-kommissionen. Eventet fick stort och positivt mediagenomslag regionalt på hemmaplan genom Sveriges television, SVT, som var på plats. Man uppmärksammade att EU-kommissionens talare Generaldirektör Graham Meadows framhöll regionen som ett flaggskepp i Europa när det gäller regional utveckling och att nå resultat i förhållande till investerade EU-medel.

Övriga informationsinsatser

I samband med uppstarten av programmet initierades en informationsturné i Norrbottens län. Samtliga kommuner besöktes samt en mängd organisationer och orter som bjöd in oss på eget initiativ. Enligt deltagarlistorna nåddes mer än 700 personer i länet.

En CD-skiva med EU-logotyper i olika färger och format togs fram under våren 2001. Syftet var att lättare kunna vidarebefordra logotyper tillsammans med användarinstruktion till de projekt som startades inom respektive program. Målgruppen var i första hand förvaltningsmyndigheternas informationsansvariga. Informationen på skivan finns även utlagd på Nutek:s webbplats.(www.nutek.se)

Annonsering i länens respektive länsstidningar har också gjorts i samband med beslut om tilldelning av extra medel till programmet från den s.k. resultatreserven. Detta för att få in ansökningar till åtgärder där medel kvarstår men också vid några tillfällen för att göra både projekt och aktiviteter kring dessa kända.

I samband med t.ex. beslutstillfällen har media kontaktats. Oftast har dagspressen rapporterat kortfattat vilka projekt som har beviljats EU-medel. Arbetet med att få projektaktörerna att själva kontakta media och i övrigt informera om sina projekt samt framhålla hur de finansieras och varför har fortgått vid sidan av att informationen till media gjorts alltmer konkret och med tydlig resultatriktning.

För att kunna anpassa och effektivisera verksamheten har huvudsekretariatet 2001 gjort interna attitydundersökningar. Undersökningen har vänt sig till dem som blivit beviljade EU-medel av strukturfondsdelegationen. Undersökningen har varit av informell karaktär och har inte varit statistiskt säkerställd. Trots undersökningens brister har vissa slutsatser kunnat dras. En överväldigande majoritet har visat sig vara ”mycket nöjd” eller ”nöjd” med samarbetet med sekretariaten. Vidare har man stort förtroende för länsstyrelsernas handläggare, deras kompetens och service. Enkäten har visat att informationsträffar tillsammans med kommunernas näringslivskontor och EU-samordnarna har varit de mest effektfulla informationsspridarna. Mål 1 sekretariaten i regionen har därför lagt stor vikt vid att hålla kommunernas EU-samordnare uppdaterade. Övriga samverkande aktörer (organisationer/myndigheter) har använt sig av webbplats som främsta informationskälla och kontaktar sekretariaten vid behov.

Det stora intresset från media har medfört ett behov av att utbilda de anställda hur man hanterar medias representanter på ett professionellt sätt. Under 2000 och 2001 har många av de anställda på huvudsekretariatet gått kvalificerade kurser och lärt sig förmedla information och ge ett gott intryck vid intervjuer.

Mål 1 Norra Norrland är ett komplext program och det kan vara svårt för journalister att känna till allt och hålla isär EU-programmen som är aktuella. För att förhindra sakfel i artiklarna och etablera en god relation med media har huvudsekretariatet under 2001 bjudit in de största mediaaktörerna i Norrbotten till en informationsträff om Mål 1 och Interregprogrammen. Träffen var väldigt uppskattad av deltagarna. Huvudsekretariatets målsättning var att ersätta konfrontation med dialog och enligt de utvärderingar som genomfördes var resultatet mycket gott.

Under 2001 tog sekretariaten fram profilprodukter för att etablera namnet Mål 1 i regionen. Målsättningen är att synliggöra EU och berätta satsningen i regionen. En uppgift som inte minst är viktig i Norrbotten och Västerbotten där EU-motståndet länge varit störst i landet. Profilprodukterna distribuerades/användes på mässor, utbildningar, konferenser i Norrbotten, Västerbotten under programperioden.

För att få genomslag i media och därmed nå allmänheten med både arbetet och resultaten av programarbetet i regionen genomfördes beslutsmötena under 2005, 2006 r 2007 i samarbete med projektägare. De berörda projektägarna presenterades i pressmeddelanden i anslutning till beslutsmötena och gavs i samband med mötet också utrymme för en egen presentation. Beslutsmötena under 2005 var förlagda till Acusticum i Piteå i Norrbotten Ostriket i Burträsk i Västerbotten och slutligen på Luleå tekniska universitet, Luleå Norrbotten. Samtliga möten och presentationer gav mycket positivt resultat i media och blev tydliga exempel på de reella strukturförändringar som Mål 1 Norra Norrland uppnått. I samband med Strukturfondsdelegationens möte i maj 2007 redovisades Mål 1-resultat där press, radio och TV deltog.

Den 29 september 2004 medverkade förvaltningsmyndigheten vid EU-kommissionens och Regionkommitténs "Open days" med presentation av informationsstrategi och aktiviteter för att förankra Mål 1- arbetet i norra regionen. Förutom en allmän presentation av förutsättningarna geografiskt och befolkningsmässigt och allmän samhällsstruktur, poängterades i anförandet vikten av en väl genomarbetad informationsstrategi för information kring EU:s politik i allmänhet och regionalpolitiken i synnerhet.

I oktober 2005 genomfördes ett möte med kommunernas EU-samordnare och näringslivschefer för att informera om bl.a. resultat och effekter utifrån uppdateringen av halvtidsutvärderingen. Informationen var en del av arbetet med "återkoppling" och redovisning till politiker och tjänstemän vid EU:s institutioner kring hur resurserna använts i utvecklingsarbetet i norra regionen.

Informationsarbetet i övrigt fortlöpte med olika typer av informationsträffar för olika målgrupper och i nätverk som i sin tur också spred information vidare. Till exempel så har resultat och uppdatering av halvtidsutvärderingen presenterats på företagarmöten i flera av kommunerna.

Under 2006 producerades en 28-sidig broschyr för att samlat berätta hur strukturfondsmedlen i mål 1-programmet har använts i regionen. Detta både generellt och i form av specifika exempel, samt vilka resultat de ger. De resultat som presenterades var från årsskiftet 2005/2006. Målgruppen var i huvudsak politiker lokalt och regionalt samt tjänstemän på berörda myndigheter och organisationer. Broschyren fanns även på engelska.

Övergripande information om strukturfonderna har funnits på Nuteks hemsida. Under 2002 kompletterades information med en nedladdningsbar OH-serie.

Nyhetsbladet "Aktuellt från strukturfonderna" med information om utvecklingen inom strukturfonderna utkom med tre nummer under 2000. Upplagan omfattade ca 1 200 prenumeranter. Nyhetsbladet utgavs av Nutek. En nätverksträff för informatörer på förvaltningsmyndigheterna genomfördes i december 2000. En informationsbroschyr om EGs strukturfonder i Sverige 2000-2006 har tagits fram av Nutek. Information om den nya programperioden lades ut på Nuteks hemsida.

Gemensamt med andra myndigheter har Nutek, i samarbete med Näringsdepartementet, under 2001 tagit fram en broschyr om strukturfondsprogrammen i Sverige. Skriften

Utveckla Sverige ger övergripande information om målsättning och inriktning för satsningarna under den nya programperioden och talar även om var ytterligare information finns samt var ansökan skall skickas. Broschyren är utgiven på svenska och engelska och har lagts ut på Nuteks webbplats.

Under våren 2001 uppdaterades informationen på Nuteks hemsida och en engelsk översättning av sidorna om strukturfonderna genomfördes. Kontinuerligt läggs rapporter, prognoser och informationsmaterial ut på webbplatsen.

Nutek publicerade under 2003 en populärversion med slutsatser och erfarenheter från föregående programperiod. Broschyren, med namnet Regional kraftsamling spreds framför allt på en konferens med samma namn som Nutek arrangerade för att sprida lärdomar från programperioden 1995-99.

I samband med att halvtidsutvärderingarna blev klara 2004 sammanställde Nutek en skrift, "Tillsammans utvecklar vi Sverige", som spreds på bl.a. Nuteks konferens den 23 november 2004. En engelsk version av skriften gavs också ut.

Nutek arrangerade den 13 oktober 2004 ett seminarium i samverkan med bl.a. Vägverket och Banverket på temat trafikverken och EU:s strukturfonder. Syftet var att redovisa satsningar inom strukturfonderna inom trafikinfrastruktur.

I samband med övervakningskommitténs möte 2004 i Gällivare bjöds pressen in till projektpresentationen. Resultatet blev artiklar i olika lokaltidningar.

Under 2005 genomförde Nutek, tillsammans med Näringsdepartementet och Sveriges kommuner och landsting, ett arbete för att samla in projektexempel och statistik kring strukturfondernas användning i Sverige. Informationen sammanställdes till en skrift som gavs ut under 2006.

Slutsatser

Information och kommunikation är ett verktyg för att en verksamhet ska nå sina mål så effektivt som möjligt. Förvaltningsmyndigheten bedömer att informationsarbetet har fungerat bra eftersom genomförandet av programmet i hög grad genomförts som planerat och med goda resultat.

I vilken utsträckning förvaltningsmyndigheten lyckats med det andra syftet med informationsarbetet, att öka allmänhetens kännedom om EU:s strukturfonder, dess syften och resultat, är inte lika lätt att bedöma. Förvaltningsmyndigheten har inte heller gjort några mätningar av detta. Bedömningen är dock att kunskaperna fortfarande generellt sett är låga. Förvaltningsmyndigheten märker dock att en förändring skett under programperioden och både attityder och intresset har visat på en positiv ökning. Oavsett vad förvaltningsmyndighetens bedömning eller mätningar visar så är det dock svårt att avgöra i vilken utsträckning Mål 1-programmets informationsinsatser har bidragit till resultatet.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har under åren gjort andra attitydmätningar som berört frågan om EU och kan vara intressanta att ta del av här. I en SIFO-undersökning 2006 där länsstyrelsens diariékunder fick berätta vad de tyckte om länsstyrelsen i olika

avseenden fick de också svara på hur de förhöll sig till olika påståenden om länet och dess utveckling. Ett sådant löd: "EU-medlemskap är bra för Norrbotten". 63 procent var positiva till detta påstående, det vill säga ansåg att det stämmer delvis, i stor utsträckning eller helt. Detta resultat skulle kunna jämföras med en generell attitydundersökning som genomfördes gemensamt av Länsstyrelsen i Norrbottens län och Landstinget i Norrbottens län 2002. Då svarade 41 procent av allmänheten att de var delvis eller helt positiva till EU-medlemskapet. Detta skulle alltså kunna vara ett tecken på att attityderna förändrats till att vara mer positiva.

6. Granskning/revision

6.1 *Eventuella förändringar av kontrollsystem*

Redovisning enligt artikel 13, 438/2001 har under programperioden lämnats in i föreskriven tid till EU-kommissionen. Det har inte skett någon förändring i kontrollsystemet jämfört med rapporten enligt artikel 5, 438/2001 som lämnats in under programperioden, förutom att rutiner och checklistor kontinuerligt har setts över samt att den finansiella kontrollens oberoende ställning har förtydligats (2002).

Åtgärderna 4.1 – 4.4 har kontrollerats enligt övergripande EU-regelverk samt enligt nationella stödspecifika bestämmelser som regleras genom Jordbruksverkets föreskrifter. Inga förändringar har skett av kontrollsystemet förutom att kontrollmomenten har stramats upp något med hjälp av förtydligande av checklistor och rutinbeskrivningar (2002). Inom kompetensutveckling har Jordbruksverket under 2004 kontrollerat länsstyrelsen i Västerbottens län. Samordnare för kompetensutveckling i Mål 1 norra och södra har haft regelbundna telefonmöten med KULM-samordnare på SJV.

6.2 *Redogörelse av genomförda kontroller av svenska myndigheter och från kommissionen samt resultaten av kontrollerna och eventuella åtgärder som har vidtagits med ledning av dessa*

6.2.1 Förvaltningsmyndigheten

2001

DG Regio

Kommissionen gjorde i april 2001 en systemrevision av programmet med rekommendationer vad gäller rutinerna för beredning, granskning och kontroll enligt EG nr 1260/99, 438/2001, 448/2001. Kommissionens revisorer lade fram följande huvudsakliga rekommendationer:

- Förtydligande av avgränsningen mellan den förvaltande myndigheten och den utbetalande myndigheten
- Utarbeta handledningar för personal som handlägger ansökningar, övervakar kontroller och handlägger rekvisitioner
- Komplettering i beslut om vilka sanktioner som kan komma att vidtas om villkor i beslut inte följs
- Säkra ett lämpligt förfarande i fråga om datum för ansökningar och startpunkt för stödberättigad period
- Utarbeta rutiner och arbetsplaner för uppföljningsbesök på plats enligt artikel 4 i förordning 438/01
- Formaliserande av förfarandet för inlämnande av utgiftsdeklarationer

- Bekräftelse om att överföringar från kommissionen till programmen meddelas den utbetalande myndigheten
- Se till att systemrevisioner av programmet genomförs så snart som möjligt och att rekommendationerna från dessa förverkligas
- Bekräfta att förfarande för återkrävande av stöd finns för programmet
- Upplysningar om förfarandet för Sapmi-området
- Bekräfta att länk finns mellan rapporteringssystemet STINS och redovisningssystemet AGRESSO
- Bekräfta att STINS är funktionsdugligt som rapportgenerator
- Upplysningar om vilka inmatningskontroller och elektroniska kontroller som kommer att finnas i den slutliga versionen av STINS inklusive eventuella manuella förfaranden som anges i handledningarna
- Bekräfta att den centrala revisionsavdelningen kommit till stånd och lämna upplysningar om personaltillsättning och kontrollprogram. Särskilt bör upplysningar lämnas om hur man ämnar se till att hela programperioden täcks
- Bekräfta säkerställandet av en bra kontrollmiljö och för att uppfylla artikel 38.1 i förordning 1260/99 och artikel 15 i förordning 438/2001 (avslutsintyg)

Rekommendationerna har åtgärdats. Resultaten från revisionen har inte föranlett några kvarstående påpekanden, brister eller anmärkningar.

Internrevisionen Gävle

Internrevisionen gjorde i augusti 2001 en granskning av programmet gällande hantering av ansökningar och beslut samt rekvisition och utbetalning, Attest och behörigheter i STINS har också granskats. Granskningen gjordes vid Länsstyrelsen i Norrbotten län vid Länsstyrelsen i Västerbottens län. Följande rekommendationer gjordes utifrån granskningen:

- Att handläggare endast registrerar uppgifter i STINS och i Diabas och således undviker att föra egna uppföljningssystem vid sidan om den befintliga
- Att STINS även används i det samiska insatsområdet
- Om möjligt begära in sammanställning av konto med bifogade verifikationer enligt de kostnadsslag som beslutet bygger på
- Attestfunktionen bör finnas hos utbetalande myndighet. Den funktionen bör också ha hand om effektivering av utbetalningen i STINS

Rekommendationerna har åtgärdats. Resultaten från revisionen har inte föranlett några kvarstående påpekanden, brister eller anmärkningar.

2002

Internrevision i Gävle har under 2002 genomfört granskning vid Länsstyrelsen i Norrbotten län, vid Länsstyrelsen i Västerbottens län samt vid Sametingets kansli i Kiruna, avseende EU:s program Mål 1 Norra Norrland. Granskningen har genomförts med stöd av internrevisionens upprättade granskningsprogram. Följande huvudsakliga resultat och slutsatser konstaterades:

- Den organisatoriska inplaceringen av den personal som ska utföra urvalskontroller har ändrats för att markera deras oberoende med avseende på förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet
- Rutiner och system kring påminnelsehantering vid sena rekvisitioner från projektägare har förbättrats
- Rutiner och system för att följa utvecklingen av handläggningstider för inkomna rekvisitioner har byggts upp och tillämpats
- Sametingets kansli har satt in åtgärder för att komma i fas med registreringen i STINS samt fastlagt en plan för besök och uppföljning av projekt på plats

Revisionsrapporten från Internrevisionen i Gävle har inte föranlett några kvarstående påpekanden, brister eller anmärkningar.

2003

Internrevisionen i Gävle har under 2003 genomfört granskning vid Länsstyrelsen i Norrbotten län, vid Länsstyrelsen i Västerbottens län avseende EU:s program Mål 1 Norra Norrland. Granskningen har genomförts med stöd av internrevisionens upprättade granskningsprogram. Följande rekommendationer gjordes:

- Genomför förenkling av granskningsrutiner/datumsättning av kompletteringar
- Omarbetande av frågeformulär för projektbesök
- Prioritera inregistreringen i DIVA av projekt inom åtgärd 3.1
- Bifoga utdrag ur UC för kontroll av behörig firmatecknare inom åtgärd 3.1
- Se över påminnelsehanteringen av rekvisitioner i åtgärd 3.1
- Komplettering av underlag till granskade projekt

Rekommendationerna för 2003 enligt ovan har åtgärdats. Resultaten från revisionen har inte föranlett några kvarstående påpekanden, brister eller anmärkningar.

- Internrevisionen i Gävle har under revisionen 2003 uppmärksammat oklarheter beträffande möjligheter att stödja film- och mediaproduktion inom ramen för Europeiska regionala utvecklingsfonden. Projektet som granskats är "Utveckling av Norrbotten till ett filmproduktionscenter i Norra Europa etapp 2", dnr 304-6605-02. Ärendet har sedan behandlats vidare under programperioden. Förvaltningsmyndigheten för Mål 1 Norra Norrland delar inte Internrevisionens bedömning i alla delar. Internrevisionen har tydliggjort att kostnader kopplade direkt till filmproduktion inte kan räknas som stödberättigade kostnader inom Europeiska regionala utvecklingsfonden. Förvaltningsmyndigheten gjorde efter Internrevisionens påpekande en genomgång av projektets kostnader vilket innebar att kostnader som kopplats direkt till filmproduktion återkrävdes enligt särskilt beslut. Återstående kostnader i projektet efter genomförda återkrav anser förvaltningsmyndigheten vara stödberättigande vilket meddelades Internrevisionen. Projektets mål har varit att skapa ett kluster inom filmområdet och därmed lägga grunden för uppbyggnad av en ny bransch. Kostnader för kortfilm/novell och dokumentär anser förvaltningsmyndigheten som stödberättigande då dessa är att betrakta som en utvecklingsinsats inom kulturområdet. Utbetalande myndighet har i rapport SV/2007/0008/FD/4 till OLAF lämnat uppgifter i enlighet med Internrevisionens PM. Vidare har förvaltningsmyndigheten enligt förordning (EG) nr 1681/1994 artikel 5 punkt 1,

dnr 304-15475-2008, rapporterat till OLAF om hemställan hos EU-kommissionen om att det utbetalade stödet bör bäras av gemenskapen. Frågan kring ärendet har inte behandlats klart (februari 2010).

2004

Internrevision i Gävle har under 2004 genomfört granskning vid Länsstyrelsen i Norrbottens län, vid Länsstyrelsen i Västerbottens län, samt beredningssekretariatet vid Sametinget avseende EU:s program Mål 1 Norra Norrland. Granskningen har genomförts med stöd av internrevisionens upprättade granskningsprogram. Följande rekommendationer gjordes:

- Förtydligande av hur projekt är tänkta att genomföras
- Samtliga underliggande verifikat begärs in vid första rekvisitionen
- Bedömning av riskområden och lämpliga stickprov anges i granskningsplanen
- Byt namn på Kontrollrapport till Uppföljningsrapport. Utöka frågebatteriet i Uppföljningsrapporten
- Utöka granskningsplanen med en checklista som belyser LOU
- Förtydliga besluten inom åtgärd 3.1 så att aktiviteterna tydligt följer godkänd handlingsplan
- Åtgärda problematiken med medfinansiering inom åtgärd 6.1
- Rutin för påminnelser vid sen rekvisition förbättras inom åtgärderna i insatsområde 6
- Skriftlig ansökan för omfördelning av kostnadsslag bör komma från projektägare med efterföljande beslut från sekretariatet samt tydliga underlag där ersatta kompletteringar tydligt är strukna
- Komplettering av underlag/information för granskade projekt

Rekommendationerna har åtgärdats. Revisionsrapporten från Internrevisionen i Gävle har inte föranlett några kvarstående påpekanden, brister eller anmärkningar.

2005

Internrevisionen för EG:s strukturfonder genomförde en revision under 2005. Följande rekommendationer gjordes:

- Rutinbeskrivning för de arbetsmoment som ingår vid sammanställande/attest av utgiftsdeklarationen
- Valutaomräkning i STINS
- Justering av ej inlagda uppgifter i STINS
- Rutinbeskrivning för de moment som ingår vid hantering av OLAF-rapportering

Rekommendationerna har åtgärdats. Revisionsrapporten från Internrevisionen i Gävle har inte föranlett några kvarstående påpekanden, brister eller anmärkningar.

4-7 oktober 2005 genomförde DG Employment en systemrevision avseende sociala fonden på förvaltningsmyndigheten, Länsstyrelsen i Norrbottens län. Följande rekommendationer gjordes:

- Se över urvalsförfarandet
- Se över IT-systemets så att det kan ge bättre överblick över verksamhetens resultat i förhållande till bokförda utgifter
- Inför ett system så att övervakning och redovisning av omfattningen av matchande medel in natura kan göras

Förvaltningsmyndigheten har svarat på de rekommendationer som framkom i revisionsrapporten. DG Employment har bekräftat att de har godtagit förvaltningsmyndighetens svar och därmed är ärendet avslutat.

2006

Internrevision för EG:s strukturfonder genomförde en revision den 21-23 februari 2006 vid förvaltningsmyndigheten och utbetalande myndigheten, Länsstyrelsen i Norrbottens län. Dessutom genomfördes en revision den 8-9 mars 2006 vid beredningssekretariatet, Länsstyrelsen i Västerbottens län. Följande huvudsakliga rekommendationer gjordes:

- Rekommendationer angående TA-medel
- Redovisa rapporter från Ekobrottsmyndigheten samt förvaltningsmyndighetens egna utredningar inom åtgärd 3.1 som rör misstänkta oegentligheter
- Uppföljningsbesök åtgärd 3.1 Västerbottens län
- Se över rutinerna för hanteringen av checklistor hos beredningssekretariatet Västerbottens län

Förvaltningsmyndigheten har svarat på de rekommendationer som framkom i revisionsrapporten. Revisionsrapporten från Internrevisionen i Gävle har inte föranlett några kvarstående påpekanden, brister eller anmärkningar.

2007

10-14 juni 2007 genomförde DG Regio en systemrevision avseende regionala fonden på förvaltningsmyndigheten, Länsstyrelsen i Norrbottens län. En preliminär revisionsrapport kom in under 2008 varefter förvaltningsmyndigheten har förtydligat rutiner och checklistor med beaktande av de synpunkter som kommit med den preliminära rapporten. Förvaltningsmyndigheten har förtydligat hur återkrav reglerats. Den slutliga rapporten har vid sammanställningen av programmets slutrapport inte inkommit

Internrevision för EG:s strukturfonder genomförde en skrivbordsrevision i september 2007. Syfte var i huvudsak se hur Länsstyrelsen har säkrat avslutsarbetet. Interrevisionen hade inga särskilda rekommendationer då länsstyrelsen har avsatt särskilda resurser för avslutsarbetet.

2008

Under september månad 2008 genomförde SET- revisionsbyrå på uppdrag av EU-kommissionen en revision av 10 projekt i den sociala fonden. Följande rekommendationer per 2009-07-13 gjordes:

- Återkrav i två ärenden där man i det ena projektet saknade underlag för resekostnader och i det andra projektet inte har kunnat verifiera ett timarvode. Totalt rekommenderat återkrav är 23 381 kronor.
- Förvaltningsmyndigheten ska se till att de skyldigheter som följer av artikel 7 (3) kommissionens förordning 438/2001 avseende den tid handlingar ska förvaras, upprätthålls för att uppnå en tillfredsställande spårbarhet.

Kommissionens rekommendationer inkluderade följande tillägg utöver ovanstående rekommendationer från SET Revisionsbyrå:

- En begäran om information från ytterligare tre projekt med otillfredsställande underlag i tidredovisningen.

Under hösten 2009 har förvaltningsmyndigheten svarat på rekommendationerna i rapporten. Den slutliga rapporten har vid sammanställningen av programmets slutrapport inte inkommit .

6.2.2 Jordbruksverket

Inga kontroller har ägt rum under åren 2002-2003 och inte heller under 2007-2008.

2004

Jordbruksverkets internrevision har granskat rutiner för kontroller enligt art 10-12 i förordning (EG) nr 438/01 2004. Granskningen gjordes för att bedöma om rutiner för art 10-kontroller hade inrättats och om de följdes. Rekommendationerna från internrevisionen rörde införande av granskningsstrategi samt förbättringar i riskanalysarbete, urvalsprocess och rutiner. Åtgärder genomfördes i enlighet med rekommendationerna.

2005

Jordbruksverkets Internrevision har granskat åtgärderna investeringsstöd, startstöd samt förädlingsstöd inom Mål 1. Granskningen resulterade i ett antal rekommendationer som rörde organisation, rutiner/checklistor och IT-system. Rekommendationerna beaktades i det fortsatta arbetet.

Jordbruksverkets Internrevision har granskat KULM verksamheten (kompetensutvecklingsåtgärder) inom jordbruksfondens garantisektion 2005. Granskningen gällde garantisektionen, men eftersom processen i stora delar var densamma omfattades även KULM-verksamheten i mål 1-området. Verksamheten som bedrevs av organisationerna i mål 1 området berördes dock inte av revisionen. Rekommendationerna rörde förbättringar i rutiner och IT system. Åtgärder genomfördes i enlighet med rekommendationerna. I tillämpliga delar infördes de åtgärder som genomfördes med anledning av internrevisionens rekommendationer även i mål 1.

2006

Jordbruksverkets Internrevision har granskat hanteringen av återkrav avseende strukturstöd programperioden 2000 – 2006. Granskningen resulterade i ett antal synpunkter: Rutiner för återkravshandläggning bör fastställas för samtliga stöd. En rutin för övervakning av länsstyrelsernas hantering av återkrav bör upprättas. En rutin som säkerställer att uppgifter enligt 438/01 samt 448/01 kan bifogas till fjärde kvartalsrapporten över OLAF-rapportering bör upprättas.

Följande åtgärder har vidtagits med anledning av synpunkterna ovan kring hanteringen av återkrav avseende strukturstöd programperioden 2000 – 2006: Tidigare upprättade återkravsrutiner för åtgärderna startstöd, investeringsstöd och förädlingsstöd inom utvecklingssektionen har fastställts. Stödansvarig enhet på Jordbruksverket ska vid tillsynsbesök hos Länsstyrelsen under 2007 och 2008 även ta upp frågor om länets planerade och genomförda återkrav. Rapportering av uppgifter enligt 438/01 samt 448/01 ska enbart göras till 4:e kvartalsrapporten. Fordringsliggaren är undersökt genom sökning i BETAL. Inga poster återfanns. Slutsats: En rutin är inte nödvändig p.g.a. att rutinen inte gäller för den nya programperioden. Detta kommer att skötas genom den s.k. 885-rapporteringen framöver.

Jordbruksverkets internrevision har granskat OLAF-rapporteringen på Jordbruksverket 2006. Vid granskningen bedömdes förutsättningarna för att leva upp till gällande regelverk. Internrevisionens fann vissa brister och lämnade rekommendationer för det fortsatta arbetet. Rekommendationerna gällde beskrivningen av ansvarsfördelningen mellan verksamheten som ansvarade för rapporteringen till OLAF och verksamheten som ansvarade för stödverksamheten, samt handboken för arbetet som vid granskningstillfället inte uppdaterats med gällande regelverk och Jordbruksverkets organisationsstruktur. Åtgärder genomfördes i enlighet med rekommendationerna.

6.2.3 Fiskeriverket¹¹

Inga revisioner har ägt rum under 2002, 2004-2005.

2003

Internrevisionen har löpande under 2003 granskat lämnade strukturstöd. Resultaten från dessa granskningar har under 2004 presenterats i en särskild årsrapport.

Främst har påpekats att det förekommit att förhandsmedgivanden lämnats retroaktivt, d.v.s. med uppgift att de gäller från och med ett datum som ligger tidigare än datum för förhandsmedgivandet. Det är mer riktigt att vid beslut om stöd göra en bedömning om det föreligger särskilda skäl för att ta med kostnader före datum för förhandsmedgivandet. Detta förhållande skall förtydligas i Fiskeriverkets rutiner för handläggning av strukturstöd från Fonden för fiskets utveckling.

2006

¹¹ Enligt uppgifter från Fiskeriverket

Fiskeriverkets internrevisor har under året granskat hanteringen av strukturstödsärenden. Granskningen har omfattat både Mål 1 och utanför Mål 1. Granskningen har genomförts på Fiskeriverket och omfattat följande:

- Kartläggning och bedömning av den interna styrningen och kontrollen i förvaltnings och kontrollsystemet kring strukturstöd
- Efterlevnaden av strukturprogrammets regelsystem och intentioner, med avseende på Europeiska Gemenskapen och det svenska regelverket
- Granskning av beslutande och utbetalande myndighet

Granskningen har skett av strukturstödsärenden med olika fokus som t ex:

- Olika åtgärdsområden såsom nyskapande åtgärder och pilotprojekt, skydd och utveckling av akvatiska resurser samt tekniskt stöd
- Systematiska fel såsom retroaktiva medgivanden och förlängning av lyftningstider
- Slutbetalningar gjorda i slutet av år 2004 och 2005
- Länsstyrelserna i Örebro, Östergötland samt Värmland

Under juni 2006 genomförde EU-kommissionen en revision av strukturstödshanteringen hos Fiskeriverket och handläggande länsstyrelser. Revisionen inleddes med en genomgång av beskrivningar av förvaltnings- och kontrollsystem. Därefter gjordes en revision på plats för att kontrollera systemen. I samband med revisionen besökte EU-kommissionen Länsstyrelsen i Norrbottens län. Av revisionsrapporten kan utläsas att förvaltningen föreföll välorganiserad och att alla handlingar var i god ordning.

I revisionsrapporten framför EU-kommissionen att villkoren om utgiftsintyg och utgiftsdeklaration i förordning (EG) 438/2001 inte helt är uppfyllda. Under 2006 har Fiskeriverket därför ändrat organisationen för upprättande av utgiftsdeklarationer till EU-kommissionen. Underlagen tas fram av Ekonomienheten, kontrolleras mot checklista av Resursavdelningen och undertecknas av verkets generaldirektör.

Vidare framfördes i rapporten att delåtgärden ”Småskaligt kust och insjöfiske” inte genomförts i enlighet med artikel 11 i förordning (EG) 2792/1999. Därför har det under året genomförts en omföring av ärenden i stödssystemet med anledning av en ändrad tolkning för hantering av stöd som beviljats inom delåtgärden.

2007

Fiskeriverkets internrevisor har under året granskat hanteringen av strukturstödsärenden. Granskningen har omfattat både Mål 1 och utanför Mål 1. Granskningen har genomförts på Fiskeriverket och omfattat:

- Kontroll och bedömning av den interna styrningen och kontrollen i förvaltnings- och kontrollsystemet kring strukturstöd,
- Efterlevnaden av strukturprogrammets regelsystem och intentioner, med avseende på både Europeiska Gemenskapen och det svenska regelverket, samt
- Granskning av beslutande och utbetalande myndighet.

I sin rapport gör internrevisorn bedömningen att det fortsatt krävs tydligare fokus på förstärkningen av den interna styrningen och kontrollen avseende struktur-
stödshanteringen.

Vidare framförs i rapporten att arbetet med finansiell kontroll måste prioriteras för att minimera att allvarliga eller systematiska fel inte rättas till. När det gäller utgiftsdeklarationerna måste Fiskeriverket säkerställa att de kontroller som skall göras verkligen blir gjorda och dokumenterade på ett korrekt sätt. En översyn behöver också göras av de rutiner som krävs för att säkerställa att tillräcklig fysisk kontroll sker.

Fiskeriverket har under 2007 genomfört en processöversyn av struktur-
stödshanteringen för att se över, förenkla och förbättra hanteringen. Utifrån processöversynen har det tagits fram ett fyrapunkterprogram med fokus på bättre information, rutiner, förenkling och kvalitet.

2008

Fiskeriverkets internrevisor har under året granskat hanteringen av struktur-
stödsärenden. Granskningen har omfattat både Mål 1 och utanför Mål 1. Granskningen har genomförts på Fiskeriverket och omfattat:

- kartläggning och bedömning av den interna styrningen och kontrollen i förvaltnings-
och kontrollsystemet kring struktur-
stöd
- efterlevnaden av strukturprogrammets regelsystem och intentioner, med avseende på
både Europeiska Gemenskapens och det svenska regelverket, samt
- granskning av beslutande och utbetalande myndighet

Länsstyrelserna är beslutande myndighet för stödområdena vattenbruk, utrustning i
fiskehamnar (gäller ej utanför Mål 1), förädling och saluförande, insjöfiske och
kollektiva åtgärder inom det småskaliga kust- och insjöfisket. Fiskeriverket är
beslutande myndighet för övriga åtgärder. Fiskeriverket är även utbetalande myndighet
för samtliga åtgärder inom både Mål 1 och utanför Mål 1.

Granskningen har inriktats mot att bedöma den interna styrningen och kontrollen
avseende struktur-
stödshanteringen. Internrevisorn gjorde bedömningen att Fiskeriverket
måste prioritera arbetet med att införa en rutin som hanterar de felaktigheter som
uppkommer vid de finansiella kontrollerna. En sådan rutin har införts som följer själva
ärendehanteringen och omfattar Kontrollavdelningen, Strukturstödsenheten samt
Ekonomi- och personalenheten som hanterar utbetalningarna av struktur-
stöd.

Ekonomistyrningsverket (ESV) har under året genomfört en systemrevision avseende
Fonden för fiskets utveckling för alla tre program. Syftet med revisionen var att dels
översiktligt bedöma förvaltnings- och kontrollsystemet och dels att bedöma om
rutinerna vid internrevisionen och finansiell kontroll kan antas medverka till att de
underlag som levereras till ESV avseende artikel 13 är tillförlitliga och i allt väsentligt
rättvisande.

I sin rapport gör internrevisorn bedömningen att det finns små möjligheter att arbeta
långsiktigt. Internrevisionens bedömning är likt tidigare år att det fortsatt krävs tydligare
fokus på förstärkning av den interna styrningen och kontrollen avseende

strukturstödshanteringen. Det är också svårt att genomföra de förbättringar som krävs för att en tillräcklig intern styrning och kontroll skall uppnås med tanke på den stora arbetsbelastningen. Vidare påpekas att rutinen för genomgång och uppföljning av resultatet av de finansiella kontrollerna samt kontroll av att beslutade åtgärder faktiskt blir vidtagna, fortfarande inte fungerar tillräckligt tillfredsställande. Internrevisionens bedömning är att Fiskeriverket måste prioritera arbetet med att få till en rutin som hanterar de felaktigheter som uppkommer vid de finansiella kontrollerna så snart som möjligt för att minimera risken att allvarliga eller systematiska fel inte rättas till vilket kan leda till ett ineffektivt förvaltnings- och kontrollsystem.

ESV:s revision föranledde ett antal påpekanden. Iakttagelserna avsåg i huvudsak rutiner i samband med upprättande av utgiftsdeklaration och rekvirering av medel från EU. Vidare fanns det påpekande om behörighetstilldelningen för vissa handläggare vid utbetalande enhet. Iakttagelser fanns också kring rutiner och uppföljning av 5-procentkontrollerna. ESV:s sammanfattande bedömning var att förvaltnings- och kontrollsystemet fungerar mindre väl och att förbättringsåtgärder är nödvändiga.

Som resultat av påpekandena i revisionerna har Fiskeriverket förstärkt den interna styrningen och kontrollen genom en rekrytering under år 2008. Förstärkningen har genomförts för att säkerställa att Fiskeriverket kan möta de krav som ESV och EU-kommissionen har.

En prioritering på finansiell kontroll har funnits under 2008, detta för att komma i fas med de kontroller som genomförts under 2007. En rutin för att säkerställa att beslutade åtgärder faktiskt blir vidtagna har tagits fram i samförstånd med internrevisionen och utbetalade enhet på Fiskeriverket. Rutinen fungerar tillfredsställande.

Fiskeriverket har också tagit fram nya rutiner och checklistor i enlighet med påpekande i ESV:s rapport.

2009

Internrevisionens granskning och rapportering omfattar tiden 2009-02-26 – 2009-12-31 eftersom tjänsten var vakant i början av året. Tjänsten är utökad från halvtid till heltid.

Arbetet beträffande FFU har framför allt inriktat sig på uppföljning av tidigare års rekommendation som löd ”Strukturstödsenheten rekommenderades att prioritera arbetet med att få till en rutin som hanterar de felaktigheter som uppkommer vid de finansiella kontrollerna. Det för att minimera risken för att allvarliga eller systematiska fel inte rättas vilket i sin tur kan leda till ett ineffektivt förvaltnings- och kontrollsystem.”

Följande åtgärder har vidtagits:

- Hösten 2008 genomfördes omfattande ändringar i nationellt regelverk och i ”Handläggningsrutiner för Fiskeriverkets och länsstyrelsernas hantering av stödärenden”. De senare antogs den 2 juli 2008 samt uppdaterades den 2 december 2008 och juli 2009. De anpassningar som gjorts avsåg i huvudsak kontrollistor för olika tillstånd, urval av fysisk kontroll, kontroll av stödberättigade kostnader och attesterande myndighets funktion och placering.

- Strukturstödsenheten genomförde en rekrytering av en tjänst och en omfördelning av en halvtidstjänst under 2008 för att stärka den interna styrningen och kontrollen.
- En rutin infördes i samförstånd med internrevisionen och ekonomi- och personalenheten för att säkerställa att beslutade åtgärder utifrån den finansiella kontrollens iakttagelser faktiskt blir vidtagna. Dokumentation görs i excelfil benämnd "Checklista för finansiell kontroll".
- En gemensam webbportalen för länsstyrelserna och Fiskeriverket, Skarven, har färdigställts under 2009 där stödrelaterad information finns samlad för handläggare på både Fiskeriverket och länsstyrelserna. Detta har underlättat informationsutbytet och gett möjlighet till gemensam tillämpning av regelverket.

Internrevisionen bedömde efter att dessa åtgärder vidtagits att den interna styrningen och kontrollen stärkts men att det fanns utrymme för ytterligare förbättringar, till exempel genom att införa ett kvalitetssäkringssystem.

Förutom uppföljningen av tidigare rekommendationer har två granskningar avseende FFU genomförts. Den ena avser granskning av utbetalda fartygsbidrag i samband med skrotningsinsats och den andra avseende ansvarfördelningen i avslutsarbetet. De rekommendationer som gavs har av internrevisionen bedömts vara åtgärdade.

6.3 Redovisning av 5-procents-kontrollerna

6.3.1 Finansiell kontroll vid Länsstyrelsen i Norrbottens län

Inledning

Enheten för finansiell kontroll (FK) vid Länsstyrelsen i Norrbottens län har varit ansvarig för genomförande av urvalskontroller enligt förordning (EG) nr 438/2001, artiklarna 10 – 12. Ansvar avser de åtgärder där Länsstyrelsen i Norrbottens län är utbetalande myndighet för Mål 1 Norrland, d v s samtliga åtgärder i Regionala fonden (ERDF) och Sociala fonden (ESF) samt åtgärderna 4.5, 4.6, 6.1 och 7 vad avser Jordbruksfonden (EAGGF).

De första revisionsbesöken hos projekt genomfördes den 30 oktober 2001, då ett projekt i Regionala fonden och ett projekt i Sociala fonden besöktes. Totalt har 175 projekt reviderats under perioden och av projektens stödberättigande utgifter har 74 180 227 euro granskats.

Urvalsmetod

Urvalsmetoden har varierat mellan åren.

Under åren **2001 – 2003** gjordes slumpmässiga urval bland avslutade projekt.

Inför **2004** genomfördes två olika urval av projekt. Vid det första urvalet har hänsyn tagits till tre olika riskområden:

1. stora projekt som har beviljats 10 miljoner kronor eller mer EU-stöd
2. projekt som drivs av ideella föreningar eller ekonomiska föreningar
3. projektägare som driver fem eller fler projekt

Ett slumpmässigt urval genomfördes därefter inom respektive riskområde. Två stora projekt, elva projekt som drivs av ideella/ekonomiska föreningar och tre projekt där projektägaren driver flera projekt valdes ut. Vid det andra urvalet analyserades behov av ytterligare kontroller varefter tio projekt inom insatsområde 3 valdes ut slumpmässigt.

För åren **2005 – 2008** användes en modell för riskurval som utformades inför 2005. Modellen bygger på den Irländska modellen som återfinns i DG Regios reviderade handbok för revision av förvaltnings- och kontrollsystem. Med hjälp av modellen sker urvalet i tre steg.

Steg 1: Urval av åtgärd

I steg 1 har olika riskfaktorer analyserats som ska ligga till grund för urvalet. Följande riskfaktorer har tagits fram:

- Komplicerade bestämmelser/insatser
- Andelen stöd från strukturfonderna
- Organisationsstruktur (åtgärder med ramprogram)
- Tidigare rapporterade felaktigheter enligt finansiell kontrollrevisioner
- Tidigare rapporterade oegentligheter till OLAF
- Tidigare revision av åtgärd (ja/nej)

Varje riskfaktor är indelad i poäng mellan 1 och 5, där 1 betyder låg risk och 5 betyder hög risk. Poängsättningen är en kvalitativ bedömning som styrs av revisorernas kunskaper och erfarenheter samt mängden tillgänglig information.

I modellen förutsätts att vissa riskfaktorer kan anses inverka mer på den totala risken än andra. Riskfaktorerna har därför fått olika viktningsfaktorer. När viktningsfaktorerna för de olika riskfaktorerna är satta och en bedömning av varje åtgärd har gjorts får man en totalsumma på varje rad för respektive riskfaktor enligt exempel nedan:

Riskfaktorer	Viktningsfaktor	1	2	3	4	5	Total summa
Komplicerade bestämmelser	3	*					3
Andelen stöd från strukturfonderna	1			*			3
Organisationsstruktur	2		*				4
Tidigare rapporterade felaktigheter	4			*			12
Tidigare rapporterade fel OLAF	2			*			6
Tidigare revisioner (Ja/Nej)	2	*					2
Total poäng							30

Den totala riskfaktorspoängen är summan av respektive riskfaktors värde. I exemplet ovan får man 30 poäng. En genomgång görs av samtliga åtgärder i programmet. Varje åtgärd får en totalpoäng. De åtgärder som har fått högst poäng är de åtgärder som i första hand väljs ut. Inom varje åtgärd kan riskfaktorspoängen variera år från år.

Steg 2 Urval av stödmottagare

I detta steg väljs de stödmottagare som ska revideras. Här utgår man från de tre riskfaktorerna enligt den långsiktiga granskningsplanen:

- Stödmottagare med 15 projekt eller fler
- Stödmottagare som har beviljats 50 miljoner kronor eller mer i EU-stöd
- Stödmottagare som har ett enskilt projekt som har beviljats 10 mkr eller mer i EU-stöd

För att sammanfatta vilka stödmottagare som faller in under dessa riskfaktorer har utdrag från STINS tagits fram.

För att välja ut vilken stödmottagare som skall granskas kontrolleras för varje åtgärd som fallit ut i steg 1, Urval av åtgärd, om det finns någon stödmottagare som:

- 1) omfattas av samtliga tre riskfaktorer enligt ovan,
- 2) har minst 15 projekt och beviljats totalt minst 50 miljoner kronor i EU-stöd
- 3) har minst 15 projekt
- 4) beviljats totalt minst 50 miljoner kronor i EU-stöd.

Om det finns flera stödmottagare i en åtgärd som kan bli aktuella för kontroll jämför vi om de kan vara aktuella i en annan åtgärd, så att samtliga åtgärder täcks som fallit ut i steg 1. I det slutliga urvalet av stödmottagare prioriteras i första hand de stödmottagare som ännu inte reviderats.

I de tre riskfaktorerna ingår inte projekt i åtgärd 3.1, de hanteras separat vid urvalet.

Steg 3 Urval av projekt

Vid urvalet av projekt väljs i första hand ut projekt vars stödmottagare fallit ut i steg 2. Om stödmottagaren har flera projekt i aktuell åtgärd görs en riskbedömning över vilket av projekten som är mest lämpligt att granskas. I de fall där en åtgärd fallit ut enligt steg 1 inte har någon stödmottagare som fallit ut enligt steg 2 kommer ett slumpmässigt urval att ske i den åtgärden. Urvalet sker då på samtliga projekt i åtgärden.

För att ta hänsyn till representativiteten görs även ett slumpmässigt urval. Urvalet görs på samtliga projekt i samtliga åtgärder.

Vid urvalet 2005 valdes nio projekt enligt riskmodellen och tre genom det slumpmässiga urvalet.

I oktober 2005 gjordes ett slumpmässigt tilläggsurval avseende åtgärd 3.1.1, sociala fonden. Urvalet gjordes efter att vissa felaktigheter påträffats i åtgärden och syftet var

att kontrollera om liknande felaktigheter finns i flera projekt. Vid urvalet valdes totalt 19 projekt för kontroll.

Vid urvalet 2006 valdes tio projekt enligt riskmodellen och fyra genom det slumpmässiga urvalet.

Vid urvalet inför 2007 valdes tio projekt enligt riskmodellen och fem genom ett slumpmässigt urval. Urvalet har skett bland projekt som beslutats under åren 2005 och 2006, anledningen till detta var att se om införandet av nya programperioden (2007 – 2013) medför brister vid rekvisitionsgranskningen av Mål 1 projekten. Under hösten 2007 gjordes ett kompletterande urval av nio projekt i sociala fondens åtgärd 3.1. Urvalet var slumpmässigt bland projekt som påbörjats under år 2006 och anledning till urvalet var att se om tidigare brister har åtgärdats (mer om detta nedan, under sociala fonden).

Under 2008 genomfördes ett slumpmässigt urval av tre projekt i sociala fonden. Urvalet gjordes i åtgärd 3.5, bland projekt med bifallsbeslut mellan 1 januari 2006 och 31 december 2007. Efter diskussion med Ekonomistyrningsverket (ESV) beslutades att vi även skulle genomföra granskning av ett till två projekt i den regionala fonden. Ett slumpmässigt urval av ett projekt i den regionala fonden genomfördes i juni 2008 bland projekt med bifallsbeslut mellan 1 januari 2006 och 31 december 2007. Därefter skulle ett slumpmässigt urval genomföras under hösten 2008 av ytterligare ett projekt i den regionala fonden.

Den 30 september 2008 erhöll vi DG Regios revisionsrapport avseende den systemrevision DG Regio genomförde i juni 2007. I rapporten ålades ansvarig för urvalskontrollen att genomföra revision av två ramprojekt i den regionala fonden. Syftet med revisionen var att kontrollera verifieringskedjan och styrkta utgifter som deklarerats till kommissionen. Dessa revisioner genomfördes under oktober – november 2008 och slutfördes den 17 november 2008 varefter vi ansåg att ytterligare granskning av den regionala fonden inte var nödvändigt.

Resultat av urvalskontrollerna

Nedan följer en sammanfattning av de iakttagelser som gjorts vid revisionerna. Sammanfattningen är uppdelad per fond. Revisionerna är genomgående redovisade det år då revisionen har avslutats, d v s när revisionsrapport har upprättats. När vi använder oss av benämningen stödberättigande kostnader avses belopp motsvarande offentliga medel, d v s EU-stöd + nationell offentlig finansiering. Detta används vid beräkning om vi uppnått kravet på att minst 5 procent av de stödberättigande kostnaderna skall granskas.

I nedanstående redovisning används även begreppet felprocent. Felprocenten anger hur stor andel av totalt granskat belopp som finansiell kontroll ansett vara felaktigt. I totala beloppet ingår EU-stöd, nationell offentlig finansiering och privat finansiering. Sättet att beräkna felprocenten har skett i samråd med internrevisionen vid Länsstyrelsen i Gävleborgs län.

I de fall felaktigheter har påträffats vid en revision och misstanke om att liknande fel kan finnas i fler projekt (liknande projekt eller samma projektägare) har sekretariatet rekommenderats att genomföra kontroll av projekt där eventuella likartade fel kan förekomma. Genom detta förfaringssätt minimeras riskerna för felaktigheter i de projekt som inte reviderats av oss och därmed minskar risken att felaktiga EU-stöd återfinns i programmet.

Genomgående används euro avseende granskat belopp men svenska kronor vad gäller felprocent och återkravsbelopp. I den löpande texten används inga decimaler när det gäller belopp i euro. Inför upprättandet av denna slutrapport har ytterligare avstämningar genomförts, varför det finns små differenser jämfört med tidigare rapporter.

Sammanfattande tabell, genomförda kontroller 2001 – 2008

Fond	Antal granskade projekt	Granskat belopp i euro (EU + Nat off)	Granskat belopp i svenska kronor (EU+Nat off)	Granskad procent ¹²	Felprocent
ERDF	52	60 977 108,65	557 517 563	10,70	1,48
ESF	113	11 372 050,77	105 271 467	5,87	1,74
EAGGF	10	1 831 067,91	17 063 417	5,89	0,48
Totalt	175	74 180 227,33	679 852 447	9,32	1,49

¹² Uppgiften är indikativ. Utbetalande myndighets avstämning pågår.

I bilaga 9 visas sammanställningar för respektive fond och år.

Iakttagelser regionala fonden

2001

Under året slutfördes revision av ett projekt, med granskat belopp uppgående till 2 074 972 euro. Totalt korrigerade belopp uppgick till 113 293 kronor. Korrigeringen påverkade inte utbetalt stöd varför det inte var aktuellt med något återkrav. Felaktigheterna bestod av en begagnad utrustning, 50 000 kronor, där intyg om dess ursprung saknades och att 33 701 kronor av misstag medtagits två gånger av sekretariatet. I övrigt var det löner som tagits upp till för hög kostnad.

Projektet har informerat om EU:s medverkan på ett mycket tillfredsställande sätt.

Felaktigheterna bedöms inte vara av systematisk natur.

2002

Fyra revisioner slutfördes under året, med granskat belopp uppgående till 690 406 euro. Totalt medförde revisionen korrigerings av stödberättigande kostnader till 91 794 kronor. Korrigeringen medförde beslut om återkrav med 6 930 kronor, varav hela beloppet har återbetalats. Felaktigheterna bestod av en begagnad utrustning 10 000 kronor, en intäkt 85 000 kronor hade inte reducerat de stödberättigande kostnaderna samt några mindre korrigeringar.

Projektet har informerat om EU:s medverkan på ett tillfredsställande sätt.

Felaktigheterna bedöms inte vara av systematisk natur.

2003

Tio revisioner slutfördes under året där det granskade beloppet uppgick till 4 491 892 euro. Totalt korrigerades 2 048 985 kronor i de granskade projekten. Korrigeringarna ledde till rekommendation om återkrav om 964 134 kronor, varav 961 060 kronor har återkrävts. Den totala felprocenten i de projektrevisioner som slutfördes under året uppgick till 3,98 procent.

I ett av projekten hade annonsering skett på ett felaktigt sätt i förhållande till vad beslut om stöd angav. Kostnaderna för dessa annonser ansågs inte stödberättigande. En korrigerings av intäkter gjordes. Totalt korrigerades projektet med 158 821 kronor. Projektet återkrävdes på 90 061 kronor, vilket har återbetalats.

Ett av projekten hade felaktiga kostnader och felaktigt redovisade intäkter om totalt 282 232 kronor. De felaktiga kostnaderna bestod till största delen av kostnader före projektperioden och saknade underlag. Projektet återkrävdes på 76 136 kronor, vilket har återbetalats.

I ett ramprogram fann vi att flera av underprojekten hade verksamhet och inriktning som tydde på att de skulle tillhöra jordbruksfonden och inte regionala fonden. Det fanns även kostnader som inte är stödberättigande. Ansvarigt sekretariat fick därför i uppdrag att granska underprojektens kostnader och redovisa resultatet till ansvariga för urvalskontrollen. Sekretariatets kontroll medförde en korrigering av totalt 1 480 948 kronor, eller ca 87 procent av ramprogrammets kostnader. Ramprogrammet har därefter överförts till jordbruksfonden. Ett återkrav om 740 474 kronor beslutades och har återbetalats.

Projekten har informerat om EU:s medverkan på ett tillfredsställande sätt.

Felaktigheterna bedöms inte vara av systematisk natur.

2004

Totalt nio projektrevisioner slutfördes under året. Granskat belopp uppgick till 32 888 316 euro. Totalt uppgick korrigeringarna till 5 934 267 kronor och ledde till återkrav om 2 363 986 kronor. Hela det återkrävda beloppet har återbetalats. Felprocenten för året uppgick till 1,97 procent.

Två granskade ramprogram med samma ramprogramägare, uppvisade felaktigt redovisade intäkter hos några av underprojekten och fel överförda belopp från huvudbok till rekvisition. Totalt korrigerades därför 1 609 370 kronor, vilket ledde till återkrav med ett belopp om 327 699 kronor. Beloppet har återbetalats. Med anledning av funna felaktigheter undersöktes även övriga underprojekts redovisning av intäkter. Inga ytterligare felaktigheter kunde återfinnas.

I ett ramprogram beviljades ett antal underprojekt medfinansiering över gällande regler för de – minimis. Gränsen för statsstödsreglerna överskreds därmed. Totalt medförde detta en korrigering av kostnaderna med 3 793 506 kronor, vilket motsvarar en felprocent på 75 procent. Återkrav om totalt 1 896 753 kronor återbetalades. Eftersom det fanns risk att liknande fel kunde återfinnas i ramprogramägarens övriga liknande ramprogram, rekommenderades ansvarigt sekretariat att undersöka om liknande fel förekom. Sekretariatet undersökte detta och verkställde ytterligare återkrav om cirka 3,5 miljoner kronor. Liknande ramprogram finns inte i programmet Mål 1 Norra Norrland. Med hänsyn till de korrigeringar som gjorts bedömer vi därför att ytterligare fel inte finns i programmet.

I ett av de granskade projekten korrigerades totalt 398 877 kronor och projektet återkrävdes och återbetalade 101 297 kronor. Felaktigheterna bestod av felberäknad lokalkostnad samt diverse övriga kostnader som inte var stödberättigande.

Projekten har informerat om EU:s medverkan på ett mycket tillfredsställande sätt.

Felaktigheten med hanteringen av statsstödsreglerna kunde ha betraktats som av systematisk natur. Felaktigheten har dock korrigerats från samtliga ramprogram varför ytterligare fel av detta slag inte bedöms finnas. I övrigt bedöms inte felaktigheterna vara av systematisk natur.

2005

Fem revisioner slutfördes under året. Totalt granskat belopp uppgick till 2 626 358 euro. Icke stödberättigande kostnader uppgick till 388 069 kronor. Beslut om återkrav av 117 504 kronor där hela beloppet återbetalades.

Felaktigheterna bestod av begagnad utrustning som saknade intyg om dess ursprung och extern värdering om totalt 330 000 kronor, utebliven upphandling, felsummering och ej stödberättigande kostnader.

Projektet har informerat om EU:s medverkan på ett mycket tillfredsställande sätt.

Felaktigheterna bedöms inte vara av systematisk natur.

2006

Totalt nio revisioner slutfördes under året. Granskat belopp uppgick till 7 410 584 euro. Totalt korrigerades 2 172 553 kronor. Korrigeringarna ledde till återkrav om 327 457 kronor, vilket har återbetalats.

I ett ramprogram korrigerades 2 165 712 kronor. Ett av underprojekten hade uppfört en verksamhetslokal och samtidigt uppfört en bostadsbyggnad. Osäkerhet om fördelning av kostnaderna mellan verksamhetslokal och bostad medförde att kostnaderna, 1 722 961 kronor, inte godkändes. Underprojektet har därför lyfts bort från ramprogrammet och felaktigt belopp har korrigerats från utgiftsdeklaration. I ett annat av underprojekten fanns en begagnad maskin, 303 000 kronor, som saknade intyg om ursprung. Kontroll visade sedan att stöd erhållits i tidigare led, varför kostnaden inte var stödberättigande.

Projektet har informerat om EU:s medverkan på ett mycket tillfredsställande sätt.

Felaktigheterna bedöms inte vara av systematisk natur.

2007

Elva revisioner slutfördes under året. Sammanlagt granskat belopp för dessa är 3 790 070 euro. Endast 3 376 kronor ansågs felaktigt. Inget återkrav var aktuellt.

Projektet har informerat om EU:s medverkan på ett mycket tillfredsställande sätt.

2008

Tre revisioner slutfördes under året. Granskat belopp uppgick till 7 004 506 euro. Totalt korrigerades 990 665 kronor. Korrigeringen medförde återkrav 55 740 kronor, vilket har återbetalats.

I de två ramprogram som granskades på uppdrag av DG Regio kunde 990 665 kronor inte godkännas. Av de korrigerade beloppen var det endast 207 371 kronor som påverkar utbetalt stöd, eftersom projekten i övrigt hade betydligt mer kostnader än vad som krävs för att erhålla fullt stöd. Totalt återkrävdes 55 740 kronor vilket även har återbetalats. De felaktiga kostnaderna bestod av kostnader före programperiod (dock påverkade de inte stödet) och begagnade maskiner som saknade intyg om ursprung.

Projekten har informerat om EU:s medverkan på ett tillfredsställande sätt.

Felaktigheterna bedöms inte vara av systematisk natur.

2009

2009 års Artikel 13-rapport levererades i juni 2009. Kommissionen har därefter, den 21 december 2009, begärt in ytterligare information kring hur korrigerade och granskade belopp har framräknats. Finansiell kontroll har 19 januari 2010 svarat på förfrågan med en beskrivning och förtydligande av korrigerade och granskade belopp. Svar från Kommissionen har vid sammanställningen av programmets slutrapport inte inkommit till Länsstyrelsen i Norrbottens län.

Sammanfattning regionala fonden

I den regionala fonden har totalt 10,70 procent granskats.¹³ Felprocenten för regionala fonden uppgår till 1,48 procent. Med hänsyn till att riskurval ligger till grund för en stor del av urvalet av projekt får felprocenten anses vara helt acceptabel.

Spridningen per år har varit god både beloppsmässigt och i antalet revisioner som genomförts. I samtliga åtgärder i fonden har revision av projekt genomförts med en god spridning. Riskurvalsmodellen har medfört att vissa åtgärder bedömts vara mer angelägna att granska än andra åtgärder. Även funna felaktigheter har medfört att ytterligare revision av vissa åtgärder har genomförts. Det finns även en god spridning i projektens omfattning. Nedanstående tabeller visar på spridningen i typ och omfattning av projekt.

Typ av projekt (åtgärd) samt totalt granskat belopp per åtgärd

Åtgärd	Antal revisioner	Granskat belopp, euro
1.1	5	31 478 804
1.2	3	3 145 958
1.3	7	3 926 365
2.2 (2.1 ingår)	23	19 029 370
5.1	6	842 052
5.2	6	1 928 817
6.2	1	382 713
7.1	1	243 026

Storlek på de granskade projekten

Granskat belopp per projekt, euro, intervall	Antal granskade projekt
< 100 000	11
100 000 – 200 000	7

¹³ Uppgiften är indikativ. Utbetalande myndighets avstämning pågår.

200 000 – 500 000	14
500 000 – 1 000 000	9
1 000 000 – 2 000 000	4
> 2000 000	7

Totalt uppgår det korrigerade beloppet i regionala fonden till 11 743 002 kronor, eller 1,48 procent av totalt granskat belopp. Som ovan beskrivits svarar två ramprogram i åtgärd 2.2 för nästan hälften av de felaktiga beloppen, 5 274 454 kronor. Felprocenten i åtgärd 2.2 uppgår till 2,29 procent, men om hänsyn inte tas till de två ramprogrammen uppgår felprocenten till 0,97 procent. Förutom de åtgärder sekretariatet vidtagit (se beskrivning för år 2003 och 2004) för att rätta till felen har ytterligare urvalskontroller genomförts i åtgärden. Totalt har 23 revisioner genomförts för att bättre kunna bestämma om felaktigheterna var så omfattande som de två ramprogrammen indikerade. Med hänsyn till resultatet av samtliga revisioner i åtgärden bedömer vi att det är liten risk för felaktigheter och att de felaktigheter som upptäcktes inte är av systematisk natur.

Iakttagelser sociala fonden

2001

Under året slutfördes två revisioner, med granskat belopp uppgående till 27 772 euro. Totalt korrigerade belopp uppgick till 6 410 kronor, men föranledde inget återkrav. Projektet har informerat om EU:s medverkan på ett mycket tillfredsställande sätt.

2002

Under året slutfördes 18 revisioner, samtliga i åtgärd 3.1. Totalt granskat belopp uppgick till 214 295 euro. 219 972 kronor korrigerades totalt. Korrigeringsarna ledde till återkrav 8 385 kronor, varav hela beloppet har återbetalats. Felprocenten för de granskade projekten uppgår till 4,86 procent. Felaktigheterna har bestått av kostnader efter projektperioden, fel summering och fel beräknade lönekostnader. I de flesta av projekten där felaktigheter påträffats har korrigeringen inte påverkat stödet eftersom de har betydligt mer kostnader än som krävs för att erhålla fullt stöd.

Projekten har informerat om EU:s medverkan på ett tillfredsställande sätt.

Felaktigheterna bedöms inte vara av systematisk natur.

2003

26 revisioner slutfördes under året. Granskat belopp för dessa uppgick till 1 025 770 euro. Totalt uppgick korrigeringsarna till 453 450 kronor. Rekommenderade återkrav uppgick till 63 452 kronor, varav 49 333 kronor har återbetalats. Ett återkrav på 250 kronor ansåg sekretariatet vara för lågt för att återkräva. Ett rekommenderat återkrav uppgick till 6 174 kronor, efter ytterligare kontroll från sekretariatets sida fastställde de återkravet till 1 261 kronor vilket har återbetalats. I ett tredje fall kunde sekretariatet fastställa återkravet till 7 198 kronor mot av oss rekommenderade 16 154 kronor.

Ett projekt hade redovisat schablonmässiga lönekostnader samt att en del av lönekostnaden låg utanför projektperiod. Vid kontrollen korrigerades dessa med 131 110 kronor. Ytterligare en mindre korrigerings gjordes. Korrigeringsarna påverkade inte stödet, eftersom projektet har betydligt mer kostnader än som krävs för fullt stöd.

I övrigt bestod felaktigheterna av ej redovisade intäkter, ej styrkta lönekostnader och för högt redovisade konsultkostnader (projektet har haft kostnaden men kan inte erhålla stöd för hela beloppet).

Projektet har informerat om EU:s medverkan på ett nöjaktigt sätt.

I tio av de granskade projekten kunde vi finna felaktigheter, varav nio avsåg åtgärd 3.1. Vi befarade att det kunde röra sig om ett systematiskt fel, eftersom de felaktigheter vi påträffade var av liknande art. Det här resulterade i att vi begärde att ansvarigt sekretariat skulle genomföra en fördjupad kontroll av samtliga liknande projekt. Sekretariatet har därefter genomfört denna kontroll och rapporterat att ytterligare fel inte påträffats. Vi har därför beslutat att inte vidta ytterligare åtgärder med anledning av resultatet av våra kontroller.

Felaktigheterna bedöms därmed inte vara av systematisk natur.

2004

Nio revisioner slutfördes under 2004. Granskat belopp uppgick till 1 435 828 euro. Totalt korrigerades 360 863 kronor. Rekommenderade återkrav uppgick till 116 601 kronor, vilket även har återbetalats.

I ett projekt har kostnader tagits upp som ligger utanför projektperioden och dessutom medtagits i ett tidigare projekt, 238 845 kronor, vilket har korrigerats.

I övrigt har felaktigheterna bestått av icke redovisade projektintäkter, för högt beräknad lokalkostnad och andra mindre korrigeringar.

Projektet har informerat om EU:s medverkan på ett mycket tillfredsställande sätt.

Felaktigheterna bedöms inte vara av systematisk natur.

2005

15 revisioner slutfördes under året. Totalt uppgick granskat belopp till 2 699 327 euro. Korrigeringsarna uppgick till 407 454 kronor. Rekommenderat återkrav uppgick till 224 097 kronor, varav 214 631 kronor har återbetalats.

I ett projekt bestod felaktigheterna av fel summering och ej redovisade intäkter. 131 568 kronor korrigerades. Ärendet anmäldes till Ekobrottsmyndigheten. Åklagaren la ned förundersökningen då brott inte kunde styrkas.

I ett projekt fanns felaktigt beräknade indirekta kostnader, felaktigt beräknade lönekostnader, lönekostnader som avsåg tid före projektperiod och felaktig fördelning mellan kust och inland. Totalt korrigerades i projektet 183 959 kronor.

I övrigt består felaktigheterna av en upphandling som inte följt lagen om offentlig upphandling och mindre korrigeringar.

I de fyra revisioner som slutfördes i åtgärd 3.1 förekom inga felaktigheter. Se mer under år 2006.

Projekten har informerat om EU:s medverkan på ett mycket tillfredsställande sätt.

Felaktigheterna bedöms inte vara av systematisk natur.

2006

16 revisioner slutfördes under året. Totalt granskat belopp uppgick till 3 769 529 euro. 2 504 kronor korrigerades och ledde till återkrav på 1 002 kronor, vilket har återbetalats.

I oktober 2005 gjordes ett extra urval avseende sociala fondens åtgärd 3.1. Det här var föranlett av att vissa felaktigheter i åtgärden påträffats vid våra revisioner 2002 och 2003 samt vid sekretariatets granskningar. 19 projekt valdes ut vid urvalet. Fyra av dessa granskades under 2005 och inga felaktigheter påträffades. Under 2006 slutfördes revision av elva av de utvalda projekten, inte heller i de projekten förekom felaktigheter.

De fyra sista av projekten som valdes ut i åtgärd 3.1 anmäldes under år 2006 till Ekobrottsmyndigheten för vidare utredning. Dessa fyra projekt ingår inte i ovanstående redovisning eftersom de inte avslutas av oss innan Ekobrottsmyndigheten har utrett ärendena. De felaktigheter som påträffats i de fyra projekten är att de har redovisat för mycket egen tid alternativt att de redovisat tid för personer som inte deltagit i analysarbetet. Felen är av samma karaktär som de fel som föranledde extra urvalet och det fanns därför skäl att anta att det rörde sig om ett systemfel. Förvaltningsmyndigheten påbörjade en kartläggning för att utreda felaktigheterna och genomförde ytterligare kontroller för att fastställa omfattningen, vilket slutfördes under år 2007. Se mer under avsnittet avseende år 2007.

Projekten har informerat om EU:s medverkan på ett mycket tillfredsställande sätt.

2007

17 revisioner slutfördes under året. Totalt granskat belopp uppgick till 1 217 767 euro. De totala korrigeringsarna uppgick till 534 659 kronor. Totalt rekommenderades återkrav med 263 620 kronor, vilket har återbetalats.

De fyra projekten i åtgärd 3.1, som nämnts ovan, kunde slutföras under året. Korrigeringen i de projekten uppgick till 528 667 kronor av de totalt 534 659 kronor. Åklagaren har lagt ned förundersökningen i samtliga fyra ärenden, då brott inte kunnat styrkas. Projekten har återbetalat allt erhållet stöd.

Som vi tidigare redovisat avseende sociala fondens åtgärd 3.1 så har det funnits skäl att anta att det förekommit fel av systematisk natur beträffande granskning av dessa projekt. Den kartläggning och utredning som förvaltningsmyndigheten och beredningssekretariatet har genomfört har resulterat i ett antal återkrav och anmälningar till Ekobrottsmyndigheten. Under de senaste åren har dessutom vissa förändringar av rutinerna i åtgärd 3.1 genomförts. Resultatet av revisionen av de projekt som föll ut vid urvalet i åtgärd 3.1, hösten 2007, styrker att tidigare brister har åtgärdats.

Projekten har informerat om EU:s medverkan på ett mycket tillfredsställande sätt.

Felaktigheterna bedöms inte vara av systematisk natur.

2008

Tio revisioner slutfördes under året. Granskat belopp uppgick till 981 758 euro. Totalt korrigerades 76 933 kronor och återkrävdes 23 757 kronor. Felaktigheterna bestod av felaktig representation och vägledningsmaterial till för högt pris.

Projekten har informerat om EU:s medverkan på ett mycket tillfredsställande sätt.

Felaktigheterna bedöms inte vara av systematisk natur.

Sammanfattning sociala fonden

Sammanställningen ovan visar att i den sociala fonden har totalt 5,87 procent granskats.¹⁴ Felprocenten för sociala fonden uppgår till 1,74 procent. Med hänsyn till att riskurval ligger till grund för en stor del av urvalet av projekt får felprocenten anses vara helt acceptabel.

Spridningen per år har varit god både beloppsmässigt och i antalet revisioner som genomförts. I samtliga åtgärder i fonden har revision av projekt genomförts med en god spridning. Riskurvalsmodellen har medfört att vissa åtgärder bedömts vara mer angelägna att granska än andra åtgärder. Även funna felaktigheter har medfört att ytterligare revision av vissa åtgärder, i synnerhet åtgärd 3.1, har genomförts. Det finns även en god spridning i projektens omfattning. Nedanstående tabeller visar på spridningen i typ och omfattning av projekt.

Typ av projekt (åtgärd) samt totalt granskat belopp per åtgärd

Åtgärd	Antal revisioner	Granskat belopp, euro
3.1	70	714 715
3.2	5	1 513 090
3.3	5	1 203 217
3.4	8	110 919
3.5 (3.3.3 ingår)	22	7 249 095
6.3	2	528 453
7.1	1	52 558

Storlek på de granskade projekten

Granskat belopp per projekt, euro, intervall	Antal granskade projekt
< 100 000	91
100 000 – 200 000	6
200 000 – 500 000	10
500 000 – 1 000 000	3
1 000 000 – 2 000 000	3

¹⁴ Uppgiften är indikativ. Utbetalande myndighets avstämning pågår.

Totalt uppgår det korrigerade beloppet i sociala fonden till 2 062 245 kronor, eller 1,74 procent av totalt granskat belopp. Merparten av korrigeringarna har skett i åtgärd 3.1, 1 229 303 kronor. Fyra projekt i åtgärd 3.1 korrigerades med totalt 528 667 kronor.

Som beskrivits ovan under respektive år har det förekommit felaktigheter i åtgärd 3.1. Revisioner genomförda 2002 och 2003 medförde att ansvarigt sekretariat genomförde extra kontroller för att utreda om felaktigheterna var av systematisk natur. Inga ytterliga felaktigheter påträffades. Ett extra urval av 19 projekt i åtgärden gjordes 2005. I 15 av projekten påträffades inga felaktigheter, men i de återstående fyra projekten påträffades sådana felaktigheter att projektbesluten upphävdes och anmälan till Ekobrottsmyndigheten gjordes. Förvaltningsmyndigheten påträffade vid samma tidpunkt liknande fel varför de startade en omfattande kartläggning av åtgärden med extra kontroller som följd. Detta resulterade i att ytterligare felaktigheter påträffades varför stöd återkrävdes och anmälningar till Ekobrottsmyndigheten gjordes. Med de insatser som förvaltningsmyndigheten utfört har sannolikt problemen i åtgärden kunnat åtgärdas. Revisionerna av de projekt som utföll vid urvalet 2007 styrker den uppfattningen. Den typ av felaktigheter som föranledde misstanke om systematiska fel påträffades inte i de granskade projekten. Sammanfattningsvis kan det konstateras att det förekom brister i åtgärd 3.1 men att dessa har åtgärdats och att det därför är liten risk att felaktigt utbetalda stöd återfinns i åtgärden. I övrigt har det förekommit mycket lite felaktigheter i sociala fonden.

Iakttagelser jordbruksfonden

2003

Under året slutfördes två revisioner, med granskat belopp uppgående till 297 261 euro. Totalt korrigerade belopp uppgick till 46 125 kronor. Rekommenderat återkrav uppgick till 25 380 kronor medan genomfört återkrav uppgår till 47 665 kronor. Anledningen till att sekretariatet har återkrävt mer än rekommenderat är att det fanns anledning att misstänka att liknande fel kunde finnas i projektägarens andra projekt. Sekretariatet har därför genomfört ytterligare kontroller och rättat de felaktigheter som fanns.

De felaktigheter som påträffats har bestått av felaktigt beräknade löner, felaktiga konsultkostnader och kostnader utanför projektperioden.

Projekten har informerat om EU:s medverkan på ett tillfredsställande sätt.

Felaktigheterna bedöms inte vara av systematisk natur.

2005

Två revisioner slutfördes under året, med granskat belopp uppgående till 345 875 euro. Korrigering uppgick till endast 320 kronor. Något återkrav var inte aktuellt.

Projekten har informerat om EU:s medverkan på ett mycket tillfredsställande sätt.

Felaktigheterna bedöms inte vara av systematisk natur.

2006

Fyra revisioner slutfördes under året, med granskat belopp uppgående till 1 070 185 euro. Totalt korrigerades 38 000 kronor vilket medförde ett återkrav om 24 700 kronor. Det felaktiga bestod av att en periodiserad kostnad medtagits.

Totalt sett har projekten informerat om EU:s medverkan på ett tillfredsställande sätt. Ett av projekten har informerat på ett föredömligt sätt.

Felaktigheterna bedöms inte vara av systematisk natur.

2007

Två revisioner slutfördes under året, med granskat belopp uppgående till 117 744 euro. Ett av projekten anmäldes till Ekobrottsmyndigheten för misstänkta oegentligheter. Åklagaren la ned förundersökningen då brott inte kunde styrkas. Ett återkrav riktades mot projektet, vilket överklagades av projektägaren. Länsrätten i Norrbottens län avgjorde målet och ansåg att återkravet var felaktigt. Inga korrigeringar har därmed gjorts.

Projekten har informerat om EU:s medverkan på ett tillfredsställande sätt.

Felaktigheterna bedöms inte vara av systematisk natur.

Sammanfattning jordbruksfonden

Sammanställningen ovan visar att i jordbruksfonden har totalt 5,89 procent granskats.¹⁵ Felprocenten för jordbruksfonden uppgår till 0,48 procent, vilket får anses vara lågt.

De åtgärder vi ansvarat för när det gäller urvalskontroller utgör en liten del av jordbruksfonden i Mål 1 Norra Norrland. Varje Detta har medfört att det har behövts ett litet antal revisioner för att uppnå minst fem procents granskning i fonden. Totalt har tio revisioner genomförts med en för omständigheterna god spridning. Med hänsyn till en mycket låg felprocent i fonden har det inte funnits anledning till extra urval av projekt.

Spridningen per år har varit god både beloppsmässigt och i antalet revisioner som genomförts. Samtliga åtgärder i fonden utom TA-medel har granskats. Riskurvalsmodellen har medfört att TA-medel bedömts ha väldigt liten risk för felaktigheter, vilket har bekräftats av granskning av TA-medel i regionala fonden och i sociala fonden. Det finns även en god spridning i projektens omfattning. Nedanstående tabeller visar på spridningen i typ och omfattning av projekt.

¹⁵ Uppgiften är indikativ. Utbetalande myndighets avstämning pågår.

Typ av projekt (åtgärd) samt totalt granskat belopp per åtgärd

Åtgärd	Antal revisioner	Granskat belopp, euro
4.5	6	1 451 489
4.6	1	33 631
6.1	3	345 946
7.1	0	0

Storlek på de granskade projekten

Granskat belopp per projekt, euro, intervall	Antal granskade projekt
< 100 000	5
100 000 – 200 000	2
200 000 – 500 000	2
> 500 000	1

Viktiga slutliga stödmottagare

Enligt artikel 10, p 3 c i Kommissionens förordning (EG) nr 438/2001 skall viktiga slutliga stödmottagare kontrolleras åtminstone en gång innan programmet avslutas.

I den långsiktiga granskningsplanen som enheten upprättade definierades viktiga slutliga stödmottagare enligt följande:

- * Stödmottagare som har totalt 15 eller fler projekt i programmet, eller
- * Stödmottagare som erhållit totalt 50 miljoner kronor eller mer i EU-stöd.

Vid urvalen har hänsyn tagits till detta för att kunna uppfylla förordningens krav. Totalt har 15 projektägare uppnått ett eller båda av våra fastställda kriterier. Samtliga viktiga slutliga stödmottagare har granskats minst en gång under programperioden. Totalt har 50 projekt/ramprogram hos dessa projektägare granskats. Granskningarna har skett under åren 2002 – 2008, med en god spridning per år (se bilaga 6).

De 15 projektägare enligt ovan har fått totalt 1 944 809 944 kronor i EU-stöd. I våra granskningar av deras projekt har EU-stöd motsvarande totalt 116 064 229 kronor granskats, vilket motsvarar 6 procent av erhållet EU-stöd.

När hänsyn tas till begreppet stödberättigande kostnader (EU + nationell offentlig finansiering) så motsvarar granskningarna cirka 11 procent av deras stödberättigande kostnader. Projekten hos de 15 projektägarna omfattar totalt 4 500 850 587 kronor. Totalt har vi granskat 488 117 244 kronor i dessa projekt.

Felprocenten i de granskade projekten hos de viktigaste slutliga stödmottagarna uppgår till 1 procent, vilket får anses vara lågt.

Utöver dessa projekt har vi även haft stora projekt som en särskild riskgrupp. Med stora projekt menas projekt som erhållit minst 10 miljoner kronor i EU-stöd. Totalt har vi identifierat 48 stora projekt, sex av dessa har granskats. I de granskade stora projekten uppgår felprocenten till 0,84 procent. Även det är en väldigt låg felfrekvens.

Sammantaget visar granskningen av de viktigaste slutliga stödmottagarna och de stora projekten att risken för felaktigheter hos dem är liten.

Slutsatser

Den totala felprocenten för Mål 1 Norra Norrland uppgår till 1,49 procent. Med hänsyn till att större delen av urvalen skett genom riskurval så bedöms felprocenten vara helt acceptabel.

De viktigaste slutliga stödmottagarna, enligt vår definition, har granskats. Felprocenten i de granskade projekten uppgår till 1 procent. Även stora projekt, EU-stöd minst 10 miljoner kronor, har granskats. Felprocenten i de granskade stora projekten uppgår till 0,84 procent. Sammantaget visar det att risken för felaktigheter hos de viktigaste slutliga stödmottagarna och i de stora projekten är liten.

I regionala fonden och i sociala fonden har det förekommit felaktigheter som kunde misstänkas vara av systematisk natur. Förvaltningsmyndigheten har därför genomfört ytterligare kontroller och därefter rättat till de felaktigheter som upptäcktes vid dessa kontroller. Ytterligare urvalskontroller har genomförts i de åtgärder där misstanke om systematiska fel fanns. De genomförda kontrollerna visade att problemen har rättats till.

Genom åren har i revisionsrapporterna lämnats rekommendationer om förslag till förbättringar av handlägningsrutinerna och rekommendation om återkrav av stöd. Det har även förekommit att finansiell kontroll lämnat rekommendation om att förvaltningsmyndigheten skall utföra ytterligare kontroller av en projektägares övriga projekt, eller att förvaltningsmyndigheten skall utföra ytterligare kontroll i liknande projekt där man hittat felaktigheter. Förvaltningsmyndigheten har genomgående varit mycket mottaglig till att acceptera de rekommendationer finansiell kontroll gett.

Genomgående har projekten informerat om EU:s medverkan på ett tillfredsställande alternativt mycket tillfredsställande sätt.

Med hänsyn till ovanstående anser finansiell kontroll vid Länsstyrelsen i Norrbotten län att förvaltnings- och kontrollsystemen är effektiva och ändamålsenliga samt att det föreligger liten risk för felaktigheter i programmet.

6.3.2 Finansiell kontroll vid Fiskeriverket¹⁶

Avdelningen för fiskerikontroll vid Fiskeriverket har varit ansvarig för genomförandet av urvalskontroller enligt förordningen (EG) nr 438/2001, artiklarna 10-12. Ansvar

¹⁶ Enligt uppgifter från Fiskeriverket

avser åtgärderna 4.7 - 4.9 vilka är programmets samtliga åtgärder inom fiskefonden (FIFG).

Under perioden har 59 ärenden granskats och av projektens stödberättigande utgifter har cirka 35,6 miljoner kronor granskats.

Den slutliga felprocenten är ännu inte fastställd då det fortfarande finns ärenden som inte är slutligt handlagda inom Fiskeriverket. Ekonomistyrningsverket gör för närvarande en genomgång av aktuella ärenden för att fastställa felfrekvensen.

Urvalsmetod

Sedan slutet av 1998 har det i samarbete med övriga fondansvariga myndigheter i Sverige pågått ett arbete som resulterat i att gemensamma riktlinjer och metoder har tagits fram för att genomföra kontroller i överensstämmelse med de krav som ställs i förordningen 438/2001. En "Handbok för kvalitetssäkring i kontroller på plats av strukturstödsprojekt" har också tagits fram.

Enligt gällande rutiner ska ett slumpmässigt urval av utbetalda projekt omfattande minst 5 % av de stödberättigande kostnaderna göras halvårsvis. Härutöver skall ett riskbaserat urval omfattande minst 2 % av de styrkta och stödberättigande kostnaderna göras. Detta urval ska ligga till grund för de finansiella kontroller som utförs.

Fiskeriverket beslutade, mot bakgrund av att endast ett litet antal betalningar utförts under 2001, att inte genomföra något slumpmässigt urval 2001. Det första slumpmässiga urvalet för programperioden kom att göras vid halvårsskiftet 2002, och då omfattades samtliga gjorda utbetalningar från programmets början till och med den 30 juni 2002. Därefter kom det slumpmässiga urvalet att göras varje halvår, per den 30 juni och per den 31 december, i enlighet med tidigare fastlagda rutiner.

Ett urval baserat på riskanalys gjordes i början av 2004 för perioden 000101-030531. Riskurval gjordes också 2006 för perioden 000101-051231, 2007 för perioden 000101-070630 och 2008 för perioden 040101-080630.

Under början av 2009 gjordes ett kompletterande urval baserat på perioden 080701-081231. Dessa kontroller genomfördes under våren 2009.

Resultat av urvalskontrollerna

Under programperioden har kontroller genomförts motsvarande 41,55% av de styrkta och godkända kostnaderna för åtgärderna inom fiskefonden i programmet, se bilaga 10. Eftersom den sista urvalsperioden avslutades 2008-12-31, följer att alla de projekt som ingår i detta sista urval inte har kunnat kontrolleras under 2008, dessa genomfördes istället under våren 2009. Utförda kontroller har avsett en hundra procentig kontroll av utvalda projekt och också inkluderat fysiska kontroller på plats hos stödmottagaren, beslutsmyndigheten och den utbetalande myndigheten.

Vidtagna åtgärder med anledning av utförda kontroller

Genomförda urvalskontroller har framför allt påvisat ett antal systematiska felaktigheter, bl.a. i utformningen av lämnade förhandsmedgivanden och hanteringen av rekvisitioner som har kommit in efter utgången lyftningstid. Härutöver påpekas också att projekten inte alla gånger på ett enkelt sätt kan särskiljas i sökandens redovisning. När de gäller de systematiska felen ändrades rutinerna fr.o.m. juni 2004.

På grund av iakttagelserna i de finansiella kontrollerna har indragningar/återkrav gjorts enligt bilaga 11. Anledning till återkraven har bl.a. varit att åtgärden påbörjats före medgivande eller beslut, att stödmottagaren inte haft de faktiska kostnaderna eller att stöd betalats ut till ej stödberättigade kostnader.

Iakttagelser fiskefonden¹⁷

2002

Slumpmässigt urval av projekt för efterföljande urvalskontroller har gjorts vid två tillfällen under året; dels per den 30 juni 2002, dels per den 31 december 2002. Urvalets storlek uppgår till 7 % av de totala styrkta och stödberättigande kostnaderna.

Under 2002 har kontroller genomförts motsvarande 0 % av de styrkta och godkända kostnaderna för programmet. Då den sista urvalsperioden slutar 2002-12-31, följer att de projekt som ingår i detta sista urval inte har kunnat kontrolleras under 2002. Utförda kontroller har avsett en hundra procentig kontroll av utvalda projekt och också inkluderat fysiska kontroller på plats hos stödmottagaren, beslutsmyndigheten och den utbetalande myndigheten.

Genomförda urvalskontroller har framför allt visat på vissa brister i den praktiska tillämpningen av förvaltnings- och kontrollsystemet, brister i särredovisningen av projekt i stödmottagarens löpande och årsavslutande räkenskaper.

En närmare beskrivning av framkomna fel och vidtagna åtgärder med anledning av dessa upptäckter lämnas i särskild rapport, Årsrapport 2002 enligt artikel 13 i kommissionens förordning (EG) nr 438/2001.

Projektet har informerat om EU:s medverkan på ett tillfredsställande sätt.

2003

Under programperioden 2000-2006 har tolv stycken ärenden valts ut för kontroll, varav nio stycken har kontrollerats per den 31 december 2003.

Resultaten av 5 % - kontrollerna pekar på en viss brist på särredovisning i stödmottagarens bokföring.

Projektet har informerat om EU:s medverkan på ett tillfredsställande sätt.

2004

Akkumulerat per den 31 december 2004 har urval gjorts omfattande 4 705 tkr, varav 1 932 tkr har kontrollerats, vilket motsvarar 41 % av urvalets totala styrkta och godkända kostnader.

Av de ärenden som granskats under programperioden har ett lett till återkrav av 1 311 kronor i FFU-medel. Anledning till återkravet är att utbetalning har skett till kostnader som inte ingick i beslutet.

Projektet har informerat om EU:s medverkan på ett tillfredsställande sätt.

¹⁷ Enligt uppgifter från Fiskeriverket

2005

De ärenden som valt ut kontrolleras till 100 procent och en fysisk kontroll genomförs vid samtliga kontroller. Besök har gjorts också vid förvaltnings-, besluts- och utbetalande myndighet.

Ackumulerat per den 31 december 2005 har urval gjorts omfattande 5,5 mkr, varav 4,6 mkr har kontrollerats, vilket motsvarar 84 % av urvalets totala styrkta och godkända kostnader. Den totala felprocenten har uppgått till 0,03 %.

Av de ärenden som granskats under programperioden har ett lett till återkrav av 1 311 kronor i FFU-medel. Anledning till återkravet är att utbetalning har skett till kostnader som inte ingick i beslutet.

Projekten har informerat om EU:s medverkan på ett tillfredsställande sätt.

2006

De ärenden som valts ut kontrolleras till 100 procent och en fysisk kontroll genomförs vid samtliga kontroller. Besök görs också vid förvaltnings-, besluts och utbetalande myndighet.

Ackumulerat per den 31 december 2006 har urval gjorts omfattande 8,6 mkr, varav 8 mkr har kontrollerats, vilket motsvarar 19 % av urvalets totala styrkta och godkända kostnader.

Felprocenten är 0, då inga återkrav eller återbetalningar vidtagits under 2006.

Projekten har informerat om EU:s medverkan på ett tillfredsställande sätt.

2007

Under 2007 har 3 kontroller genomförts inom Mål 1 Norra, motsvarande 13,1 % av de totala styrkta och godkända kostnaderna som har utbetalats under år 2007.

Granskat belopp ackumulerat i förhållande till totala stödberättigande utgifterna under perioden 2000-2007 utgör för Mål 1 Norra 14,2 %.

Utförda kontroller har avsett 100 % kontroller av de utvalda projekten vilket innefattar fysisk kontroll hos stödmottagare, besluts- och utbetalande myndighet.

Genomförda urvalskontroller i förhållande till totala styrkta och stödberättigade kostnader, se förteckning i bilagda bilagor.

Felprocenten är 0, då inga återkrav eller återbetalningar vidtagits under 2006. Ackumulerat är felprocenten för Fonden för fiskets utveckling 0,0002 %. Fiskeriverket håller för närvarande på med en uppföljning av alla 5 % kontroller vilket kan innebära att felprocenten kan ändras.

Projekten har informerat om EU:s medverkan på ett tillfredsställande sätt.

2008

Under 2008 har 9 kontroller genomförts inom Mål 1 Norra, motsvarande 96 % av de totala styrkta och godkända kostnaderna som har utbetalats under år 2008.

Granskat belopp ackumulerat i förhållande till totala stödberättigande utgifterna under perioden 2000-2008 utgör för Mål 1 Norra 19 %.

Utförda kontroller har avsett 100 % kontroller av de utvalda projekten vilket innefattar fysisk kontroll hos stödmottagare, besluts- och utbetalande myndighet.

Projekten har informerat om EU:s medverkan på ett tillfredsställande sätt.

2009

Den 25 februari 2009 gjorde Avdelningen för resursförvaltning, Fiskeriverket, ett slumpmässigt urval av projekt för efterföljande kontroller för perioden 080701-081231 för de program som delfinansieras av Fonden för fiskets utveckling (FFU) i Sverige. Det slumpmässiga urvalet skall avse minst 5 % av totalt styrkta och stödberättigande kostnader för respektive program.

Utifrån de utvalda projekten för kontroll fattar Avdelningen för fiskeri-kontroll beslut om att kontroll skall utföras och genomför även dessa kontroller. Avdelningen deltar inte i arbetet med genomförandet av planerna eller i utbetalningen av stöden.

Under 2009 har 43 kontroller genomförts varav 7 kontroller inom Mål 1 Norra. För programmet utanför Mål 1 har 28 kontroller genomförts och för programmet inom Mål 1 Södra har 8 kontroller genomförts. Projekt som kontrollerats under år 2009 härrör också från urvalsperioderna 0707-0712, 0801-0806 och riskurval 040101-080630.

Utförda kontroller har avsett 100 % kontroller av de utvalda projekten vilket innefattar fysiska kontroller hos stödmottagare, besluts- och utbetalande myndighet.

Genomförda urvalskontroller i förhållande till totala styrkta och stödberättigade kostnader, se förteckning över programområdena.

Vid genomförandet av de efterföljande urvalskontrollerna har särskilt nedanstående punkter kontrollerats.

Praktisk tillämpning av förvaltnings- och kontrollsystem

Utförda kontroller har visat att den praktiska tillämpningen av förvaltnings- och kontrollsystem och uppgiftslämnande till annan myndighet har vissa brister.

Följande kan konstateras.

Mål 1 Norra.

Stöd har medgetts till ett stödärende som vid tidpunkten för när den första delrekvisitionen inkom till länsstyrelsen var förfallet. (1 fall).

För högt utbetalt stöd. Stöd har medgetts till en högre kostnad än den korrekta eftersom projektintäkten inte drogs ifrån kostnadsmassan före ut-betalningen av stödet, (1 fall). Vidare har inte verkets- och länsstyrelsens interna handläggningsrutiner vad avser omfördelning av kostnadsposter tillämpats vilket inneburit att för höga belopp har utbetalats, Se kap. 4 punkt 4.5. Fiskeriverkets- och länsstyrelsens handläggningsrutiner. (2 fall).

Stöd har medgetts till ej stödberättigade kostnader, (1 fall).

Övriga kommentarer

Enligt finansiell kontroll har två fall, ett i Södra och ett i Norra, ej med i ovan uppräknig, överfinansierats med stöd i artikel 38.1 c Rådets förordning (EG) 1260/1999. Av artikeln framgår att medlemsstaterna skall säkerställa att stöd förvaltas i enlighet med alla tillämpliga gemenskapsbestämmelser och att de medel som ställs till förfogande används i överensstämmelse med principerna för en sund ekonomisk förvaltning.

De felaktiga beloppen medräknas inte i felprocenten. Finansiell kontroll vill dock belysa problematiken med överfinansiering eftersom det i programperioden 2007-2013 inte heller finns något regelverk som klart reglerar denna hantering, d.v.s. överfinansierade projekt.

Nationella medfinansieringen faktiskt har ställts till förfogande

Utförda kontroller har inte föranlett påpekanden om att nationell medfinansiering har uteblivit eller utgått med felaktigt belopp.

Projekten är genomförda i överensstämmelse med artikel 12 i förordningen (EG) nr 1260/1999

Utförda kontroller har inte föranlett några påpekande utöver vad som redan nämnts ovan, om att stöd har lämnats i strid med fördraget, de rättsakter som antagits med stöd av detta samt med gemenskapens politik och program inklusive den som rör konkurrensregler, offentlig upphandling, miljöskydd och miljövård, undanröjande av bristande jämställdhet mellan kvinnor och män samt främjande av jämställdhet mellan dem.

Artikel 12, systematiska fel

Karakteristiskt för ett systematiskt fel är att det uppträder, eller skulle kunna uppträda, vid upprepade tillfällen. Av de kontroller som genomförts under 2009 som beskrivits i föregående avsnitt uppträder följande brister vid upprepade tillfällen och får därmed klassificeras som ett systematiskt fel

- Stöd till ej stödberättigade kostnader har medgetts
- För högt utbetalt stöd
- Stöd har felaktigt utbetalats till förfallna stödärenden
- Stöd till begagnad utrustning
- Följsamhet till antagna handläggningsrutiner

De systematiska felen uppträder hos Fiskeriverket och hos länsstyrelsen och avser inte brister enligt gemenskapens regelverk. Fiskeriverket har för år 2009 vidtagit åtgärder för att undanröja nämnda påpekande. Nya rutiner för handläggning har framtagits och kommer att få full effekt först för efterföljande programperiod. Vad avser kontroll av ovanstående påpekande anmanas myndigheten att regelmässigt beakta detta.

Sammanfattning fiskefonden

I fiskefonden har totalt 41,55 % av det totala beloppet granskats. Felprocenten i fonden är inte slutgiltigt fastställd.

Ekonomistyrningsverket ansvarar för att överlämna årliga rapporter om förvaltnings- och kontrollsystemet till kommissionen. Rapporten baseras på de finansiella kontroller som genomförts av Fiskeriverket. I rapporten som överlämnades till kommissionen 2008 pekade ESV på en hög felfrekvens i programmet. Fiskeriverket delade inte bedömningen att felprocenten är så hög.

Under 2008 stoppade EU-kommissionen utbetalningarna inom fiskefonden. Anledningen var den höga felprocenten inom 5 % - kontrollerna.

Tabellen nedan visar den felprocent ESV redovisat i sin artikel 13 rapport avseende 2007.

Sammanställning ackumulerad felprocent t.o.m. år 2007

	2006	2007	Fiv:s uppskattning avseende år 2006
<i>Mål 1 Norra</i>	29,8 %	34,1 %	2,3 %

En genomgång har gjorts av samtliga ärenden avseende 2006. I avstämningen har även en kategorisering gjorts av de fel som förekommit. En kontinuerlig dialog och flera avstämningsmöten har hållits med ESV som anmodats av kommissionen att lämna kompletterande uppgifter.

Genomförda urvalskontroller under 2007 och 2008 har föranlett ett antal förslag till åtgärder. Genomgång av kontrollerade ärenden för åren 2007 och 2008 genomfördes. Finansiell kontroll gjorde därutöver ett kompletterande urval för sista halvåret 2008 för att säkerställa en jämn fördelning.

En närmare beskrivning av framkomna fel och vidtagna åtgärder med anledning av dessa upptäckter har lämnats i särskild rapport, Årsrapport 2007 enligt artikel 13 i kommissionens förordning (EG) nr 438/2001.

EU-kommissionen upphävde beslutet om strypta betalningar i maj 2009 då det konstaterats att nödvändiga åtgärder vidtagits för att säkra kvaliteten i kontrollsystemet.

6.3.3 Finansiell kontroll vid Jordbruksverket

Jordbruksverkets granskningsenhet är ansvarig för genomförandet av urvalskontrollerna enligt art 10 i förordning (EG) nr 438/2001 för åtgärderna 4.1 - 4.4.

Förutom en granskning hos stödmottagaren görs vid varje revision även en s.k. systemkontroll för att säkerställa att befintligt administrations- och kontrollsystem fungerar.

Risikanalys och urval

Risikanalys och urval har gjorts en gång per år utifrån genomförda betalningar, registrerade i Jordbruksverkets system BETAL (försystem till redovisningssystemet AGRESSO). Under 2008 har risikanalys och urval genomförts två gånger.

I risikanalysen har riskfaktorer identifierats, främst utifrån tidigare kontroller genomförda av granskningsenheten. Dessa, tillsammans med kontrollförordningens krav på spridning av kontrollerna på olika sätt, har utgjort grunden i urvalsarbetet.

Iakttagelser

I texten nedan återges kontrollerna dels utifrån vilka som färdigställts under ett visst år och dels utifrån vilket år utbetalningen skett. I tidigare artikel 13-rapporter är resultatet baserat på vilket år kontrollen genomfördes, vilket går att återfinna under rubriken ”färdigställda kontroller”. Eftersom programmet nu är klart redovisas även resultatet utifrån det år som utbetalningen hänförs sig och det är det som återfinns under rubriken ”kontroll av utbetalningar”.

Färdigställda kontroller

Under åren 2000-2002 genomfördes inga kontroller beroende på att granskningsorganisationen under inledningen av programperioden prioriterade kontroller som hänförde sig till programperioden 1994-2000. Detta innebär att kontrollarbetet inom programperioden 2000-2006 kom igång först under år 2003.

Under åren 2003-2008 avslutades 42 kontroller med totalt granskat belopp på 34 853 028 kronor motsvarande 3 761 921,09 euro enligt följande tabeller:

Sammanfattande tabell, genomförda kontroller 2000-2008, kronor

ÅR	ANTAL GRANSK-ADE PROJEKT	GRANSKAT BELOPP SEK (EU +nat off)	FELAKTIGT BELOPP ENLIGT GRANSKNINGS-RAPPORTER SEK	FELPRO-CENT ENL GRANSKNINGS-RAPPORT	FELAKTIGT BELOPP EFTER SLUTLIG BEDÖMNING SEK	FEL-PROCENT ENL SLUTLIG BEDÖMNING	GENOM-FÖRT ÅTER-KRAV SEK	KORRI-GERAS I SLUTLIG UTGIFTS-DEKLARA-TION SEK
2000	0	-	-	-	-	-	-	-
2001	0	-	-	-	-	-	-	-
2002	0	-	-	-	-	-	-	-
2003	4	1 346 057,00	4 853,00	0,36%	26 026,00	1,93%	26 026,00	-
2004	7	8 564 588,00	115 190,00	1,34%	7 690,00	0,08%	7 690,00	-
2005	9	8 190 865,00	3 679,00	0,04%	3 679,00	0,04%	3 679,00	-
2006	8	6 516 522,00	803 384,00	12,33%	3 230,00	0,04%	0,00	3 230,00
2007	4	4 407 972,00	72 622,50	1,65%	0,00	0,00%	0,00	-
2008	10	5 827 024,00	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	-
TOTALT	42	34 853 028,00	999 728,50	2,87%	40 625,00	0,11%	37 395,00	3 230,00

Sammanfattande tabell, genomförda kontroller 2000-2008, euro

ÅR	ANTAL GRANSK-ADE PROJEKT	GRANSKAT BELOPP euro (EU +nat off)	FELAKTIGT BELOPP ENLIGT GRANSKNINGS-RAPPORTER SEK	FELPRO-CENT ENL GRANSKNINGS-RAPPORT	FELAKTIGT BELOPP EFTER SLUTLIG BEDÖMNING SEK	FEL-PROCENT ENL SLUTLIG BEDÖMNING	GENOM-FÖRT ÅTER-KRAV SEK	KORRI-GERAS I SLUTLIG UTGIFTS-DEKLARA-TION SEK
2000	0	-	-	-	-	-	-	-
2001	0	-	-	-	-	-	-	-
2002	0	-	-	-	-	-	-	-
2003	4	148 282,06	534,61	0,36%	2 867,03	1,93%	2 867,03	-
2004	7	940 738,34	12 652,52	1,34%	844,67	0,08%	844,67	-
2005	9	887 292,16	398,54	0,04%	398,54	0,04%	398,54	-
2006	8	700 327,38	86 339,28	12,33%	347,13	0,04%	0,00	347,13
2007	4	476 106,75	7 843,98	1,65%	0,00	0,00%	0,00	-
2008	10	609 174,41	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	-
TOTALT	42	3 761 921,09	107 768,93	2,87%	4 457,37	0,11%	4 110,24	347,13

Kontroll av utbetalningar

Nedan följer en sammanställning av resultaten av de kontroller som skett gällande utbetalningar från respektive år.

Ingen av de felaktigheter som har konstaterats har bedömts vara av systematisk natur.

2000

Med anledning av att kontroll- och förvaltningssystemet fastställdes först under 2001 samt att utbetalningarna för år 2000 var väldigt små, bestämde granskningsorganisationen att de tidigaste utbetalningarna inte skulle kontrolleras.

2001

Totalt sett har 6 159 357 kronor, 16,17 % av deklarerat belopp, granskats. Av detta belopp bedömdes 11 927 kr, eller 0,19 %, som felaktigt vid granskningstillfället. Antal ärenden med anmärkning var 3 stycken och rörde alla investeringsstöd.

Efter den slutliga bedömningen av beslutande myndighet har det belopp som bedöms som felaktigt ökat till 33 100 kr, eller 0,54 %, med anledning av en utökad kontroll i ett ärende. I det andra ärendet gjordes återkrav i enlighet med granskningsrapporten. I det tredje ärendet ansåg beslutande myndighet att anmärkningarna inte utgjorde skäl för återkrav eftersom anmärkningarna handlade om handläggningsrutiner samt att en följesedel saknades. Jordbruksverket anser att bedömningen är riktig.

De belopp som fastställdes som felaktiga är inbetalda och ärendena avslutade.

2002

Totalt sett har 5 623 084 kronor, 12,78 % av deklarerat belopp, granskats. Av detta belopp bedömdes 770 kr, eller 0,01 %, som felaktigt. Antal ärenden med anmärkning var två, ett investeringsstöd (154 kronor) och ett kompetensutvecklingsärende (616 kronor).

Efter den slutliga bedömningen har felbeloppet sjunkit till 616 kr, eftersom beslutande myndighet ansåg att återkrav inte var aktuellt pga. att beloppet var ringa och att regelverket senare hade ändrats i denna del. Jordbruksverket anser att bedömningen är riktig.

De belopp som fastställdes som felaktiga är inbetalda och ärendena avslutade.

2003

Totalt sett har 10 907 357 kronor, 27,62 % av 2003 års deklarerade belopp, granskats. Av detta belopp bedömdes 711 179 kr, eller 6,52 %, som felaktigt. Antal ärenden med anmärkning var tre. Felaktigheterna rör till största del investeringsstöd, där felaktigheter hittats i två ärenden till ett belopp som om totalt 707 500 kr. Det tredje felet hänför sig till ett kompetensutvecklingsärende.

Efter den slutliga bedömningen av beslutande myndighet har felbeloppet för investeringsstöden sjunkit till 0 kr. Bedömningen var i det ena fallet att stödet var tillåtet i förhållande till EG-regler och att nationella regler visserligen begränsade möjligheten, men att ett visst utrymme för att bevilja stöd ändå fanns. I det andra fallet var återkrav inte är aktuellt eftersom stödmottagaren hade åtgärdat bristen. Dessutom hade

regelverket senare ändrats i denna del. Jordbruksverket anser att bedömningarna är riktiga.

Felbeloppet i det ärende som rör kompetensutveckling fastställdes i enlighet med kontrollrapporten, vilket motsvarar ett belopp på 3 679 kr eller en felprocent på 0,03 % av deklarerat belopp. Jordbruksverket anser att bedömningen är riktig.

Det felaktiga beloppet är inbetalt och ärendet är avslutat.

2004

Totalt sett har 3 618 545 kronor, 8,16 % av 2004 års deklarerade belopp, granskats. Av detta belopp bedömdes 204 013 kr, eller 5,64 %, som felaktigt. Antal ärenden med anmärkning var tre. Det felaktiga beloppet rör till största del investeringsstöd, där två ärenden avser totalt 200 783 kr. Resterande belopp (3 230 kr) hänför sig till ett kompetensutvecklingsärende.

Efter den slutliga bedömningen av beslutande myndighet har felbeloppet för investeringsstöden sjunkit till 0 kr. I det ena ärendet ansågs kostnaderna inte som felaktiga. Anmärkningen ifrågasatte vissa kringkostnader. Länsstyrelsen bedömde dock att dessa kostnader rymdes inom beviljat belopp samt att de var relevanta och rimliga i samband med genomförandet av beviljade investeringar. Det andra fallet gäller samma ärende som kommenterats ovan under år 2003, men en andra utbetalning av detta. Återkrav var inte aktuellt eftersom stödmottagaren hade åtgärdat bristen samt att regelverket senare hade ändrades i denna del. Jordbruksverket anser att bedömningarna är riktiga.

När det gäller kompetensutvecklingsärendet bedömde beslutande myndighet att det inte fanns skäl för återkrav. Jordbruksverket vidhåller att beloppet är felaktigt och har fastställt felbeloppet i i enlighet med kontrollrapporten, vilket motsvarar ett belopp på 3 230 kronor eller en felprocent på 0,09 % av deklarerat belopp.

Det belopp som fastställts som felaktigt kommer att dras av i den slutliga utgiftsdeklarationen.

2005

Totalt sett har 3 111 410 kronor, 6,37 % av 2005 års deklarerade belopp, granskats. Av detta belopp bedömdes 71 839,50 kr, eller 2,31 %, som felaktigt. Antal ärenden med anmärkning var två och båda rör investeringsstöd.

Efter den slutliga bedömningen av beslutande myndighet har felbeloppet för investeringsstöden sjunkit till 0 kr, vilket motsvarar en felprocent på 0,00 %. I det ena fallet gjordes en ytterligare utredning som visade att anmärkta brister i handläggningen inte var relevanta. Det gällde bl.a. synpunkter på vad den s.k. andrakontrollen skulle innehålla samt att inga felaktiga kostnader hade förekommit. I akten saknades en skriftlig specifikation till en faktura men utredningen visade att kostnaderna var korrekta och akten kompletterades. Därutöver hade granskarna tolkat en bestämmelse om tiden för stödberättigande felaktigt. I det andra fallet bedömdes kostnaderna inte som felaktiga. Frågan gällde en anslutningsavgift som länsstyrelsen, till skillnad från

granskarna, ansåg omfatta kategorin ”kostnader för erforderliga tillstånd och projektering av investeringsåtgärder”. Jordbruksverket anser att bedömningarna är riktiga.

2006

Totalt sett har 2 389 360 kronor, 3,33 % av 2006 års deklarerade belopp, granskats. Av detta belopp bedömdes 0 kr (0 %) som felaktigt.

Efter den slutliga bedömningen har inte felbeloppet ändrats.

2007

Totalt sett har 2 166 002 kronor, 3,40 % av 2007 års deklarerade belopp, granskats. Av detta belopp bedömdes 0 kr (0 %) som felaktigt.

Efter den slutliga bedömningen har inte felbeloppet ändrats.

2008

Totalt sett har 877 920 kronor, 2,35 % av 2008 års deklarerade belopp, granskats. Av detta belopp bedömdes 0 kr (0 %) som felaktigt.

Efter den slutliga bedömningen har inte felbeloppet ändrats.

Systematiska fel

Under programperioden har urvalskontrollanterna påtalat ett systematiskt fel. Enligt art 29.4 b i i förordning 1260/99 får bidraget från fonden när det gäller investeringar i företag inte överstiga 35 % av den totala stödberättigande kostnaden i mål 1-områden. Medfinansieringen från EU, som utgör 75 % av beviljat stöd, blir för hög per företag i de fall där stödnivån uppgår till 50 %. Stödnivån är reglerad i bilagan till den nationella förordningen (2000:577) för miljö- och landsbygdsutvecklingsåtgärder.

Jordbruksverket gör följande tolkning av regelverket:

Förordning 1257/1999 reglerar ramarna för stödgivningen inom jordbruksfonden. Denna förordning hänvisar till förordningen 1260/1999 vilken reglerar bestämmelser för strukturfonderna, syften och mål samt finansiella och administrativa bestämmelser.

Frågan är hur art 47 p 2 i 1257/99 ska tolkas och om den s.k. ”begränsningsregeln” i art 29.4 b i i 1260/99 gäller. När det gäller investeringar i företag får bidraget enligt art 29.4 b i inte överstiga 35 % av den totala stödberättigande kostnaden i regioner som omfattas av mål 1.

I art 36 p 1, första strecksatsen i 1257/99 anges att stöd till åtgärder för landsbygdens utveckling ska, i områden som omfattas av mål 1, förordning (EG) nr 1260/99 tillämpas, *med tillägg av de särskilda regler som föreskrivs i den här förordningen.*

Av art 47 p 2 1257/99 anges generellt att åtgärder som ingår i en programplanering för utveckling av landsbygden ska medfinansieras av gemenskapen i enlighet med

riktlinjerna i artiklarna 29 – 30 i förordning (EG) 1260/1999. Art 29 behandlar differentiering av bidragsnivåer. Art 30 behandlar bl.a. den s.k. femårsregeln.

Efter p 2 anges ”Härvid gäller följande:”

Efter denna mening följer tre (3) strecksatser.

I den andra strecksatsen anges följande: ”För investeringar som skapar intäkter ska de stödsatser tillämpas som föreskrivs i artikel 29.4 a ii, 29.4 a iii, 29.4 b ii och 29.4 b iii i förordning (EG) 1260/1999...”. Den ovan nämnda ”begränsningsregeln” i art 29.4 b i finns inte med i denna uppräkningslista och ska således inte tillämpas.

Jordbruksverket uppfattar uppräkningslistan som uttömmande och tolkar strecksatsen som sådana särskilda regler som omtalas i art 36.

Jordbruksverkets slutsats är att begränsningsregeln i art 29.4 b i i 1260/99 inte gäller jordbruksfondens åtgärder, vare sig i LBU- eller i mål 1-området och att inget systematiskt fel har förekommit.

Kontroll av informations- och offentlighetsåtgärder

Kontroll avseende efterlevnad av förordning 1159/2000 om informations- och offentlighetsåtgärder har genomförts i den mån åtgärderna har beröringspunkt med regelverket.

Inom åtgärderna investeringsstöd, startstöd och förädlingsstöd har information om EU:s deltagande funnits med på, av Jordbruksverket fastställda, mallar som beslutande myndighet använts sig av i sin kommunikation med stödmottagare. Användningen av dessa mallar har kontrollerats inom ramen för kontrollförordningens artikel 10 punkt 1a, beslutande myndighets handläggning.

Inom åtgärden kompetensutveckling har det även kontrollerats att deltagare i utbildningar fått information om EU:s deltagande i inbjudningar, annonser, reklamutskick och liknande.

Viktiga slutliga stödmottagare

Enligt förordning (EG) nr 438/2001 ska viktiga slutliga stödmottagare kontrolleras åtminstone en gång innan programmet avslutas. De förmedlande organen som finns inom Mål 1 Norra Norrland har granskats inom samtliga stödformer.

Inom stödformen kompetensutveckling förekommer för varje år återkommande stödmottagare (länsstyrelser och skogsstyrelsen) och där har samtliga stödmottagare granskats.

För övriga åtgärder har ingen stödmottagare som varit påtagligt större mottagare än någon annan kunnat konstateras.

I tabellen nedan återges andel av betalningar som kontrollerats i procent.

Förmedlande organ	Kompetens- utveckling	Förädlingsstöd	Startstöd	Investerings- stöd
Länsstyrelsen i Norrbottens län	10,39 %	18,42 %	2,90 %	8,22 %
Länsstyrelsen i Västerbottens län	11,59 %	4,92 %	Kan inte anges ¹⁸	17,80 %
Skogsstyrelsen	23,20 %			

Sammanfattning

Under programperioden har totalt 8,7 % av totalt deklarerat belopp granskats. Felprocenten som konstaterades vid genomförda granskningar uppgår till 2,87 %. Efter det att beslutande myndighet har gjort en slutlig bedömning av varje ärende har ett antal

¹⁸ Kontroller genomfördes under 2001-2003. Det är dock inte möjligt att beräkna kontrollfrekvens för tiden före 2004 pga. att länsstillhörighet inte finns med i statistikunderlaget.

ärenden satts ned till 0 kronor i felaktigt belopp och när dessa är avräknade uppgår felprocenten till 0,11 %. Jordbruksverket anser att bedömningarna är riktiga.

Granskningar har genomförts inom samtliga åtgärder. Modellen med urval genom riskanalys har medfört att vissa åtgärder har bedömts vara mer angelägna att granska än andra. Även funna felaktigheter har medfört att ytterligare revision av vissa åtgärder har genomförts.

Uppgifter i tidigare årsrapporter har endast redogjort för granskningsenhetens resultat. Uppgifterna skiljer sig därför mellan uppgifterna i årsrapporter och slutrapport.

6.4 Bekräfta att fonderna används i enlighet med principen om god ekonomisk/finansiell förvaltning

Förskotterade medel från regionala fonden, sociala fonden, jordbruksfonden samt fiskefonden har hanterats via den svenska statsbudgeten och har satts in på Statsverkets checkräkning, ett icke räntebärande konto. De förskotterade medlen har därför inte uppburit ränta.

Förvaltningsmyndigheten

Förvaltningsmyndigheten har upprättat riktlinjer för handläggning av stödärenden och återkrav och utbetalande myndighet har upprättat riktlinjer/föreskrifter om det underlag som krävs för utbetalning av stöd och om allmänna villkor för utbetalning. Genom efterlevnaden av dessa riktlinjer/föreskrifter kommer fonderna att användas i enlighet med god ekonomisk förvaltning av strukturfondsmedel.

Förvaltningsmyndigheten bekräftar att fonderna har använts i enlighet med principen om god ekonomisk/finansiell förvaltning.

Fiskeriverket¹⁹

Handläggning av inkomna ärenden är uppdelad mellan Fiskeriverket och länsstyrelsen beroende på vilken åtgärd ansökan avser. För handläggning av stödärenden finns utförliga rutinbeskrivningar och kontrollistor.

Granskning av rekvisitioner sker på länsstyrelserna och det är också länsstyrelserna som utför fysiska kontroller på plats enligt artikel 4 i EU-kommissionens förordning 438/2001. Länsstyrelsens intyg för utbetalning av stöd skickas till Fiskeriverket tillsammans med rekvisitionen och dokumentation kring fysisk kontroll. Inkomna rekvisitioner till Fiskeriverket kontrolleras enligt särskilt fastställd kontrollista innan beslut om utbetalning fattas.

En närmare beskrivning av rutinerna vid lämnande av strukturstöd från Fonden för fiskets utveckling återfinns i dokumentet ”Handlägningsrutiner för Fiskeriverkets och länsstyrelsernas hantering av stödärenden”.

¹⁹ Enligt uppgifter från Fiskeriverket

Vid genomförda kontroller har det inte framkommit något fel som visar att principen om god ekonomisk/finansiell förvaltning allvarligt har frångåtts.

Fiskeriverket bekräftar att fonderna har använts i enlighet med principen om god ekonomisk/finansiell förvaltning.

Jordbruksverket

Genom att tillämpa de gransknings och kontrollsystem inklusive IT-system som har byggts upp av länsstyrelserna och Jordbruksverket, för de åtgärder där Jordbruksverket är utbetalande myndighet, kan bekräftas att Jordbruksfonden används i enlighet med principen om god ekonomisk/finansiell förvaltning.

Kvalitetssäkringsåtgärder

För att kvalitetssäkra besluten och utbetalningarna och säkerställa att inga felaktiga utbetalningar görs har Jordbruksverket tagit fram utförliga rutinbeskrivningar med tillhörande checklistor (EU10:16, EU10:17 och EU10:18). Dessa har använts vid Länsstyrelsens handläggning av start-, investerings- och förädlingsstöd. För start- och investeringsstöden har även allmänna råd avseende tillämpningen använts (2004:1 och 2004:2). För Jordbruksverkets utbetalningshantering av dessa stöd samt stöd för kompetensutveckling har särskilda rutiner och checklistor använts.

Jordbruksverket skriver, i egenskap av utbetalande myndighet, under ett utgiftsintyg och en utgiftsdeklaration i samband med ansökan om utbetalning av gemenskapsmedel enligt bilaga II till förordning 438/2001.

Experters medverkan i beredningsprocessen

Vid kontroll av minimikraven för miljö-, hygien och djurskydd inom åtgärderna 4.1 – 4.4 har utbyte av information skett mellan Länsstyrelsen och respektive tillsynsmyndighet, oftast kommunen. För byggnation av stallar har förprovning hos länsstyrelsen krävts. När det gäller förädlingsverksamhet som berör livsmedelsframställning har tillstånd krävts från kommunen och livsmedelsverket.

6.5 *Insatser som har gjorts för att säkerställa överensstämmelsen med gemenskapens politik*

Förvaltningsmyndigheten

För att säkerställa överensstämmelse med gemenskapens politik har bl.a. utbildningsinsatser för personalen genomförts inom jämställdhetsområdet och en särskild jämställdhetschecklista är framtagen. Justeringar i beredningschecklistan har genomförts under 2004 för att kunna säkerställa kontrollen av reglerna om offentlig upphandling.

På länsstyrelserna finns kompetens inom en rad olika fackområden. Som exempel kan nämnas limnologer, biologer, fiskeexperter, ekonomer, jurister, statistiker, jämställdhetsexperter, ingenjörer, arkitekter, agronomer, rennäringsexperter, veterinärer,

geologer, samhällsplanerare, kommunikationsexperter, IT-experter, beteendevetare och kulturmiljöexperter. Den djupa kompetens som de besitter har använts för beredning, bedömning, rådgivning, uppföljning och referenser av strukturfondsdelegationen och dess sekretariat.

Många stödmottagare har automatiskt omfattats av Lagen om Offentlig Upphandling (SFS 1994:260), och i besluten har stödmottagarna påmint om vikten av att upphandling tillämpas. Även granskningschecklistan som har använts vid rekvisitionsgranskning har innehållit ett antal frågeställningar. Detta för att kunna säkerställa kontrollen av reglerna om offentlig upphandling.

Överensstämmelse med CAP

Administrativa kontroller har skett inom ramen för handläggningen för att eliminera risken för att EU-policies inte följs (vilket följts upp bl. a. med regler om allmän lämplighet). De minimisreglerna tillämpas inte för dessa stödformer. Offentliga organ har inte ingått bland stödmottagarna, varför offentlig upphandling inte varit aktuellt för stödformerna 4.1 – 4.3. För åtgärd 4.4 har länsstyrelserna vid behov offentlig gjort upphandling enligt LOU.

Inom jordbruksområdet har programmets insatser följt de intentioner som finns inom CAP (Common Agriculture Policy). Detta har säkerställts genom de dokument och föreskrifter som reglerar hanteringen av medel från utvecklingssektionen inom EAGGF. Där regleras t.ex. att stöd endast får utgå om minimikraven enligt Miljöbalken (SFS 1998:808), Livsmedelslagen (SFS 1971:511) och djurskyddslagen (SFS 1988:534) är uppfyllda.

För att främja utvecklingen av ett diversifierat jordbruk har stöd bl.a. lämnats till lokal förädling av livsmedel. Landsbygdsutvecklingen har stärkts genom att stöd har gått till aktiva insatser inom ramen för art 33 i Rådets förordning 1257/1999.

Sammantaget är förvaltningsmyndighetens bedömning att landsbygdsområdenas utvecklings och konkurrenskraft är stärkt av de insatser som finansierats av Jordbruksfondens utvecklingssektion.

Överensstämmelse med den Nationella handlingsplanen (NAP) och den Europeiska sysselsättningsstrategin

År 2000 antogs den s.k. Lissabonstrategin med det långsiktiga målet att, genom nära samverkan mellan ekonomisk politik, sysselsättningspolitik och socialpolitik, stärka unionens konkurrenskraft och stimulera till arbete och hållbar tillväxt. Målet är att EU år 2010 ska vara världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning.

Inom programmet svarar insatsområde 3 för insatser inom området sysselsättningspolitik. Insatsområdets åtgärder syftar till kompetensutvecklingsinsatser i vid mening, främjande av integration, mångfald och jämställdhet. Den Nationella

handlingsplanen för sysselsättning byggde under perioden 2000-2002 på de fyra pelarna: anställbarhet, företaganda, anpassningsförmåga och lika möjligheter vilka svarar mot nedan angivna åtgärder.

- Åtgärden Kompetensutveckling för sysselsättning har främjat en välutbildad och flexibel arbetskraft samt förnyelse och anpassningsförmåga inom arbetsorganisationen. Åtgärden har stark koppling till det livslånga lärandet, särskilt inom den verksamhetsrelaterade kompetensutveckling som erbjudits inom programmet.
- Inom åtgärden Ökad anställbarhet och företaganda har möjligheter skapats för långtidsarbetslösa att komma in på arbetsmarknaden. Detta har varit ett komplement till den nationella arbetsmarknadspolitiken. Bl.a. har åtgärder inom programmet syftat till att nå personer som tidigare varit svåra att nå med reguljära åtgärder inom den nationella politiken. Inom åtgärden finns verksamheter som syftat till att deltagarna skall få anställning, starta eget företagande eller delta i kooperativa verksamheter.
- Insatser inom åtgärden Integration och mångfald har skapat möjligheter för arbetslösa med funktionshinder eller utländsk bakgrund att komma in på arbetsmarknaden. Insatser inom jämställdhet har syftat till att främja ökad jämställdhet i arbetslivet, bl.a. genom riktade jämställdhetsinsatser för kvinnor samt utbildning och kunskapspridning inom jämställdhetsområdet.
- Inom åtgärden Kompetens och utbildning har insatser genomförts för att öka samverkan mellan utbildningsväsendet och näringslivet samt insatser för en ökad företaganda.

I juli 2003 antogs nya, färre och mer resultatorienterade sysselsättningsstrategier.

EU:s riktlinjer för sysselsättning 2003 kom att innehålla tre övergripande och tio särskilda riktlinjer:

De övergripande målen för sysselsättningsstrategin var:

1. full sysselsättning
2. förbättring av kvaliteten och produktiviteten i arbetet
3. ökad social sammanhållning och en arbetsmarknad öppen för alla

De tio särskilda riktlinjerna för sysselsättning var:

1. aktiva och förebyggande arbetsmarknadsåtgärder
2. skapande av nya arbetstillfällen och företagande
3. hantera förändringar samt främja anpassbarhet och rörlighet på arbetsmarknaden
4. främja utveckling av humankapitalet och det livslånga lärandet
5. öka arbetskraftsutbudet och främja ett aktivt åldrande
6. jämställdhet
7. främja integration och motverka diskriminering på arbetsmarknaden
8. drivkrafter som gör arbete till ett attraktivt alternativ
9. omvandla odeklarerat arbete till reguljär sysselsättning

10. ta itu med regionala skillnader i sysselsättning

Mål 1 programmets insatser har följt intentionerna i den Europeiska sysselsättningsstrategin och den Nationella handlingsplanen för sysselsättning enligt följande:

Åtgärden Kompetensutveckling för sysselsatta har främjat en kunnig, välutbildad och flexibel arbetskraft samt förnyelse och anpassningsförmåga inom arbetsorganisationen. Åtgärden har haft stark koppling till det livslånga lärandet särskilt inom den verksamhetsrelaterade kompetensutveckling som erbjudits inom Mål 1-programmet. Åtgärden stämmer även överens med den nya riktlinjen nr. 4 som avser att främja utveckling av humankapitalet och det livslånga lärandet

Inom åtgärden Ökad anställbarhet och företaganda har möjligheter skapats för långtidsarbetslösa att komma in på arbetsmarknaden. Åtgärden har kompletterat den nationella arbetsmarknadspolitiken, det har bl.a. handlat om åtgärder som riktats till dem som har varit svåra att nå med reguljära insatser. Inom åtgärden har verksamheter bedrivits som syftat till anställning, eget företagande eller deltagande i kooperativa arbetsformer.

Insatser inom åtgärden Integration och mångfald har skapat möjligheter för arbetslösa med funktionshinder eller utländsk bakgrund att bli delaktiga i arbetsmarknaden. Insatserna inom jämställdhet har riktat sig till insatser som syftat till att främja ökad jämställdhet i arbetslivet, vilket har skett genom riktade jämställdhetsinsatser för kvinnor samt utbildning och kunskapspridning inom jämställdhetsområdet.

Inom åtgärden Kompetens och utbildning har genomförts insatser för att möta arbetsmarknadens behov av kompetens samt insatser mot en ökad företaganda. Inom programmet har åtgärderna skapat goda förutsättningar att starta företag och möjligheter för redan etablerade företag att kunna växa.

En av de riktlinjer som EU rekommenderade till Sverige var att minska antalet långtidssjukskrivna personer genom att förbättra arbetsförhållandena och anpassa lagstiftningen för att främja en effektiv återintegrering på arbetsmarknaden. I den reviderade SPD:n har denna fråga beaktats genom att man gett möjlighet för långtidssjuka att delta i olika åtgärder.

En revidering av Lissabonstrategin gjordes år 2005. En revidering av det svenska handlingsprogrammet för tillväxt och sysselsättning för åren 2006-2008 lämnades till riksdagen och Europeiska kommissionen i slutet av år 2006. Handlingsprogrammet som utgår från gemensamma mål och riktlinjer redovisar regeringens politiska målsättningar och initiativ.

De 24 integrerade riktlinjerna är fördelade på olika områden. Inom programmet svarar insatsområde 3 mot de flesta av riktlinjerna som faller under området sysselsättningspolitik. Insatsområdets åtgärder har syftat till kompetensutvecklingsinsatser i vid mening, främjande av integration, mångfald och jämställdhet. Projektexempel som bidragit till den europeiska sysselsättningsstrategin finns beskrivna under respektive åtgärd i insatsområde 3. De riktlinjer som programmet bidragit till är följande:

Riktlinje 17: Genomföra en sysselsättningspolitik som syftar till att uppnå full sysselsättning, förbättra kvaliteten och produktiviteten i arbetet och öka graden av social och territoriell sammanhållning.

Hela insatsområdet 3 svarar väl mot riktlinjen med insatser som främjar sysselsättning för både arbetslösa och sysselsatta samt främjar anpassningsförmågan i arbetslivet genom bättre utbildning och färdigheter. Insatsområdet, liksom hela programmet, baseras på generella urvalskriterier som ska:

- bidra till att skapa nya och/eller bevara arbetstillfällen
- bidra till ökad jämställdhet
- bidra till en hållbar utveckling

Riktlinje 18: Främja en livscykelinriktad syn på arbete

Samtliga projekt inom insatsområdet har syftat till att öka förutsättningarna för att både kvinnor och män ska kunna delta på arbetsmarknaden. Inom åtgärd 3.3 har projekt bedrivits med specifikt syfte att påverka värderingar och öka jämställdheten i samhället. Projekten har även haft som syfte att främja tillträdet till arbetsmarknaden för funktionshindrade och att integrera invandrare. Projekt har genomförts med målgruppen ungdomar som står långt från arbetsmarknaden med syfte att minska arbetslösheten.

Riktlinje 19: Sörja för en arbetsmarknad öppen för alla, göra arbete mer attraktivt och göra arbete lönsamt för arbets sökande, även för mindre gynnade personer

Samtliga projekt inom insatsområdet har syftat till att öka förutsättningarna för att både kvinnor och män ska kunna delta på arbetsmarknaden vilket även inkluderar möjligheter till eget företagande. Projekten har även haft som syfte att främja tillträdet till arbetsmarknaden för funktionshindrade och att integrera invandrare. Projekt med syfte att utveckla nya källor till sysselsättning på lokal nivå har genomförts.

Projekt inom åtgärderna 3.2, 3.3 och 3.4 är samstämmiga med riktlinjen.

Riktlinje 20: Förbättra förmågan att möta arbetsmarknadens behov

Genom projekten i insatsområde 3 har nya metoder prövats för att förbättra flexibilitet och anpassning till arbetsmarknadens behov. Den enskilde personens kompetensbehov i förhållande till arbetsplatsen/arbetsmarknaden har åskådliggjorts vilket torde ha medfört en ökad medvetenhet kring lärandets betydelse för förbättrade möjligheter till anpassning i arbetslivet.

Riktlinje 21: Främja flexibilitet i kombination med anställningstrygghet och minska segmenteringen på arbetsmarknaden

Projekt har bedrivits främst inom åtgärd 3.2 som syftar till att stärka de grupper som står långt från arbetsmarknaden genom hjälp till egenförsörjning via utbildning eller hjälp med att starta eget företag. Inom åtgärd 3.2 har projekt genomförts i samverkan med insatsområde 2 (regionala fonden) i s.k. nyföretagarcentra. Arbetslösa personer i projekten inom insatsområde 3 har på så sätt integrerats i projekt med redan sysselsatta.

Riktlinje 23: Utöka och förbättra investeringarna i humankapital

Gemensamt för samtliga åtgärder inom insatsområdet har varit att de ska bygga på en process med individens delaktighet i centrum. Oavsett om det rör sig om anställda eller arbetslösa har ett engagemang krävts i sin egen kompetensutveckling, vilket öppnat möjligheter för förståelsen för det livslånga lärandet kopplat till arbetsmarknaden/arbetsplatsen. Inom hela insatsområdet har 5 000 projekt beviljats stöd och ca 62 000 personer deltagit. Inom åtgärden 3.1 återfinns största mängden deltagande individer, ca 33 000 individer fördelat på 4 380 arbetsplatser. Åtgärderna 3.1-3.4 riktar sig i första hand till personer som står långt från arbetsmarknaden eller som har låg/ej efterfrågad utbildning. Inom åtgärd 3.5 har projekten inte haft en fokuserad målgrupp, utan den har riktat sig till alla. Inom åtgärden 3.5 har projekten fokuserat på att utifrån regionala/inomregionala behov, höja utbildnings- och kompetensnivån, utveckla entreprenörsanda samt skapa nya distributionssätt för utbildning. Här har projektägarna varit t.ex. universitet eller andra lärcentra.

Riktlinje 24: Anpassa utbildningssystemet till nya kompetenskrav genom att utöka och förbättra investeringarna i humankapital

Åtgärd 3.5 svarar mot riktlinjen med insatser som sörjer för flexibla inlärningsvägar via distansutbildning.

Överensstämmelse med CFP

De stödinsatser som programmet har inom fiskets område har följt rådets förordning (EG) nr 2792/1999 föreskrifter och villkor för gemenskapens strukturstöd inom fiskesektorn.

Vid införande och ändring av det nationella regelverket för lämnande av strukturstöd har avstämningar gjorts så att de nya reglerna följer gemenskapens regelverk. Alla förändringar av regelverket har notifierats till EU-kommissionen.

Beredning av inkomna ansökningar har gjorts enligt en särskilt fastställd kontrollista för att säkerställa att både gemenskapens och det nationella regelverket följs.

I december 2002 beslutade ministerrådet om ny rådsförordning om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna, vilken trädde i kraft den 1 januari 2003 och ersatte de grundläggande bestämmelser som styrde den gemensamma fiskeripolitiken sedan 1993. Den viktigaste förändringen av den gemensamma fiskeripolitiken i resurshänseende var en ökad långsiktighet i fiskeriförvaltningen i överensstämmelse med försiktighetsansatsen.

I och med reformen av den gemensamma fiskeripolitiken beslutades ändrades också reglerna för stöd till fiskeflottan. Ändringarna innebär att stödet till nybyggnation av fiskfartyg har upphört efter 2004. För att stöd till nybyggnation skall kunna lämnas har även nya regler för utförelse av kapacitet införts samt begränsningar av fartygens storlek.

Stödet till utrustning och modernisering av fiskefartyg inskränktes till att endast omfatta åtgärder för att förbättra säkerhet ombord, arbetsförhållanden, hygien och produktkvalitet samt till selektiva fiskeredskap och satellitbaserad kontrollutrustning, under förutsättning att moderniseringsåtgärderna inte bidragit till en ökad fiskeansträngning.

Konkurrensregler och statsstöd

Varje ansökan har analyserats med avseende på dess eventuella påverkan på konkurrens och handel. Förvaltningsmyndigheten har under programperioden inte beviljat något stöd direkt till ett enskilt företag. Däremot har stöd kanaliserats direkt till företag via de nationella stödordningar, som är godkända av EU-kommissionen och som hanterats av de berörda länsstyrelserna inom åtgärd 2.1 och 2.2. Länsstyrelserna har där fungerat som projektägare av ett ramprogram.

Företagarna har lämna sin ansökan om stöd till länsstyrelsen som berett ansökan och fattat beslut. Detta beslut har gällt både det nationella stödet och EU-bidraget. Beslut om stöd har därefter skickats till sökande. Samma hantering har gällt vid rekvisition av medel. Företaget har lämnat sin rekvisition till länsstyrelsen, som granskat underlag och överensstämme med beslut och regelverk samt betalat ut stödet. Eftersom länsstyrelserna har betalat ut både strukturfondsmedlen och den svenska offentliga finansieringen har företagen endast behövt vända sig till en part, dvs. länsstyrelsen, såväl vid ansökan som vid utbetalning.

Övervakningskommittén beslutade under 2003 om följande förändringar rörande statsstödstabellen som finns i det Samlade Programdokumentet:

- att ta bort Förordning (SFS 2000:282) om småföretagarstöd i SPD:n, åtgärd 2.1 ”Stöd till små och medelstora företag”,
- att ta bort Förordning (SFS 1998:23) om statligt bidrag till lokala investeringsprogram som ökar den ekologiska hållbarheten i samhället i SPD:n, åtgärd 1.3 ”Forskning och utveckling” och åtgärd 2.2 ”Generella insatser för näringslivet”,
- att ersätta Förordning (SFS 1994:557) om landsbygdsstöd med förordning (SFS 2000:283) om landsbygdsstöd i SPD:n, åtgärd 2.1 ”Stöd till små och medelstora företag”,
- att godkänna förändringen ”Här tillämpas reglerna om försumbart stöd” och ta bort hänvisning till tidsbegränsning i Stöd genom Industriella Utvecklingscentra (IUC) i SPD:n, åtgärd 2.1. ”Stöd till små och medelstora företag” och åtgärd 2.2 ” Generella insatser för näringslivet”.

7. Bilagor

Bilaga 1	Fördelning Tekniskt stöd för Mål 1 Norra Norrland
Bilaga 2	Redovisning av indikatorer för Mål 1 Norra Norrland
Bilaga 3	Sammanställning över beslutade medel på finansiär uppdelat per insatsområde och åtgärd
Bilaga 4	Finansieringsplan enligt Tabell 10
Bilaga 5	Lägesrapport inkl projektlista Fiskefonden
Bilaga 6	Sammanställning över viktiga stödmottagare
Bilaga 7	Åtgärder som har finansierats genom fonden för fiskets utveckling
Bilaga 8	Projektlista Regionala fonden
Bilaga 10	Sammanställning urvalskontroller Fiskefonden
Bilaga 11	Utestående återkrav Fiskefonden